113557

COMITE STAD&ZEE

VLIZ (vzw)
VLAAMS INSTITUUT VOOR DE ZEE
FLANDERS MARINE INSTITUTE
Oostende - Belgium

MEMORANDUM

VZW COMITE STAD EN ZEE OOSTENDE

AUGUSTUS 2005

MEMORANDUM
VZW COMITÉ STAD EN ZEE

INHOUD

Deel 1 : Inleiding

Deel 2 A : Historiek

Deel 2 B : Bijlagen aan de historiek

Deel 3 : De voorafgaande studies Comité Stad en Zee, prior aan dit concept – Voorwoord.

Deel 3A : Het Stedenbouwkundige – historisch onderzoek van Bastionstad tot Havenstad.

Deel 3B : Het wetenschappelijk onderzoek. De storm van 1953. Gevolgtrekkingen.

Deel 3C : Het planningsproces AWZ voor de aanleg van een zeewering te Oostende - Centrum.

Deel 4 : Voorstel van concept Comité Stad en Zee.
Kustverdediging Oostende – Centrum (juni 2003)

Deel 5 : Vergelijkingstabel tussen project AWZ en concept Comité Stad en Zee.

Deel 6 : Bedenkingen en commentaren bij het Ontwerprapport Plan -MER AWZ - Oostende.

Deel 7 : Commentaren bij specifieke beoordelingen in het ORMER – AWZ op het Alternatief Comité Stad & Zee.

Gebruikte Afkortingen.

- ORMER AWZ: Ontwerprapport Plan – Mer AWZ - Plan Oostende (juli 2005)
- Comité S & Z: VZW Comité Stad en Zee Oostende.
- AWK : Afdeling Waterwegen Kust
- AWZ : Administratie Waterwegen en Zeewezen Kust.

MEMORANDUM COMITE STAD EN ZEE - AUGUSTUS 2005			
Uit te voeren ERRATA			
Blz.	**Para.**	**Lijn**	**Uit te voeren erratum**
5	2.3	4 de streepje 3de lijn	Na "zelf voorgesteld" toevoegen "hebben"
6	2.7.2	1ste lijn	Na "uitgenodigd" toevoegen "geweest"
168	6.1.3	voorlaatste lijn	Lezen: (Hs: 5,22 m Z ... i.p.v.: van: (Hs: 7,22 m Z ...
170	6.2.5	2de lijn	Lezen: "(inclusief uitwendige experten)" i.p.v: "(inclusief inwendige experten)"
172	6.3.1	3de lijn	Lezen: "7,50 m Z" i.p.v. : 7,50m²"
172	6.3.2	2de lijn	Lezen: "voor het breekwater" i.p.v.: van het breekwater"
172	6.3.2	9de lijn	Lezen: "5,00m tegen de Zeedijk i.p.v. : 5,50m tegen de Zeedijk
174	6.4.3.3	2de lijn	Lezen: "onmogelijk" i.p.v.: "mogelijk"
177	6.6.2	5de lijn	Lezen: "deze foto's (natuurgetrouwe beelden)" i.p.v.: "daar foto's, natuurgetrouwe beelden"
180	6.7.3	1ste lijn	Schrappen: "brengen"
191	7.3.6.1	2de en 3de lijn	Lezen: "tussen 21 november en 22 december 2004" i.p.v.: "tussen 21 nov. Een 22 december 2004"

DEEL 1 : INLEIDING

MEMORANDUM COMITE STAD EN ZEE - AUGUSTUS 2005			
Uit te voeren ERRATA			
Blz.	**Para.**	**Lijn**	**Uit te voeren erratum**
5	2.3	4 de streepje 3de lijn	Na "zelf voorgesteld" toevoegen "hebben"
6	2.7.2	1ste lijn	Na "uitgenodigd" toevoegen "geweest"
168	6.1.3	voorlaatste lijn	Lezen: (Hs: 5,22 m Z ... i.p.v.: van: (Hs: 7,22 m Z ...
170	6.2.5	2de lijn	Lezen: "(inclusief uitwendige experten)" i.p.v: "(inclusief inwendige experten)"
172	6.3.1	3de lijn	Lezen: "7,50 m Z" i.p.v. : 7,50m²"
172	6.3.2	2de lijn	Lezen: "voor het breekwater" i.p.v.: van het breekwater"
172	6.3.2	9de lijn	Lezen: "5,00m tegen de Zeedijk i.p.v. : 5,50m tegen de Zeedijk
174	6.4.3.3	2de lijn	Lezen: "onmogelijk" i.p.v.: "mogelijk"
177	6.6.2	5de lijn	Lezen: "deze foto's (natuurgetrouwe beelden)" i.p.v.: "daar foto's, natuurgetrouwe beelden"
180	6.7.3	1ste lijn	Schrappen: "brengen"
191	7.3.6.1	2de en 3de lijn	Lezen: "tussen 21 november en 22 december 2004" i.p.v.: "tussen 21 nov. Een 22 december 2004"

Na compilatie van het volledig dossier dat de diverse projecten behandelt die vanaf 2007 zullen aangevat worden op of in de onmiddellijke omgeving van het zeefront Oostende - Centrum, komt het Comité Stad en Zee tot zekere onruststellende conclusies.

1.1. Sedert de verschijning van het Kennisgevingdossier Plan MER – AWK dd oktober 2004 en de publicatie van de Richtlijnen Milieueffectenrapportage CEL MER dd 18.01.05 is het Comité noch gecontacteerd noch geïnformeerd geweest met betrekking tot de intussen doorlopende stappen in het MER- proces.

1.2. Gezien het Comité het énige organisme is dat een alternatief heeft voorgesteld, dat bovendien als dusdanig in het ORMER – AWZ is opgenomen, is het verwonderlijk dat we niet uitgenodigd geweest zijn bij de besprekingen.
Zo hebben we bijvoorbeeld geen informatie m.b.t. de uitgevoerde stappen voorzien in de vooropgestelde planning. Het ORMER –AWZ bereikte ons op 1 aug. 2005.

1.3. Intussen is het noodstrand gedurende de maand juni 2005 heropgespoten met 100.000 m^3 zand. De burger stelt zich vragen.
We hebben weet van gemeentelijke en gewestelijke beleidsmensen die later bij de definitieve besluitvorming zullen worden betrokken, dat zij geen kennis hebben noch van het alternatief AWZ, noch van het concept Comité S&Z, noch van de maatregelen die voorzien zijn onder 1.1. hierboven.

1.4. De twee documenten omvatten foutieve elementen (m.b.t. bijvoorbeeld plannen) als zekere tegenspraken.

1.5. Na onderzoek van het ORMER –AWZ kunnen we stellen dat:
- het kennisgevingdossier, van wat de zeewering en de nieuwe haveningang betreft, deze in niet geringe mate een kopij is van het MER juli 2001;
- het concept van het Comité S&Z, op waterbouwkundig vlak, het voorwerp uitmaakt van zekere kritieken, zodat het nog moeilijk als een gelijkwaardig alternatief van het project AWZ kan beschouwd worden.

1.6. Het Comité heeft zich bijgevolg voorgenomen aan de initiatiefnemers, de leden van de CEL MER en de betrokken beleidsorganen, in een toegankelijke en begrijpbare taal een "Memorandum" voor te leggen, waarin de problematiek van het "Totaal Masterplan" t.t.z. alle vijf planonderdelen onderling, zal geanalyseerd en belicht worden, voor zover voldoende elementen ervan beschikbaar zijn.

Tevens zullen we trachten aan te tonen op welke vlakken wij fundamenteel verschillen van de initiatiefnemers, en hoe wij, sinds het project 1 (AWK- 1995-1998) met grote eerlijkheid gezocht hebben naar een aanvaardbaar compromis.

Sedert 1997 is het inderdaad ons streefdoel geweest om een **globaal project** uit te werken, zodat aan het huidig maritiem – waterbouwkundig en cultuur – historisch aspect van het zeefront Oostende – Centrum, zo weinig mogelijk schade wordt berokkend. Inderdaad hebben we gezocht naar een oplossing in het kader van de "duurzame ontwikkeling" (zie regeringsverklaring van de eerste minister dd 14 juli 1999).

DEEL 2 A : HISTORIEK

2.1. Na de voorlopige schorsing door de Raad van State dd. 9 juli 2002 (definitief arrest 19 dec. 2003) van de gedeeltelijke bouwvergunning die toegekend werd aan de AWK voor het bouwen van een beschermdam en de aanleg van een voorlopige zandsuppletie van + 5.50 m Z, werden wij door de AWK gecontacteerd om samen het toenmalig alternatief van het Comité terug te evalueren en uit te diepen. (zie briefwisseling in Deel 2B - Bijlagen 1- 2 - 3 en 4)

2.2. Uiteindelijk werd, na enkele voorafgaande vertrouwelijke gesprekken, een beperkte vergadering gehouden op 6 feb. 2003, waarbij het Comité een volledig nieuw concept aan de AWK ter studie overhandigde (zie verslag Deel 2B – Bijlage 5).

2.3. Na een periode van ongeveer 3 maanden komt eindelijk een eerste werkvergadering tot stand op 24 april 2003 (zie Deel 2B – Bijlage 6) We vragen aan de leden van de CEL MER het verslag hiervan aandachtig door te nemen. Inderdaad stelt men in dit verslag vast dat:

- de berekeningen van Prof. ir. J. De Rouck met betrekking tot ons concept **niet** gefinaliseerd zijn;
- de inwendige experten (huidige initiatiefnemers) de nodige simulaties zullen laten uitvoeren;
- het concept van het Comité gebaseerd is op een studie van het cultuur – historisch belang van het Oostendse Zeefront, waaruit blijkt dat de huidige zeedijk een zeer waardevol erfgoed is;
- wij aan Prof. ir. J. De Rouck reeds voorafgaand een kopij overhandigden van een **definitief concept** waarbij wij een zandsuppletie voorzien **(** van ongeveer 5 m Z.) en zelfs voorsteld deze zo snel mogelijk aan te leggen (voor de winter 2003 – 2004); dit is nu gebeurd onder de vorm van een noodstrand.
- Verder vroegen wij aan de AWK met betrekking tot al de diverse toekomstige projecten op het zeefront eerst een **globaal masterplan** te voorzien. Dit werd niet aanvaard. Intussen blijkt dat het globaal masterplan nu **aan de basis zelf ligt** van de ondernomen studies. (zie daaromtrent ook Deel 3B- § 3.3.3.5 – (Krietiek van het Comité).

2.4. Gezien na deze werkvergadering door de AWK geen initiatieven werden genomen om het werk verder te zetten, werd zij hieraan herinnerd door ons schrijven dd. 13.08.03 (Deel 2B – Bijlage 7). Bij gebrek aan enige reactie stuurden we een **aangetekend schrijven,** waarbij een kopij wordt gehecht van ons nieuw concept (zie Deel 2B – Bijlage 8).
Daarop liet de AWK ons weten dat verdere **vergaderingen niet meer noodzakelijk geacht worden** (zie brief dd 12.12.03 Deel 2B – Bijlage 9).
Zie ons antwoord hierop dd 10.02.04 (Deel 2B – Bijlage 10).

2.5. Het antwoord van de AWK dd 07.04.04 (Deel 2B Bijlage 11) is merkwaardig.
We worden op de hoogte gesteld dat:

- er een definitieve aanbesteding is om een Plan MER op te stellen;
- het aangewezen studiebureau ons zal contacteren zodat wij ruimschoots de gelegenheid zullen krijgen om onze opmerkingen te formuleren, en dat het belangrijk is dat een deskundig team zich over ons concept zal buigen; waarbij we dan onze plannen **volledig zullen kunnen toelichten**.
- **Wederom wordt een werkvergadering AWK- Comité afgewezen**.

2.6. Sinds dan zijn er met de AWK, met uitzondering van enkele niet bevestigde gesprekken, geen officiële contacten meer geweest.

Zelfs met betrekking tot de aanleg van het noodstrand op 19.04.04 werd het Comité niet op de hoogte gebracht. Dit geldt tevens voor de aanleg van een toegevoegd verhoogde berm (juni 2004), de zogenoemde **evacuatie strook.**
Een **niet officiële** brief terzake vanwege onze voorzitter bleef onbeantwoord.

2.7. De hierboven beschreven kritiek dient voornamelijk om de aandacht te trekken op de volgende punten:

2.7.1. De eerste werkvergadering dd 24.04.03 is ook de énige geweest, waarin een begin van samenwerking tot stand kwam.

2.7.2. Wij zijn nooit zoals beloofd, door het aangeduid studiebureau uitgenodigd om onze plannen ten volle toe te lichten. Inderdaad moesten deze werkvergaderingen dienen om vanaf ons concept te komen tot een gelijkwaardig **alternatief project.**
Het is duidelijk dat wij in een eerste fase ons concept op waterbouwkundig en nautisch vlak met de AWK moesten behandelen om te onderzoeken of ons project uitvoerbaar was zowel als zeewering tegen een 1000 - jarige storm als op het haveninfrastructuur vlak, waarbij een nieuwe haveningang voorzien wordt die moet voldoen aan zekere wel gedefinieerde en specifieke voorwaarden.
Inderdaad moest eerst de haalbaarheid van ons project op **technisch vlak** worden bevestigd, zoniet liep het gevaar in het definitief goedgekeurde MER als niet adequaat te worden bestempeld.
Enkel na een voorafgaand positief besluit terzake vanwege de inwendige experten (de huidige initiatiefnemers) kunnen de uitwendige experten op hun toegewezen verscheidene vakgebieden, het alternatief beoordelen naar zijn impact op het milieu.

2.7.3. Door het nalaten deze primordiale werkvergaderingen te houden vinden we in het ORMER -AWZ (Kennisgevingdossier) zekere onjuiste besluittrekkingen en stellingnamen, die het concept van het Comité reeds zwaar hypothekeren. Nochtans beweert de AWK in zijn schrijven dd 07.04.04 (Deel 2B - Bijlage 10) dat zij ons alternatief zeer serieus nemen.

2.7.4. Tussen april en oktober 2004 wordt geen enkel document teruggevonden waaruit zou blijken dat er een nauwe samenwerking bestond tussen de AWK en het Comité. Niet éénmaal zal het Comité door het studiebureau worden uitgenodigd om zijn plannen voor te lichten. Waar zijn de beloften gebleven?

2.7.5. Belangrijke nota:
Intussen werd de inwendige werking van het Comité zeer op de proef gesteld. Sedert 1997 waren Prof. Jan Tanghe (stichter) en Cdt o.r. Marc Gorts (Hoofd Cel Zee) de twee hoofdverantwoordelijken geweest die speciaal werkzaam waren op het gebied van de zeeweringprojecten en de haveninfrastructuur, tevens met alle aanverwante dossiers.

Prof. e. J. Tanghe overleed op 5 september 2003 en kort daarna was Cdt o.r. M. Gorts onbeschikbaar wegens gezondheidsredenen. De overgave – overname van het dossier ter zake, samen met het volumineus archief, verliep traag, mede door de grote complexiteit ervan. De nieuwe ploeg onderhield met de AWZ een soort van partnerschip, waarbij de informatie uitsluitend langs verbale weg verliep.
Het is dan ook begrijpelijk dat de tijd die gegeven werd door de AWK om te reageren op het Kennisdossier (21 nov. Tot 22 dec 04) veel te kort was om een gedetailleerd antwoord te formuleren. Het document "Reactie op het kennisgevingdossier – ORMER - AWZ" dd 21.12.04 is als dusdanig onvolledig en bevat sommige onjuistheden.
Bovendien werden enerzijds onderwerpen behandeld die terzake niet relevant zijn en anderzijds werden belangrijke aspecten over het hoofd gezien. In dit verband trekken

we **nogmaals de aandacht** van de overheid op het feit dat de burger in openbare dossiers amper de tijd krijgt om zijn officieel **gevraagde** inbreng uit te drukken.
Terwijl de overheid er maanden / jaren overdoet om een project aan de bevolking voor te leggen, krijgt de burger slechts **één maand** de tijd om er **en** kennis van te nemen **en** daarenboven het schriftelijk te analyseren en becommentariëren.
Dit is tevens de tijdspanne die toegekend wordt om een bezwaarschrift in te dienen, na de publicatie van een bouwaanvraag.
In de praktijk komt het er op neer, dat de bevolking meteen uitgeschakeld wordt.
Dat zoveel organismen niet reageerden op het Kennisgevingdossier Plan MER – AWZ (zie Richtlijnen Milieueffectenreportage dd 18.01.2005 – blz 16) is voornamelijk hieraan te wijten. Eerst konden ze het complexe dossier niet bevatten en tegen de tijd dat zij het enigszins hadden geassimileerd was de reactietijd voorbij.
Dit is onaanvaardbaar.

Het Comité maakt bijgevolg voorbehoud met betrekking tot zijn document. d.d. 21.12.04.

Besluit
Het Comité Stad en Zee is onder de administraties, overheidsinstellingen, openbare besturen en andere betrokken organisaties (Serv, BBL, etc...) de énige vereniging in Vlaanderen, die een quasi volledig alternatief heeft uitgewerkt, waarvan de initiatiefnemers stellen dat het zeer serieus moet genomen worden.
Het steunt op:

- een diepgaande stedenbouwkundige – historische studie;
- een nauwkeurige meteorologische analyse van de stormvloed van feb. 1953
- een gedetailleerde analyse van alle tentatieve projecten sedert 1980, zowel op waterbouwkundig, nautisch, administratief en juridisch gebied.

Het is bijgevolg onaanvaardbaar dat, na de overhandiging van zijn definitief alternatief aan de AWK op 24 april 2003, op één voorbereidende werkvergadering na, het Comité nooit meer betrokken geweest is in het verdere afwerkingproces.

DEEL 2B : BIJLAGEN AAN DE HISTORIEK

Bijlage 1

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Waterwegen Kust

Vrijhavenstraat 3, 8400 OOSTENDE
Tel. (059)55 42 11 – Fax (059) 50 70 37

Aan comité Stad en Zee
Jan De Clerckstraat 2b
8400 Oostende

uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
uw open brief d.d. 02/08/02	99 340	

vragen naar/e-mail	telefoonnummer	datum
ir. Bernard De Putter Bernard.DePutter@lin.vlaanderen.be	059/55.42.07	30/09/2002

Betreft: Kunstmatig groeistrand Oostende.

Geachte,

Het zal u wellicht niet onbekend zijn dat de afdeling Waterwegen Kust momenteel aan het werk is om de dossiers rond het project kustverdediging opnieuw samen te stellen. In dat kader zullen wij in onze aanpak onder meer het alternatief van het Comité Stad & Zee verder evalueren.

Wij zouden daarom dan ook graag een technische bijeenkomst willen organiseren waarbij we uw alternatief verder kunnen uitdiepen.

Uit uw brief concludeer ik dat wij in ieder geval wel één belang gemeen hebben n.l. de bezorgdheid voor de veiligheid en leefbaarheid van onze stad. Vanuit die gedachte meen ik dat we ook in de toekomst de draad van ons overleg weer zouden moeten oppakken en in ieder geval met elkaar in dialoog gaan omdat het onderwerp 'de veiligheid van Oostende' te belangrijk is om in een juridisch steekspel te verzanden.

Indien u hiermede akkoord gaat, stel ik voor in de eerste helft van november een bijeenkomst te organiseren. Ik zal mijn secretaresse dan vragen contact met u op te nemen voor het vastleggen van een definitieve datum en tijd.

Hoogachtend,

ir. Bernard De Putter,
afdelingshoofd,
afdeling Waterwegen Kust.

COMITE STAD&ZEE

Bijlage 2

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Waterwegen Kust
t.a.v. ir. B. De Putter

Vrijhavenstraat 3
8400 Oostende

datum 24/10/2002
uw kenmerk 99 340

Betreft : Kunstmatig groeistrand Oostende

Waarde Heer De Putter,

Met uw brief van 9 september ll. vernemen wij dat U een nieuw dossier zou samenstellen rond het project kustverdediging Oostende.
Verder wenst U in dialoog te treden met het Comité Stad & Zee om 'het alternatief ' van het Comité Stad & Zee verder te evalueren.

Graag leggen wij U enkele voorwaardelijke bedenkingen voor :

- Vooreerst het feit dat een dergelijk complex technisch en zeer gevoelig probleem met een lange geschiedenis, niet zomaar in een klap op een groots opgezette vergadering kan beslecht worden zonder het gevaar de wonden en frustraties uit het verleden op te roepen.

- Anderzijds zijn wij echter volledig bereid om **uitsluitend** met U en uw diensten aan enkele **informele** vergaderingen deel te nemen, om op **technisch** vlak een **gemeenschappelijk aanvaardbaar uitgangspunt** uit te werken op vlak van veiligheid en de duurzame identiteit van Oostende.

- Gezien enerzijds : in anderhalf jaar tijd onze studies, gegevens en inzichten omtrent de veiligheid van Oostende geëvolueerd en verfijnd werden, en anderzijds : ons voorgaand alternatief op de vergadering van 5 april 2001, volledig verworpen werd, zien wij geen redenen om dit concept nogmaals te herevalueren, tenzij U tot de conclusie gekomen bent dat uw ontwerp en ons concept toch **bespreekbare** gemeenschappelijke kenmerken en parameters gemeen hebben.

- U zult begrijpen dat het op punt stellen en uitwerken van onze laatste ideeën tot een concept, enige tijd vergt. Wij stellen voor - in functie van de vraag aan de onlangs samengestelde commissie van drie deskundigen - om te wachten tot na dat ook hun advies gekend is.

Comité Stad & Zee v.z.w.
Secretariaat:
Van Keghemlaan 151
8400 Oostende
Tel. 059/70 34 00
Fax 059/70 68 77
Rekening 280-0402491-75
Email: Rob.T[illegible]

COMITE STAD&ZEE

In het licht van deze bedenkingen zijn wij volledig bereid om uitsluitend met uw diensten in beperkte groep enkele informele vergaderingen bij te wonen om een **gemeenschappelijk** aanvaardbaar uitgangspunt te formuleren. Dit zou nadien toelaten om een nieuw en goed concept uit te werken in functie van de veiligheid en identiteit van Oostende.

Met oprechte groeten en hoogachting.
Voor het Comité Stad & Zee

Prof. Jan Tanghe

Contactadres : Jan Tanghe, Jan De Clerckstraat 2 b, 8400 Oostende
Comité Stad tel&fax 059 705380
Secretariaat:
Van Iseghemlaan 151
8400 Oostende
Tel. 059/70 34 00
Fax 059/70 68 77
Rekening 280-0402491-75
Email: Bob.Tlonck@village.uunet.be

Bijlage 3

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Waterwegen Kust

Vrijhavenstraat 3, 8400 OOSTENDE
Tel. (059)55 42 11 – Fax (059) 50 70 37

Aan comité Stad en Zee
Jan De Clerckstraat 2b
8400 Oostende

uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
uw brief d.d. 24/10/02	99 340	

vragen naar/e-mail	telefoonnummer	datum
ir. Bernard De Putter Bernard.DePutter@lin.vlaanderen.be	059/55.42.07	16/12/2002

Betreft: Kunstmatig groeistrand Oostende.

Geachte,

Ik verwijs naar uw brief dd. 24/10/02.

Uw voorstel om op informele basis met een beperkte kring van technici overleg te plegen is aanvaard door de stuurgroep onder voorwaarde dat de definitieve beslissingen door de stuurgroep dienen genomen te worden.

Ik stel voor om in eerste instantie het gesprek met mij te voeren. Afhankelijk van de specifieke thema's zullen daarna de geëigende technici betrokken worden. Mevr. Souwer zal mij hierbij verder bijstaan.

Ik stel voor dat het beperkt overleg (max. 4 personen) bij u plaatsvindt. Breder overleg kan dan alhier georganiseerd worden.

Inzake tijdstip verwijst U naar onze vraag aan de commissie van 3 deskundigen. Het advies van deze deskundigen slaat veeleer op de huidige toestand van onveiligheid dan op de toekomstige werken. Ik stel dan ook voor om van zodra uw concept in grote lijnen uitgewerkt is een eerste bespreking te houden.

Ik verontschuldig mij voor dit ietwat laattijdig antwoord maar alles is een gevolg van de jaarlijks weerkerende hectische eindejaarsperiode ten gevolge van de aanbestedingen in die periode.

Ik zie uw antwoord tegemoet en wens U een mooi eindejaar toe.

Hoogachtend,

ir. Bernard De Putter,
afdelingshoofd,
afdeling Waterwegen Kust.

COMITE STAD&ZEE

Bijlage 4

Aan ir. Bernard De Putter
Afdelingshoofd Waterwegen Kust
Vrijhavenstraat 3
8400 Oostende

Oostende 11-02- 2003

Waarde heer De Putter

Hierbij sturen wij U een kort confidentieel verslag van onze vergadering van 06-02-2003.

Hopende dat de volgende vergadering zeer binnen kort moge doorgaan, groet ik U oprecht.

Jan Tanghe

Contactadres : Jan Tanghe, Jan De Clerckstraat 2 b, 8400 Oostende
tel & fax 059 705380

Comité Stad & Zee v.z.w.
Secretariaat:
Kemmelbergstraat 11
8400 Oostende

COMITE STAD&ZEE

Verslag van de beperkte vergadering tussen ir. B De Putter en Mw. Souwer voor de A.W.K. en prof. Tanghe en Cdt. Gorts voor het Comité Stad & Zee op 06.02.2003

- Zoals overeengekomen in de nota A.W.K. dd. 24.10.2002 - kenmerk 99340 - heeft de werkvergadering plaats op op 06.02.2003 te 16.30' ten huize van Jan Tanghe.

- Aanwezigen : zie boven
  Partijen komen overeen zich te houden aan een technische discussie m.b.t. een voorstel van alternatief van zeewering van het Comité Stad & Zee

- De HH. Tanghe en Gorts geven eerst een toelichting m.b.t. hun doelstellingen zijnde : een alternatief van zeewering, waarbij alle technische voorwaarden A.W.K. vervuld zijn, met dien verstande dat de maritiem-stedenbouwkundige en de cultuur-historische eigenheid van het zeefront Oostende-Centrum maximaal bewaard worden.

- Aan ir. De Putter wordt vervolgens een exemplaar overhandigd van het voorstel van concept Comité Stad & Zee dd. januari 2003.
  Hij verbindt er zich toe het document zorgvuldig na te trekken en na ruggespraak met zijn geëigende technici, binnen een kort tijdbestek zijn conclusies te rapporteren aan het Comité Stad & Zee..

  Op zijn verzoek verbinden de partijen zich het document ter zake voorlopig niet publiek te maken.

- De vergadering eindigt te 18 uur.

Opgesteld te Oostende 10.02.2003-02-10

voor het Comité Stad & Zee

Prof. Jan Tanghe Cdt. or. Marc Gorts

Contactadres : Jan Tanghe, Jan De Clerckstraat 2 b, 8400 Oostende
tel & fax 059 705380

Comité Stad & Zee v.z.w.
Secretariaat:
Van Iseghemlaan 151
8400 Oostende
Tel. 059/70 34 00

Bijlage 5

COMITE STAD&ZEE

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
afdeling Waterwegen Kust t.a.v. **ir. B. De Putter**
Vrijhavenlaan 3
8400 Oostende

datum : 30.12.2002

uw kenmerk : 98340

Waarde Heer De Putter,

Wij danken U voor uw brief van 16.12'02 die ons toelaat de gesprekken over onze alternatieven te hervatten binnen een beperkte kring van technici.

Om alle misverstanden uit te sluiten leggen wij volgende bedenkingen voor.

- Enerzijds vraagt U ons, met uw brief van 30.09.'02, om samen het huidig alternatief van het Comité Stad & Zee verder te evalueren en uit te diepen. Dit wijst erop dat U technisch gemeenschappelijke parameters hebt ontdekt die opnieuw bespreekbaar zijn. Wij gaan hier graag op in, omdat dit alternatief een oplossing biedt aan het gecombineerd project zeewering/havenproject

- Anderzijds, met uw brief van 16.12.'02 nodigt U ons uit om ons nieuw concept voor te leggen. Om zeker te zijn dat het Comité Stad & Zee een nieuw, volwaardig en volledig alternatief kan voorleggen, vernemen wij graag voorafgaandelijk welke de juiste toedracht is van het nieuw dossier dat U wilt samenstellen en waaraan U, volgens uw brief van 30.09.'02, bezig bent.
  Gaat het hier om een gecombineerd zeewering/havenproject, of een exclusief kustverdedigingproject? Het eerste impliceert een definitief goedgekeurd principe van een haveningangplan, waarvan het Comité graag kopie ontvangt (zie hieromtrent onze brief in bijlage naar dhr. J. Vande Lanotte, Voorzitter van het A.G.Havenbedrijf Oostende). Dit document -met dito specificaties - zou ons inderdaad toelaten om U een concept voor te leggen die aan alle door U geëiste waterbouwkundige en nautische voorwaarden, alsook aan de ministeriële doelstellingen, voldoet, zoals voorgeschreven door dhr. Stevaert - Vlaams Minister van Openbare Werken - in zijn brief van 19.09.1999.

Met genoegen kan op uw vraag het eerste gesprek, in beperkte kring van technici, doorgaan ten huize van Jan Tanghe, na 21 januari 2003 . Wij noteren graag de aanwezigheid van Mw. Souwer, van wiens notities wij gaarne een afschrift ontvangen.

Uw antwoord tegemoet ziende, danken wij U voor uw goede wensen voor 2003 en bieden wij U onze welgemeende wederwensen aan.

Voor het Comité Stad & Zee

Jan Tanghe
Onder-voorzitter
Contactadres : Jan Tanghe, Jan De Clerckstraat 2 b, 8400 Oostende
tel & fax 059 705380

Marc Gorts
Lid van de Beheerraad

Comité Stad & Zee v.z.w.
Secretariaat:
Van Iseghemlaan 151
8400 Oostende
Tel. 059/70 34 00
Fax 059/70 68 77

Bijlage 6

COMITE STAD&ZEE

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Waterwegen Kust

Vrijhavenstraat 3, 8400 OOSTENDE

6/05/2003

Waarde Heer De Putter,

Wij danken U graag voor de organisatie van de laatste vergadering in aanwezigheid van prof. De Rouck

Hierbij vind U het verslag van de vergadering van 24.04.'03

Mocht U hier nopens opmerkingen en/of rechtzettingen willen formuleren, ontvangen we die graag.

Wij hopen - zoals door U voorgesteld werd - te kunnen samenwerken om de door U gefinaliseerde resultaten m.b.t. ons laatste concept te besprpeken en te finaliseren in conclusies

Met de meeste hoogachting
Voor het Comité Stad & Zee

Prof. Jan Tanghe
Ondervoorzitter

Cdt. o.r. Marc Gorts
Lid Raad van Beheer

Contactadres : Jan Tanghe, Jan De Clerckstraat 2 b, 8400 Oostende
tel & fax 059 705380

VERSLAG
Werkvergadering A.W.K. - C.S.&Z. - 24.04.03 te 14.00 u.
in het bestuursgebouw van de A.W.K. - Oostende

1. Aanwezig

   Voor de A.W.K. : Prof. ir. J.De Rouck, dhr. ir. B.DePutter - Hoofd A.W.K. en Voorzitter, de heren ingenieurs Luc Van Damme, Peter De Wolf en Toon Verwaest, dhr. architect Willy Eggermont.
   Notulen : Mw. C.Souwer
   Voor het Comité Stad & Zee : Prof. Jan Tanghe, Marc Gorts Cdt. (Marine) o.r.

   Dhr. De Putter verwelkomt de aanwezigen, in het bijzonder dhr. Prof. ir. J.De Rouck. Hij verontschuldigt de nautische expert. Prof.Tanghe dankt hierop de Voorzitter voor zijn uitnodiging en drukt zijn waardering uit voor de aanwezigheid van Prof. ir. De Rouck.

   Gezien het technisch karakter van de vergadering stelt Prof. Tanghe voor dat Cdt. Gorts het nodige commentaar levert.

2. Prof. ir. De Rouck deelt - in een zeer klare uiteenzetting - het resultaat van zijn eerste berekeningen mee m.b.t. het nieuw voorstel van het Comité. Hij laat evenwel opmerken dat zijn studie niet gefinaliseerd is.
   Hij geeft een duidelijk idee van het effect dat een overblijvende significante golfhoogte van ± 2,5 m. zou hebben op de zeedijk ter hoogte van de blauwe steen.
   Concreet zou de overtoppende golf alhier een hoogte hebben van ± 15 m.
   Vraag Cdt. Gorts : Rekening houdend met de breedte van de zeedijk (± 28) en de bestaande keermuur met onafhankelijk afwateringssysteem, wat zal het approximatief volume zijn van de watermassa die in dit geval in de binnenstad zou terecht komen ?
   Belangrijk is hier het uiteindelijk werkelijkresultaat.
   Prof. De Rouck zegt dat hij dit niet onmiddellijk kan berekenen, en dat hij hiervoor de nodige simulaties zou moeten uitvoeren
   Cdt. Gorts : Is de A.W.K. bereid deze simulaties te laten uitvoeren, daar in het M.E.R. de grondige analyse van een tweede alternatief wettelijk vereist is?
   Na enige ruggespraak tussen Prof. De Rouck en ir. De Putter wordt hierop een positief antwoord gegeven.

3. Ir. De Putter geeft - in afwezigheid van de nautische expert - toch enige duiding m.b.t. eventuele negatieve nautische aspecten. Daarop geeft Prof. De Rouck uitleg m.b.t. het effect van sommige stroompatronen die zich ± 1 uur vóór HW in de havengeul zullen voordoen.

   Cdt. Gorts laat hierbij terloops opmerken dat op de Belgische kust de Oostelijke getijstroom twee maal sterker is dan de Westelijke getijstroom.
   Aan ir. T.Verwaest wordt gevraagd de juistheid hiervan na te trekken, wat hij, na compilatie van de getijstroomkaarten, bevestigt.

Prof. De Rouck : Dit is in feite niet het probleem. Ik berekende de stroomsterkte in de havengeul ½ uur vóór hoogwater en bekwam 24m./sec.
Cdt. Gorts : Dit is begrepen. Ik wijs er echter op dat, bij het aanlopen van een haven, de zeeman benevens de stroomsterkte, zich voornamelijk zal vergewissen van de stroomrichting, die - samen met de windrichting - belangrijker parameters vormen m.b.t. de te sturen koers. Dit is des te toepasselijker op de Belgische kust waar de stroomrichting lateraal ligt t.o.v. de aanlooproute, en dit is ook het geval voor overheersende winden op onze kust.
Cdt. Gorts vraagt of dit specifiek nautisch probleem ons concept technisch onaanvaardbaar zou maken?
Ir. De Putter : We denken van niet, maar ik zou alle nautische aspecten willen overlaten aan de nautische expert.
Een vergadering tussen deze expert en Cdt. Gorts zal geregeld worden ,

4. Ir. De Putter Er dient verder onderzoek te gebeuren m.b.t. de gevolgen op morfologisch vlak
   Prof. De Rouck : Inderdaad krijgt men bij dit project een relatief stilwater-oppervlak tussen het breekwater en de zeedijk. Dit zou kunnen leiden tot slibvorming in dit gebied, tengevolge van de nederzetting van vlottende sedimentatiedeeltjes.
   Na ruggespraak komt men tot de conclusie dat morfologische evoluties onzekerheden bevatten en dat dit probleem verder moet nagetrokken worden.
   Cdt. Gorts : Zou dit probleem tot gevolg kunnen hebben dat het project van het Comité hierdoor technisch onaanvaardbaar zou zijn ?
   Ir. De Putter : We denken van niet

5. Cdt. Gorts vraagt wat een Tombolo-effect is? Prof. De Rouck geeft hiernopens een klare uitleg en besluit dat het breekwater geen Tombolo effect veroorzaakt
   Ir. De Putter verklaart verder dat m.b.t. de 'giereffecten' en de 'indringende golfenergie', het concept van het Comité een betere oplossing biedt dan het huidig project A.W.K.

6. Er is een korte dialoog m.b.t. de horizonvervuiling.
   Cdt. Gorts merkt op dat op een hoogte van 36 voet (± 12 m.) men de horizont zal waarnemen op een afstand van ± 5 Km. Een muur van 7,25 TAW op afstand van 0,5 Km. van de zeedijk zal voor een wandelaar op de Promenade (± 10 m.) het zicht op de horizont niet belemmeren. Verder is het zo dat de perceptie van voorwerpen op zee verschillen van de perceptie ervan aan wal. Prof. De Rouck neemt hier nota van. ter controle.

7. Op vraag van prof. Tanghe om het concept te mogen voorleggen aan de stuurgrooep, wijst dhr. ir. De Putter dit categoriek af. Inderdaad moet hij daarvoor eerst aan de stuurgroep een volledige appreciatie van het concept kunnen voorleggen, en dit kan slechts nadat hij in het bezit is van een definitief M.E.R.-rapport. Prof Tanghe vraagt dan ook het concept van het Comité te laten beoordelen door de uitwendige M.E.R.-deskundigen, er aan toevoegende dat dit een wettelijke verplichting is.
   Mevrouw Souwer bevestigt dit en ir. De Putter belooft het concept van het Comité zowel op technisch vlak als op alle andere vakgebieden door de uitwendige experts te laten onderzoeken

8. **Cdt. Gorts** : We hebben U ons concept voorgelegd, mogen we U vragen welk toekomstig project U zult voorstellen ?
Ir. De Putter Hetzelfde project als het vorige
Prof. Tanghe : Wij vinden het spijtig dat U met onze kritiek op uw laatste ontwerp geen rekening gehouden hebt, en niet creatiever bent geweest in het zoeken naar een betere oplossing. Wij hielden rekening met uw kritiek op ons concept, hebben al onze voorstellen op zij geschoven, en zijn methodologisch begonnen met uitgangspunten die wij deels rationeel-technisch, deels cultuur-ruimtelijk en stedenbouwkundig uitgewerkt hebben tot het concept dat nu besproken wordt.
Ir. De Putter We hebben in ons bestaand project rekening gehouden met zowel het technisch aspect, als met de aspecten die behoren tot het domein van de ruimtelijke ordening.

Prof. Tanghe Cultuur-ruimtelijk en stedenbouwkundig zijn wij - samen met anderen - van langs om meer overtuigd van de unieke waarde van het maritiem landschap van Oostende. Het bestaat deels uit een zeer gediversifieerde plangeografie van Havenmond - Klein Strand - Zeedijkbastion - grote Oostendse baai ten Westen met sluiting ter hoogte van het Wellington Renbaan, deels uit een complementariteit tussen Zee en Dijk en Zeedijk en Staketsel die onlosmakelijk verbonden zijn.

Oostende werd in de 19e. eeuw meesterlijk van Barokken Bastionstad verbouwd tot Neo-barokke badplaats door de belangrijkste Belgische en buitenlandse architecten uit de 19e. eeuw : Crepin, Horeau, Besme, Stübben, Beyaert enz. allen aangesteld door Leopold II om ook de Zeedijk te verbouwen zoals hij nu is en precies op dezelfde plaats ligt als de historische buiten-ommantelingsmuur van ca. 1560. De Zeedijk en Staketsel van Oostende zijn een te beschermen erfgoed. De voorgestelde ingrepen bieden geen duurzame toekomst voor dit uniek maritiem landschap.

Cdt. Gorts : Met welk M.E.R. bent U momenteel bezig ? Gaat het over een M.E.R. m.b.t. een zeewering enkel, of gaat het over een gecombineerd zeewering/havenproject? Hoever staat U met het M.E.R. ?
Ir. De Putter : Er wordt verwezen naar nadere recentere stipulaties van Europese Richtlijnen i.v.m. MERapporten. Men denkt aan één totaal M.E.R. dat Haveningang én Zeewering zou bevatten en één deel-M.E.R. dat een onderdeel van de totaal-M.E.R. voor wat de zeewering betreft.
Cdt. Gorts : Is het juist dat U bezig bent met de opmaak van de bouwaanvraag?
Ir. De Putter : De bouwaanvraag is zeker niet voor morgen. Er zijn verwikkelingen m.b.t. het MERapport en dit moet eerst opgelost zijn.
Cdt. Gorts Zult U ons het eindrapport M.E.R. overmaken?
Ir. De Putter : Ja

9. **Cdt. Gorts** Wetende dat U zou objecteren tegen de visuele impact van het breekwater en de kostprijs van het concept, wens ik, nadat ik prof. De Rouck gehoord heb, U onze laatste technische voorstellen voor te leggen, die het huidig concept aanvullen.

Door de aanleg van ~~de~~ zandsuppletie beogen we énerzijds de verlaging van het breekwater en anderzijds stellen we voor deze zandsuppletie, die in ieder geval in een eerste aanlegfase moet uitgevoerd worden, nog vóórde winter van 2003-'04 te

realiseren. We vragen dus concreet aan prof. De Rouck, rekening houdende met deze zandsuppletie (waarvan blauwdruk wordt afgegeven), de noodzakelijke minimum hoogte van het breekwater te willen berekenen, zodat uiteindelijk het gecombineerd project op een voldoende wijze Oostende-Centrum zou beveiligen tegen een 1000-jarige storm.
Prof. De Rouck verklaart dat hij hiertoe bereid is.
Ir. De Putter heeft ernstige twijfels m.b.t. de aanleg van een zandsuppletie in het najaar zonder dat hij daartoe een bouwvergunning heeft gekregen.

Cdt. Gorts presenteert als conclusie een persoonlijke analyse van het **'waarom'** van de moeilijke realisatie van het zeewering/havenproject gedurende de laatste vijf jaren.
Hij stipt aan :

- het gemis aan een **globaal Masterplan** m.b.t. de diverse toekomstige projecten die op het zeefront van Oostende-Centrum moeten gerealiseerd worden
- gemis aan visie en aan onderlinge communicatie
- de lokale politieke druk en de uitwendige inmenging in het project met schorsingen door de RVS
- het sedert 1996 bestaande wantrouwen van de A.W.K. ten opzichte van het Comité Stad & Zee dat van beginaf beschouwd werd als een 'onredelijke tegenstander', zodat er nooit een echte dialoog tot stand kwam
- De dialoog van heden is in wezen de eerste die als open en leerrijke kan bestempeld worden.

Ir. De Putter verklaart dat hij deze analyse noch deelt noch aanvaardt.

De vergadering wordt beëindigt te 17.00 u.

Opgesteld te Oostende 25.04.2003
Voor het Comité Stad & Zee

Cdt. Marc Gorts

Prof. Jan Tanghe

Tekende het origineel

Bijlage 7

COMITE STAD&ZEE

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Waterwegen Kust
Vrijhavenstraat 3
8400 Oostende

datum: 13.08.03

Waarde Heer De Putter,

Prof. J. Tanghe die momenteel opgenomen is in het AZ St. Jan - Brugge, heeft mij gevraagd u te verzoeken een samenkomst te willen voorzien tussen uw nautische deskundige Kapitein ter Lange Omvaart J. Loncke en mijzelf, teneinde de nautische problematiek van ons concept te bespreken.
(Cfr onze vergadering 24.04.03)

Wij zouden u tevens dank weten ons een tentatieve datum te willen meedelen met betrekking tot een werkvergadering tussen de AWK en het Comité, waarbij Prof. ir. J. Derouck zijn finale bevindingen zou voorleggen omtrent ons gecombineerd project breekwater/zandsuppletie.
(Cfr onze vergadering 24.04.03)

We hopen - zoals trouwens eerder door u voorgesteld - deze resultaten te kunnen finaliseren in conclusies.

Inmiddels teken ik, Waarde Heer De Putter, met de meeste achting.

Voor het Comité Stad en Zee

Cdt. o.r. M. Gorts
Lid Raad van Beheer

Voorlopig contactadres: M. Gorts, Zeelaan 108/4, 8660 De Panne

Comité Stad & Zee vzw
Secretariaat:
Kemmelbergstraat 11
8400 Oostende

Bijlage 8

COMITE STAD&ZEE

Aan de Heer ir. B. De Putter
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Waterwegen Kust
Vrijhavenstraat 3
8400 Oostende

datum: 29.09.03

Waarde Heer De Putter,

We verwijzen naar onze brieven dd. 06.05.03 en 13.08.03 waarvan kopijen hierbijgevoegd, samen met ons definitief voorstel van concept (juni 2003), dat gedurende de vergadering dd. 24.04.03 voor evaluatie aan Prof. ir. De Rouck overgemaakt werd.
We maken uiteraard voorbehoud bij onze geschatte breekwaterhoogte (zie blz 68 en 70) die, zoals overeengekomen met Prof.ir.De Rouck, door hem nauwkeurig zou berekend worden, rekening houdende met de door ons voorziene lage zandsuppletie van +5,00mZ.

We lezen in een pers van 02.08.03 de verklaring van de burgemeester van Oostende, nl: "men is bezig met de opmaak van nieuwe milieu-rapporten, en hopelijk kunnen de enkelingen die tegen dit project gekant zijn dit keer geen stokken in de wielen meer steken"
Deze persmededeling van de burgemeester, in casu tevens voorzitter van de stuurgroep, impliceert dat onze besprekingen met betrekking tot het alternatief concept van het Comité Stad en Zee in wezen niet meer relevant zouden zijn.

Wij wijzen er u nochtans op dat deze dialoog die niet gefinaliseerd is in conclusies, in de eerste plaats door uzelf geinitieerd werd en dat de stuurgroep er u expliciet toelating voor gaf.
(cfr uw brieven dd. 30.09.02 en 16.12.02)

Op de beperkte vergadering dd. 06.02.03 hadden wij er ons bovendien toe verbonden de inhoud van onze besprekingen hieromtrent voorlopig niet publiek te maken, waardoor wij ons onthouden hebben van enig wederantwoord op de verscheidene persberichten dd. 03.04.03, 30.07.03, 02.08.03 en de pas verschenen persmededeling dd. 24.09.03.

Dergelijke berichtgeving wekt bij onze leden de indruk op dat wij eens te meer aan de zoveelste nepvergadering hebben deelgenomen en tevens dat het openbaar betekenen van de bouwaanvraag ons voor een voldongen feit zal plaatsen.

Comité Stad & Zee v.z.w.
Secretariaat:
[illegible]

Bijlage 9

Comité Stad & Zee
Kemmelbergstraat 11

8400 Oostende

uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
uw brief dd. 29/09/03	200.440	
vragen naar/e-mail	**telefoonnummer**	**datum**
ir. Bernard De Putter Bernard.DePutter@lin.vlaanderen.be	059/55.42.07	12/12/2003

Betreft: Kustverdedigingsproject Oostende centrum

Geachte heer Goubau,

Wij hebben uw brieven dd. 06.05.03 en 13.08.03 samen met uw definitief voorstel in goede orde ontvangen.

We kunnen u meedelen dat wij momenteel in de startfase zitten van de milieu-impactstudies met betrekking tot het kustverdedigingsproject Oostende Centrum. Het normale proces van milieu-impactstudies is dat projectvoorstellen worden getoetst op hun technische haalbaarheid en meerwaarde. Ook uw voorstel zal in deze studies bestudeerd worden.

Uw perceptie als zouden besprekingen met betrekking tot uw projectvoorstellen niet meer relevant zijn, moeten wij dan ook uitdrukkelijk tegenspreken.

Wij zien echter op dit moment geen directe aanleiding om met elkaar rond de tafel te gaan zitten.

Verder overleg met uw comité zal ten gepaste tijde in de loop van het proces georganiseerd worden.

Hoogachtend,

ir. Bernard De Putter,
afdelingshoofd,
afdeling Waterwegen Kust.

ld I:\data32\liselotte\word\200.440 csz.doc

COMITE STAD&ZEE

Bijlage 10

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Waterwegen Kust
Vrijhavenstraat 3
8400 Oostende

datum: 10.02.04

Uw kenmerk: 200440

Uw brief: 12.12.03

Waarde Heer De Putter,

Betreft: Overleg Kustverdediging Oostende - Centrum

We hebben uw brief dd. 12.12.03 in goede orde ontvangen.

We noteren dat u momenteel in de startfase zit van de milieu-effectenrapporten, die u citeerde op onze vergadering dd.24.04.03. Dit impliceert dat u nu reeds een tamelijk gedetailleerd project voor ogen hebt, zonder hetwelk de MER's niet kunnen aangevangen worden.

We begrijpen dan ook niet waarom dit een reden zou zijn om de door u geïnitieerde dialoog op 30.09.02 te onderbreken, daar uit het vergaderingsverslag dd. 06.05.03 duidelijk blijkt dat er toenmaals in geen geval bilaterale gefinaliseerde conclusies werden neergelegd.

Inderdaad:

- liet Prof.ir.J.De Rouck bij het begin van de dialoog opmerken dat zijn studies m.b.t. ons concept geenzins afgewerkt waren;
- werd aan de belofte dat er een vergadering zou georganiseerd worden tussen uw nautisch expert en Cdt. Gorts totnogtoe geen gevolg gegeven;
- verbond Prof.ir. J.De Rouck er zich toe de nodige berekeningen te maken in verband met ons definitief gecombineerd breekwater/zandsuppletie - voorstel.

We vrezen bijgevolg dat ons aan u toevertrouwd concept in de behandeling van de dito MER's, enkel zou aangewend worden als onderzocht alternatief om de wettelijkheid van de milieurapporten te verzekeren.

We vragen u dan ook uw beslissing om de dialoog op te schorten te willen herzien, daar de vergadering dd. 24.04.03 enkel een inleidende tweespraak tussen ons is geweest.

Hoogachtend

Comité Stad & Zee v.z.w.
Secretariaat:
F.Batsleer, Advokaat
Kemmelbergstraat, 11
8400 Oostende
Tel. (059) 803473

Arch.N.Goubau
Voorzitter

Mr.F.Batsleer
Secretaris

Cdt.o.r.
M. Gorts
Lid Raad van Beheer

Bijlage 11

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Waterwegen Kust

Vrijhavenstraat 3, 8400 OOSTENDE
Tel. (059)55 42 11 – Fax (059) 50 70 37

Comité Stad en Zee
F. Batsleer, advokaat
Kemmelbergstraat 11
8400 Oostende

uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
uw brief dd. 10.02.04	200440	
vragen naar/e-mail	**telefoonnummer**	**datum**
ir. Bernard De Putter Bernard.DePutter@lin.vlaanderen.be	059/55.42.07	7/04/2004

Betreft: overleg kustverdediging Oostende-Centrum

Geachte,

Hierbij bevestig ik dat ik uw brief van 10.02.04 goed ontvangen heb.

Het was niet mogelijk hierop vroeger antwoord te geven. Dit betekent evenwel niet dat ik uw opmerkingen en bezorgdheid uit het oog ben verloren.

Zoals ik eerder al heb toegezegd, zullen wij uw concept ten gronde evalueren. Op dit moment is de aanbesteding om een plan-MER voor het kustverdedigingsproject Oostende op te laten stellen definitief. Het ligt in de bedoeling om in dit onderzoek uw plan als een mogelijk alternatief te laten beoordelen. Het aan te stellen studiebureau zal hierover contact met u opnemen en er zal dan ruimschoots gelegenheid zijn om uw opmerkingen terzake te formuleren. Zodra hier meer informatie over beschikbaar is, zullen wij u op de hoogte brengen.

Op dit moment zie ik echter geen toegevoegde waarde, noch voor u noch voor ons, om met elkaar aan tafel te gaan zitten. Het is niet mijn persoonlijke mening die telt. Het enige dat van belang is, is de veiligheid voor de bevolking van Oostende. Ongetwijfeld is het in het belang van iedereen dat een deskundig team zich over uw voorstel van concept kustverdediging Oostende centrum zal buigen. U kunt uw plannen alsdan ten volle toelichten.

DEEL 3 : DE VOORAFGAANDE STUDIES COMITE STAD EN ZEE PRIOR AAN HET CONCEPT

Voorwoord

Na de voorlopige schorsing door de Raad van State (zie 2.1) liet de overheid in de pers aan de bevolking weten dat een nieuwe bouwaanvraag eerstdaags zou worden ingediend. Er bestond geen twijfel dat het zou gaan om een identiek zelfde project als dat welke omschreven is in de geschorste bouwvergunning.

Gezien gedurende de jaren 2000 – 2001 er weinig of geen contacten meer mogelijk waren tussen de AWK en het Comité, konden wij ons eigen toenmalig alternatief slechts bekend maken in ons bezwaarschrift van okt. 2001.
Het bestond in wezen uit het verlengen en verhogen van een beschermdam langs het Westerstaketsel. (Zie computersimulatie hierbijgevoegd.)

In het voorontwerp MER dd 19.11.2000 besloot hieromtrent BELCONSULTING:

"Optie 2 (Comité Stad en Zee) Bij het benutten van de lage dam langs het Westerstaketsel als mogelijke aanzet voor een beschermingsdam, wordt geopteerd om een integrale wandelpromenade met de Zeedijk uit te bouwen (nota Comité: dit vanaf het Kursaal) "
Verder:
"De sterke en **historische** constante belijning van de kaaimuren en staketsel vanaf de havenmond (de bedoelde belijning van de haven van Oostende gaat terug tot de 16 de eeuw) kan op deze wijze **gehandhaafd** blijven"

Verder:
"Een vernieuwd staketsel behoudt dan de positie van het **meest markant onderdeel van de havenmond".**

Eindelijk:
" Met deze optie wordt een samengestelde typologie opgebouwd, die het geheel vanuit ruimtelijk – visueel standpunt minder complex maakt (nota Comité Stad en Zee: dan het project van de AWK) en maritieme zichten vanaf het staketsel handhaaft"

In de definitieve MER (juli 2001) (para. 1.3 blz. 11 en 12) herkent de initiatief nemer AWK, "dat de optie 2 (Comité S & Z) waarbij de beschermdam ter hoogte van het staketsel zou opgeworpen worden **vanuit maritiem - landschappelijk oogpunt de voorkeur geniet,** maar vanuit **de toekomstige ontwikkeling van de haven** dit in de weg stond en **niet aanvaardbaar was".**

In de bouwvergunning dd 23 mei 2002 (§ 1.3.4. blz. 8) wordt deze niet aanvaardbaarheid als volgt verklaard:

- nautisch, wegens de giereffecten die deze positie oplevert voor de schepen;
- hydrodynamisch, omdat een sterk gereduceerde wateroppervlakte ten Westen van de havenheul een negatief impact heeft op de spreiding en de reductie van de binnendringende golfenergie.

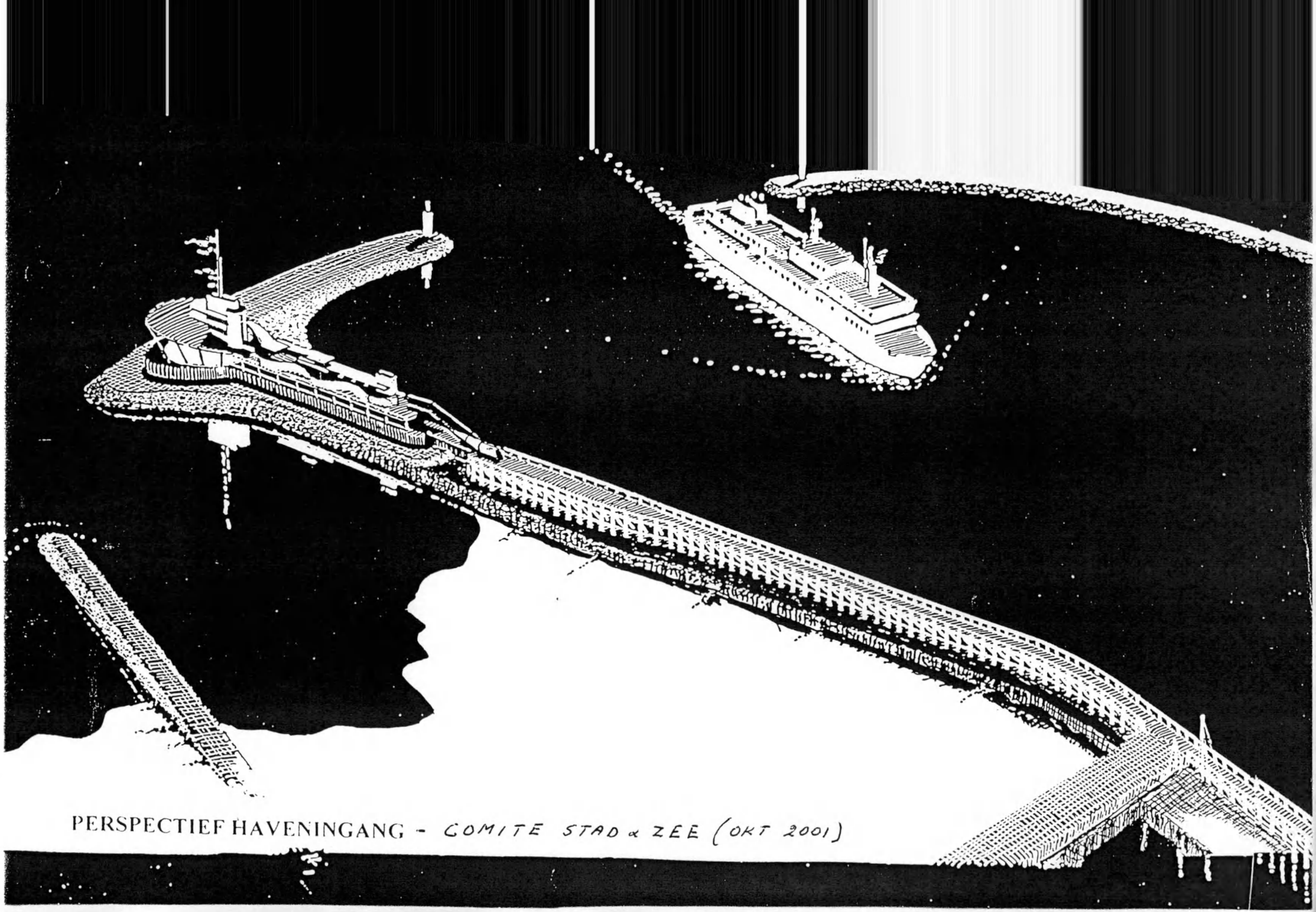

PERSPECTIEF HAVENINGANG - COMITE STAD & ZEE (OKT 2001)

Hierdoor had de brief AWK dd 30.09.2002 (zie Deel 2 bijlage 1), waarbij we uitgenodigd werden deze optie verder te evalueren en uit te diepen, geen enkele zin.

We begrepen aldus onmiddellijk:
- dat dit een voorwendsel was om het Comité terug te contacteren;
- en dat wij daadwerkelijk op zoek moesten naar een beter concept.

Besluit:
Het Comité besliste dat, vooraleer een nieuw concept voor te stellen, het eerst een onderzoek moest verrichten met betrekking tot de volgende thema's:
- de cultuur - historische betekenis van het Oostendse Zeefront;
- een wetenschappelijk onderzoek nopens de meteorologische omstandigheden op de Noordzee, die geleid hadden tot de stormvloed te Oostende op 31 dec.-1 feb 1953; met de daaruit te nemen conclusies;
- een studie van het voorafgaande planningsproces sedert 1980, zowel op waterbouwkundig, nautisch, administratief en juridisch vlak;
- in het nieuw project moesten op **nautisch vlak** de giereffecten vermeden worden en de indringende golfenergie moest zoveel als mogelijk geminimaliseerd worden;
- op waterbouwkundig vlak en in geval een verhoging van de zeespiegel werd waargenomen, moest het nieuw concept zeer flexibel zijn, zodat het op een efficiënte, snelle en goedkope manier kon aangepast worden.

We waren vast besloten te vertrekken van nul. Bovendien moest het alternatief voldoen aan de algemene doelstellingen van de v.z.w., en voornamelijk aan de filosofie van de "duurzame ontwikkeling".
In tegenstelling tot de houding van de overheid die zich beperkt tot de stelling dat de veiligheid van de burger primordiaal is en erkent dat hiervoor een hoge prijs moet betaald worden, zowel op financieel als op maritiem – landschappelijk vlak (zie conclusies MER juli 2001), streeft het Comité daarboven naar een gelijkwaardige oplossing, die een maximaal behoud van de bestaande toestand van Oostende – Centrum handhaaft.

In feite anticipeerden wij hier terecht op de volgende opmerkingen in de "Richtlijnen Milieueffecten – rapportage CEL MER d.d. 18 jan. 2005.
Op Blz. 7 ervan:
"Voor planonderdeel 1, Kustverdediging Oostende – Centrum, dient aangegeven te worden welke andere kust - verdedigingstechnieken reeds onderzocht werden en dient verantwoord te worden waarom deze niet verder als alternatief worden beschouwd".
Zie hieromtrent Deel 3C, waarin wij een grondige studie maakten van de vorige projecten AWK 1 tot en met 4, en waarom wij ons op heden verzetten tegen het Project 5 (in feite het **huidige** Project AWZ)
Op blz. 12 ervan:
" het bouwkundig erfgoed (niet enkel de beschermde monumenten **maar ook de niet beschermde waardevolle infrastructuur dient beschreven** en de effecten erop onderzocht"

Zie hieromtrent in Deel 3A " Het stedenbouwkundig –historisch onderzoek" waarin door ruimtelijk planner Prof. e. J. Tanghe, het **onomstotelijk** bewijs geleverd wordt dat de huidige zeedijk Oostende–Centrum **een te beschermen monument is.**

DEEL 3A : HET STEDENBOUWKUNDIG - HISTORISCH ONDERZOEK. VAN BASTIONSTAD TOT HAVENSTAD

INHOUD

3.1 VAN BASTIONSTAD TOT HAVENSTAD

3.1.1 Een korte geschiedenis van Oostende
3.1.2 Een cartografisch en stedenbouwkundig onderzoek van Oostende
3.1.3 De 14e en 15e eeuw: Van Vissersdorp tot Havenstad
3.1.4 De 16e eeuw: De strijd tegen zee en vijand
3.1.5 De 17e en 18e eeuw: Oostende als Havenstad van de Zuidelijke Nederlanden
3.1.6 De 18e eeuw en de stedenbouwkundige structuur van Oostende
3.1.7 De 19e eeuw: Oostende als internationale Badstad
3.1.8 Conclusies

3.1. VAN BASTIONSTAD TOT HAVENSTAD

3.1.1. Een korte geschiedenis van Oostende [1]

Het ontstaan van Oostende

Oostende ontstond in de 11e. eeuw op het oost- einde van het langgerekt eiland Ter Streep dat van het binnenland gescheiden was door een grote kreek, het Groot Geleed genoemd. Het vissersgehucht Oostende – Ter Streep verwierf in 1267 stadsrechten. Na de grote overstroming in 1394, waarbij bijna gans Oostende in de golven verzwolgen werd, herbouwde men de stad meer landinwaarts. Haar vroege geschiedenis kenmerkt zich door een bestendige strijd tegen de zee en de overstromingen. Oostende groef in 1446 haar eerste westelijke havengeul en bloeide in de 15e. eeuw open tot vissers- en havenstad met een bevolking van 2.300 inwoners.(zie plan 1). In 1583 - een tiental jaar voor het Beleg van Oostende (1601-1604) - bouwde men de geuzenvestingen. Na het weggraven van de duinen langs de Oostkant brak de zee door en ontstond gedurende het Beleg de oostelijke havengeul en de jarenlange overstroming van het Oostendse hinterland. De eerste havengeul was inmiddels verzand en onbruikbaar geworden.

Het beleg van Oostende en de Oostendse compagnie

Oostende speelde gedurende de godsdienstoorlogen van de 16e. eeuw tussen Oranje en Spanje een belangrijke strategische rol. Tussen 1584 en '85 werden alle Vlaamse steden door Spanje veroverd, uitgenomen Oostende. Zij werd de Geuzenstad bij uitstek. Het optrekken van vestingen duurde nagenoeg 10 jaar, waardoor Oostende een militaire bastion van betekenis werd. Het Beleg van Oostende duurde van 1601 tot 1604. Voor het Beleg had Oostende een bevolking van om en nabij de 6.000 inwoners. In 1608 was die herleid tot 1.900 inwoners. De vestingen werden later in de 17e. eeuw door Vauban versterkt. Na de Scheldesluiting (1648) en de verfransing van Duinkerke (1659) kreeg Oostende als havenstad meer betekenis,o.a. met de oprichting van de Oostendse Oost-Indische Compagnie tussen 1723 en 1731. Het belang van de haven liep door tot aan de belegeringen van Lodewijk XIV (1745-49 en 1752-62). De schepen van de Oostendse compagnie voeren op Oost - en West -Indië, China en Afrika. Naast de lange omvaart was er te Oostende een oorlogsmarine en kaapvaart. Oostende was in de 18e. eeuw de enige belangrijke haven van de Oostenrijkse Nederlanden.

Het Vrijhavenstatuut en het cosmopolitisme

In 1781 verleende Jozef II aan Oostende een "Vrijhaven"-status. Voor en na 1781 groeide Oostende uit tot een kosmopolitische stad. In 1781 telde men 2.892 schepen en een stedelijke bevolking van 6.703 inwoners met een vreemdelingenkolonie van 2.000 vnl. Engelsen. Omwille van het kosmopolitisch en libertijns karakter van Oostende ontstond er een belangrijke toeloop van vreemdelingen die er een mondain leven op nahielden. Vlaamse, Franse, Engelse en Italiaanse toneel optredens waren veelvuldig. Oostende opende haar eerste theater en stichtte in 1787 de "Cercle littéraire".

kerk, drinkgelegenheden, theaterleven en zeebaden. De eerste oostendse badwagens verschijnen rond 1780. De Brit William Hasketh bekwam de toelating om in 1784 een consumptietent voor badgasten op het strand op te stellen. Dit was het begin van Oostende -Badstad.
Zodra de pakketbootdienst tussen Oostende en Dover ingezet werd in 1689, opereerde de eerste stoomboot in 1823, de eerste mailboot in 1846 en de eerste treinverbinding in 1838 : een voorsprong van twintig jaar op Parijs.

Voor de afbraak van de Oostendse omwallingen omstreeks 1865 werd reeds in 1852 het eerste Kursaal buiten de wallen en op de Zeedijk gebouwd ter hoogte van de Christinastraat. Oostende had reeds vóór de "Belle Epoque" een opvallende kosmopolitische reputatie ontwikkeld.

Leopold II en de "Belle Epoque"

De «Belle Epoque» betekende voor Oostende een andere bloeiperiode, uit haar geschiedenis. Zij kende meteen een briljante stedelijke uitbreiding met hoofdstedelijke allures, dank zij Leopold II. Het begin van de " Belle Epoque" viel samen met de troonbestijging van Leopold II (1865-1909) en met het ontmantelingdecreet van maart 1865, waardoor het Oostendse bastion tussen 1865 en 1877 afgebroken werd.

Stedenbouwkundig betekent dit, dat de 18e. eeuwse Noord -Zuidelijke ontwikkeling van Oostende, die parallel aan de havengeul verliep vanaf 1865, volgens een Oost - Westelijke as zou verlopen, waarlangs de nieuwe badstad snel tot ontwikkeling zou komen.
Zo werd het eerste Kursaal - gebouwd in 1852 - reeds in 1875 vervangen door een nieuw Kursaal op het westelijk uiteinde van het afgebroken bastion.(zie foto 1)

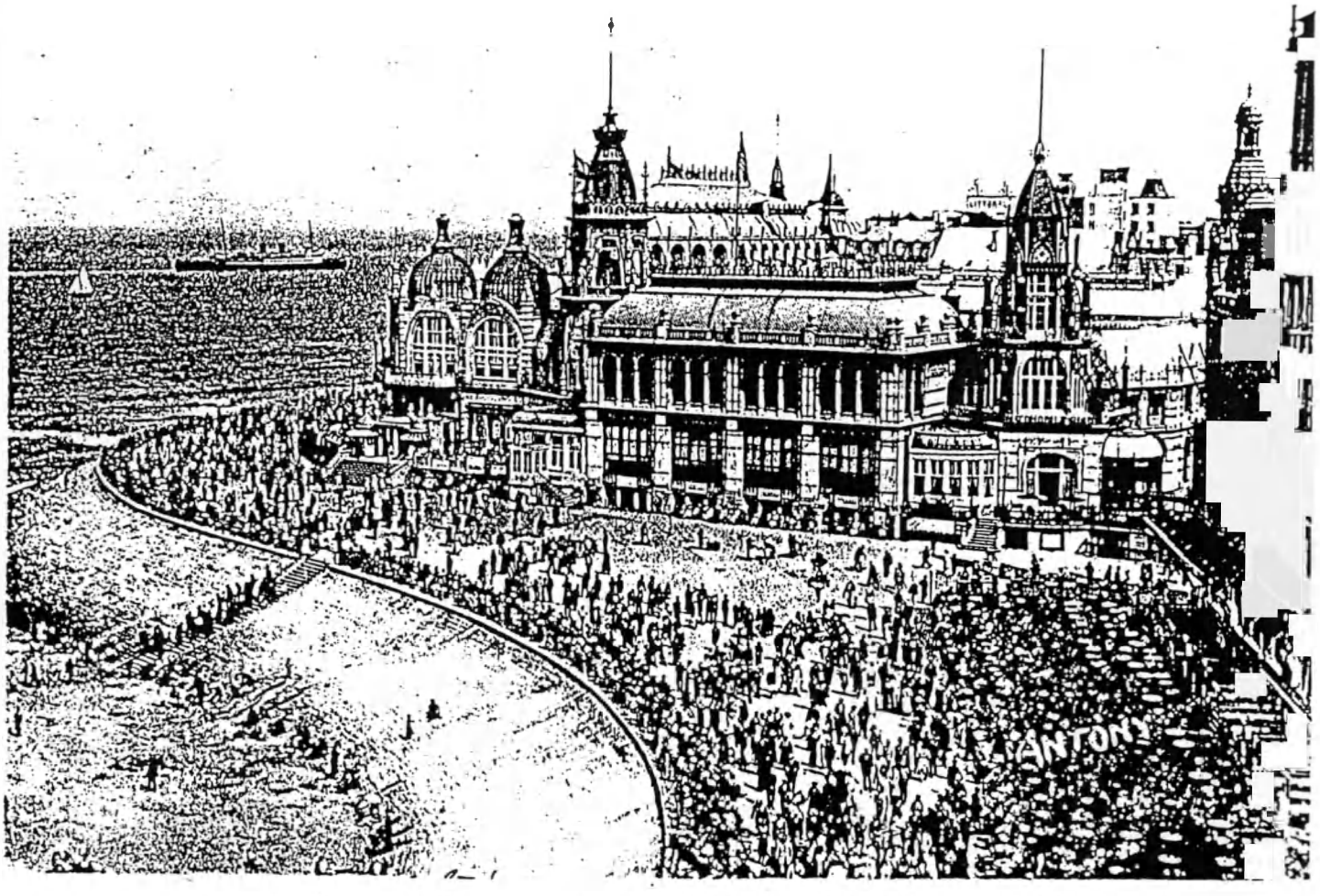

Foto 1 Het Kursaal van architecten Naert en Chambon op het Westelijk bolwerk - Zeedijk- 1907

Het "Plan d'Ensemble" van Laîné en Besme tussen 1880-1907, de stedenbouwkundige raadgevers van Leopold II, bevestigt deze Oost -Westelijke ontwikkeling. Het plan van Laîné werd systematisch ingevuld met een reeks belangrijke stedenbouwkundige ontwikkelingen in westelijke richting en werd door een serie indrukwekkende gebouwen geconcretiseerd.
Dit betekende echter niet dat de bestaande Noord -Zuid as niet mede betrokken werd in de herstructurering en verfraaiing van het gehele stedelijke gebied.

Het merkwaardige van het "Plan d'Ensemble" lag precies in de verweving van haar drie hoofdcomponenten. Ten eerste het "*behoud*" van het bestaande dambordpatroon van de binnenstad; ten tweede de *herstructurering* van de noord-zuidelijke havenstructuur met het indrukwekkende sluizencomplex en de Smet de Naeyerbrug, het nieuwe spoorwegtracé en opeenvolgende stations, omsloten door het stedelijk Maria -Hendrikapark; en ten derde de westelijke *uitbreiding* vólgens het "Northplan" vanaf het Koninklijk Chalet westwaarts tot aan de Northlaan en waarin de Hippodroom opgenomen werd. Het geheel werd afgesloten met de aanzet van een later te ontwikkelen stedelijke ring lopende van de zee tot aan de spoorweg en het havencomplex naar het Oosten toe.

Het "Plan d'Ensemble" van Laîné en later Besme werd met een reeks indrukwekkende stedenbouwkundige en architecturale ensembles afgewerkt. Leopold II doet hiervoor beroep op de bekendste binnen- en buitenlandse architecten en stedenbouwkundigen m.n.:, Keilig, Stübben, Chambon, Maquet, Girault, Marcel, Mitchell, de la Censerie etc...

Het was de bedoeling van Leopold II om van Oostende de mooiste badstad van Europa te maken, vaak tegen de bekrompenheid in van nationale en lokale politici en ambtenaren. De engelse badplaatsen Hastings, Brighton en Eastborne stonden daarvoor model.

Naar het Plan d'Ensemble van Laîné en Besme werd in nagenoeg dertig jaar, tussen 1880 en 1910, een netwerk van deels openbare werken en gebouwen, deels openbare parken, squares en groene lanen gerealiseerd. De westelijke uitbreiding bevatte het nieuwe Casino van architect Naert uit 1875, meesterlijk verbouwd in 1907 door architect Chambon en het nieuwe theater van architect Chambon van 1904, beiden afgebroken : het Kursaal na de oorlog, en het prachtig theater werd in de vijftiger jaren vervangen door de Europa-toren die deels de silhouet van Oostende, deels de stedelijke schaal aanzienlijk verarmd heeft. Het koninklijk Chalet van 1874, verbouwd in 1904 door architect Girault, het Royal Palace Hotel in 1896 gebouwd door arch. Maquet : beide gebouwen zijn eveneens afgebroken. De Hippodroom gebouwd in 1883, met de tribunes en nieuwe toegang, van arch. Marcel in 1906-07 : werd eveneens grotendeels slecht herbouwd na de oorlog.(zie foto 2)
De Koninklijke Gaanderijen in 1905-1906 van arch.Girault, waarop tussen 1929 en 1936 het Thermenpaleis gebouwd was, werden gelukkig gespaard.
Het stedenbouwkundig North -project van Laîné van 1894-95 verbond het Koninklijk Chalet tot aan de Northlaan. De Zuidelijke stedenbouwkundige uitbreiding van 1886 voorzag de ontwikkeling van het Maria -Henderikapark van 50 Ha van arch. Keilig, verbonden langs de Koninginnelaan over de squares en de Koninklijke Stallingen, met het Koninklijk Chalet en de Koninklijke Gaanderijen.

De Oostendse bevolking groeide van 17.671 inwoners in 1865 tot 42.606 inwoners in 1906. Naast de Hippodroom creëerde Leopold II te Den Haan in 1902 de eerste golfclub van België en deed hiervoor beroep op een engels architect: Arnold **Mitchell**.
De "Belle Epoque" van Oostende is het initiatief geweest, zowel van Leopold I als van Leopold II, die beroep deden op Europees, Brussels en Waals intellect en kapitaal.
De Oostendse "gouden eeuw" eindigde dan ook grotendeels met de dood van Leopold II, maar liep toch nog door tot 1940. Uit de laatste periode dateren nog het art-deco Thermenpaleis van de Franse architecten Flegenheimer, Bard en Garella en de Badinstellingen onder de Zeedijk, gebouwd in een sinusoïde vorm en art -deco stijl door de Architecten Christiaens, Smis e.a.

Het karakter van Oostende werd in grote mate bepaald door haar kosmopolitisme en haar ruimtelijke - en architectonische structuur. Deze eigenheid bepaalt vandaag - alhoewel in mindere mate, omwille van de vernieling gedurende en na de oorlog - nog steeds het karakter van de stad. De structuur is gebleven, maar veel van de architecturale invulling is verdwenen.
De structuur bepaalt niet enkel het karakter van Oostende maar ook het stramien voor haar verdere ruimtelijke uitbouw. Dit karakter bepaalt de troeven van morgen. Deze worden bepaald door de spanning en het kontrast tussen een uitgesproken stedelijkheid en de natuur. Hiervan zijn de zee, het strand, de haven en haar dokken die haar nog steeds omsingelen, haar belangrijkste kenmerken.

Foto 2 Het Cosmopolitisch Oostende rond 1900

3.1.2 Een cartografisch en stedenbouwkundig onderzoek van Oostende

De bedoeling van dit onderzoek is: aan te tonen dat Oostende zich, door gans haar geschiedenis, hoofdzakelijk heeft moeten verdedigen tegen stormen en overstromingen met de aanleg van dijken en golfbrekers. Dit is reeds duidelijk af te lezen op haar eerste (fictieve) afbeeldingen van het jaar 1123 (zie plan 2) door Bowens [2] en op het eerste duidelijk plan van Oostende van Jacob Van Deventer van ca. 1560 (zie plan 1) opgesteld op bevel van Keizer Karel en Filips II [3].

Pas in de tweede helft van de 16e. eeuw, toen Oostende als vissershaven een economisch belangrijke exporthaven van haring werd, heeft zij zich ook moeten beschermen tegen de medemens als haar meest gevreesde vijand. Vanaf ca.1500 moest Oostende zich voor een tweede maal verdedigen. Zij werd, vanaf 1580 voor het Beleg van Oostende (1601-1603), een volwaardig militair gebastioneerde stad.
De stad werd van een dubbele omwandeling voorzien door het 'Bondgenootschap der Geuzen' vanaf 1559.(Zie plan 4) .[4]

Men laat hier in het midden of de zee, dan wel de medemens de grootste vijand van Oostende geweest is. Hoe dan ook, het heeft geleid tot een unieke stedenbouwkundige structuur omwille van het tot stand komen van een dubbele ontmanteling : de zeedijken en golfbrekers langs de buitenzijde van de stad en een amalgaam van stadsmuren, grachten en vestingen langs de binnenzijde van de stad.

Het is ten tweede met dit onderzoek vooral de bedoeling te wijzen dat wat op vandaag nog steeds de stedenbouwkundige en topografische essentie vormt van Oostende, in grote mate de waterbouwkundige artefacten uit het verleden zijn, zoals de havengeul, de dokken, de dijken, de golfbrekers en de stranden die Oostende nog steeds ten Noorden, ten Oosten en ten Zuiden over 300° omringen. Deze maritieme stadsdelen zijn het rechtstreeks gevolg van de afbraak en verbouwing van haar historisch gebastioneerde zeedijk, staketsel en dokken, na het decreet van 1865.

Wij stellen voor dit onderzoek te doen aan de hand van een indrukwekkende serie stadsplannen en tekeningen die ons toelaten de stedenbouwkundige evolutie van Oostende te volgen. Onlangs werden 94 tekeningen en illustraties van Oostendse stadsplannen verzameld en uitgegeven door de Stad Oostende op basis van een topografische studie opgesteld door Lic. Olivier Debaere, waarnaar wij hier regelmatig zullen verwijzen. [5]

Het ontstaan en de eerste plans van Oostende

De Vlaamse kuststreek werd in grote mate bepaald door een reeks overstromingen, transgressiefazen genoemd, tussen de 4e. eeuw vóór Christus tot de1e.eeuw na Christus. Het grootste deel van de polders werd overstroomd en er ontstonden grote kreken o.a. lopende van uit de omgeving van Oostende naar de toenmalige Romeinse stad Oudenburg.
In de 11e. eeuw deed zich een tweede golf van stormen en vloedstormen voor die in 1014, 1042 en 1134 eveneens grote overstromingen veroorzaakten.

Aldus zou de vroege geografie van Oostende als een zandachtig krekenlandschap kunnen omschreven worden, dat slechts bij hoge vloed overstroomt. Alhoewel Oostende voor het eerst zou vermeld zijn in 1071 waar een St.Petruskerkje zou opgericht zijn, is de eerste betrouwbare stichtingsdatum 28 juni 1267. De eerste betrouwbare akte van Margareta van Constantinopel -gravin van Vlaanderen - geeft Oostende in 1267 het recht een halle en markt op te richten. Toen ook werd de stad voor het eerst omschreven en opgemeten en haar grenzen bepaald. De eerste tekens van onafhankelijkheid worden wellicht in 1303 bezegeld, met de eerste stadswapens en stadszegels, verleend door dezelfde Margareta en haar zoon Gwijde van Dampierre.

Hoe ziet Oostende eruit gedurende die eerste eeuwen? Zie plan 1 en 2.
Alhoewel de eerste betrouwbare kaarten dateren van ca.1560 en 1562 - zie Plan 1 van Jozef van Deventer -, wil ik graag vooreerst de aandacht vestigen op de eerste, weliswaar fictieve voorstelling van Oostende uit 1123(zie plan 2). Het plan is een didactische kopie van J. Bowens, opgesteld in1792. Alhoewel minder topografisch nauwkeurig dan het van Deventer-plan biedt het ons een stedelijk organigram waardoor het ingewikkelder plan van Jacob van Deventer, die we hier verder zullen onderzoeken,gemakkelijker afleesbaar zal worden.

Ten Noorden vindt men op plan 2 het gekende (schier)eiland Ter Streep - wieg van Oostende als eiland in zee - dat ten Oosten met het vasteland verbonden was. Tussen dit (schier)eiland en het vasteland ten Zuiden, ligt een kreek, het 'Groot Geleed' met de toekomstige haven van Oostende. De kreek is toegankelijk langs de havengeul ten Oosten gelegen. De haveningang is afgebakend door twee staketsels en het (schier)eiland ten Noorden beschermd door een dijk met vijf golfbrekers. Het (schier)eiland is met 3 bruggen verbonden met het vasteland ten Zuiden. Op dit vasteland zal, na de grote stormen, gedurende de 12^{e}. eeuw in enkele decennia tijd, een volledige nieuwe stad gepland en gebouwd worden. De stormvloed had al in 1334 het ganse eiland en het kleine St.Petrus kerkje volledig overspoeld. Maar de grote stormvloed van 1394 had 'Ter Streep' volledig onbewoonbaar gemaakt.

De nieuwe stad heeft een orthogonaal patroon met een groot plein in het midden. Een nieuwe dijk wordt in 1390 ten Noorden van het nieuwe vasteland gebouwd door het Brugse Vrije 3 op plan 2. De dijk vormt, met het Groot Geleed, de nieuwe haven van Oostende.

Een dambordstructuur is, op het einde van de 14^{e}. eeuw, in onze streken, hoogst ongewoon. Inderdaad zijn de meeste West-Europese steden traag groeiende radio-concentrische steden, met kronkelende organische straten die vanuit het platteland naar de markt leiden.
De nieuwe stad Oostende doet veeleer denken aan de 'Bastides'. Dit zijn steden die vooral in Frankrijk en Spanje gebouwd werden gedurende dezelfde periode, ten tijde van de kruistochten. Zij werden snel gebouwd i.f.v. militaire garnizoenen die de Middellandse zee overstaken.
Het Oostendse orthogonale patroon wijst eerder op een snelle bouwperiode, wellicht tussen 1334 en 1395, als gevolg van de overstromingen, dan wel om militaire redenen.

Oostende was toen nog een kleine vissershaven zonder stadsmuren of verdedigingskastelen, zonder economisch noch strategisch belang. De Noordelijke kreek van het Groot Geleed liep verder ten Oosten, Zuiden en Westen door, en werd met sluizen afgesloten.

Het nieuwe Oostende werd - voor de tweede maal - een soort 'eiland' omringd door zee en zeekreken, die bij vloed de omliggende polders bevloeiden. Ten Zuiden, langs de kreekarm 't Groot Geleed, werd een tweede dijk gebouwd, parallel aan de zeedijk, zie 2 en 3 op plan 2.
Vanaf het begin van de 14e. eeuw ligt het eerste beeld van Oostende - als eiland in zee- vast. Het heeft reeds alle stedenbouwkundige kenmerken die vandaag nog steeds aanwezig zijn.

3.1.3 De 14e en 15e eeuw : Van Vissersdorp tot Havenstad

De ' nieuwstad ' breidde zich -tussen 1401 en 1431 - snel uit met de aanleg van nieuwe straten, de bouw van het stadhuis en de nieuwe Halle op de Grote Markt, ongeveer op de plaats waar het Feestpaleis nu staat, alsook met de bouw van een hospitaal en een nieuwe kerk. Anderzijds beschrijven teruggevonden rekeningen, de belangrijke werken die toen aan haar dijken gedaan werden. Meestal werden zijn met houten palen en 'risen' (bundels rijshout) en 'messe ' (afval om putten te vullen) gerealiseerd.

Met de uitvinding van het kaken kon men de haring langer bewaren en grotere hoeveelheden opslaan. Dit had meerdere gevolgen : de bouw van grotere boten die havenkaaien vereisten, en de uitvoering van de vis naar het hinterland
In 1443 ontving Oostende de toelating van het Brugse vrije om de 'Oostendse Watergang' van 1285 ten Oosten gelegen, uit te delven tot de 'Nieuwe Oostendse Watergang' 1 op plan 2. die in 1446 een rechtstreekse verbinding gaf met de Brugse Yperlee, dat van Brugge over Oudenburg naar Ieper liep.

In 1445 ontving Oostende van Filips de Goede toelating om een havendok uit te bouwen in het Groot Geleed(10 en 3 op plan2), tussen de twee stadsdelen. Vanaf nu beschikte Oostende over een zeeverbinding en landverbinding langs de nieuwe 'Oostendse watergang' Oostende werd aldus, vanaf 1445, samen met Duinkerke, Nieuwpoort en Sluis, één van de drie Vlaamse zeevisserijhavens met een bevolking van 2 à 3000 inwoners.
Oostende voerde hoofdzakelijk haring uit naar Doornik en Bergen, Rijsel en Valencijn.
Haar snelle economische welvaart en haar geografie als 'eiland tussen kreken', maakten van Oostende een open stad zonder stadsmuren. Een prooi voor haar jaloerse vijanden.

In 1489 echter, toen Oostende in een conflict tussen Vlaamse steden de zijde koos van de Franse Koning tegen Maximiliaan van Oostenrijk - Keizer van het Heilig Roomse Rijk -, werd de nieuwe stad Oostende grotendeels verwoest door de Engelsen die zich geallieerd hadden met Maximiliaan.

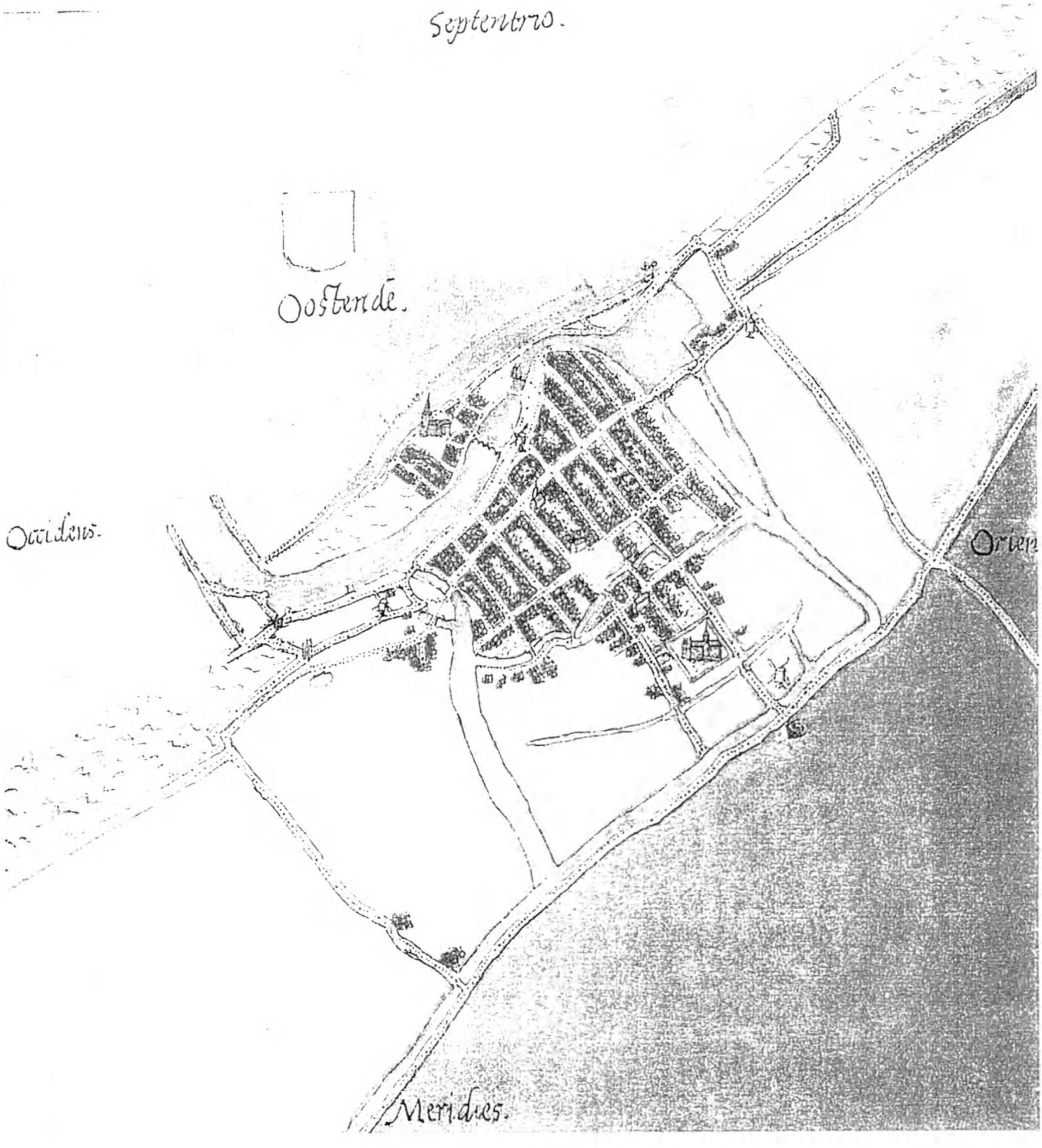

Plan 1 Plan van Oostende ca. 1580, van Jacob van Deventer, in opdracht van Keizer Karel en Filips II. Bron : SAO KP/G021

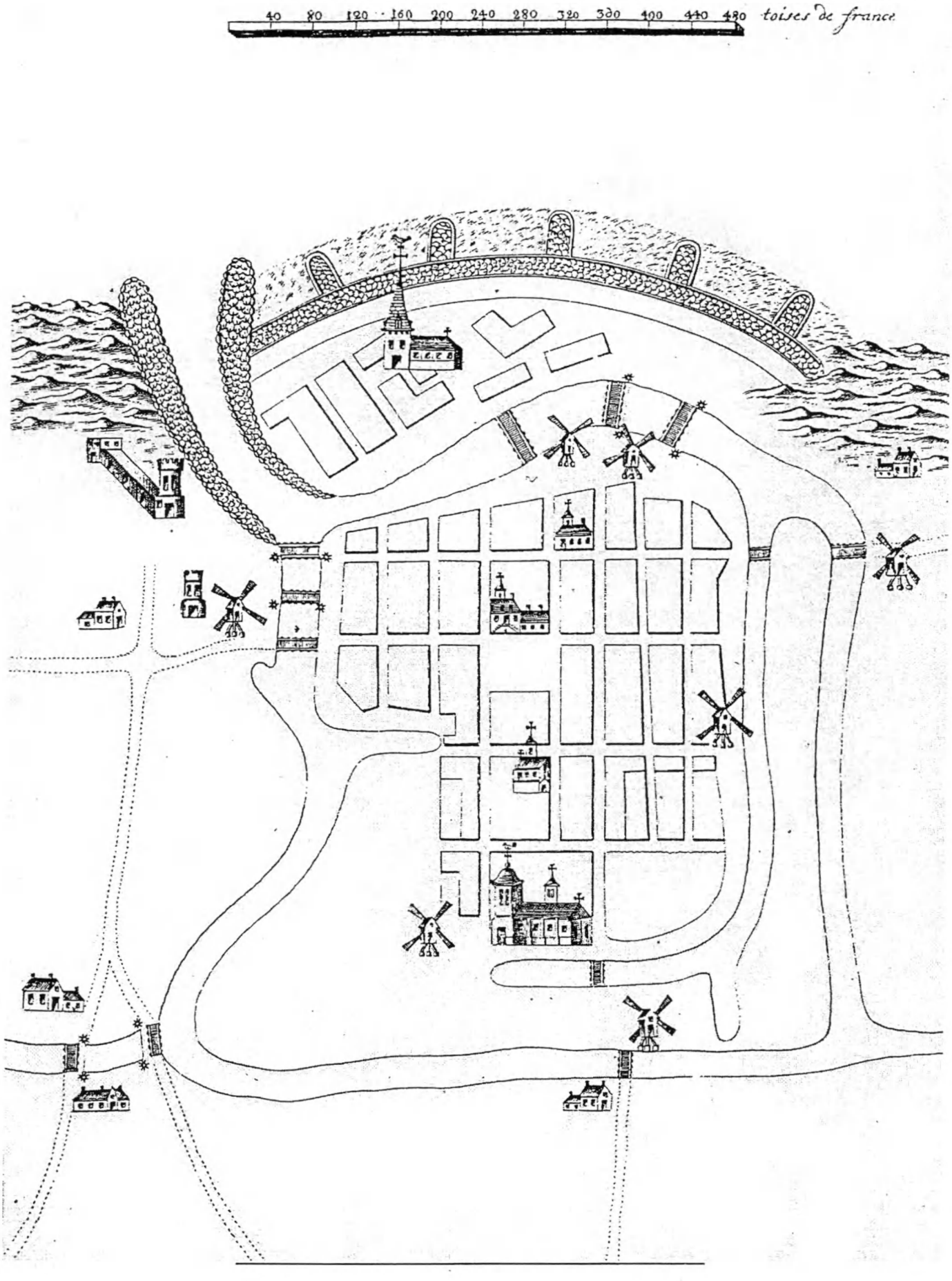

Plan 2 Fictief plan Oostende ca 1123 J.Bowens in "Nauwkeurige omschrijving der oude en beroemde Stad Oostende gelegen in Oostenryksch Vlaanderen" Brugge 1792

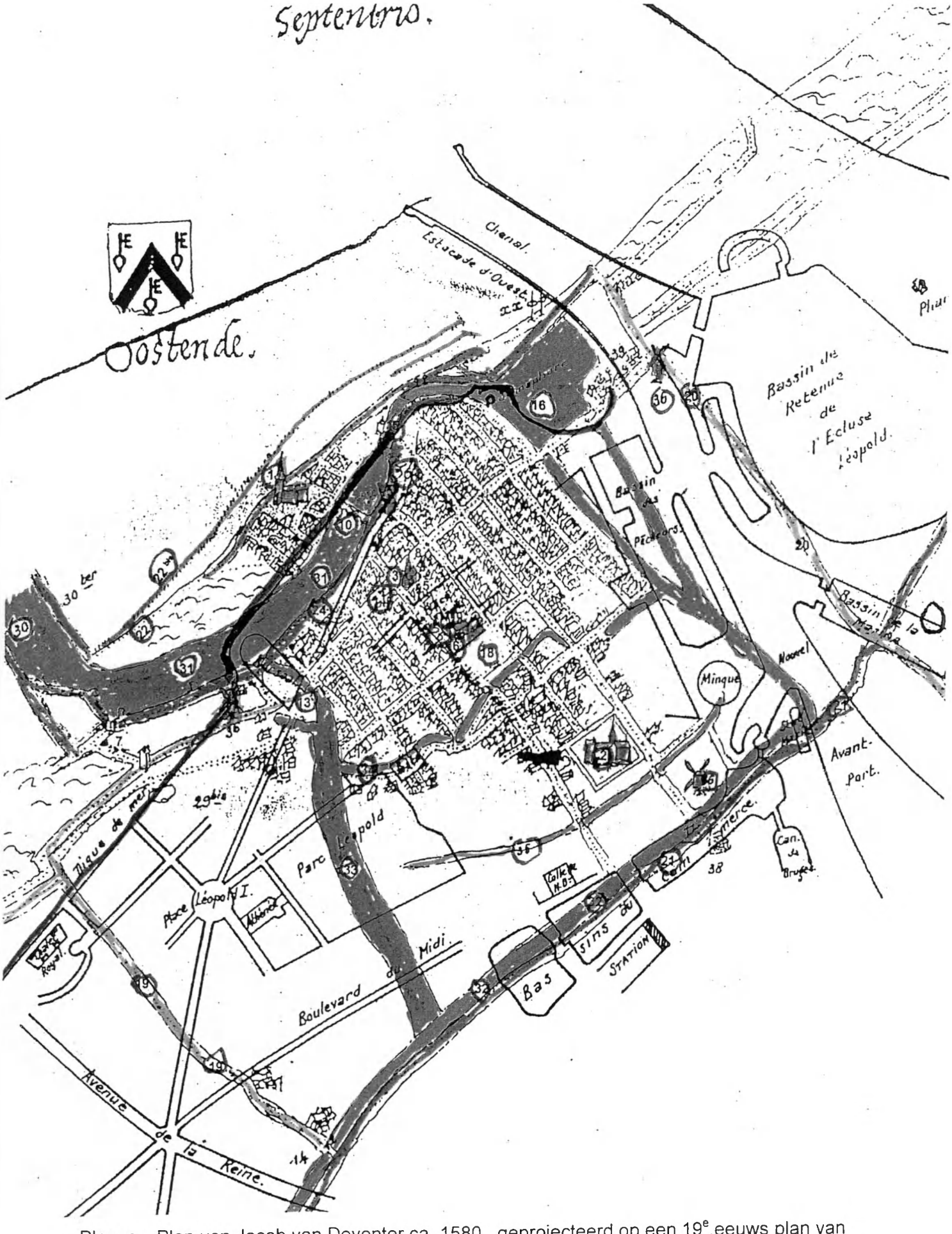

Plan 3 Plan van Jacob van Deventer ca. 1580, geprojecteerd op een 19e.eeuws plan van Crepin; gepubliceerd door C.Ruelens. "Atlas des villes de la Belgique au XVe. siècle"

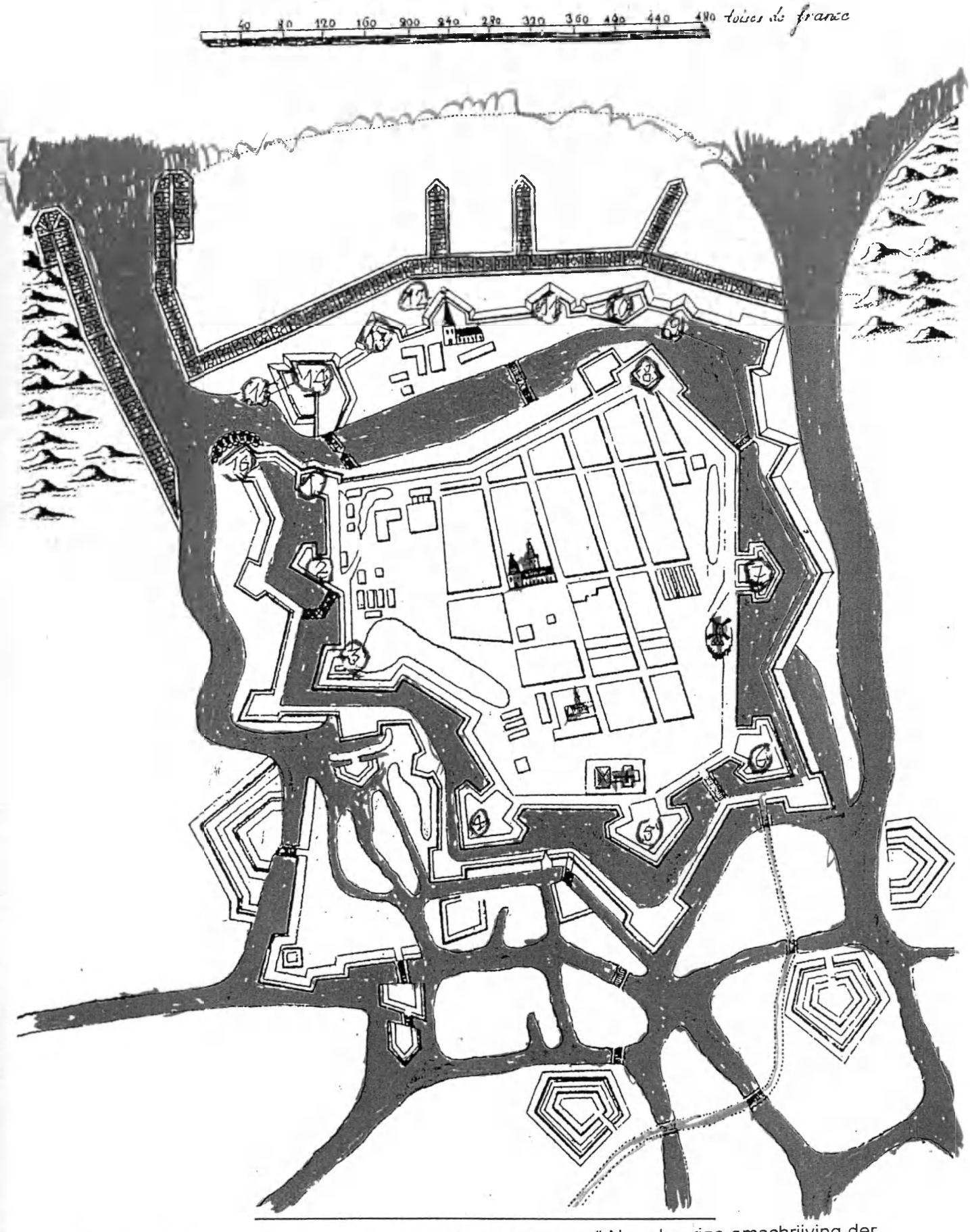

Plan 4 Fictief Plan van Oostende ca. 1583 uit J.Bowens " Nouwkeurige omschrijving der oude beroemde Stad Oostende gelegen in Oostenryksch Vlaanderen" Brugge 1792

3.1.4 De 16e eeuw : De strijd tegen zee en vijand

Gedurende het grootste gedeelte van de 16e.eeuw wordt Oostende, eerst in 1502,1530,'31,'32, later in 1551 en 1559, geteisterd door reeksen grote stormen en/of stormvloeden alsook in 1577. Deze stormen gaven aanleiding tot grote meningsverschillen tussen de verscheidene overheden i.v.m. de hoogoplopende kosten voor het onderhoud van de dijken en de haven. Zo ontstond in 1502 een conflict tussen Oostende en het Brugse Vrije omtrent het onderhoud aan de noorderdijk - gebouwd in 1390 - ten Noorden van de nieuwe stad.

In 1515 onder Karel V, werden alle dijken, duinen, sluizen en kaaien grondig hersteld, dank zij zware taksen die aan de bevolking en visserij opgelegd werden. En in 1517 werd de Oostsluis gebouwd (10) op plan 3 [6] , die de nodige diepgang in de haven - toen in het Groot Geleed gelegen - moest verzekeren. Maar de stormenreeks van 1530, '31, en '32 brachten aan gans de Vlaamse kust tussen Sluis en Grevelen terug dermate grote schade aan, dat op 2 november 1531 praktisch alle dijken en havenhoofden wegspoelden.
In 1544 werd aan de westzijde (waar nu de huidige havengeul ligt en waar toen een spuikom lag, zie (16) op plan 3) een rijshoofd gebouwd en in 1563 verlengd. In 1551 en 1559 bracht de zee echter terug zware schade aan de dijken en havenhoofden.
Na 1556 en 1559 kwamen er, na grote meningsverschillen tussen de verschillende wateringen en verantwoordelijke overheden zoals de Stad, de sluismeesters en de plaatselijke eigenaars, akkoorden over de verdeelsleutels van de kosten. Het duurde echter tot 1561 alvorens een definitieve uitspraak kwam. Vanaf dan besloten de wateringen om ook de oude stad 'Ter Streep' definitief op te geven en de oude haven of het 'Groot Geleed' te laten verzanden.
Desalniettemin blijkt uit de Oostendse rekeningen uit 1560 dat de 53 Oostendse boten 18.000 ton vis binnen brachten. Dit leverde de stadskas ongeveer 175.000 pond geld op. In 1580 zouden die inkomsten stijgen tot 300.000 pond. Hieruit kon men besluiten dat Oostende op het einde van de 16e. eeuw de strijd tegen de zee niet enkel goed getrotseerd had, maar tevens haar haven gered en uitgebouwd had. Daardoor ontstond een bloeiende haveneconomie die Oostende, vanaf de jaren 1560, letterlijk en figuurlijk op de kaart zou brengen. Inderdaad, ca. 1560, op bevel van Keizer Karel en Filips II, werd aan de bekende hofcartograaf Jacob van Deventer, die bezig was met zijn befaamd 'Stedenatlas', gevraagd om Oostende op kaart te brengen, zie plan 1.

De eerste plans van Oostende uit de 16e eeuw

De 'Stedenatlas' van Jacob van Deventer is van uitzonderlijke waarde. De kwaliteit van de plans is hoog. Alle plans zijn op dezelfde manier getekend, op gelijke schaal: ca. 1:8.000, met gelijke oriëntatie en gelijke kleuren. Straten en pleinen zijn licht geel, gebouwen rood, daken van openbare gebouwen blauw, weiden en polders zijn licht groen tot donker groen, dijken en havenafbakeningen zijn met puntjes en in het grijs aangeduid , alsook de belangrijkste toegangswegen, de waterlopen en de zee zijn in het blauw aangeduid. Volgens J.C. Visser[7] vermeld door Olivier Debaere, paste Deventer de driehoeksmeting van Gemma Frisius toe. Deze theorie werd in zijn werk 'Libellus de locurum describendorum ratione ' van 1553 uitgelegd. Dit

Oostends plan geeft zeer veel gegevens en details, niet enkel van de stad, maar ook van de dijken, havengeulen en havens, de kreken en waterlopen, waardoor niet enkel details kunnen afgelezen worden, maar inzonderheid de stedenbouwkundige structuur van de stad en zijn immers evoluerende morfologie tegenover de zee.

Plans zijn foto's in de tijd. Jacob van Deventer werkte gedurende ca. 11 jaar aan zijn plan. Men moet rekening houden met het tijdsverloop van het plan, en daardoor met de relatieve juistheid van het opgetekende. Gebouwen kunnen afgebroken zijn nadat ze op het plan getekend werden of omgekeerd. Daarom kan enkel een brede en noodzakelijkerwijze structurele aflezing van het plan de juiste zijn. Geschiedkundige feiten aan de juiste plans willen binden, lijkt mij overbodig bij het aflezen van de stedenbouwkundige evolutie van steden. Dit is niet enkel het geval met historische plans, maar ook vandaag. Plans, zoals foto's kloppen nooit met de realiteit die steeds verder vooruit lopen in de tijd

Bij het aflezen van het van Deventerplan van Oostende, is de **tweedeligheid** van de stad opvallend, zie plan 1 .Ten Noorden de oude stad op het (schier)eiland 'Ter Streep'. Ten Zuiden de nieuwe stad. Tussen beiden de grote kreek : 'het Groot Geleed' met de havengeul en -ingang ten Oosten en de haven voorbij de sluis ten Westen.

De lectuur van dit van Deventerplan is vereenvoudigd geworden door de publicatie van een bijkomend verklarend plan 3, gepubliceerd door C.Ruelens[8]. Dit plan herneemt het van Deventerplan en voegt er twee gegevens aan toe: een serie refertenummers en de structuur van Oostende op het einde van de 19e eeuw. Dit laat toe de bestaande gegevens van het plan beter te duiden en te situeren naar de huidige stedenbouwkundige situatie :

- Op ' Ter Streep ' is de oude kerk als (1) aangeduid, samen met nog enkele overblijvende straten en woningen.
- Belangrijk is de dubbele zeedijkenstructuur met de Noorddijk (24), en het daarvóór liggende Lange Hoofd (22bis) alsook de havengeul (30) en twee havenhoofden 30 bis en 30 ter.
- Het 'Groot Geleed' is de haven (31) met een sluis ten Oosten (15) naast de vuurtoren of *'viervoete'* en een sluis ten Westen (13). Ten Noorden van de Nieuwe stad ligt (zie boven) de Noorddijk (24) (gebouwd in 1390 door het Brugse Vrije).
- De oude en nieuwe stad zijn verbonden met een brug (10).
- Zoals hierboven vermeld, vertoont de nieuwe stad -gebouwd na de verwoesting van 1480- een orthogonaal dambord patroon dat de stad vandaag nog steeds kenmerkt; dit in tegenstelling tot de radio-concentrische patronen van de middeleeuwse steden van Noord-West Europa.
- Uit die periode waren de grenzen van de stad ten Westen bepaald door de Westkeignaertsweg (19) en de Oostendse Watergang (32) Ten zuiden met de Zuiddijk (21) en het kanaal van Plassendael (32). Ten Westen met Oostkeignaertsweg (20) en -dijk (21).
- Verder enkele belangrijke ankergebouwen, de nieuwe kerk van 1438 (2), het stadhuis van 1411 (6) beiden gedeeltelijk verwoest en herbouwd ca. 1500. De 4 molens (36).

- De grote markt (18), de Hoogstraat (20), de Lange straat (27) en de stadswaterloop (34)

Welk beeld van Oostende tussen 1445 en 1585 moeten wij ons verbeelden om het Oostende van vandaag beter te verstaan.

Oostende was een kleine orthogonale visserstad met een bloeiende haringhaven. Ten Noorden een stilaan door de eeuwen heen verdwijnend eiland als gevolg van grote en veelvuldige stormen en overstromingen, waardoor ook stilaan de Oostelijke havengeul verdween, alsook het Groot Geleed die de haven vormde.
Vóór 1585 blijft Oostende een niet beschermde open stad, als een eiland te midden van een krekengeografie die zich ten Oosten , Westen en Zuiden op termijn zal ontwikkelen tot de actuele dokken en havengeulen. De waterhuishoudkunde van dit krekenlandschap was complex, waardoor haar polders geregeld overstroomden. Langs de zeekant functioneerde 'Ter Streep' eigenlijk als een beschermde dijk die op zichzelf door een artificiële dubbele dijk van hout en stenen, beschermd werd.

Op het plan 3 werd de huidige dijk - in de 19e.eeuw behouden - met een rode lijn aangeduid. Men ziet hoe deze actuele dijk gelijk loopt met de zuidergrens van het oud Oostende. Men zal met de lectuur van de volgende plans zien hoe het gebied tussen de huidige zeedijk en de oude havendijk van 1390, gebouwd door het Brugse Vrije - zie plan 3 - eigenlijk tot op vandaag achtereenvolgend dijk- bastion en dijkgebied zal worden en blijven, waartegen, doorheen de eeuwen, de zee blijft beuken.

Oostende als Geuzenstad

De eerste bloeiperiode van Oostende hierboven kort samengevat, kwam onverwacht tot een einde met de godsdienstoorlogen op het einde van de 16e. eeuw. Filips II (1527-1598) en het katholieke Spanje hadden zich gekeerd tegen het snel ontwikkelend protestantisme in onze streken. Vanaf 1559 valt Spanje de Nederlandse provincies binnen. De Prins van Oranje vormde met zijn aanhangers 'Het Bondgenootschap der Geuzen'. In 1572 hadden de bondgenoten o.a. Oudenaarde bezet, maar in oktober van het zelfde jaar vluchtten zij naar Oostende met de hoop naar Vlissingen te vluchten.
In 1576 werd, door het 'Bondgenootschap der Geuzen', beslist om eindelijk Oostende als belangrijkst geworden haven van de Vlaamse kust te beschermen. Als commerciële draaischijf met Nederland en Engeland werd zij verbouwd tot een gebastioneerde stad. Maar toen de Vlaamse steden in opstand kwamen samen met Antwerpen in 1585, en een groot deel van Vlaanderen veroverd werden door de Spanjaarden, werd Oostende -paradoksaal - het stevigste bolwerk van de Geuzen. Zo maakten de Hollanders, samen met de Engelsen, tussen 1580 en 1601, van Oostende een gevreesde gebastioneerde oorlogshaven. Het geduchte Oostendse Geuzen Garnizoen ondernam, tijdens de Spaanse bezetting, plunderingtochten in het 'Veurne-ambachtse', maar ook tot in Brugge, Nieuwpoort en Rijsel. Reeds in 1583 belegerde Alexander Farnese, Spaanse Gouverneur van de Vlaamse provincies, tevergeefs het Oostendse Geuzennest.

In 1597 werd Albert van Oostenrijk aangesteld als Gouverneur van onze provincies. Door zijn huwelijk met Isabella (dochter van Filips II) werd hij verplicht de

Nederlanden te onderwerpen aan Spanje. Zo werd, als verdedigingstrategie vanaf 1584, het krekenlandschap onder water gezet. De duinen en de dijk ten Oosten van de spuikom (39) aangeduid op het plan 3 van Ruelens werden doorgestoken. Hierdoor ontstond, langs de oostelijke arm van de Gouwelozekreek, ten Oosten van Oostende , de huidige havengeul als nieuwe verbinding met de zee. Ten Zuiden van Oostende werden alle gehuchten in dit krekenlandschap overstroomd. Dit had twee evidente voordelen : enerzijds Oostende tijd geven om zich als Geuzenbastion uit te bouwen, anderzijds een snelle bevoorradingsroute aan te leggen voor de nieuwe coalitie tussen de Nederlanders en de Engelsen.

Tussen 1584 en 1599 deden de Spanjaarden meerdere tevergeefse aanvalpogingen om Oostende in te nemen. Anderzijds werd de bevolking uit deze geteisterde krekengehuchten de roofaanvallen van de vrijbuiters vanuit het Oostends geuzenbastion stilaan beu.
Er werd een eerste reeks van drie grote forten gebouwd dicht bij Oostende te Bredene, Zandvoorde en ten Oosten in de richting van Nieuwpoort. Die werden aangevuld met twee kleine forten langs de waterwegen. Een tweede gordel van kleine forten werd meer landinwaarts te Oudenburg, Leffinge, Plassendael en Snaaskerke gebouwd.
Maar in 1600 veroverde het Nederlandse kamp, met Maurits van Oranje aan het hoofd, de forten van Oudenburg en Plassendael en drong verder door tot in Nieuwpoort. Hier greep de veldslag van Nieuwpoort plaats, tussen de protestant Maurits van Oranje en de katholiek Albert van Oostenrijk (gemaal van Isabel - dochter van Filips II) die de strijd verloor.
Een jaar later - in 1601 - veroverde Albert opnieuw de forten en werd besloten Oostende aan te vallen. Het beleg van Oostende was begonnen.

Het cartografisch materiaal van de 16e eeuw

Wij hebben reeds gewezen op de betekenis die wij aan het onderzoek geven, te weten:
de evolutie van de stedenbouwkundige structuur van Oostende te onderzoeken, om aldus vandaag de actuele betekenis van de kusttopografie en de huidige zeedijk te duiden.

De periode van en rond het Beleg van Oostende is een cartografisch vruchtbare termijn. Meerder plannen werden snel en anekdotisch opgesteld binnen een korte periode van ca. 5 jaar. Deze plans gaven de snelle evolutie van de onderdelen van de stad en haar omgeving weer. Ze blijven stilstaan bij enkele algemene stadsplans die opgesteld werden rond 1590, en na 1604, die een meer algemeen overzicht van de stad geven. Zo is het fictieve stadsplan 4 van J. Bowens qua lectuur interessant omdat het -zoals hierboven reeds gezegd - niet zozeer de juiste topografische weergave is van één welbepaalde opname in de tijd, maar wel op één kaart meerdere achtereenvolgende gebeurtenissen en gegevens samen brengt die zich chronologisch afspeelden : bijna zoals in een film.

Plan nr. 4 van J. Bowens[4] van 1583 toont ons een fictieve situatie waarop de pas in 1584 doorstoken dijk en duinen ten Oosten aangeduid zijn. Daartegenover blijft de westelijke havengeul, met haar twee staketsels de prominente dijk en 3 golfbrekers de stad beschermen , deels als verdediging tegen de zee, deels ter verdediging van

de haventoegang en tegen de vijand. Plan 4 toont ons voor de eerste maal een vrij overzichtelijk schemaplan van de stad, met haar dubbele omwalling met grachten en bolwerken. De nieuwe stad telde 8 bolwerken maar op de noordelijke zeekant van de oude stad Ter Streep zien we eveneens 8 bolwerken ter bescherming van de stad. De nummering van de bolwerken is aangeduid op plan 4 en 5 situatie onmiddellijk opgetekend na het Beleg van Oostende in 1604 en door A.Sanderus 'Flandria Illustrata' in 1641 gepubliceerd.[9] De bolwerken die de westelijke havengeul beschermden de Helmont (1) en het Westbolwerk (2) waren de belangrijkste, omdat zij de bevoorradingsroute en haven beschermden. Rond deze achthoekige bastiongordel van de nieuwe stad werd een buitendijk met contrescarpes aangelegd, met talrijke hoekige ravelijnen. Het doorsteken - in 1584 - van de Oostelijke geul had hoofdzakelijk als doel het 'verdronken land' te blijven overstromen. Hierdoor werden de aanvallen vanuit het binnenland ten Zuiden van Oostende, erg bemoeilijkt; alhoewel de definitieve doorbraken langs de zuidflanken gebeurden.

De oppervlakte van Oostende werd door de aanleg van de bolwerken en ravelijnen aanzienlijk vergroot, zoniet verdrievoudigd, maar het orthogonaal patroon blijft bestaan. De belegering van de stad gaf aanleiding tot het bergen van een steeds groter aantal soldaten. Velen werden bij de burgers gelogeerd, maar vanaf 1601 werden soldaten en zieken in speciaal gebouwde 'carré's ' gehuisvest, ten Westen en ten Oosten van de stad. De oude stad blijft met bruggen verbonden met de nieuwe stad. De.haven ligt gedurende het Beleg nog tussen de twee stadsdelen.
Verder ziet men op plan 5 ten Zuiden, voorbij de dubbele omwalling een reeks bijkomende bolwerken, alsook een reeks vierhoekige en vijfhoekige bastions, waarvan de 'Carré de l' Orient (en fer à cheval)' en de 'carré Polder ' de belangrijkste waren.
De binnenstad behield haar orthogonaal patroon met centraal de Markt die stilaan 'Wapenplein' wordt, en met het stadhuis ten Noorden van het plein en de nieuwe St.Pieterskerk ten Zuiden van de stad. Een toegangsweg zoekt kronkelend tussen de bolwerken 5 en 6 op plan 4 een doorgang ten Zuiden naar Brugge. Ten Westen, tussen de bolwerken 2 en 3 eveneens op plan 4 is er een brug die na 1604 zal aansluiten op een baan naar Nieuwpoort.
Twee plans opgetekend gedurende de periode van het Beleg 1601-1604, het ene uitgegeven door Sigismond Latomur plan 6, en het tweede plan van J.Pasquini plan 7 uitgegeven in 1842, bevestigen het schematisch plan 4 van J.Bowens van 1583.

Interessante bijkomende gegevens houden verband met de evolutie van de Westelijke geul ten aanzien van de Nieuwe Stad. Op plan 6, de perspectief van Latamus, ziet men hoe tussen de bolwerken 5 & 6 (ook op het Sanderusplan 5) in het Zuid-Oosten, een nieuwe verbinding ontstaat tussen de Oostelijke havengeul en de grachten rond de omwalling, waar een nieuwe haven aangelegd werd. Zowel plan 6 als 7, tonen de belangrijke dijken vóór de bastionstad, als verdediging tegen de zee. Men ziet ook dat de havengeul ten Westen de haven nog steeds blijft bevoorraden.
Op plan 6 van Latamus krijgt Oostende voor het eerst een dubbele havenstructuur, met twee haveningangen: ten Westen en ten Oosten. Voor het eerst is de Oostelijke havengeul belangrijker aangegeven dan de Westelijke. Men ziet ook dat er een eerste toegang ten Noord -Oosten aangelegd werd tussen de Oostelijke geul, met een arm naar een nieuwe havendok tussen de bolwerken 8 en 9 op het plan 7 van

Pasquini. Eveneens op plan 5 van Sanderus ziet men een waterverbinding tussen de Oostelijke geul en de grachten tussen bolwerken 6 en 5.

Na het Beleg wordt de stad tussen 1609 en 1645, omwille van haar strategisch belang, volledig herbouwd door de Spaanse Hertogen. Drie grote wijzigingen bepalen vanaf dan de stedenbouwkundige structuur van de stad. Er wordt definitief geopteerd om de brede Oostelijke geul uit te baten. In dit verband zijn het plan 10 van Guicciardini [10] uitgegeven in 1625 en de plan 8 en 9 van Coberger [11] interessant en aanvullend.
Plan 10 van Guicciardini dat wellicht de situatie kort na het beleg weergeeft, toont een nieuwe havenaanleg ten Noord-Oosten van de stad, aan de monding van de nieuwe havengeul. Cobergher daarentegen duidt deze evolutie niet aan. Daartegenover duidt hij in het Zuid-Oosten, tussen de afgebroken bolwerken 5 en 6 het ontstaan van een nieuwe haven : " la nouvelle cais ", die op het einde van de 18e. eeuw aanleiding zal geven tot de uitbouw van de nieuwe handelsdokken, (zie plan 20).
De oude westelijke arm verliest snel in belangrijkheid, wellicht om strategische redenen maar ook door verzanding. Zo verliest het Groot Geleed zijn oorspronkelijke havenfunctie en wordt het enkel nog gebruikt als vestinggracht.
De buitenversterkingen en ravelijnen,mits enkele vereenvoudigingen, blijven in het Oosten en Zuiden behouden. Ten Noorden, naar de zeekant, zie plan 8 en 9 van Cobergher, kwam er een nieuwe, eenvoudiger bastiondijk tussen de bolwerken 1 en 8. Het oude geleed werd een brede gracht, van ca.60m.tussen de binnenvestingen en de nieuwe buitendijkvesting. De eigenlijke bescherming tegen de zee was een combinatie van een nieuwe buitendijk met wandhoogten van wellicht 10 m., met daarvóór een buitendijk met golfbrekerstructuur bestaande uit houten palen, opgevuld met stenen.

Ten Westen, binnen de nieuwe stad, werden de binnenvestingen en afsnijdingen - die gedurende het Beleg gebouwd waren - afgebroken tot aan de bolwerken 1, 2 en 3, zie Sanderusplan 5. Ook de citadel, het nieuwe Troje, tussen bolwerk 8 en 7 werd afgebroken en de binnen -scheidingsgracht, nog te zien op plan 9 van Cobergher, werd opgevuld. Hierdoor werd enerzijds het orthogonale patroon van de stad - (verstoord gedurende het Beleg) -, terug regelmatiger, maar anderzijds breidde het zich verder uit naar het Westen en Zuid-Westen.

De tweede structurele stedenbouwkundige metamorfose van Oostende gebeurde gedurende de Franse bezetting, tussen 1665 en 1713, na het verdrag van Utrecht,
Onder Lodewijk de XIVe : De stad veranderde van een achthoekige gebastioneerde structuur tot een elfhoekige bastionstad. De verbouwing van de bastions langs de buitenzijde van de stad en de afbraak van de versnijdingen in de binnenstad hadden als gevolg dat die nieuwe stad een regelmatiger geometrisch patroon ging vertonen : Vergelijk de Coberghers-plans 8 en 9 met het plan 10 van ca. 1660 - het eerste elfhoekig stadsplan van Oostende. Op dit plan is de nieuwe franse buiten -ontmantelingmuur getekend en in het rood aangeduid. Wij zullen zien dat op deze muur, in 1851, vóór de ontmanteling, het Kursaal van Hendrik Beyaert gebouwd werd. Zie ook plan 11

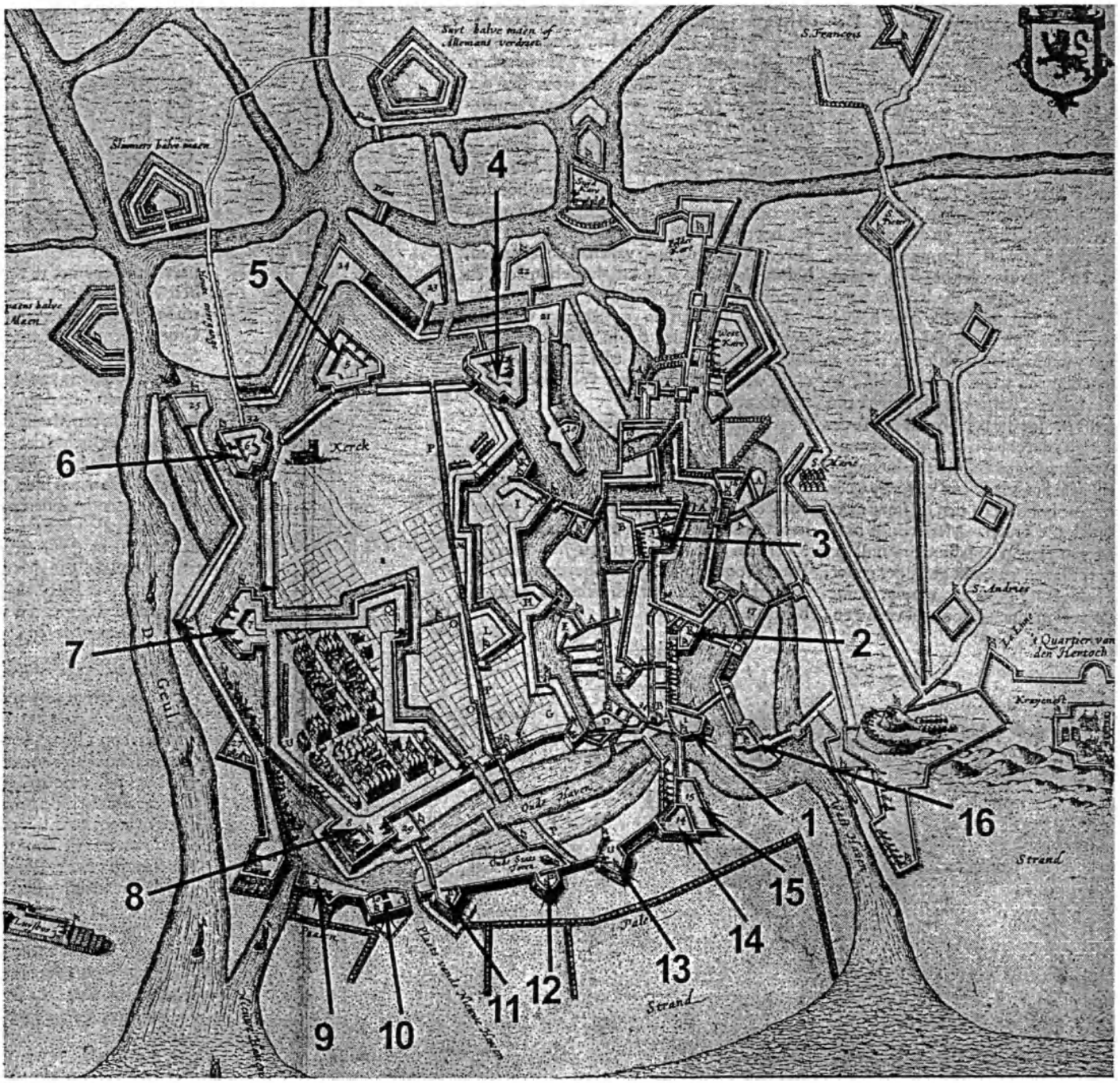

1. *Helmont*
2. *Westbolwerk*
3. *Zuidwestbolwerk of Polderbolwerk*
4. *Zuidbolwerk*
5. *Zuidoostbolwerk of Koestal*
6. *Spaans bolwerk*
7. *Peckelsbolwerk of Bolwerk van Blankenberge*
8. *Noordbolwerk (met Vlammenberg)*
9. *Engelenburcht*
10. *Tafel van Mozes*
11. *Leugenaar*
12. *Bekaf*
13. *Schottenberg*
14. *Santhill*
15. *Faussebraye*
16. *Porc-Epic of Everzwijn*

Plan 5 Plan van Oostende, met een achthoekige binnen ommanteling en de acht bolwerken van de zee-ommantelingsmuur na de overgave van 1604. Gepubliceerd in Sanderus "Flandria Illustrata" 1641 en in J.Blaen in 1649.Bron: SAO:KP/H098

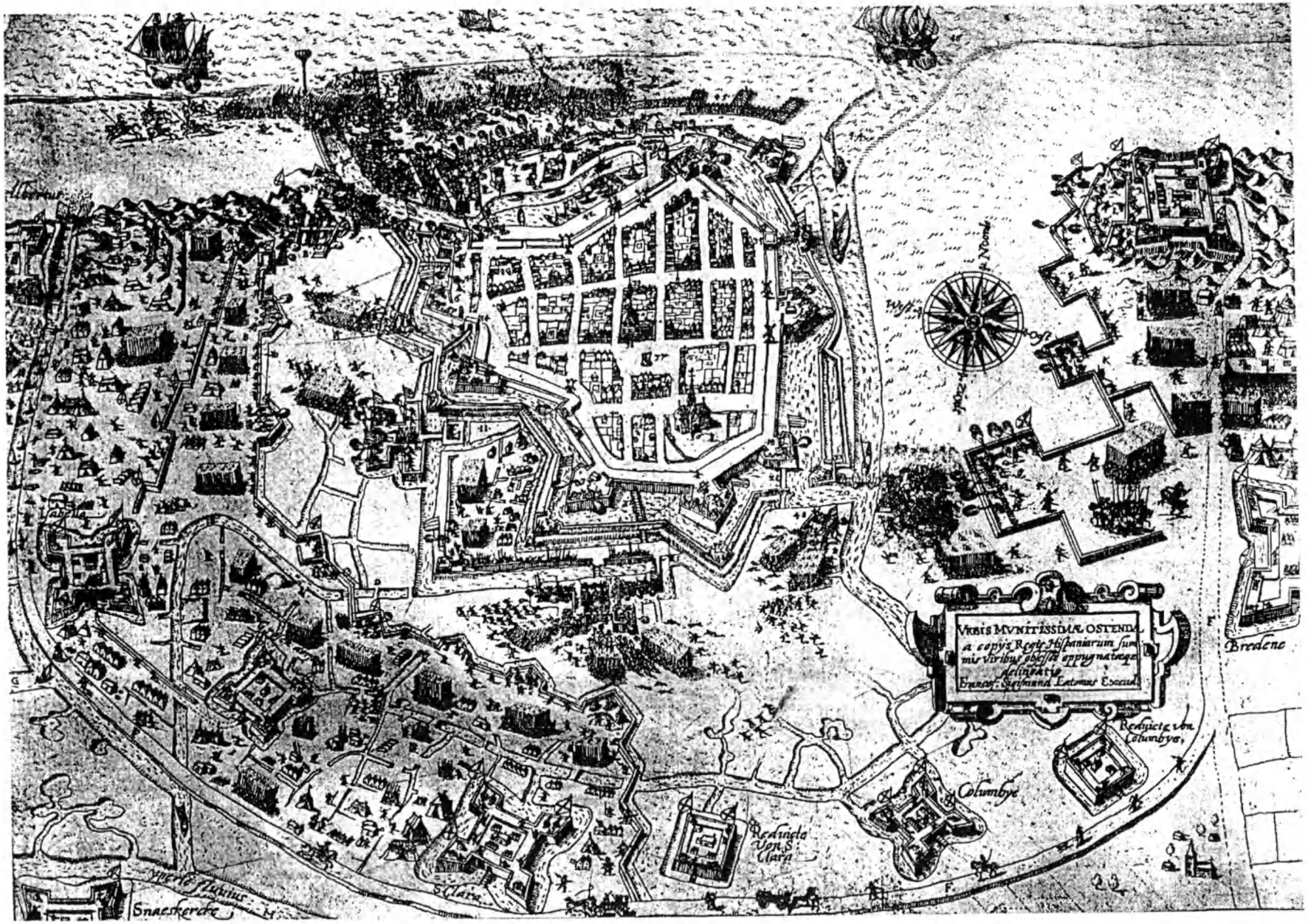

Plan 6 Plan van Oostende met acht-hoekige ommanteling tijdens het Beleg.1604.
Uitgegeven door Sigismund Latomus; bron: SAO: KP/6013

SAO : KP/G013

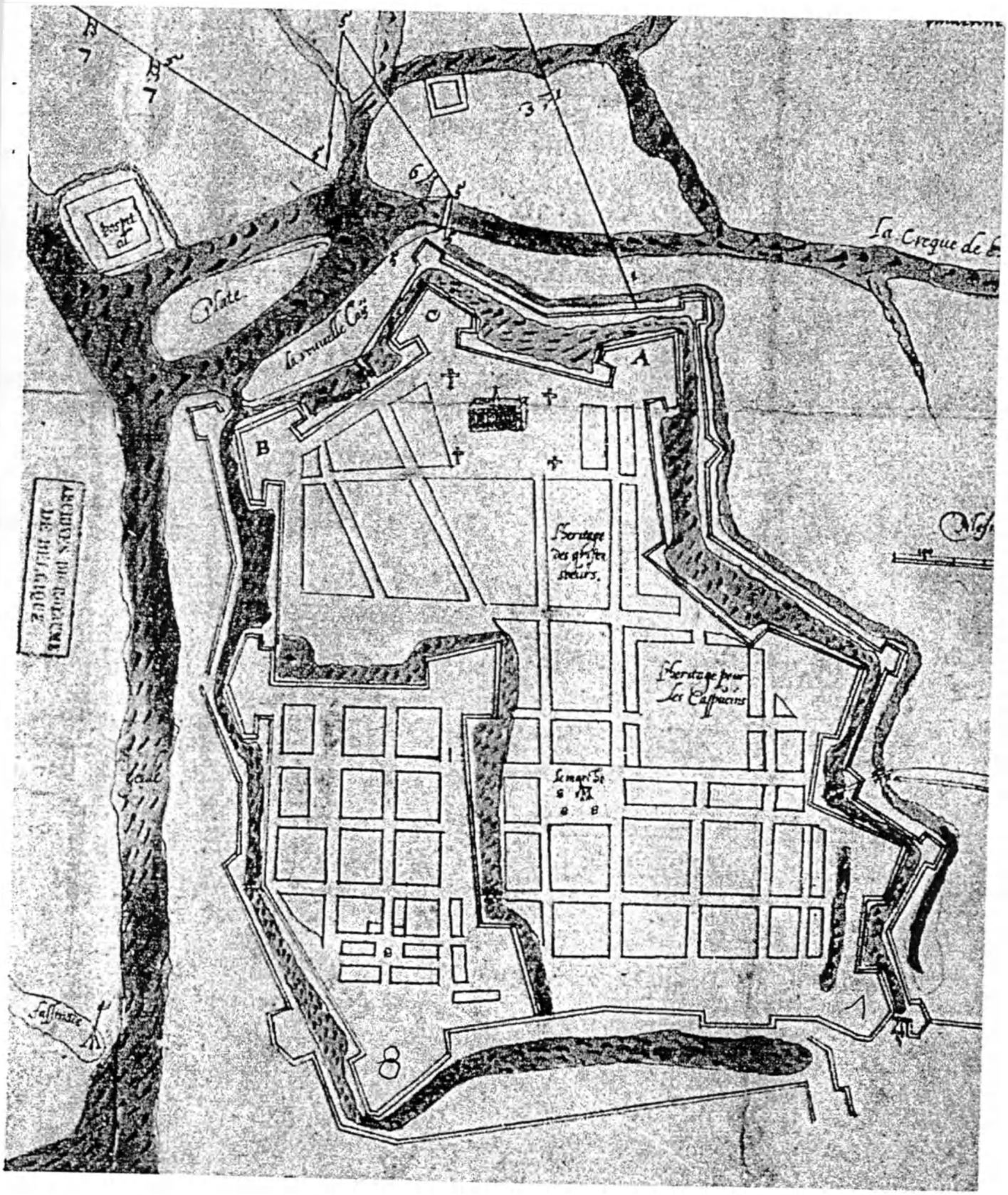

Plan 8 Plan van Cobergher tijdens het Beleg. Algemeen Rijksarchief Brussel

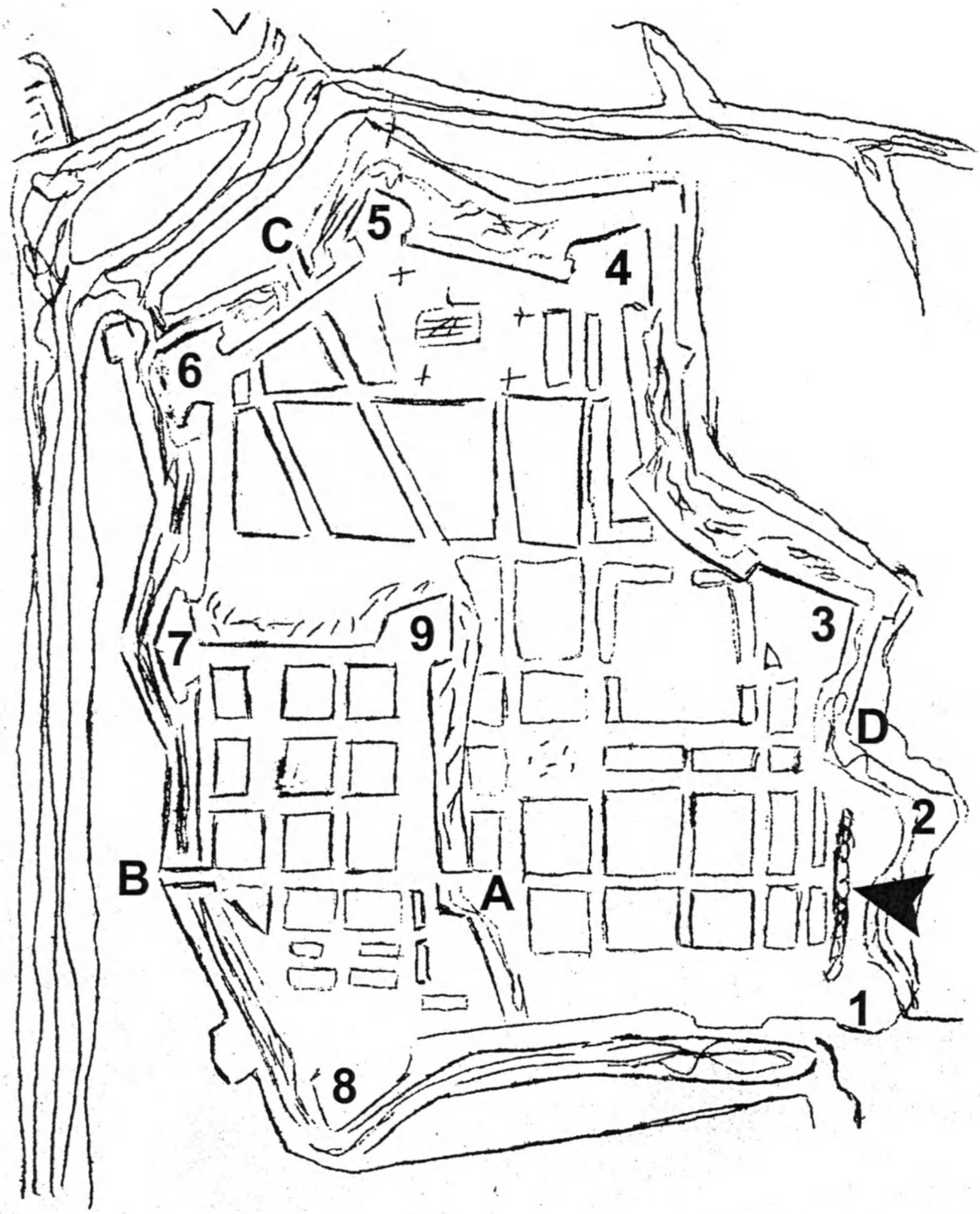

1. Helmont
2. Westbolwerk
3. Polderbolwerk
4. Zuidbolwerk
5. Koestal

6. Spaans bolwerk
7. Peckelsbolwerk
8. Noordbolwerk (met Vlammenberg)
9. Nieuwpolder

A. Nieuw-westpoort
B. Oostpoort of Zeedijkpoort
C. Kaaipoort of Brugse poort
D. Westpoort of Nieuwpoortse poort

Plan 9 Schets van Cobergplan. Uit P.Lombaerde Het Cobergherplan van Oostende; De Plate 1982.

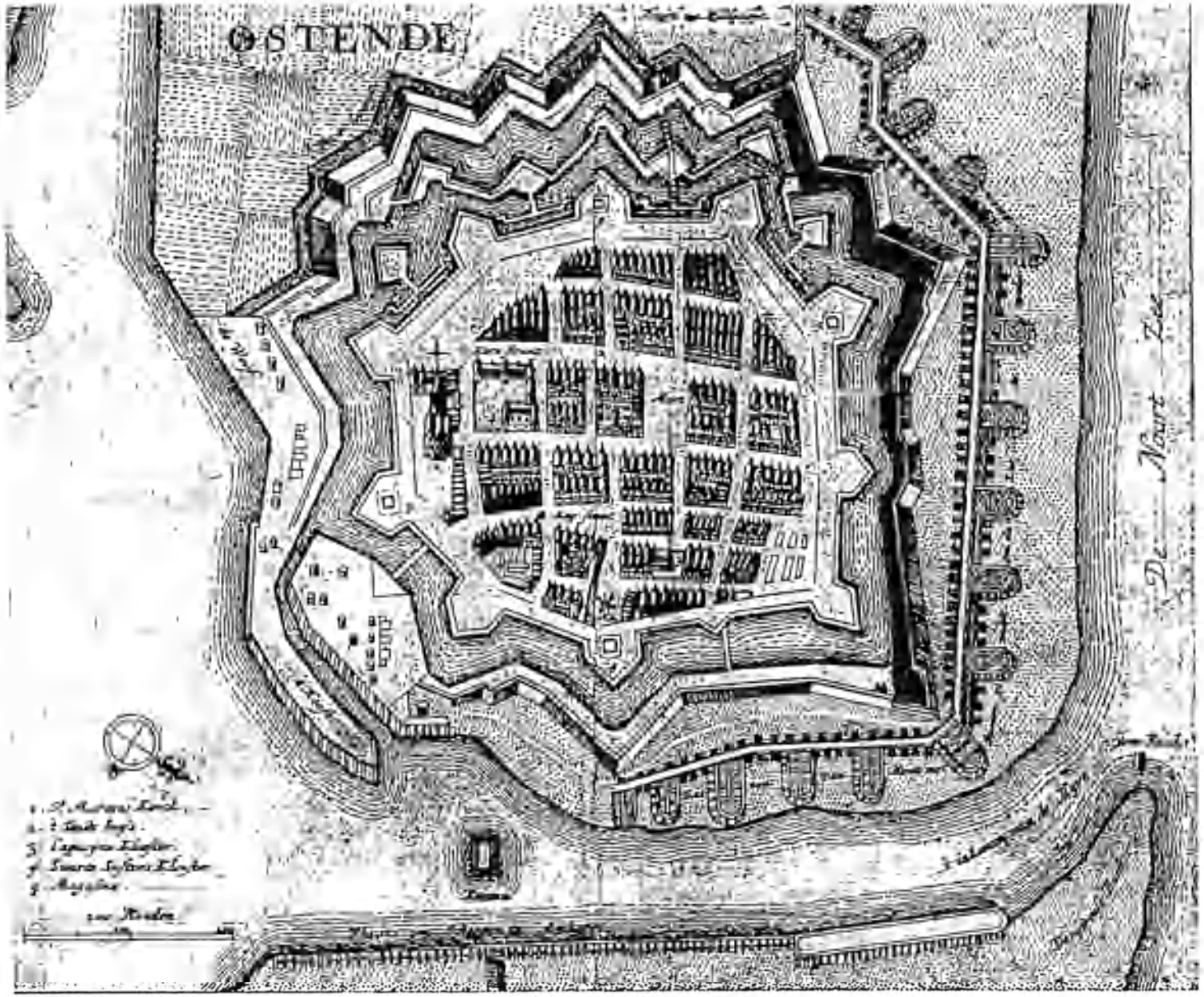

Plan 10 A Plan van Oostende ca. 1660. dit is het eerste plan van Oostende met een elf-hoekige ommanteling, en de eerste voorstelling van de nieuwe Franse buiten-ommantelingsmuur van ca. 1660 die later de huidige Zeedijk wordt.

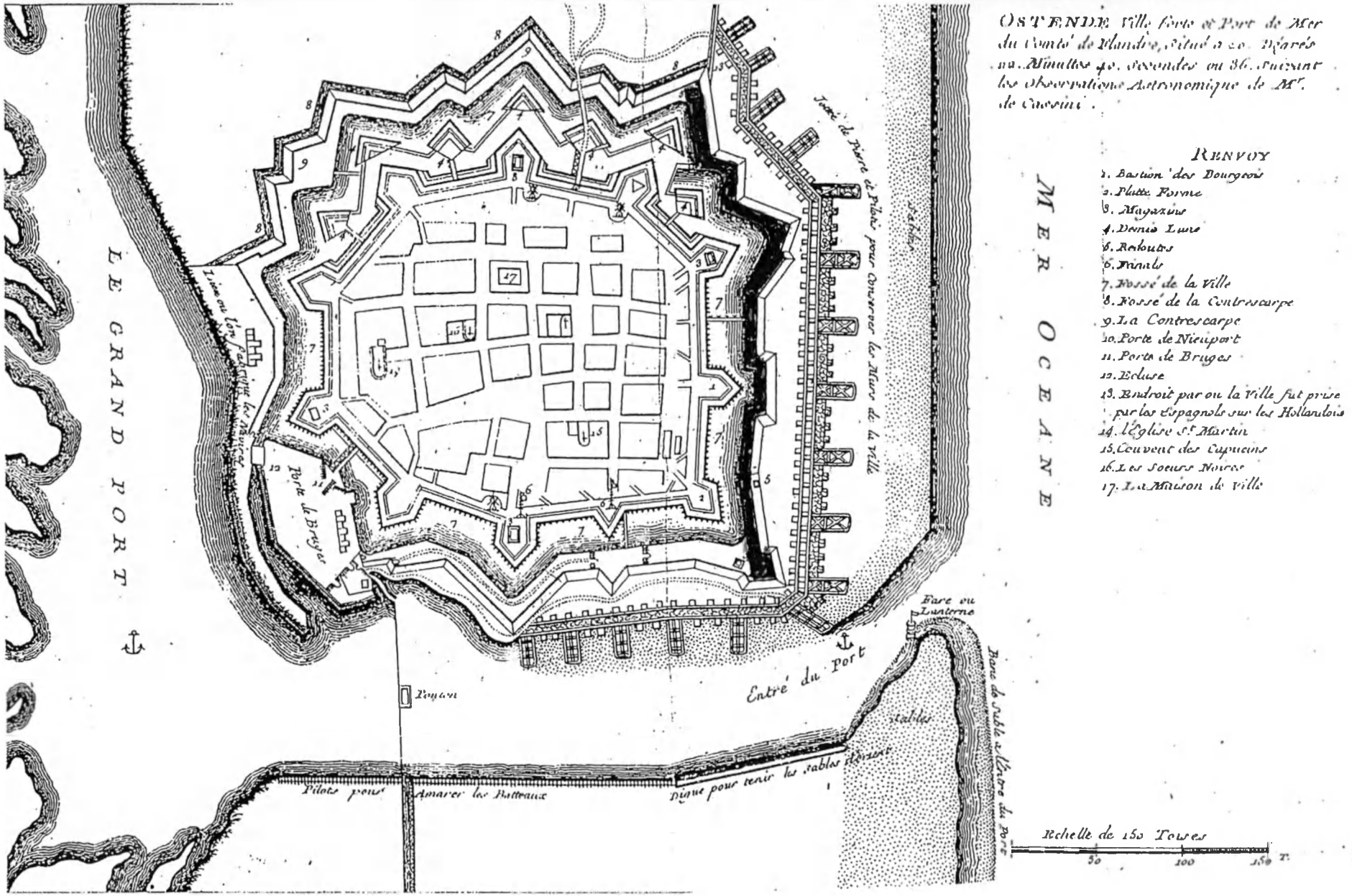

Plan 11 Eerste Plan van Oostende met elf-hoekige ommanteling einde 17e. eeuw

SAO : KP/F036

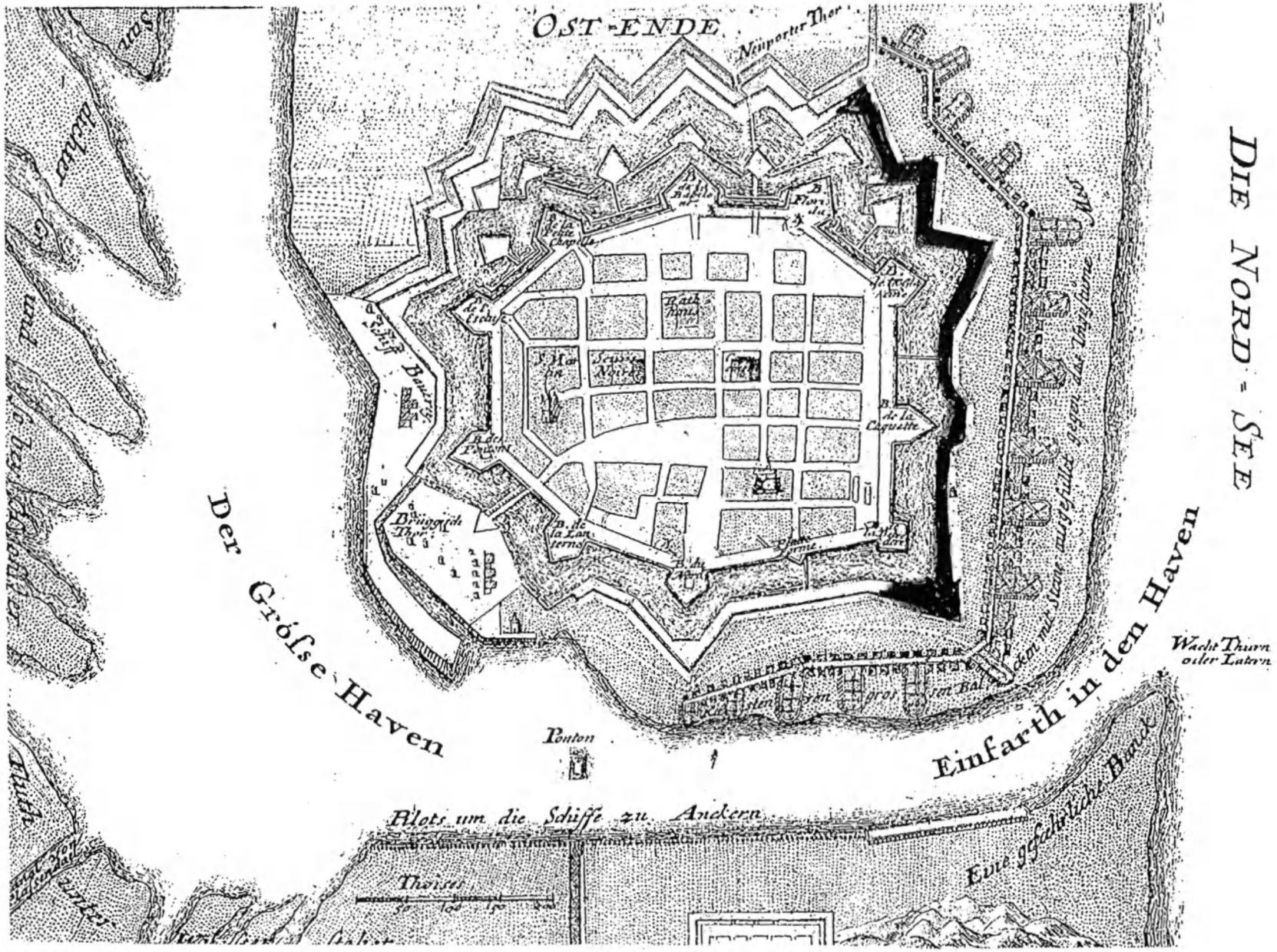

Plan 12 Plan van Oostende ca. 1720 (Oostenrijkse bezetting).
Gepubliceerd G.Bodenehr, Augsburg 1720; bron : SAO.KP/H081

SAO : KP/E022

1. Platteforme
2. Le Nouveau Bastion
3. Le Bastion des Lanternes
4. Le Bast: du Ponton
5. Le Bast: de l'Escluse
6. Le Bast: des Arbois
7. Le Bast: du Babilon
8. Le Bast: de la Florida
9. Le Bast: de la Glaciere
10. Le Bast: de la Casette
11. Le Bast: de Martin Clays
12. La Porte du Quay
13. La Porte de Nieuport
14. La Porte de la Mer
15. La Porte du Nord
16. La Porte pour aller aux Ravelins
17. La Maison de M.r le Gouverneur
18. Casernes du Roy
19. Casernes de la Ville
20. Corps-de-garde
21. Le Magasin Royal
22. Le Magasin des Particuliers
23. Le Magasin des Ammonitions
24. Redoutes
25. La Grande Eglise

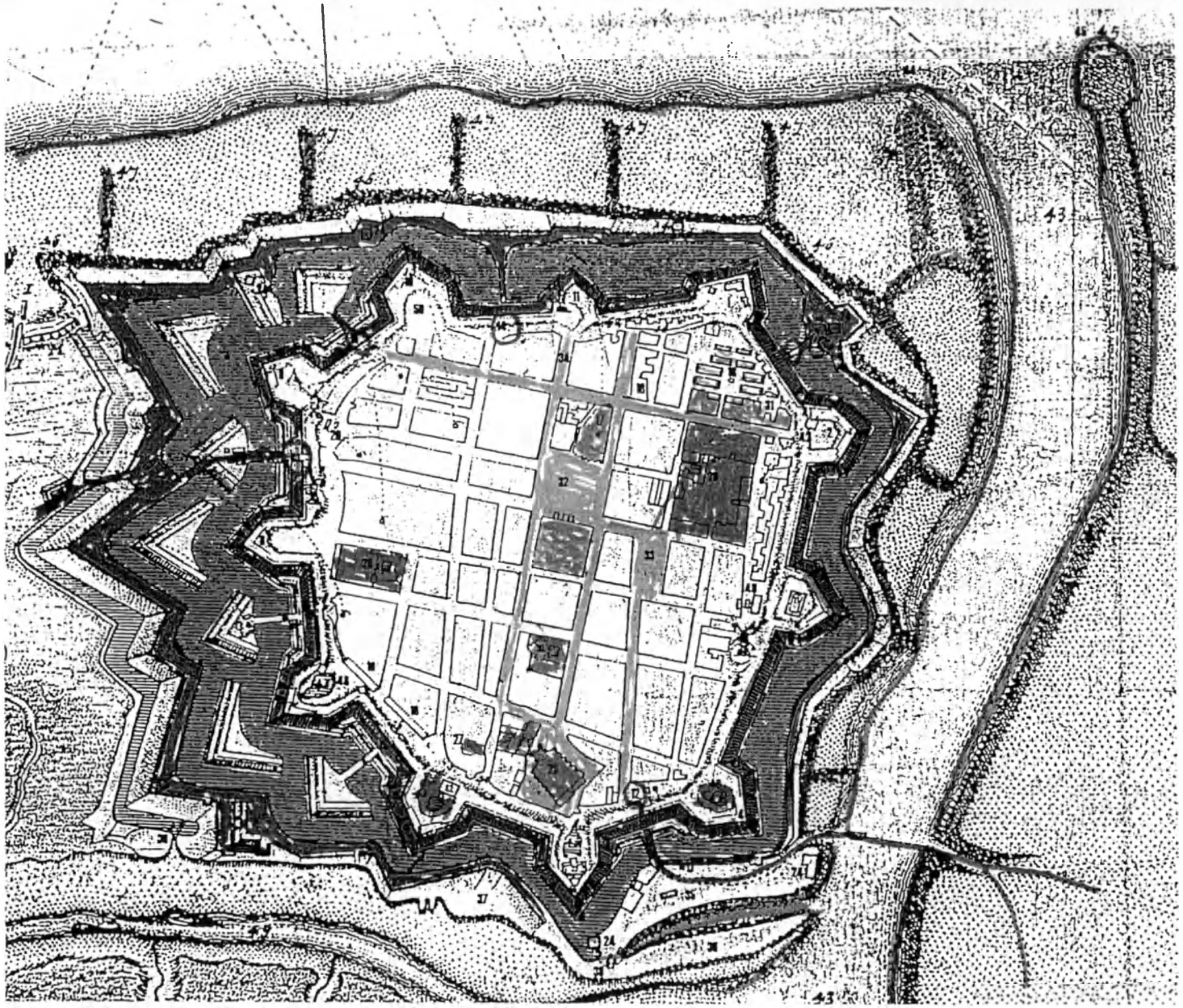

26. Les Peres de l'Oratoire
27.
28. Les Capucins
29. Les Filles de la Conception
30. Les Soeurs Noires
31. l'Hospital
32. La Grande Place
33. Le Neuf-Marché
34. Le Marché ouix Bestes
35. Le Quay
36. Le Nouveau Quay
37. l'Arcenal des Vaissaux
38. l'Escluse du Fossé
39. l'Escluse du Contre-fossé
40. Escluse et Conduits qui lachent les ordures
41. Les Cordieres
42. Les Magasins des Cordieres
43. Le Port
44. La Teste de l'Est
45. La Teste de l'Oüest
46. Les Cofres
47. Les Cateyes
48. Fossés d'eau douce
49. La Creque de S. Catherine
50. Digue d'Albertus

Plan 13 Plan van Oostende met elf-hoekige ommanteling en Westergeul ; van C.Hoppach van 1704; bron SAO.KP/H081

SAO : KP/H081

van Cassini op het einde van de 17e. eeuw en plan 13 van C.Hoppach van 1706 met dezelfde gegevens.
Opvallend is hier ook de bescherming tegen de zee. Het valt op hoe groot de afstand wordt tussen de binnenvesting met de drie bolwerken 1, 10 en 11 ten Noorden en de buitendijkvesting gelegen achter de houten dijken en golfbrekerstructuur. Het bestaat in grote mate uit de ruimte van het Groot Geleed tot aan de Zuidelijke rand van 'Ter Streep'. Deze ruimte van ca. 60 m duidt nu reeds op de breedte en wellicht ook de hoogte van ca.10 m. van de huidige Zeedijk, geactualiseerd in 1870.

3.1.5 De 17e en 18e eeuw : Oostende als Havenstad van de Zuidelijke Nederlanden

Enorme bedragen werden deels tussen 1606 en 1665 en deels later, onder de franse bezetting tot in 1713, uitgegeven aan de totale wederopbouw van Oostende. Hierbij was de invloed van Vauban zeker niet vreemd. Ook de bevolking groeide van ca. 2000 inwoners in 1508 tot ca. 6000 inwoners in 1661, en tot 6.728 in 1698.

De oppervlakte van de stad verhoogde en het originele dampatroon werd hersteld. Zo werden er, ten Westen van de stad, grote bouwblokken gerealiseerd, en werden ten Oosten de straten, o.a. de Kaaistraat recht getrokken. Vergelijk i.d.v. de Cobergherplans 8[11] en 9 met de plans 12 van Bodenehr[12] en 11 van Cassini[13] met plan 13 van C. Hoppach[14] van 1706. Dit laatste plan is trouwens een uitstekend gedetailleerd document, dat de eeuwoverbrugging naar de 18e. eeuw, met een uitstekende legende, goed illustreert.

Gedurende het Beleg, in de 17e. eeuw, had Oostende nog een tweepolige havenstructuur, zie plan 6 van Sigismund Latumus en plan 7 van Pasquini en zelfs het pas in 1625 veschenen plan 10 van Guicciardini, dat wellicht ook de situatie was gedurende het Beleg.

Op de plans 8 en 9, van Cobergher, zowel als op de plans op het einde van de 17e. eeuw, is de Westergeul helemaal verdwenen.
Voor het eerst werd op de plans 10 A, 12 en 13 van het einde van de 17e. eeuw en van 1706 van C. Hoppach de Westelijke geul afgezet met een houten staketselachtige palen- structuur. De haven ligt nu, om strategische redenen, ten Zuiden van de stad op de plek door Cobergher als 'la nouvelle cais' opgegeven.(zie plan 9). Op het plan 11 van Cassini en plan 13 van C.Hoppach (einde 17e. eeuw) is diezelfde plek uitgebreid tot een bredere kaai, en wordt als 'Porte de Bruges' aangeduid. Hier lag inderdaad de Poort en baan naar Brugge.(zie plan 11) Het is opvallend hoe breed de Westelijke geul geworden en aangeduid werd als 'Le grand Port'. Ten Oosten van de geul is een nieuwe kaai aangelegd : ' Pilotis pour amarer les bateaux'.
Tussen de 'Porte de Bruges' en de Oosteroever is een ponton aangelegd. 'Le grand port' met ankerplaats voorbij dit Ponton zal later in 1783 verbouwd worden tot de eerste handelsdokken van Oostende. Langs de noordelijke oever van de 'Grand Port' is eveneens een ruim gebied voor scheepsbouw af te lezen : 'Lieu où l'on fabrique des navires'.

De structuur van het 19e.eeuws Oostende is ook hier reeds duidelijk afleesbaar. De introverte geslotenheid van de gebastioneerde kleinschalige binnenstad, die nu nog bestaat, moet enorm gecontrasteerd hebben met de vestingwanden van ca.10 m. hoog en met de bastiondijk die toen reeds een podiumzicht gaf van ca. 10 m. boven de zee : ongeveer het peil van de huidige Zeedijk.

Na het Beleg in 1608 werd op vraag van het 'Brugse Vrije' een ringdijk, de Steense dijk, tussen 1608-1612 rond de overstroomde Polders in de zuidelijke omgeving van Oostende gebouwd, zie plan 14 [15] Op dit plan van Hatton van 1723 is het duidelijk dat twee grote kreken: de Gouweloze Kreek en de Catherine Polderkreek het landschap en de overstromingen gedurende de rest van de 17e. eeuw zouden bepalen.

Na de heropbouw van Oostende na het Beleg, dank zij de vele gunsten van de Spaanse Aartshertogen en een relatieve vrede dank zij het Twaalfjarig Bestand (1609-1621), heeft de Oostendse haven gezocht om betere aansluiting te vinden met haar hinterland: Brugge en Gent. In 1622 groef men een eerste kanaal tussen Plassendale en Oostende, met aansluiting op het in 1613 reeds gegraven Kanaal Gent-Brugge-Plassendale . In 1638 werd de vroegere Ieperlee uitgegraven tot Kanaal tussen Plassendale en Nieuwpoort en tussen 1664 en 1666 werd het Kanaal Plassendale-Oostende recht getrokken en verdiept. Oostende had nu een rijk hinterland.

Na het vredig 'Twaalfjarig Bestand' ontstond in Europa, gedurende de 17e.eeuw, een ingewikkelde politieke toestand. Frankrijk koos in 1634 de zijde van Nederland. Spanje sloot vrede met Engeland. En met het verdrag van Munster in 1648 sloot ook Spanje vrede met Nederland en erkende Spanje de sluiting van de Schelde, de haven van Antwerpen, het Zwin en het Sas-kanaal.
In 1657 besloot Lodewijk de XIVe. de Vlaamse havens te veroveren. Duinkerke viel in 1657 maar Oostende hield stand tot 1665.

Meteen werd Oostende, gedurende de 17e. eeuw, de belangrijkste haven van de Zuidelijke Nederlanden. Oostende was voor Brugge en Gent de uitweg naar zee. Zo werd het kanaal Gent-Brugge- Plassendale rechtgetrokken en verdiept. Oostende zal in de17e.. en 18e eeuw, met haar vrijhaven-statuut een redelijk bloeiende periode tegemoet gaan.

Als de politieke situatie in Europa gedurende de 18e. eeuw even complex was als in de 17e. eeuw omwille van de opeenvolgende vreemde bezettingen, dan waren de economische omstandigheden in Oostende, omwille van de expansie van haar haven, doorgaans gunstig.
Vanaf 1701 tot 1713 kwam Oostende nogmaals onder **Frans bewind.** Karel II van Spanje liet de Zuidelijke Nederlanden over aan FilipsV eveneens kleinzoon van Lodewijk XIV.
Tegen deze Frans -Spaanse bezetting ontstond een Engelse coalitie met de Verenigde Provincies. Dit gaf aanleiding tot de Spaanse successieoorlogen (1702-1713) en meerdere pogingen om Oostende te belegeren.
Met het verdrag van Utrecht (1713) kwamen de Zuidelijke Nederlanden in het bezit

van Oostenrijk onder Karel VI. Oostende kende een **vruchtbaar Oostenrijks bewind** tussen 1713 en 1740 onder Karel VI van Oostenrijk en tussen 1745 en 1792 onder Maria-Theresa van Oostenrijk. Gedurende de overgang van bestuur van Karel VI naar dat van zijn dochter Maria-Theresia tussen 1740 en 1745 belegerde en bezette nu Lodewijk XV Oostende opnieuw.

Gedurende het **Oostenrijks bewind** van Karel VI werd in 1723 de **'Oostendse Compagnie'** gesticht. En in 1781, gedurende het bewind van Jozef II ontving Oostende een '**Vrijhaven statuut**'. Dit feit viel samen met het 'tolerantiedecreet"van 1781, dat vrije toegang verleende aan o.a. Engelse en Hollandse schepen. Dit maakte van Oostende een internationale havenstad met een bloeiende economie, een handelsbeurs, een handelsbank en een verzekeringsmaatschappij. De politieke doelstelling van Oostenrijk om van Oostende de Zeehaven van de Oostenrijkse Nederlanden te maken was vervuld. Dit had duidelijk ruimtelijke en stedenbouwkundige invloed op Oostende.

3.1.6. De 18e eeuw en de stedenbouwkundige structuur van Oostende

Wij hebben gezien dat reeds op het einde van de 17e. eeuw, met de plans11 van Cassini en 13 van C. Hoppach, Oostende een elfhoekig patroon verwierf. Een aandachtige analyse van een groot aantal plans uit de 18e. eeuw, toont ons dat de voornaamste verbouwingen langs de haven en de kustverdediging gebeuren.

Ik stel voor om achtereenvolgend een kijk te werpen op :

a. de redelijk stabiele stedenbouwkundige structuur van Oostende tussen het einde van de 17e. eeuw en 1770, en nadien met de Zuidelijke uitbreiding na 1775 tot aan het einde van de eeuw
b. de grote havenwerken en nieuwe dokken en
c. de zeewering of kust beschermingswerken gedurende de 18e. eeuw met het ontstaan van de huidige dijk.

Het stedenbouwkundig patroon

Uit alle plans vanaf plan 10 A t.e.m. plan 20 van 1775, heb ik er een viertal uitgekozen met de beste legendes m.n. plan 13 van Hoppach (1704), plan 15 van Seutter (1730) [16] plan 16 van Tirion (1737) [17] en plan 17 van Bellin 1737 [18] samen met het fictief plan18 van J.Bowens van ca. 1740. Op alle plans ziet men een gelijkaardig dambord patroon met straten zonder naam, die doorgaans N.Z. en O.W. lopen en omringd werden door de elf bolwerken, grachten, buitenomwallingmuren en een derde rij courtines en grachten naar het Westen toe. Op deze zeer gelijkaardige plans leest men volgende belangrijke stedelijke onderdelen af :

- De drie pleinen, op deze 4 plans zijn :
  a)' La Grande Place' met Stadhuis, 'Der Grosse Markt', 'De Grote Markt' en 'La Place' '
  b) De huidige Groentenmarkt, 'Le Neuf-Marché', Der neue Markt', 'De Nieuwe Markt en 'Marché'

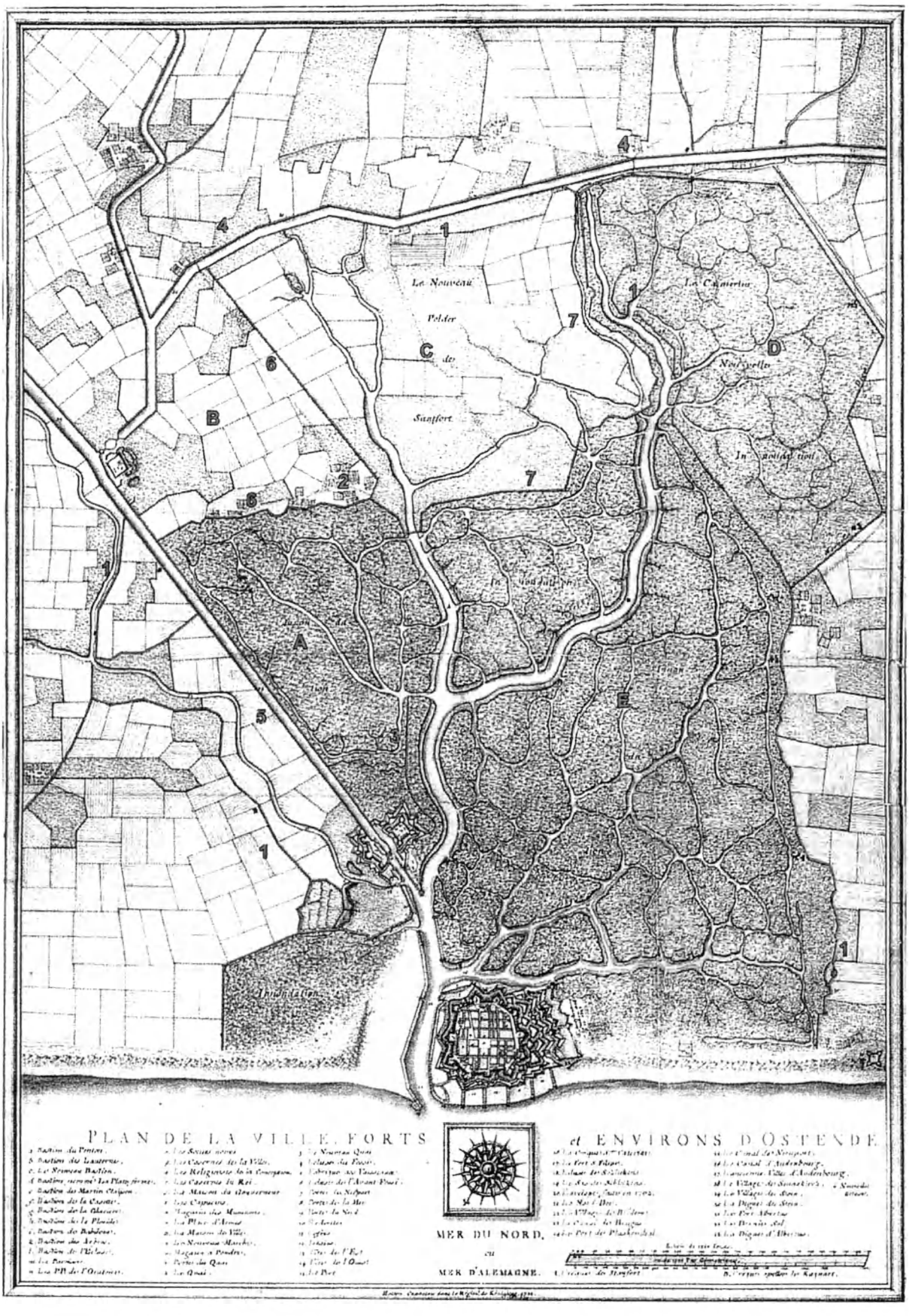

Plan 14 Kaart Oostende en omgeving; van 1723 van Hatton; bron: SAO/H005

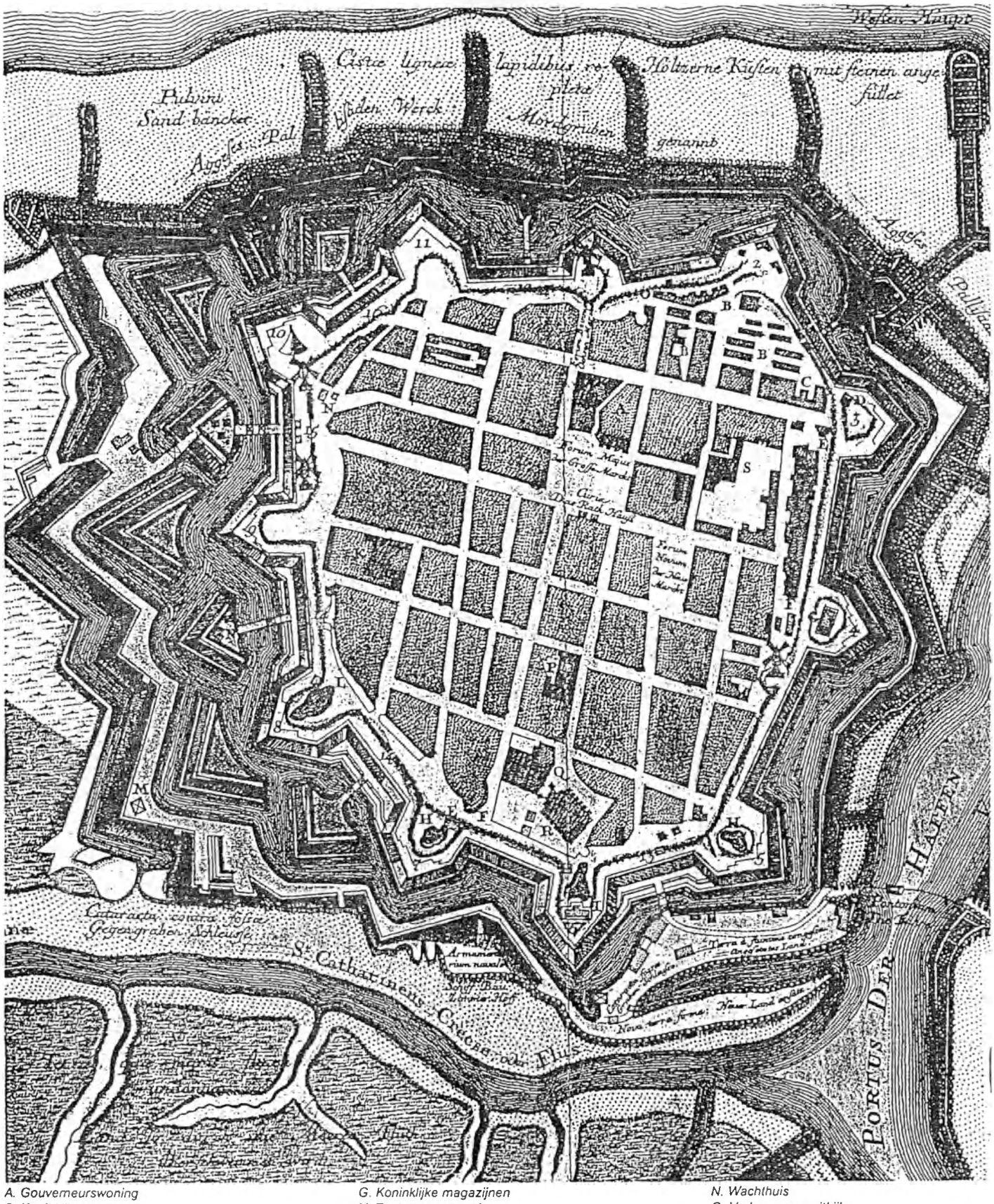

A. Gouverneurswoning
B. Koninklijke kazernes
C. Hospitaal
D. Touwslagers
E. Opslagplaatsen van touwslagers
F. Afvoersluis
G. Koninklijke magazijnen
H. Zoetwaterreservoir
I. Opslagplaatsen van particulieren
K. Witte Nonnen
L. Stadskazernes
M. Redouten
N. Wachthuis
O. Verhoog voor uitkijk
P. Klooster van Zwartzusters
Q. Grote kerk
R. Sint Maartenskerk
S. Kapucijnenklooster

Plan 15 Plan van Oostende van 1730, van Mattheas Seutter;
bron : SAO KP/H0099

1. Oosterhoofd
2. Westerhoofd
3. Krebbingen, of Kisten van Hout, met Steenen gevuld
4. Ankerplaats
5. Schouwe
6. De Kaay
7. De nieuwe Kaay
8. De Schutsluis der Gracht
9. De Schutsluis der Agtergracht
10. De Werf
11-21 De elf Bolwerken der Stad
22. De Zeepoort
23. De Kaaipoort
24. Twee Ravelynen poorten
25. De Nieuwpoorter Poort
26. De Noorder Poort
27. De groote Markt
28. De nieuwe Markt
29. De Beesten markt
30. Het Stadhuis
31. Het Huis van den Gouverneur
32. Het Gasthuis
33. De groote Kerk
34. De S Martens Kerk
35. 't Kapucynen Klooster
36. 't Klooster der zwarte Zusters
37. Pakhuizen
38. Sluis en Drekrioolen
39. Bakken met zoet Water gevuld
40. Stads Kazernen
41. Reduiten
42. Wagthuis
43. Hoogte, tusschen de Oude Platteform (11) en Marten Klays Bolwerk (21), van waar men in Zee ziet

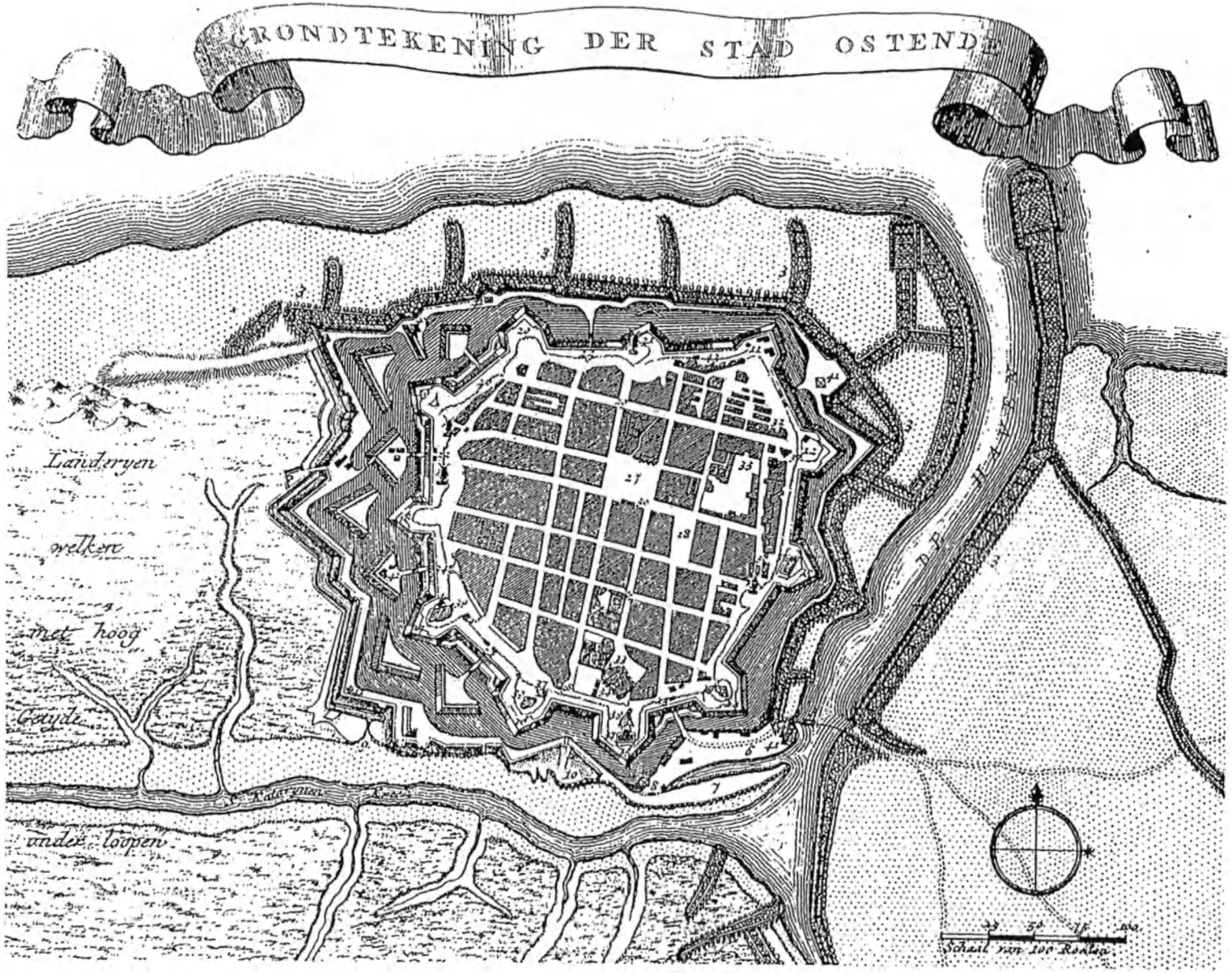

Plan 16 Plan van Oostende van 1737 van Isaac Tirion, gepubliceerd in : 'Isaac Tirion : Hedendaagse Historie, Amsterdam, 1738

SAO : KP/F029

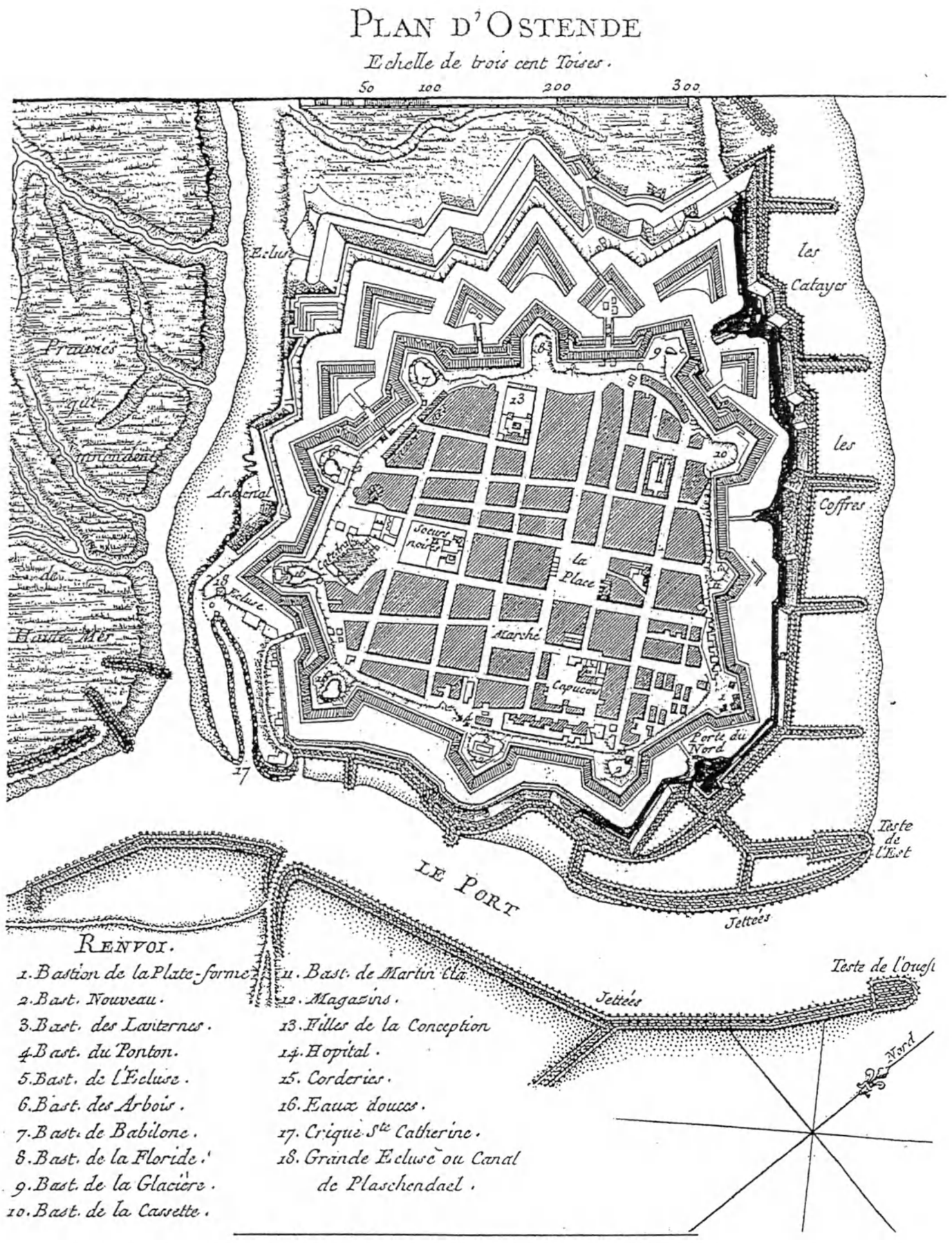

Plan 17 Plan van Oostende ca. 1764 door Bellin; bron : SAO : KP/F038

c) In de huidige Vlaanderenstraat : ' Le Marché aux Bestes' 'De Beesten Markt'; in het geel aangeduid op plan 13

- Het Stadhuis op 'De Grote Markt' en 'La Maison de Mr. le Gouverneur' in het licht blauw aangeduid op plan 13
- De Grote Kerk en de St.Maartens kerk ten zuiden in het groen op plan 13
- De drie kloosters : De Kapucijnen ten N.O., de Zwarte Zusters in de Kerkstraat, de Witte Nonnen ten Westen binnen een huizenblok
- De Koninklijke Kazernes en hospitaal in het N.O. licht blauw, plan 13
- De 'Pakhuizen' en de 'Bakken met zoet water' op de Zuidelijke bolwerken 4 en 6 (donker groen, plan 13)
- De vier belangrijkste straten zijn de huidige Kapellestraat, Kerkstraat en Kaaistraat die N.Z. lopen tussen de twee Marktpleinen en de Langestraat die Oost-West loopt tussen het tweede en derde bolwerk, geel - plan 13
- Een veertigtal rechthoekige huizenblokken vormen het stedelijk dambord weefsel
- Het hoogste punt van Oostende staat aangegeven onder (43) op plan 16 van Isaac Tirion, tussen de Bolwerken 11 en 21 met melding : "waar men in zee ziet". Dit moet een peil geweest zijn van ca. + 10 m. boven peil O, zie verder litho van Borremans van 1834.
- De vier poorten van Oostende, aangeduid op plan 13 in het rood : ten Zuiden 'La Porte du Quai' of 'Kaay poort' die naar Brugge leidde over het Ponton die de havengeul overstak, met (12) aangeduid; ten Oosten'La Porte de Nieuport' met (13) aangeduid; ten Noord-Westen naar de dijk en de zee toe: 'La porte de la mer' of Zeeport met (14); de havengeul met (24) en de Redoute met (15) aangeduid; zie verder litho Gerbier 1858.
- De buitenomwalling-muur die voor het eerst verschijnt op het einde van de 17e. eeuw op plan 11. Omdat deze muur ten Noorden de oorspronkelijke huidige dijkmuur vormde hebben wij hem op plan 11 en 12 in het rood aangeduid, en op plan 13 over gans zijn omtrek in het rood aangeduid. Deze muur was ca. 10 m. hoog boven zeepeil
- De Grachten of 'Fossés de la Ville' die over 360° rond de stad liepen zijn in het blauw aangeduid. Ter hoogte van de 'Zeepoort' (14) - plan 13, was de breedte van de gracht ca. 60 m. Het werd de ruimte die in 1865 gedempt werd om er de bouwblokken van de Zeedijk te bouwen, zie verder plan 37 en 38.
- De binnenomwallingsmuren met de elf bolwerken met (1) t.e.m. (11) aangeduid op plan 13 zijn in het donker rood aangeduid.

De havengeul en de polders

Toen - zoals vandaag - had de havengeul te lijden onder verzanding. Als belangrijkste haven van de Oostenrijkse Nederlanden en sedert de stichting in 1723 van de Oostendse Compagnie, moest Oostende rekening houden met schepen met een grotere diepgang. Om de verzanding tegen te gaan, werd tot in de 19e. eeuw de techniek van het uitsassen gebruikt bij middel van grote spuikommen of spoelpolders. Zo werd in 1720 een nieuwe spoelpolder aangelegd door de omdijking van de Snaaskerkse polder, zie plan 14 van Halton van 1723. Gedurende gans de 17e. en 18e. eeuw werden deze en andere polders systematisch door dijken omringd, en werden geregeld onderhouden en verbouwd. In tijden van de belegeringen van Oostende werden deze polders geregeld onder water gezet.

De havengeul en zijn oevers

Naast de uitbouw van de haven ten Zuiden van de stad, kan men ook de opeenvolgende verbouwingen en versterkingen van de Oostendse kustlijnen en van de oevers van de Havengeul volgen.
Zo veranderde de toestand , met dan eens de 17 traditionele golfbrekers,(zie plans 11) van het einde van de 17e. eeuw., met dan eens 14 golfbrekers op plan 13 van Badenehr (1720). Merkwaardig is wel dat tussen het einde van de 17e. eeuw tot in 1706 met het plan 13 van Hoppach de havengeul toen eerder door dijken dan met staketsels afgebakend werd.

Het weze opgemerkt dat tussen plan 13 van C.Hoppach van 1706 en plan 12 van Bodenehr ca. 1720 een chronologische fout moet zitten. De kaart van Hoppach moet ouder zijn dan die van Bodenehr die het aantal golfbrekers reeds reduceerde van 11 tot de 5 golfbrekers die wij nu nog steeds kennen tussen het staketsel en het Kursaal.
Daarentegen zien wij op het plan 11 van Cassini, zoals op het plan 12 van Bodenehr en de plans 8 en 9 van Cobergher nog geen Westerstaketsel langs de havengeul, maar eveneens 6 golfbrekers.

De eerste Westerse en Oosterse afboordingen van de havengeul (niet te verwarren met het staketsel van 1890) zien wij op het plan 13 van C.Hoppach, alsook op de achtereenvolgende plans 16 van Isaak Tirion 1737 (23), en 17 van Bellin 1764 (24).

Op het uitstekende plan 13 van C.Hoppach, aangevuld met een goede legende, ziet men voor het eerst twee hoofden ontstaan, zowel ten Oosten met (45) aangeduid en ten Westen met (47) aangeduid. Men noemt deze 'La Teste de l'Ouest ' en 'La Teste de l'Est'. Test is oud frans voor tête, in het Oostends dialect vertaald als 't Hoofd.

Op plan 16 van Isaak Tirion van 1737 (23) wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen het 'Oosterhoofd' met (1) aangeduid, het Westerhoofd met (2) aangeduid. Het Westerhoofd is eveneens met 'krebbingen'(3) aangeduid, dat zijn golfbrekers.

Zo het Oosterhoofd helemaal tot in het Zuiden loopt, dan loopt het Westerhoofd tot aan het 12e. bolwerk of de huidige Langestraat. Tussen bolwerk 12 tot aan 'De Kaay' (6) ten Zuiden op plan 16 en de 'Nieuwe Kaay' (7) lopen dijken en golfbrekers door.
Het Westerhoofd vertoonde, vanaf het Hoppach plan 13, en op alle volgende plans t.e.m. nr. 18, een driehoekvormig hoofd, waardoor het huidig Klein Strand ingesloten en afgesloten werd van de zee. Beide hoofden lopen pas helemaal door tot aan de achterhaven zoals op plan 18 van J. Bowens van 1740 [19] en plan19 van Janssens van 1775 [20] met de aanduiding van het 'Nouveau Bassin'.
De eigenlijke staketsels, zoals wij die nu kennen, worden pas vanaf 1833-43 voor het eerst verlengd; en pas in 1890 op hun huidige lengte gebracht en voor het publiek open gesteld. Zie volgend hoofdstuk.

De zeewering met golfbrekers en ontmantelingmuren en dijken

De eigenlijke bescherming tegen de zee bestaat uit twee elementen : de golfbrekers en de grote buiten -ommantelingsmuur, herbouwd op het einde van de 17e eeuw,(zie plan 11).

De eerste verdedigingslinie bestond uit wat wij nu golfbrekers noemen.
Op plan 11 van Cassini aangeduid met 'Jettée de pierre et pilotis pour conserver les murs de la ville'.
Op plan 12 van Bodenehr ; 'Kästen von grossen Balcken mit Steine ingefullet gegen das ungetume Meer'
Op plan 13 van Hoppach met (46) 'les coffres' en (47) 'Les cateyes', alsook op het uitstekende plan 15 van Matheas Seutter van 1730 waar men eveneens vijf golfbrekers ziet in plaats van 14. Hierbij leest men eveneens in de legende Holtzerne Kästen mit steinen angefüllet'.
Op alle volgende plans tot plan 21 van Janssens van 1775[20], vinden wij deze golfbrekerstechniek terug, die in 1775 vervangen wordt door arduinsteen.

De tweede verdedigingslinie is eveneens voor het eerst te zien op het plan11 van Cassini op het einde van de 17e. eeuw. Onder het nieuwe franse bewind en Vauban verschijnt een elfhoekige bastionstad.

De nieuwe buitenverdedigingsmuur met (5) 'redoutes' aangeduid op plan 11 is de tweede verdedigingslinie tegen de zee. Deze ommantelingsmuur werd (zoals reeds gezegd) in het rood gekleurd op alle volgende plans tot in 1870, omdat hij de oorspronkelijke omwallingmuur is van de toenmalige en huidige Zeedijk.

De drie dokken van Oostende

Vanaf 1784, werden ten Zuiden van de stad, met het Vrijhavenstatuut, drie bijkomende dokken gebouwd met een aanzienlijke uitbreiding van de stad voor pakhuizen en woningen. Deze uitbreiding wordt voor het eerst duidelijk voorgesteld op plan 20 van 1791 en op het latere Franse plan 21[21] en het Hollands plan 22[22] die de situatie respectievelijk in de jaren 1805 en 1816 uitbeelden. Men ziet chronologisch de afbraak van de Zuidelijke dubbele omwalling en de drie Zuidelijke bolwerken.
De vergelijking van de stedenbouwkundige situatie in 1740, zie plan 19, van J.Bowens gedurende de periode van de Oostendse Compagnie, met het plan 20[23] van J.Bowens uit 1791, tien jaar na het 'statuut van Vrijhaven', (Oostenrijks bewind tot in 1792), illustreert de enorme structurele stedenbouwkundige transformatie van Oostende. Met het einde van de 18e eeuw, gedurende het nieuwe **Franse bewind,** na de Franse Revolutie, tussen 1792 en 1815 (Waterloo) wordt Oostende een gebastioneerde commerciële havenstad met drie dokken in het hart van de stad.

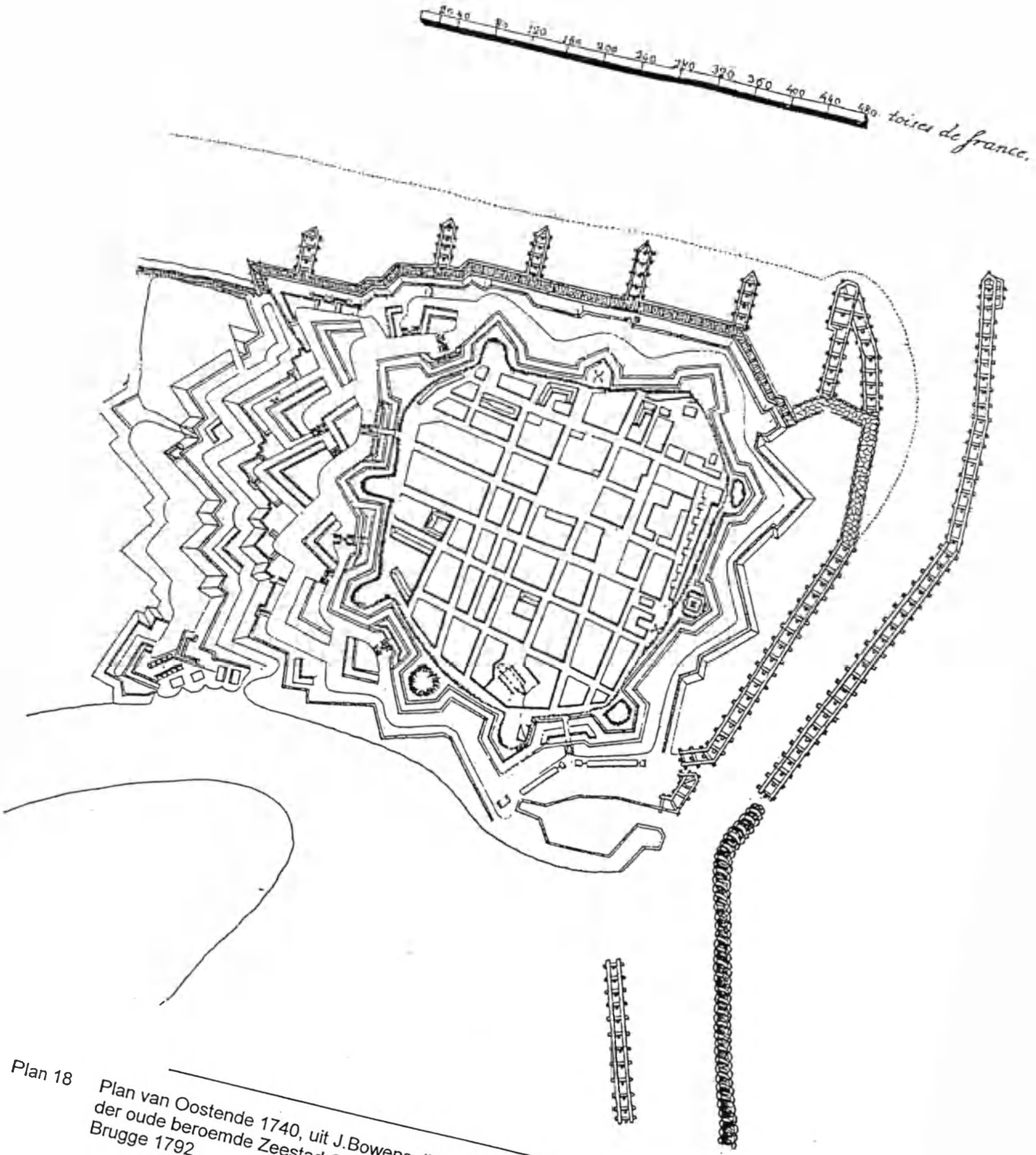

Plan 18 Plan van Oostende 1740, uit J.Bowens. 'Nauwkeurige omschrijving der oude beroemde Zeestad Oostende, gelegen in Oostenryksch Vlaanderen' Brugge 1792

Plan 19 Plan van Oostende ca. 1775 van Janssens. Statuut van Vrijhaven 1771 met de bouw van het 'Nouveau Bassin'; bron SAO : KP/E027

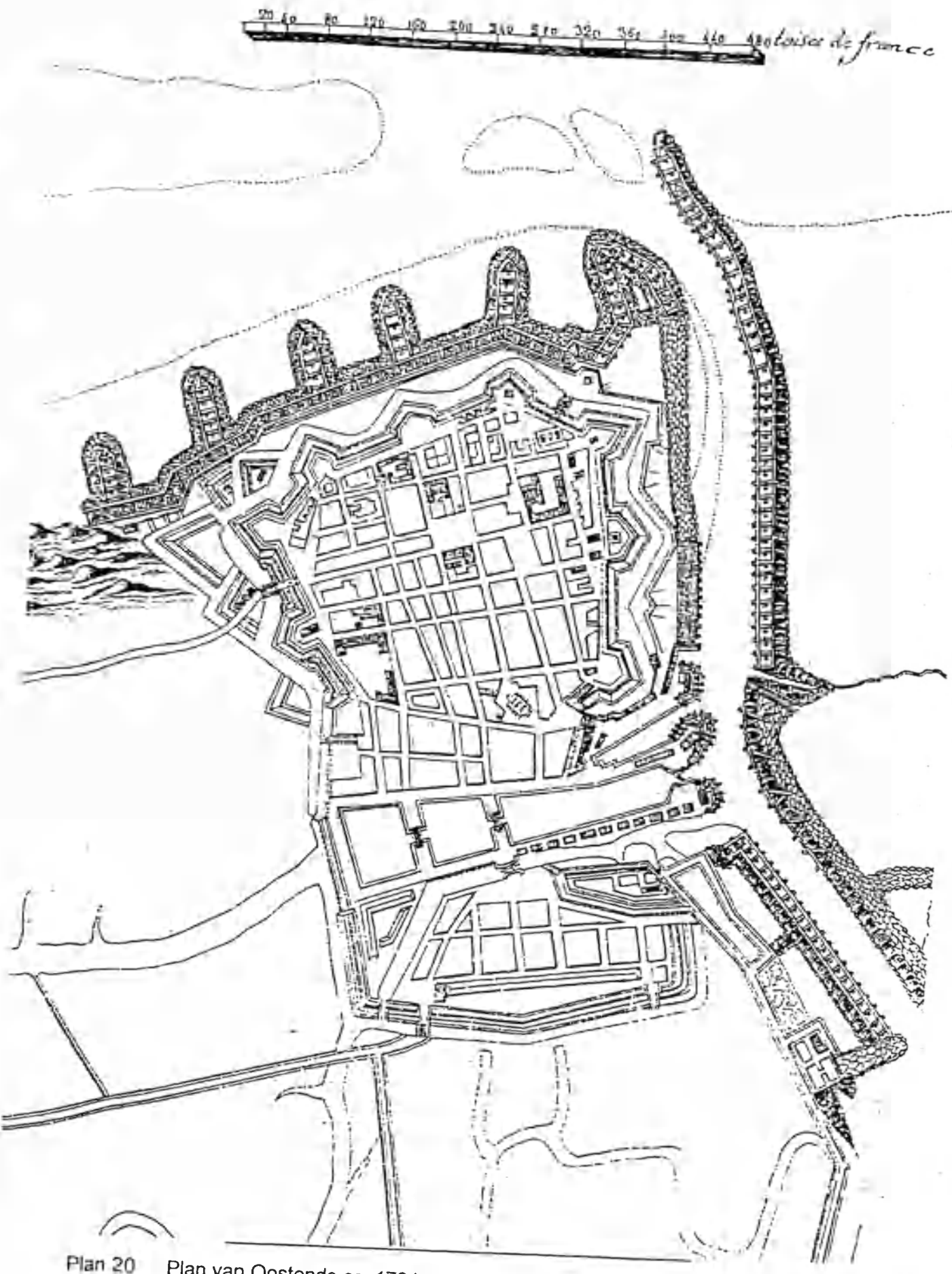

Plan 20 Plan van Oostende ca. 1791, uit J.Bowens 'Nauwkeurige omschrijving der oude beroemde Zeestad Oostende, gelegen in Oostenryksch Vlaanderen ', Brugge 1792.
Einde Oostenrijkse periode, vergelijk met plan 18

3.1.7 De 19e. eeuw : Oostende als internationale Badstad

De geschiedenis herhaalt zich en de overgang tussen de 18e. en 19e. eeuw kenmerkt zich opnieuw door opeenvolgende bezettingen. Oostende werd voorlopig in 1792 en opnieuw definitief in 1794 door de Fransen belegerd. In 1795 werd de annexatie van de Zuidelijke Nederlanden bevestigd en het statuut van 'Vrijhaven' aan Oostende ontnomen.
Napoleon I, consul in 1799 en Keizer in 1804, komt Oostende inspecteren in 1803 met de bedoeling Engeland aan te vallen.

Op het einde van het Oostenrijks bewind ontwikkelde Oostende zich tot een kosmopolitische havenstad met allures. Ze had een vreemdelingenkolonie van ca. 2000 op een totale bevolking van ca. 10.000 in 1780. Schepen kwamen uit Amerika, Afrika en Indië. In 1781 telde men er 2.892. Met dit groeiend kosmopolitisme eigen aan een havenstad ontstond er een open geest en verstandhouding tussen engelse protestanten die hier een kerk hadden en Oostenrijkers die er de Loge op nahielden ter ere van hun vrijzinnige Keizer.

Een internationaal cultureel en theaterleven kwam tot bloei met de opening van de eerste schouwburg en het 'Cercle littéraire' in 1787. De Brit William Hasketh kwam zijn eerste met paarden getrokken badwagens van op het strand in zee rollen. In 1784 kreeg hij de toelating om voor badgasten een eerste consumptietent open te stellen langs het strand. De eerste flitsen om Oostende tot een internationale badstad om te toveren zagen toen reeds het licht.

De stedenbouwkundige herstructurering van Oostende ten Zuiden

Gedurende de franse bezetting werd Oostende echter terug ten Zuiden en ten Westen beschermd door een nieuwe ommanteling, die gedurende de Hollandse periode (tussen 1815 en 1830) verder afgewerkt werd,(zie plan 20 en 21). Het Zuidelijk gedeelte werd gebruikt voor Kazernes, legermagazijnen en -hospitaal.
Een tweede belangrijke aanwinst bevolen door Napoléon in 1798 was de bouw van de spuikom of 'Grand Bassin de retenue' ter voorkoming van de verzanding van de haven die pas in 1810 klaar kwam. (zie plan 22 van 1816) [22] Op plan 23 van D.Farazyn [25] zien wij echter hoe later een nieuwe spuikom of 'Nouveau Bassin de chasse' voorzien wordt ten Noord-Oosten, naast de havengeul. Desondanks deze zeer belangrijke werken bleef de haven van Oostende verzanden en geboycot door de Hollandse havens.

Oostende en het onafhankelijk België

Met de stichting van België in 1830 kwam Oostende terug in de belangstelling omwille van drie belangrijke feiten :

- de aanleg van een spoorverbinding tot in Oostende in 1838
- de ontwikkeling van een staatspakketbotenlijn Oostende-Dover in 1846 en
- de ontmanteling van de militaire vestingen vanaf 1865.

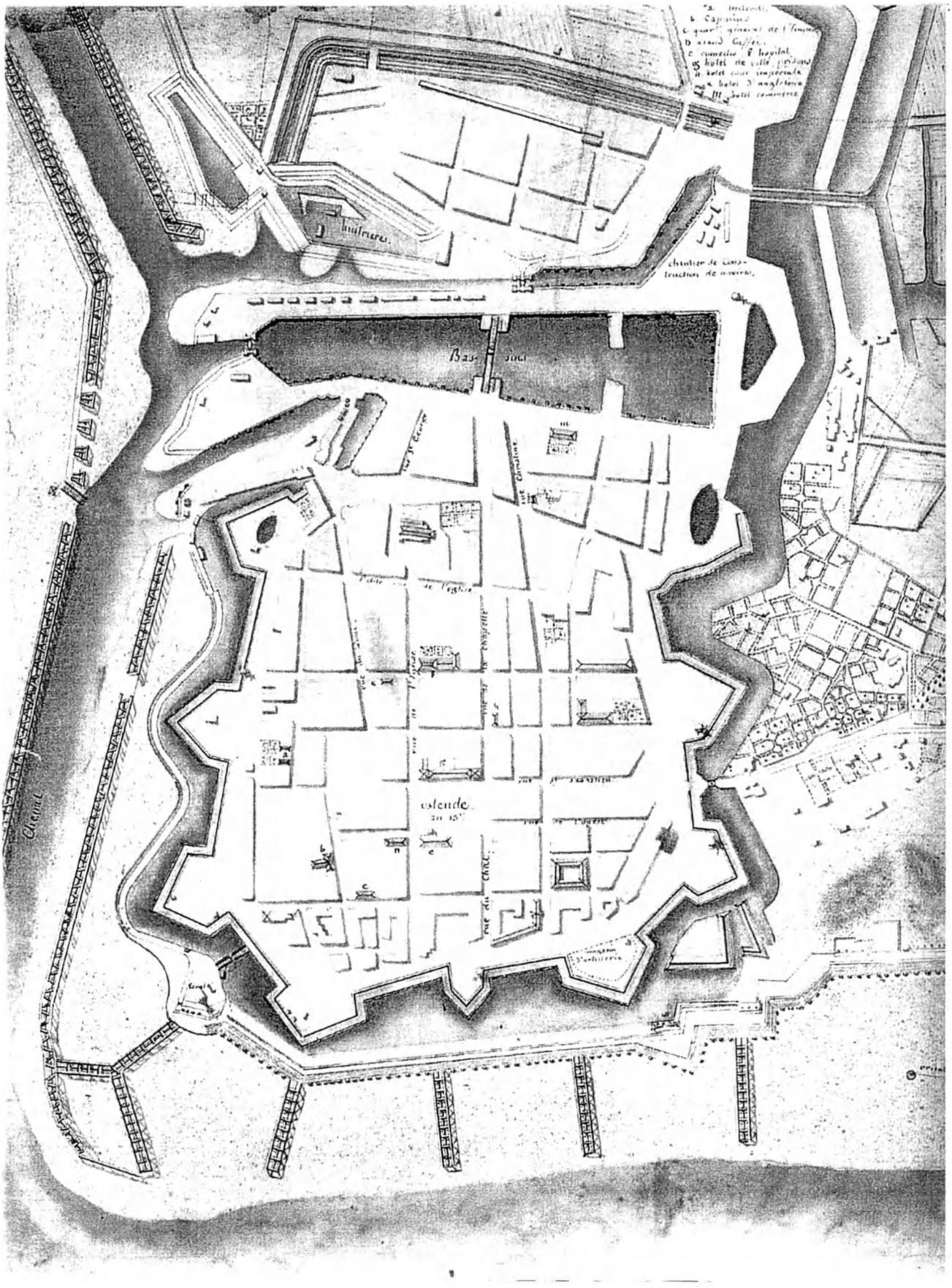

Plan 21 Frans plan tussen 1804-1805. Ten zuiden van de drie nieuwe dokken gebouwd door de Oostenrijkers in 1784 met ten Zuiden een ringmuur voor de bouw van de nieuwe gebastioneerde omwalling; bron: SAO KP/203

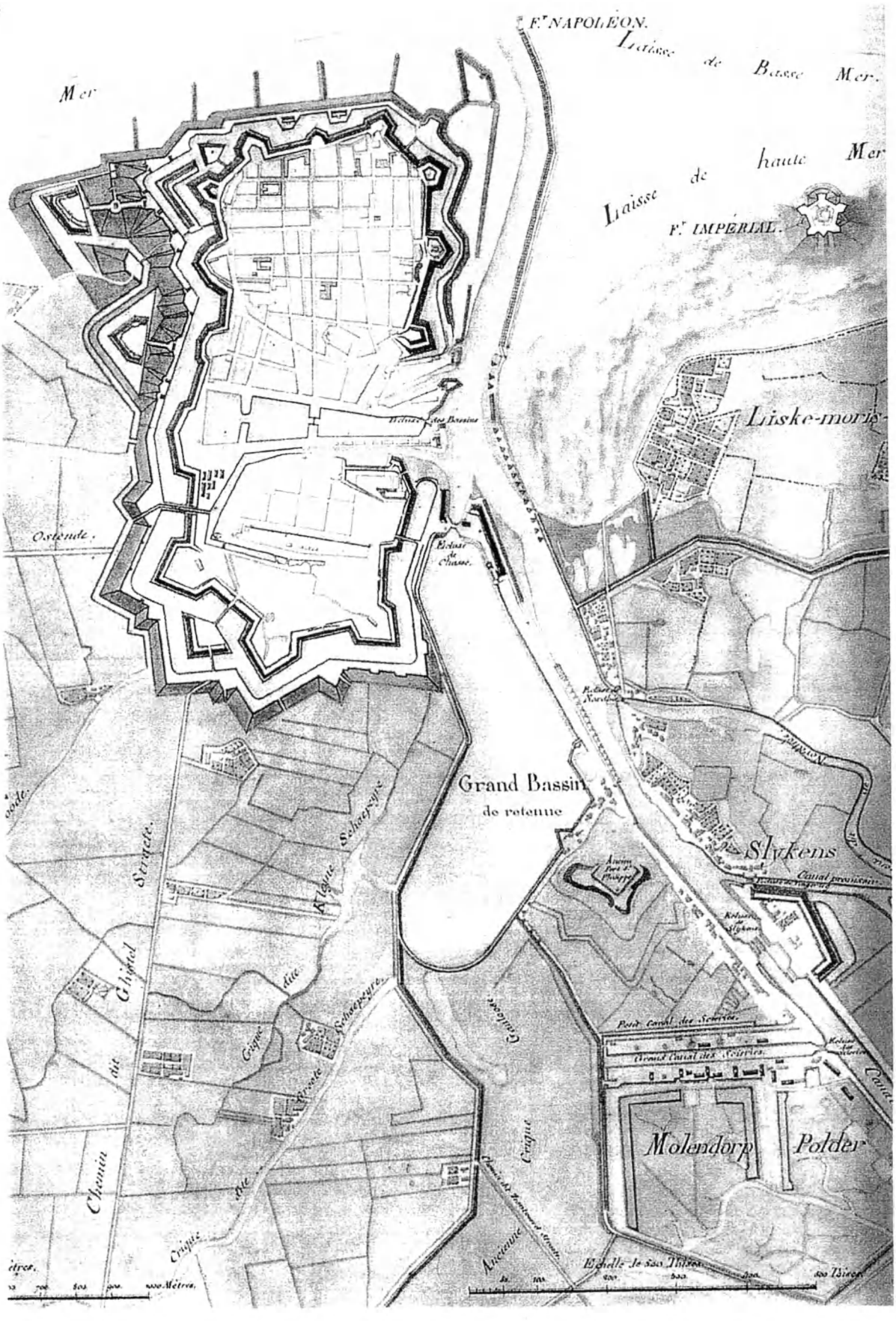

Plan 22 Plan van de vesting in het jaar 1816; bron: SAO: KP/H047

Deze drie belangrijke beslissingen maakten van Oostende een belangrijke draaischijf van internationaal spoorverkeer tussen Europa en Engeland. De bezieler van deze nieuwe Oostendse perspectieven was niemand minder dan Leopold I, die Oostende reeds in 1834 omtoverde tot 'Koninklijke zomerresidentie'. Daar waar koningen kwamen volgden de aristocratie en de hogere standen. Oostende lag trouwens ook aan zee, al lag die zee nog achter twee hoge ommantelingsmuren, waarop het wandelen soms nog verboden werd. De Zee werd toen ook rond 1830 o.a. in Engeland herontdekt omwille van haar weldoende therapeutische krachten. Het zeetoerisme had trouwens al in Brighton rond het Royal Paviljon van de Prince Regent, en de pier in zee, furore gemaakt.
Steunend op de 18e. eeuwse kosmopolitische traditie van Oostende werden er meerdere initiatieven genomen om er ontmoetingsfuncties in te richten ten behoefte van de toeristen die toen 's zomers voor meerdere maanden met knechten en meiden kwamen logeren. De drie voornaamste paviljoenen werden trouwens op deze ommantelingsdijken gebouwd, tegenover het huidige Klein Strand. Het 'Phare en Cercle du Phare', het 'Pavillon Royal' en het 'Pavillon Musin' dat naast de Huitrière lag, zie foto, vindt men ook op het toeristische Hotel-plan 24 van 1865 [26].

Eveneens vóór de ontmanteling (1865-1877) werd het eerste Kursaal van architect Hendrik Beyaert in 1852 gebouwd op dezelfde Frans -oostenrijkse buiten -ommantelingsmuur van de 17e. eeuw, zie plan 23 en 24. Dit eerste kursaal, zoals trouwens de eerste paviljoenen, werd om militaire redenen in hout gebouwd. Het gebouw werd op één van de driehoek -vormige bastiondelen van de buitenmuur gebouwd. Het quasi driehoekig gebouw was ca. 30 m. op 30 m. en had een vloeroppervlakte van ca. 1000 m2. zie litho 6 Kursaal Beyaert.
De buiten ommantelingsmuur had een dikte van ca. 10 à 15 m. met een hoogte van ca. 10 m. - wat overeenkomt met het peil van de huidige dijk. De toegang tot het Kursaal gebeurde langs een nieuwe metalen brug de 'Pont Neuf' in de as van de ingang van het Kursaal gebouwd tussen de Christina- en Vlaanderenstraat, zie plan 23. Deze brug had een totale overspanning van ca. 70m. over de gracht van ca. 60 m. De inplanting van de 'Pont Neuf' is op plan 24 verkeerdelijk opgegeven.
Eveneens vóór de ontmanteling, ter vervanging van de oude 'Zeepoort brug' wordt de 'Pont de secours' gebouwd, die toegang gaf tot de buitenomwalling, ook de 'Kanonnendijk' genoemd. zie plan 24. Deze twee bruggen gaven toegang tot het hierboven vermelde paviljoen en het Klein Strand zie foto 1865 waar de 'élite' kwam baden.

Oostende internationale draaischijf voor spoor- en bootverkeer

De beslissing een spoorlijn met station in Oostende aan te leggen werd genomen in 1838. Zo zou Oostende eerst met Brussel verbonden worden, later met Parijs en de rest van Europa. Dit besluit viel vóór dat beslist was Oostende van haar militaire vestingen te ontmantelen, wat pas tussen 1865-1875 gebeurde. Aanvankelijk was de militaire overheid gekant tegen het doorbreken van de bastionstad Oostende.
Eerst in 1839 kwam het eerste voorlopig station binnen de ommanteling ter hoogte van het tweede Handelsdok zie plan 25 waar in 1844 het definitief station gebouwd werd. Uitgevend op het nieuw stationplein en vóór de brug van de Kapellestraat, die

de toeristen rechtstreeks met paard en koets naar het Kursaal op de Zeedijk brachten,(Zie foto).

De pakketboten naar Dover lagen langs de kaaien van de havengeul gemeerd, een redelijke afstand voor passagiers met bestemming Dover. Zo werd in 1898 een nieuwe Oostende -kaai voor pakketboten aangelegd meer ten Zuiden van de geul en verbonden met een afzonderlijk rechtstreekse spoorlijnverbinding die uitkwam op een nieuw monumentaal zeestation, zie plan 26 [27]. Dit spoor -boot verbindingsplan ging gepaard met een complete reorganisatie, eerst vanaf 1870 van de meer stadsgebonden dokken, zoals het nieuwe tij -gebonden Visserskaaidok (huidig Montgommerydok) en de drie handelsdokken (huidig Mercatordok). Deze werken liepen parallel met de ontmantelingwerken die duurden tot in 1875.

Vanaf 1890 werd de totale haven ten Oosten en ten Zuiden van de traditionele stad gereorganiseerd; op plan 30 & 31 van F.Gevaerrt [28] kunnen deze werken van vóór en na 1895 gevolgd worden.
De overeenkomst tussen staat en stad stipuleerde dat de waterbouwkundige werken vóór de zeesluizen ten laste van de staat zouden vallen, terwijl de Stad de sluizen en wat erachter ligt zou bekostigen [29]:

Werken ten laste van de Staat :
- het dempen van de Franse spuikom
- de sloop van de Franse sluis
- de sloop van de Militaire sluis
- de omvorming van de achterhaven, gelegen achter de Militaire sluis, tot nieuwe voorhaven met o.a. nieuwe verlengde kaaien voor de pakketboten en de aanleg van het spoorwegstation 'Oostende -kaai'
- het graven van een nieuwe spuikom met een bijbehorend spuisluizencomplex (ten Zuiden van de nieuwe voorhaven)
- de rechtstreekse verbinding van de sporen van het nieuw zeestation met de lijn naar Brussel

Werken ten laste van de Stad :
- het graven van een vlotdok
- de bouw van een zeesluis die het nieuwe vlotdok met de havengeul verbindt
- de verbinding van het nieuwe vlotdok met het afleidingskanaal Oostende -Brugge
- de aanleg van een houtdok (om hout te lossen) en een zwaaidok (waar schepen kunnen keren) ten zuiden van het nieuwe vlotdok
- de bouw van een doksluis tussen het zwaaidok en het kanaal Oostende -Brugge

De ontmanteling van Oostende tussen 1865-78

België als jonge staat besloot in 1849 een nieuw defensiestrategie uit te werken. Pas in 1865 werd Oostende van haar vestingfunctie ontheven. Het is opvallend dat er eerst werk gemaakt werd van het zeefront.

Het weze hier nogmaals herhaald - want dit is de kern van de thesis - dat de ontmanteling in twee fazen gebeurde. Dit bevestigt de authenticiteit van de inplanting van de huidige Zeedijk.

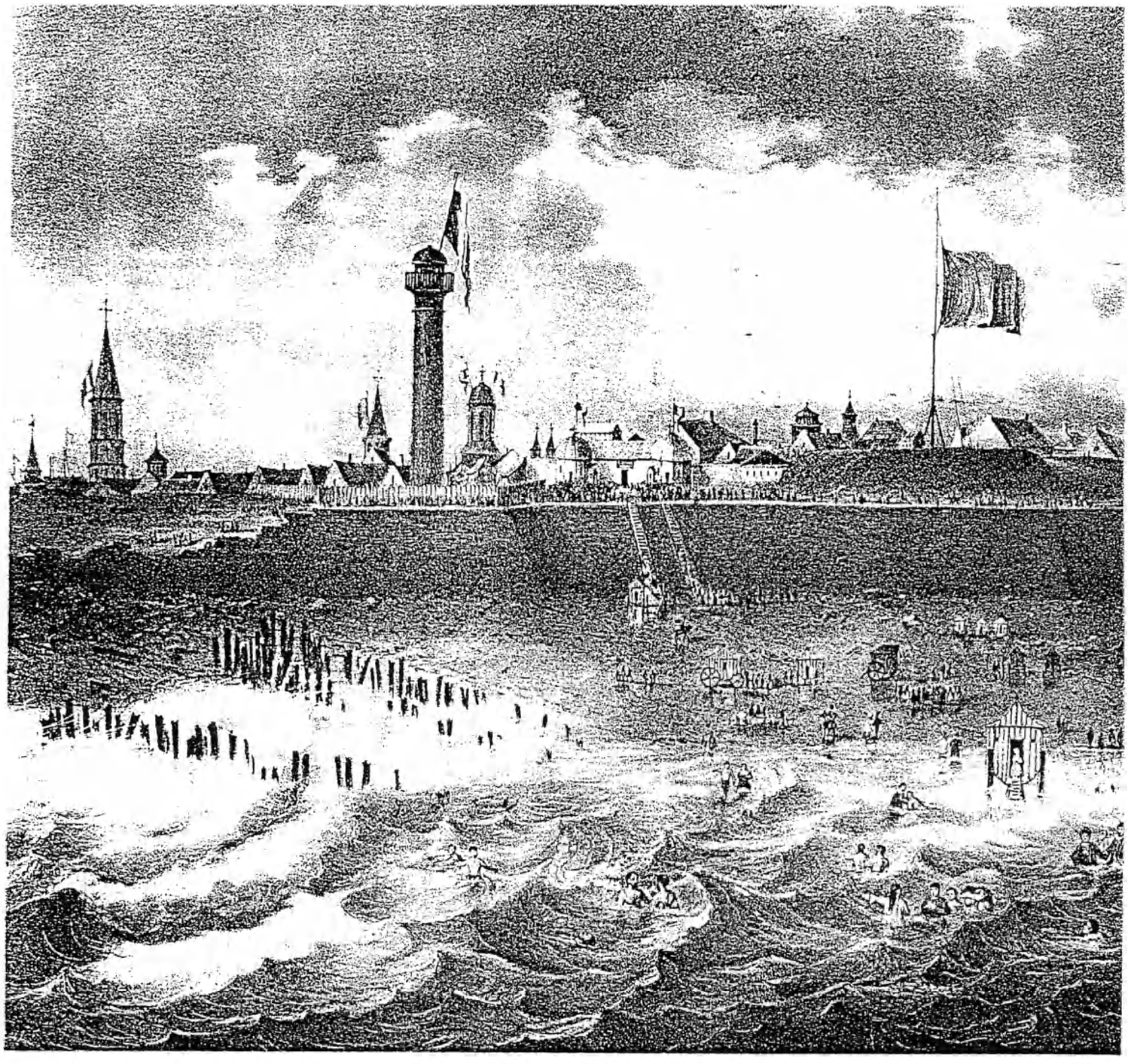

Litho 3 : Zeedijk vóór 1851, met links de Vuurtoren en
rechts met vlag het hoogste punt van Oostende; Litho van Borremans 1834

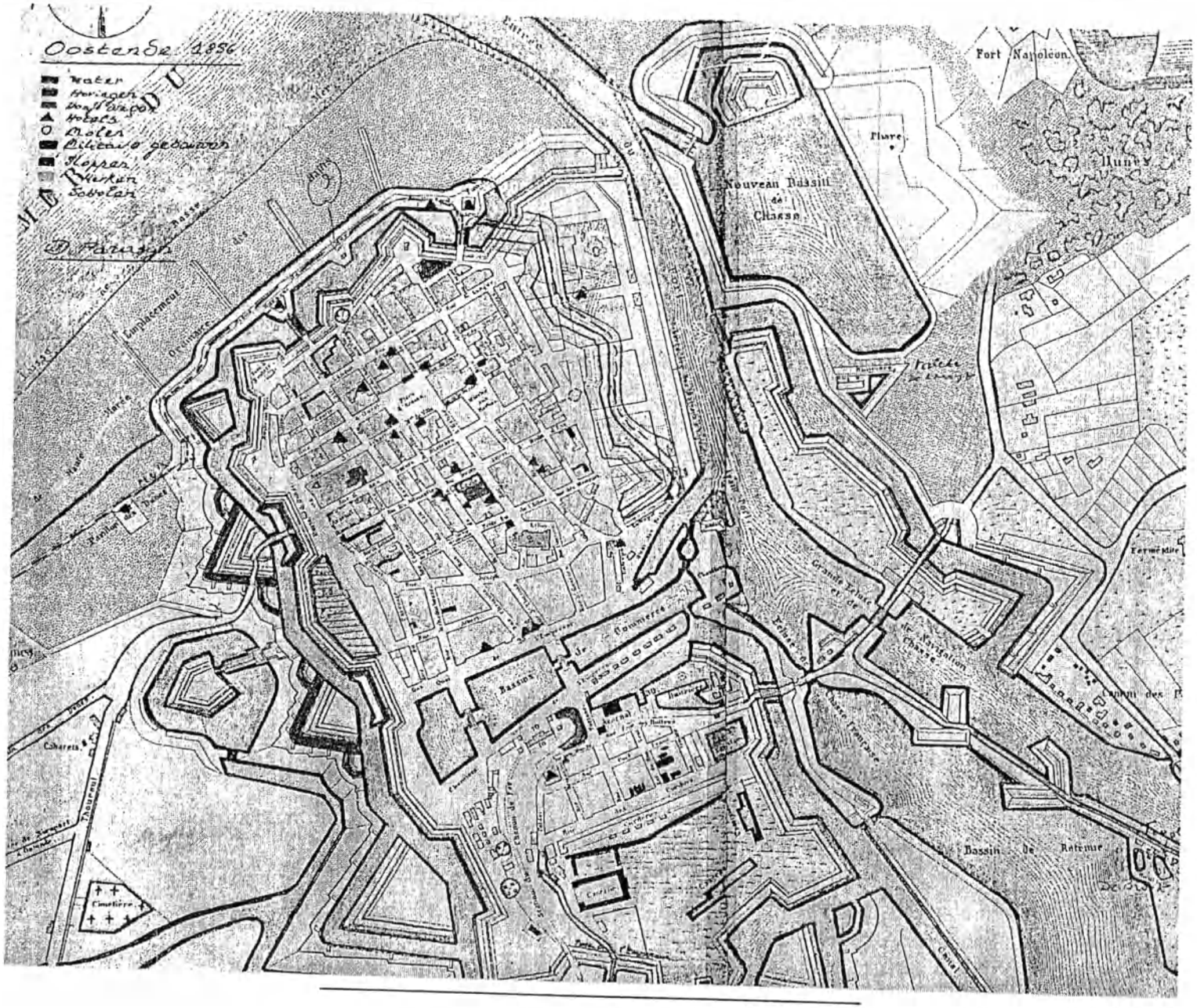

Plan 23 Plan van de vestingen 1856, bewerkt door Daniel Farasyn; bron: SAO/KP/6102

Plan 24 Plan de la Ville d'Ostende na 1855, uitgegeven door Librairie F.Claasen Oostende met goede toeristische legende.

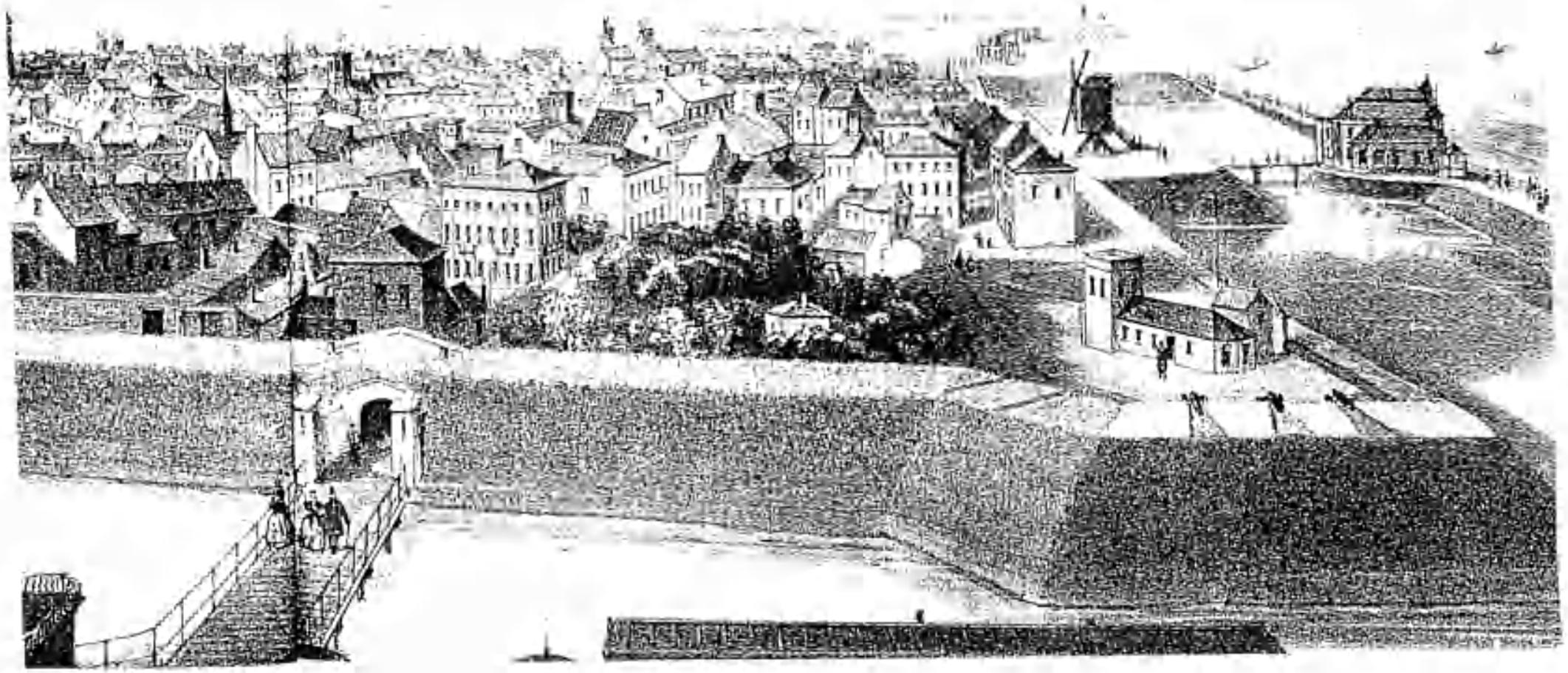

Litho 4 Algemeen zicht op de omwalling van Oostende, juist vóór 1858 - datum van de ontmanteling.
Rechts de Frans- Oostenrijkse muur ca.1660, waarop in 1851 het eerste Kursaal van Hendrik Beyaert gebouwd werd met de oude 'Pont Neuf en links 'De Zeepoort'. Litho Gerbier - Koninklijke Bibliotheek Albert I , Prentenkabinet SI 13124

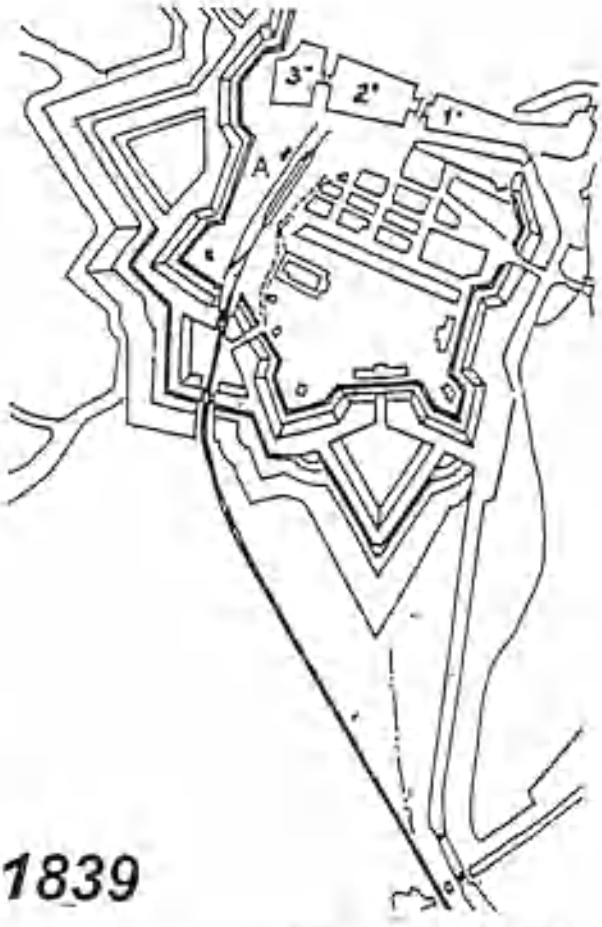

1839

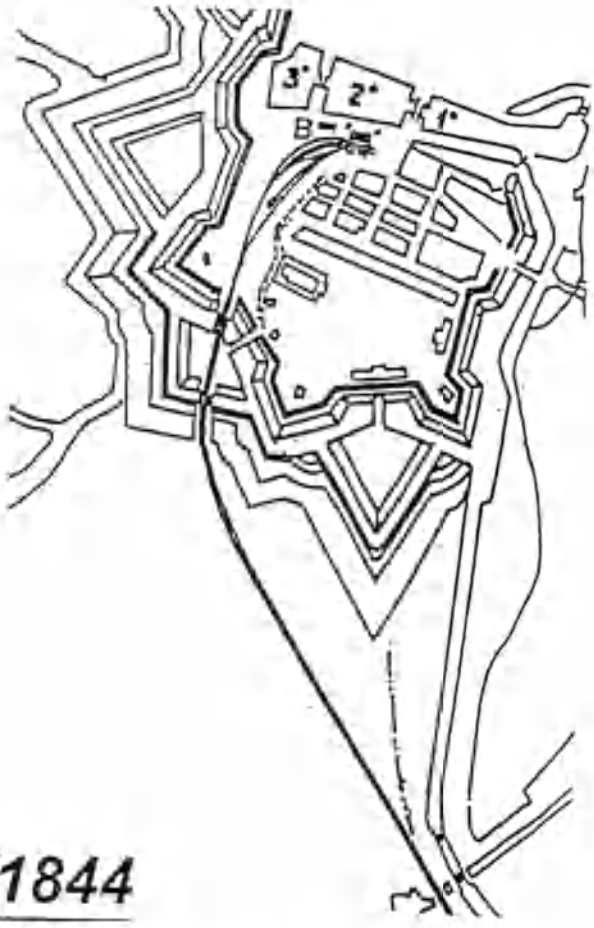

1844

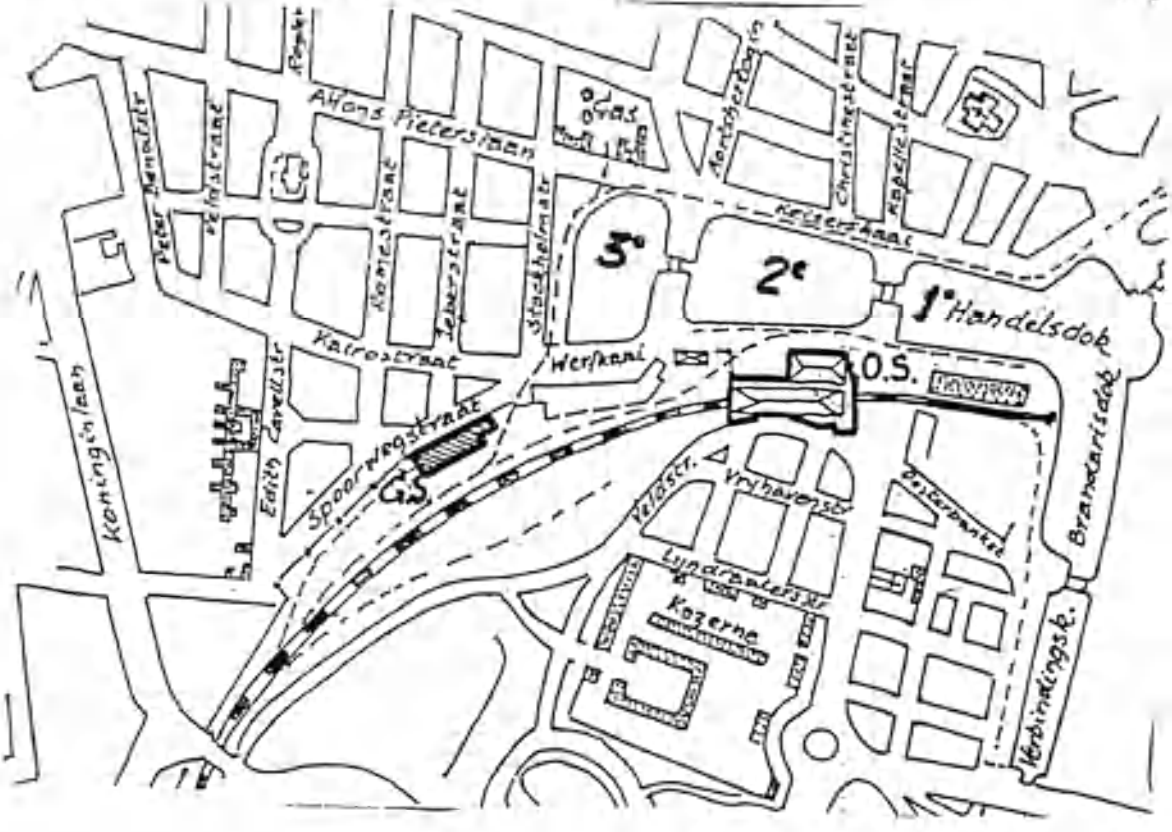

1870

Plan 25 Plans die de opeenvolgende inplantingen van stations aanduidt
Uit F. Gevaert 'Anderhalve eeuw spoor en stations te Oostende'
De Plate 1990, blz. 185 en 193

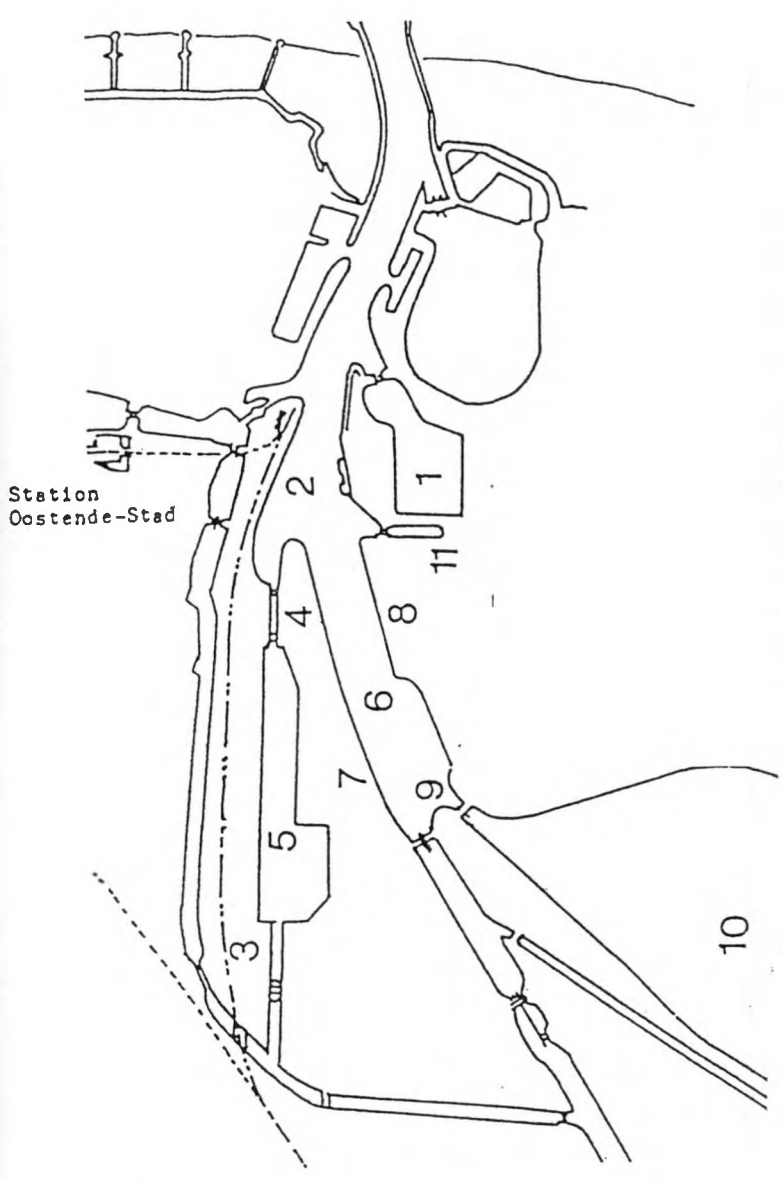

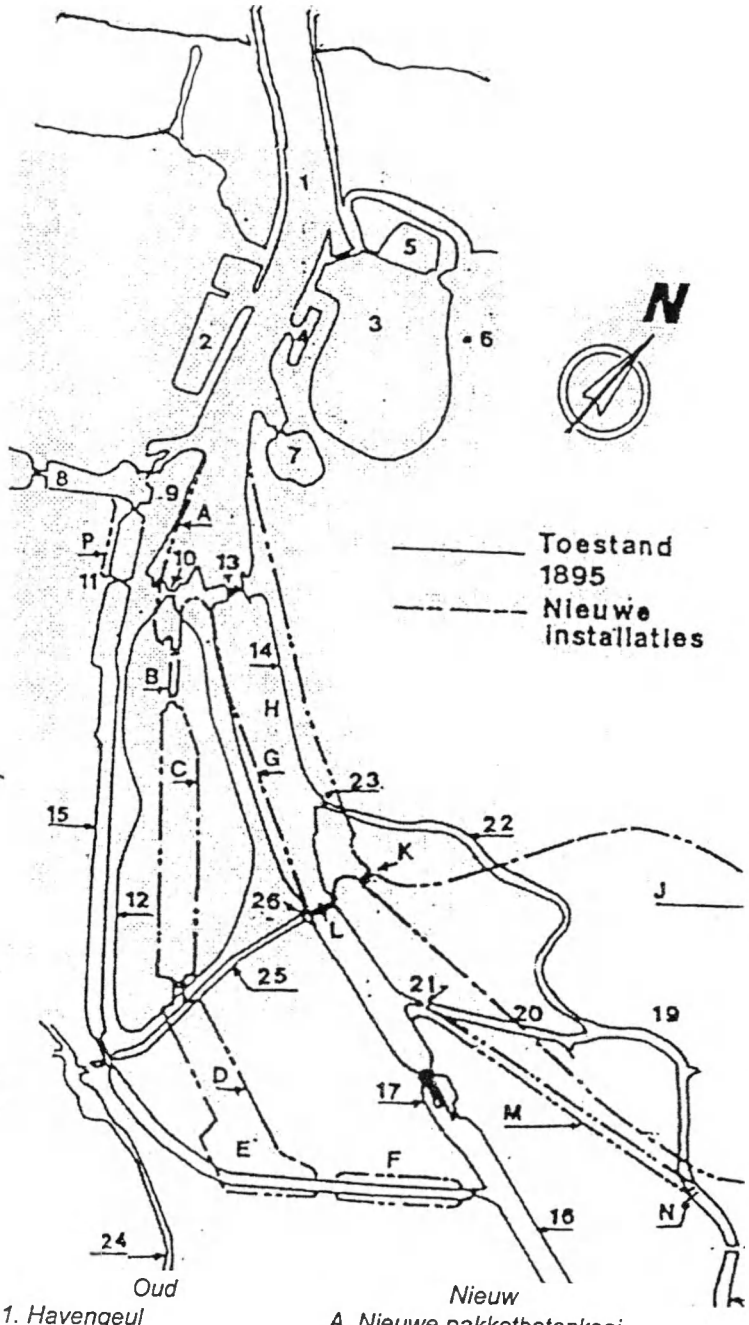

1. *Uitbreiding Zeewezendok*
2. *Verlengen Pakketbotenkaai*
3. *Aansluitspoor*
4. *Nieuwe zeesluis*
5. *Nieuw vlotdok*
6. *Voorhaven*
7. *Diepwaterkaai*
8. *Nieuwe bevoorradingsposten Zeewezen*
9. *Nieuwe spuisluis*
10. *Nieuwe spuikom*
11. *Gepland droogdok Zeewezen*

Oud

1. *Havengeul*
2. *Tijdok*
3. *Leopold springsas*
4. *Kuisbank*
5. *Halve maan*
6. *Vuurtoren*
7. *Zeewezendok*
8. *Handelsdokken*
9. *Pakketbotenkaai*
10. *Franse sluis*
11. *Brugse poort*
12. *Franse springkom*
13. *Militaire sluis*
14. *Achterhaven*
15. *Verbindingskanaal*
16. *Kanaal Oostende-Brugge*
17. *Sassen van Slijkens*
18. *Noordede*
19. *Noordede*
20. *Vingerling*
21. *Vingerlingsluis*
22. *Noordede*
23. *Noordedesluis*
24. *Gouwelozekreek*
25. *Kamerlinckvaart*
26. *Kamerlincksluis*

Nieuw

A. Nieuwe pakketbotenkaai
B. Nieuwe sluis stadsdokken
C. Vlotdok
D. Houtdok
E. Zwaaidok
F. Doksluis
G. Diepwaterkaai
H. Voorhaven
J. Spuikom
K. Springsas
L. Voorhavenbrug
M. Nieuwe verbinding Noordede met de Geul
N. Nieuwe afwateringssas voor de Noordede

Plan 26

Plan links : de in 1894 vooropgestelde werken
Plan rechts : de oude en niieuwe situatie
Uit F.Gevaert 'Aderhalve eeuw spoor en stations in Oostende'. De Plate 1990, blz. 199 en 200

Sint-Jakobsmarkt, 45
2000 Antwerpen

BRIGADE TOPOGRAPHIQUE DU GÉNIE.

44. Blz.
+ 1 KAART

PLACE D'OSTENDE.

1855.

Atlas de la levée détaillée et du nivellement des ouvrages de fortifications.

Directeur, Mr le Lt Colonel du Génie, Lagrange.

Commandant, Mr le Capitaine en 1er du Génie, Sues.

Officiers topographes, MM les Lieutenants d'Infanterie, Gloze, Rousseau, Donot et Lasserre.

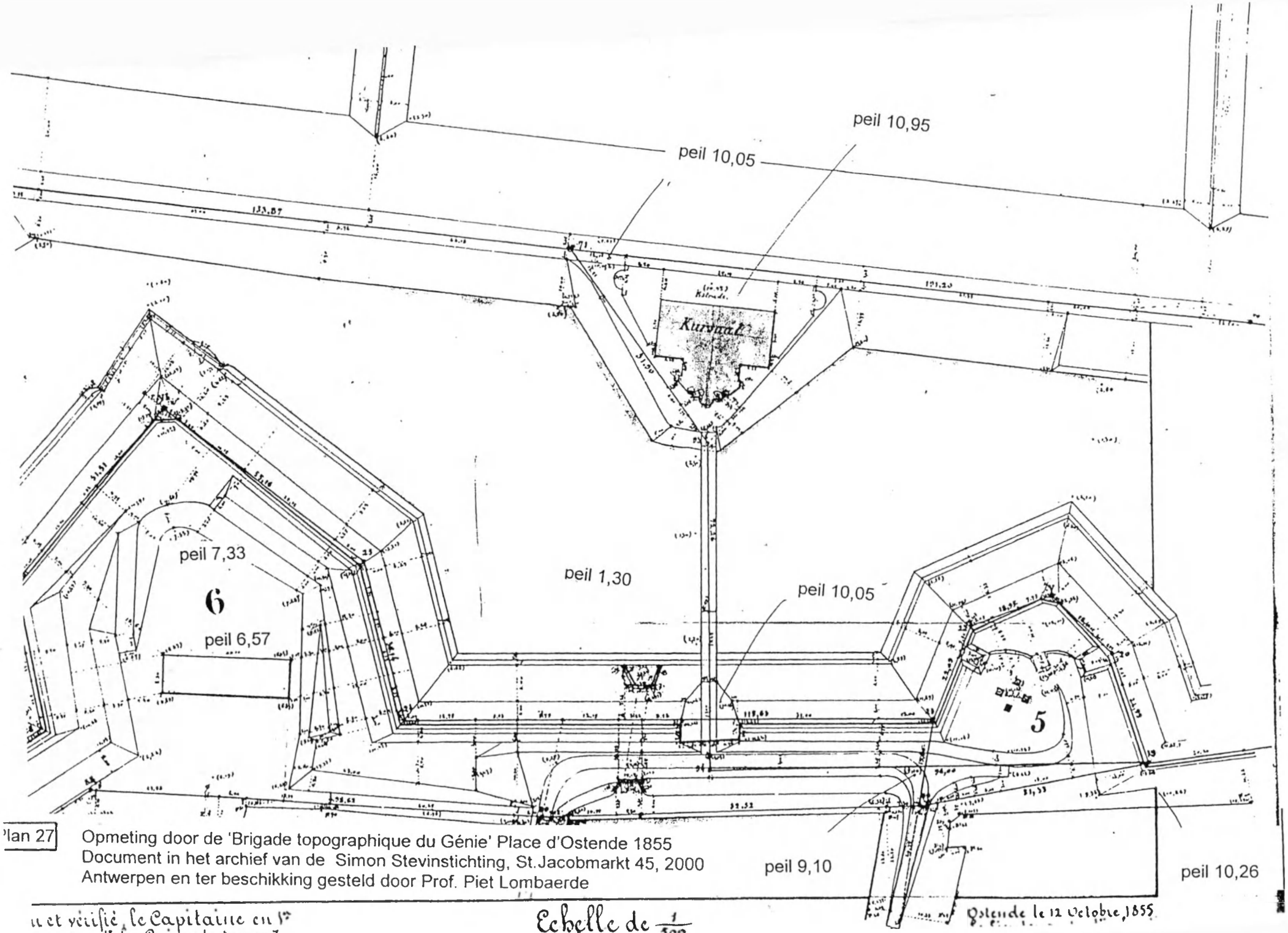

Plan 27 Opmeting door de 'Brigade topographique du Génie' Place d'Ostende 1855
Document in het archief van de Simon Stevinstichting, St.Jacobmarkt 45, 2000 Antwerpen en ter beschikking gesteld door Prof. Piet Lombaerde

Plan 27

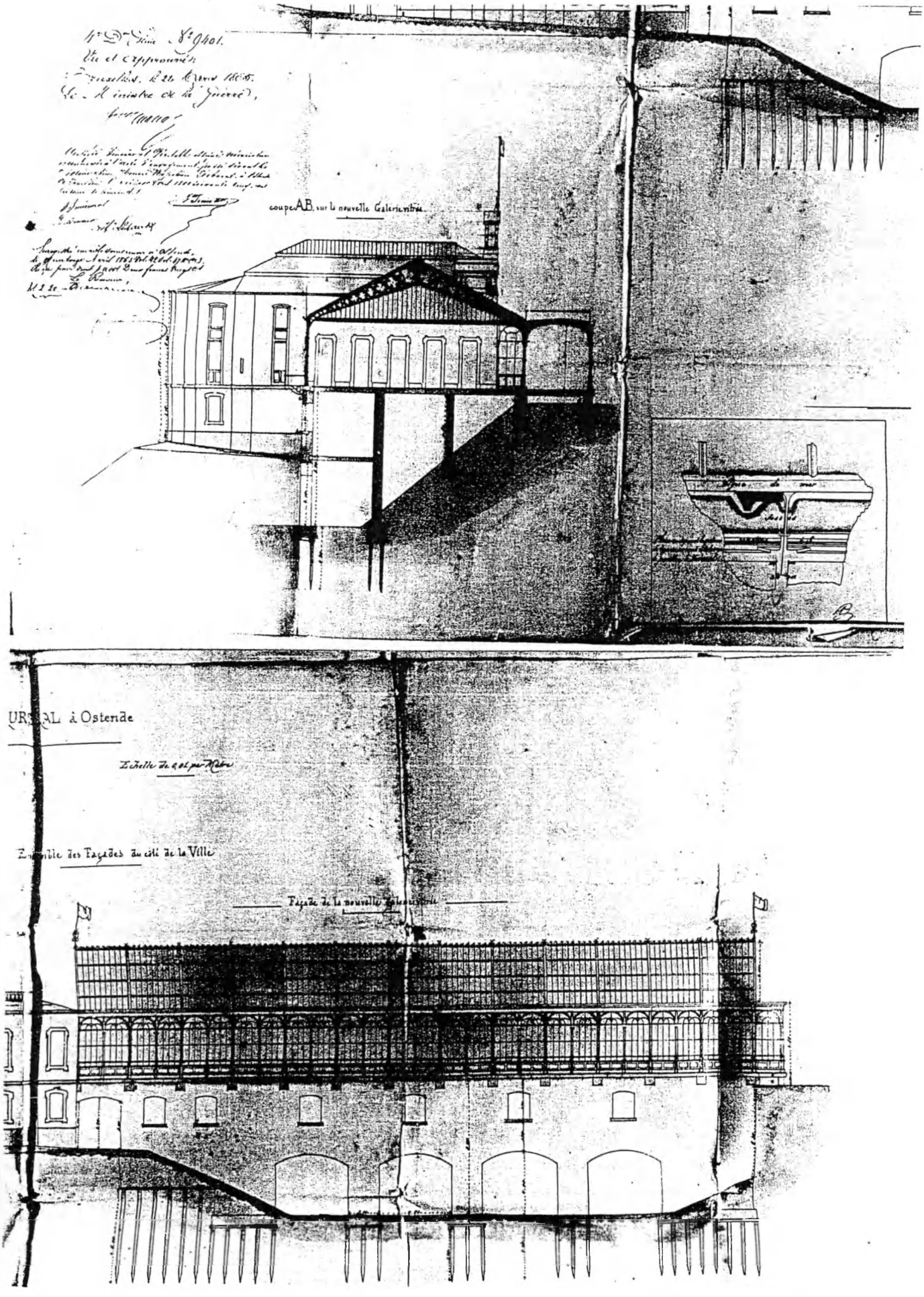

Plan 28 en 28 A Hendrik Beyaert : Plan van oorspronkelijk houten Kursaal, gebouwd tussen 1851-1852. Document in het archief van de Simon Stevinstichting, St.Jacobmarkt 45, 2000 Antwerpen en ter beschikking gesteld door Prof. Piet Lombaerde

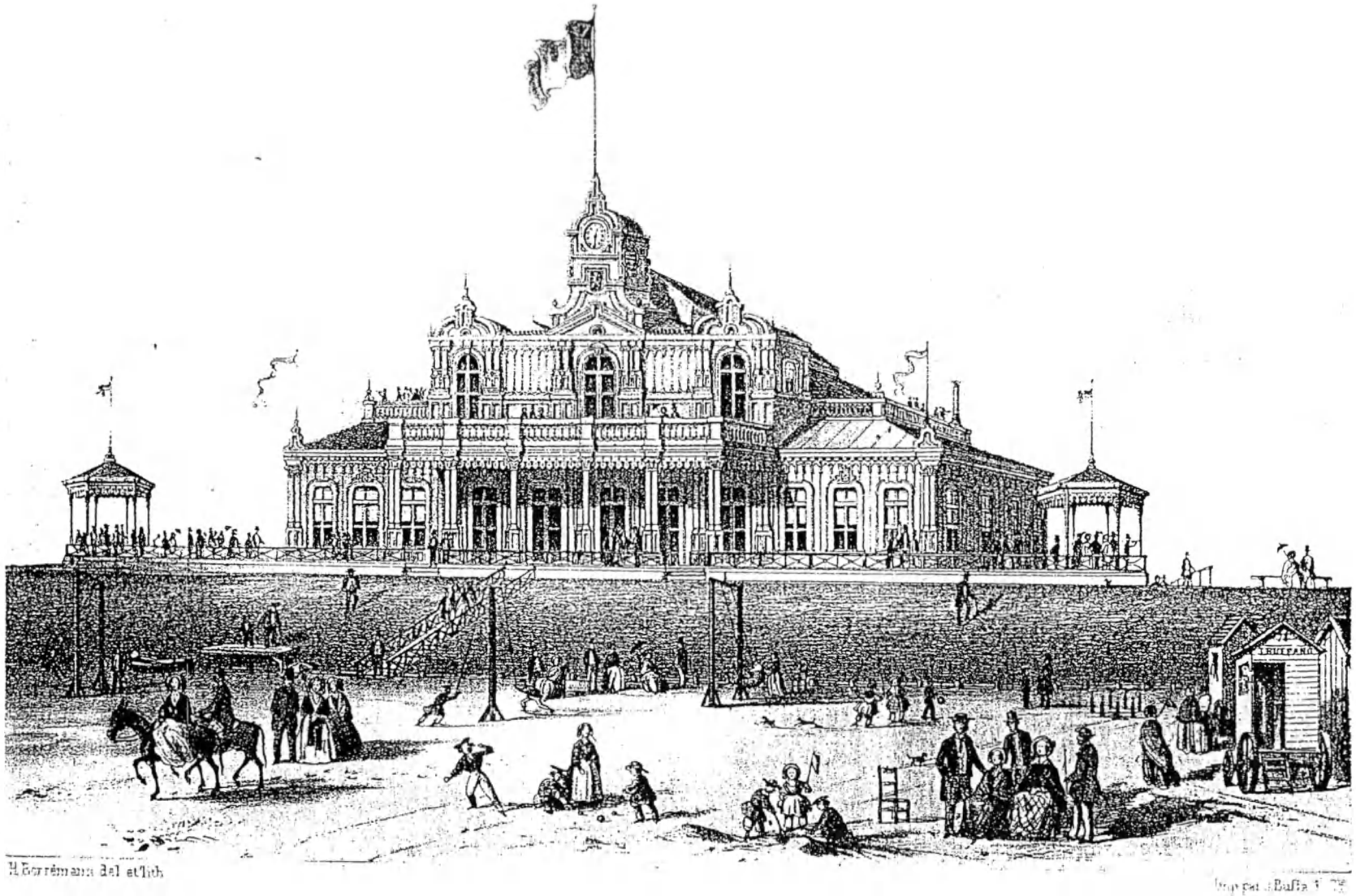

Litho 6 Kursaal van Hendrik Bey aert 1851-1853 op Zeedijk van 10 m. breedte
Litho van Borremans 1858

In een eerste fase, onder algemene druk o.a. van Leopold II, om én een zeedijk aan te leggen én hierop een nieuw paviljoen te bouwen, werd - reeds in 1855 - door de 'Brigade topographique du Génie' - Place d'Ostende - een opmeting gemaakt en de peilen opgemeten van de vestingen [30] Plan 27 en dito document is de zeer gedetailleerde opmeting van:

a.de buitenontmantelingsmuur d.i. de Frans -Oostenrijks elf-hoekige ontmantelingsmuur begonnen ca. 1660 en zichtbaar vanaf Plan 10 t.e.m. 25. Op dit plan komt dezelfde muur terug met nagenoeg dezelfde morfologie. Op deze muur ziet men de inplanting van het Kursaal van Hendrik Beyaert gebouwd tussen 1851-52 d.i. vier jaar vóór de opmeting van deze historische muur plan 28 en litho Kursaal Oostende (Borremans 1858) [31]

b. de gracht van max. ca. 60 m. tussen de binnen - en uitenontmantelingsmuur met de 'Pont Neuf'.

c. de binnenontmantelingsmuur met de courtines 5 en 6 d.i. eveneens uit dezelfde Frans -Oostenrijkse periode dateert vanaf 1660. Door het feit enerzijds dat het Kursaal gebouwd werd in 1851 en opgemeten en opgetekend in 1855, en anderzijds dat de Zeedijk in 1851 een eerste breedte had van 10 m. (zie litho 5 en foto 6) die overeenkomt met de totale breedte van deze oorspronkelijk Frans -Oostenrijkse muur, kunnen wij besluiten dat de huidige Zeedijk in 1865 verbreed werd tot 30 m. Dit artefact omsluit derhalve zowel de originele als de inplanting van de huidige Zeedijk.

Na de voorlopige werken aan en op de nieuwe Zeedijk, werd in 1865 een commissie opgericht, bestaande uit alle betrokken ministeries, om de eigenlijke ontmanteling te plannen. De Stad Oostende werd er in het begin niet bij betrokken en vormde haar eigen 'Commission de démantèlement'. De visies van de Overheid en die van de Stad verschilden grondig en werden in twee verschillende uitbreidingsprojecten uitgebeeld.

De uitbreidingsplans van L.Crepin van 1866 en 1867

De Overheid - eigenaar van alle te ontmantelen militaire gronden - schrijft in 1865 offertes uit en ontvangt van de Stad Oostende een voorstel van 500.000 fr. Dit voorstel werd door de Staat geweigerd; zij gaf dan opdracht aan L.Crepin, directeur van Bruggen & Wegen van de provincie Luik, om een eerste algemeen uitbreidingschema op te stellen (tussen 1866-'67, zie plan 29) [32] waarin nieuwe stadskwartieren en wijken voorzien worden op de te ontmantelen en militaire gronden De stad Oostende blijft haar stedenbouwkundige zienswijze doordrukken, met o.a. een plan van Pierre van Herck. De staat weigert deze opties en geeft een tweede opdracht aan Crépin in 1867 om een definitief 'Uitbreidingsplan' voor Oostende te ontwerpen. (zie plan 29 b uit P.Lombaerde [32]).

Het plan van Crépin van 1867 was tweeledig. Het beoogde de bestaande stadsstructuur te **transformeren** en de stad ten Westen **uit te breiden** tot zowel een Badstad als haven – handel - en industriestad. Dit zou in twee fasen gebeuren, eerst de Badstad, nadien de haven en industriezones. De stedenbouwkundige doelstelling van Crepin bestond erin de oude barokstad volgens dambord met de Langestraat, Weststraat en Witte Nonnenstraat organisch over het Leopoldpark heen naar het Westen te laten doorlopen met een gelijkaardig 19e.-eeuws dambordpatroon. Het Kursaal werd - op vraag van Leopold II -helemaal op het Westelijk uiteinde van de oude omwallingen geplaatst. Dit creëerde naar het Westen de nieuwe Oostendse

baai.
Ten Oosten, op de nieuwe Zeedijk, zou gans de trapeziumvormige spie (zie plan 30 [33]) tussen de zee en de Noordstraat (nu Van Iseghemlaan) in loten kunnen verkocht worden. Dit rationele plan liet de Staat toe de nodige fondsen te innen om de grote infrastructuurwerken te financieren.

De structuur van het uit te breiden stadsgedeelte bestond uit twee diagonalen (zie plan 29a): de steenweg naar Torhout en de steenweg naar Nieuwpoort die elkaar kruisen op het ' Petit Paris ' en waar de 'Avenue de la Reine', dat loodrecht op de zee gepland was, de twee assen kwam kruisen. Hiervoor werd ten Noorden het historisch tracé van de Noordstraat (nu Van Iseghemlaan) zie plan 13 van Hoppach doorgetrokken naar het Zuid-Westen en Torhout, zie plan 30 van Crepin, Ten Zuiden werd de Keizerskaai (nu Vindictivelaan), naar het Noord -Westen en Nieuwpoort doorgetrokken. Tussen dat diagonaal patroon, dat zich op het 'Petit Paris' kruiste, werd in de Noord-Oostelijke driehoek tussen het Leopoldpark, de Van Iseghemlaan en de Vindictivelaan de nieuwe residentiële stad gebouwd met een gelijkaardig dambordpatroon. In de Noord -Westelijke driehoek vanaf het nieuwe Kursaal, tussen de zee ten Noorden en de Nieuwpoortsesteenweg ten Zuiden, kwam een residentiële zone gedomineerd door het Koninklijk Chalet met tuinen, waar in 1905 de Koninklijke gaanderijen gebouwd werden, tot aan het Wellington fort waarvoor Laïné en North plan 32 ontwikkelden [34].
In de Zuid -Oostelijke driehoek kwam er, vanaf het derde bassin en ten Zuiden van de as naar Nieuwpoort, een industriezone met scheepswerven en een arbeiderswijk. Ten slotte werd het gedeelte tussen de twee ringen m.n. de Koninginnelaan en de Elisabethlaan als een later te ontwikkelen residentiële zone voorzien, waarvoor Victor Besme in 1899 een algemeen ontwikkelingsplan uitwerkte.

Het uitbreidingsplan van H.Horeau van 1867 plan 31 [35]

De stedenbouwkundige visie van de stad Oostende was geheel anders. De stad had, wellicht onder invloed van Leopold II, beroep gedaan op een architect uit Parijs, die eveneens in 1867 een 'Avant projet pour la transformation de la partie Nord-Ouest d'Ostende' aan de ontmantelingscommissie voorlegde (zie plan 31). Oostende opteerde voor een stad die autonoom zou zijn ten opzichte van een nieuwe uitbreiding ten Westen. Beide stedelijke entiteiten werden duidelijk van elkander gescheiden door de ruimte vrijgekomen met de afbraak van de Westelijke omwallingen en die als groene gordel aangelegd werd. Deze groene gordel met een breedte van ca. 100 à 150 m. zou vanaf het derde bassin ten Zuiden over het Westen lopen, tot aan de zee. Het zou vervolgens het zeefront volgen en, over een totale omtrek van 1500 m. zie plan 31, doorlopen tot aan de Nieuwe Visserdokken ten Oosten. Hiermee was duidelijk dat de stedelijke overheid, de handelaars en de machtige hoteliers, de toeristen in de oude binnenstad wilden houden. Het nieuwe stadsdeel en het nieuwe bijhorend strand ten Westen zouden de badgasten dermate kunnen aantrekken, dat de bestaande winkels en geplande hotels ten Oosten van de stad, groot verlies zouden lijden. Ook het Kursaal moest Centraal op de Zeedijk, ter hoogte van de Vlaanderenhelling blijven staan. De stad wenste ten tweede een 'groene' stad te worden in navolging van Spa en de nieuwe engelse badsteden van Hastings, Eastborne en Brighton, met de bouw van 'circussen' en 'crescents'.

De nieuwe uitbreiding van de stad zou enkel gedomineerd worden door het Koninklijk Chalet dat op de Zeedijk werd ingeplant. Naar de stad toe straalden de drie barok -assen van de 'patte d'oie', waarvan er één - toevallig de Jozef II-straat - verbinding gaf met de stad. Alle gronden binnen de neo -barokke structuur zouden eveneens uitsluitend als groene ruimte aangelegd worden en aansluiten op de groene gordel.

De definitieve keuze van de Stad Oostende in 1868

De overheid en Crepin hadden fundamentele bezwaren tegen het plan van Horeau. De twee voornaamste objecties waren : deels de verkaveling die aanleiding zou geven tot onregelmatige percelen die de bouw van zowel de infrastructuur, straten en pleinen als de gebouwen zou hypothekeren, deels om het onvoldoende aantal te ontwikkelen bouwpercelen, die onvoldoende kapitaal zouden opbrengen om de gehele stedenbouwkundige opzet te Oostende en elders te financieren.
Na een openbare tentoonstelling en enkele aanpassingen aan het plan van Crepin, zoals o.a. het vergroten van het Leopoldpark tot ca. 50 Ha en het verder recht trekken van enkele straten en percelen ten Noord-Oosten, alsook een verder onderzoek naar de mobiliteit aspecten, de juiste inplanting van de Kursaal ten Westen op het uiteinde van het oude bastion met het voorstel voor de aanleg van een pier vóór het Kursaal, werd het plan Crepin in juli 1858 definitief aanvaard door het stadsbestuur en bekrachtigd door de overheid.

Tussen 1868 en 1878 kreeg Crepin ook de opdracht de uitvoering van het plan te leiden.
De verkoop van de percelen werd toevertrouwd aan de Luikse notaris Debouille. De ontwikkeling en verkoop verliep relatief traag daar in 1877 pas 13,2% van de percelen verkocht waren, wat dan toch nog overeenkomt met de bouw van 316 gebouwen. Een derde daarvan waren hotels en restaurants die op de Zeedijk gebouwd werden, naast de villa's van de rijke burgerij. Tweede belangrijke bouwplaats was de nieuwe 'Quai des Pêcheurs' en de derde plaats langs de verlenging van de 'Boulevard du Nord' (nu Van Iseghem laan) en langs de Torhoutse steenweg enerzijds en langs 'Boulevard du Midi' (nu Alfons Pieterslaan) anderzijds zie plan 30 van 1873.

Leopold II - die vanaf 1874 in zijn Koninklijk Chalet geregeld verbleef -, zou de stedenbouwkundige evolutie van Oostende op de voet volgen. Hij gaf achtereenvolgens opdracht in 1873 en 1891 aan de Franse architect Lainé om een ' Plan d' Ensemble '(zie plan 32) te ontwikkelen, deels om het geheel in handen te houden, deels de correcte inplanting te voorzien van een reeks indrukwekkende stedenbouwkundige en architecturale deel-ensembles, hierboven in de § over de 'Belle Epoque' opgesomd.
Aan de bekende Duitse stedenbouwkundige Jozef Stübben werden meerdere studies gevraagd o.a. voor de verbinding met Mariakerke. Eveneens aan zijn naaste stedenbouwkundige raadgever Victor Besme (die het 'Plan d'Ensemble de l'Agglomération de Bruxelles' in 1866 ontworpen had), vroeg Leopold II in 1899 een 'Plan d'Ensemble d'Ostende' te ontwerpen ten einde het stedenbouwkundige plan van Crepin correct te doen inpassen met de belangrijke spoor- en havenplannen die verbonden zouden worden met een aantal nieuwe assen en ringen; (zie plan 33 en 33 A van Victor Besme).

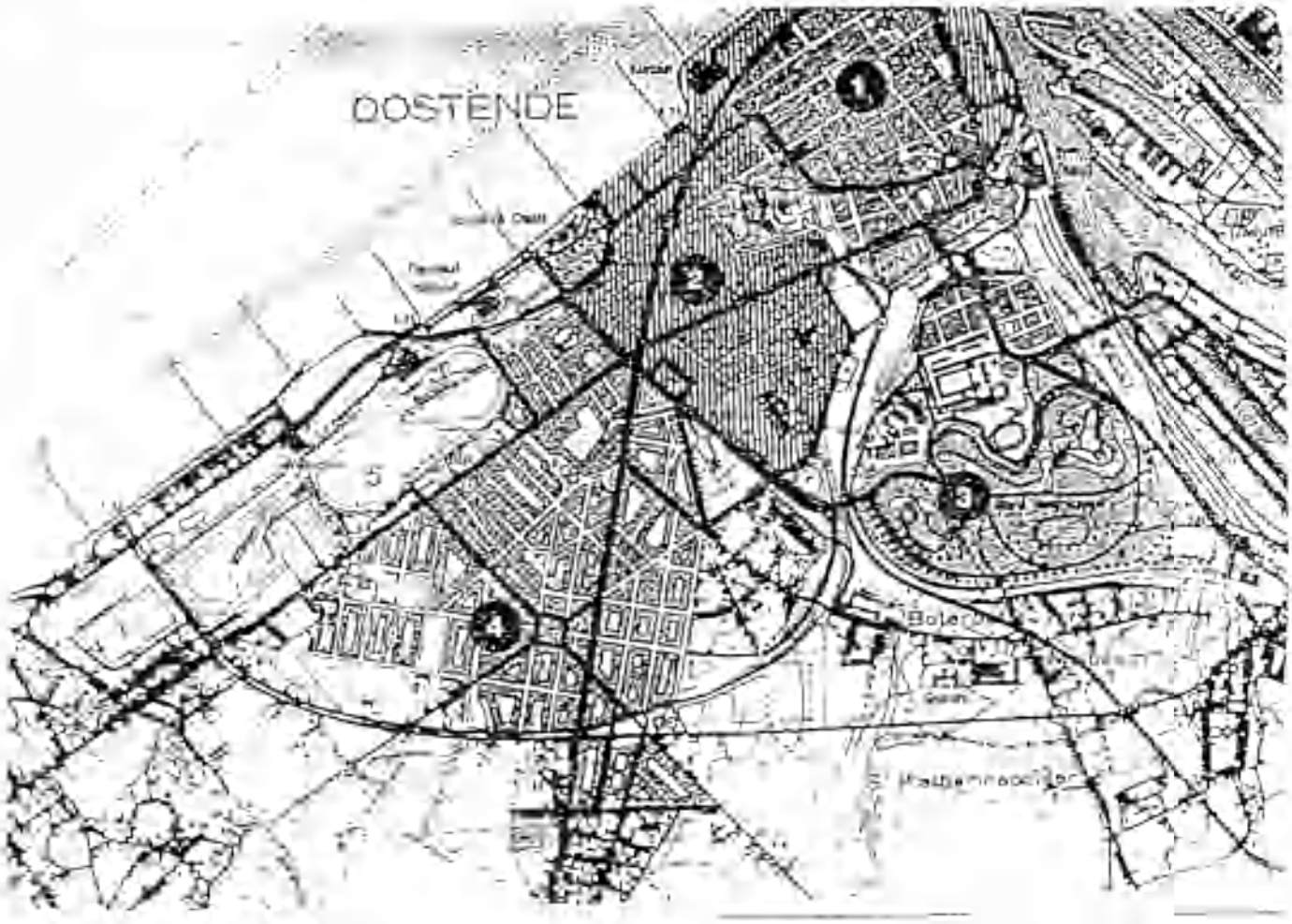

Plan 33 ' Plan d'Ensemble d'Ostende ' de Victor Besme van 1899-1914
a. Boven : Structuurschema
b. Onder : Stedenbouwkundig plan

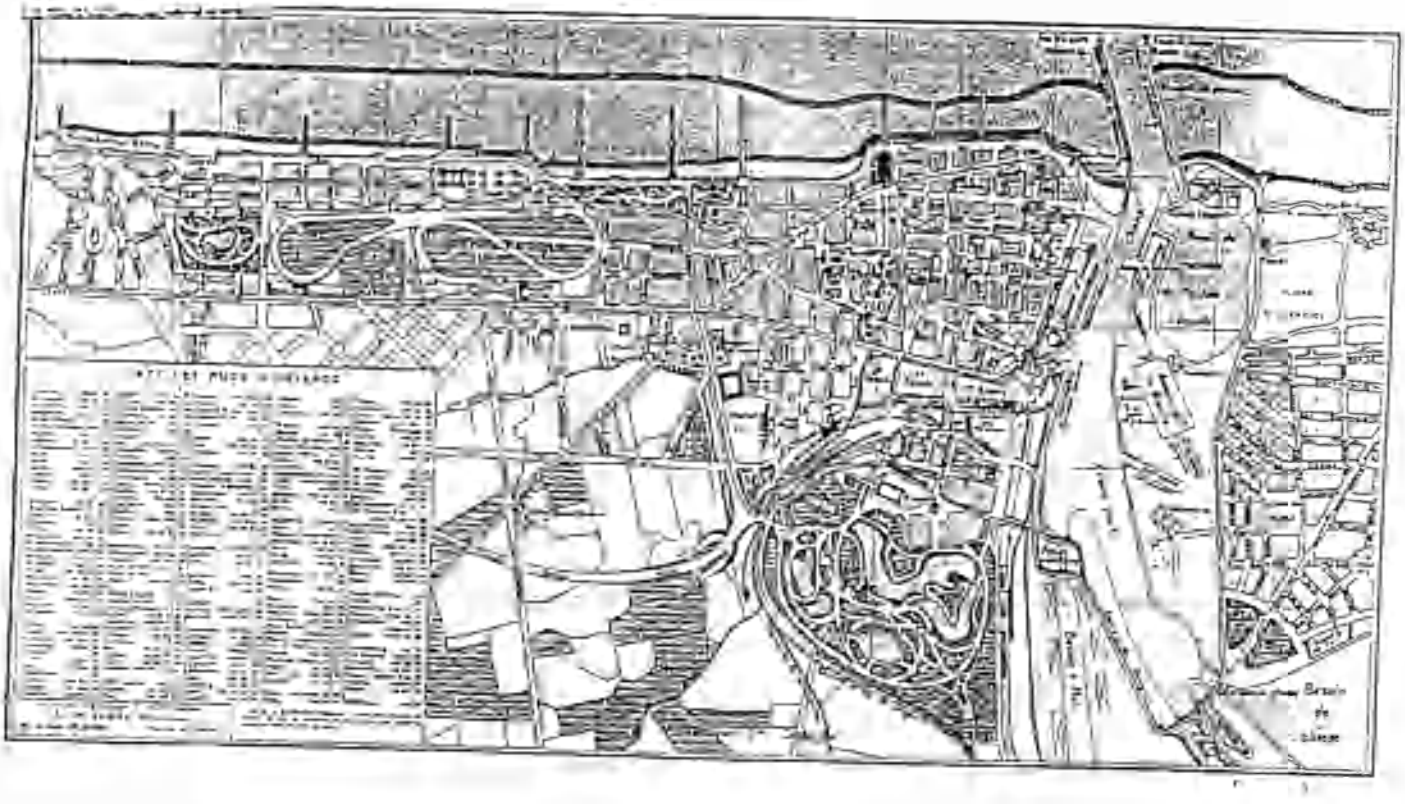

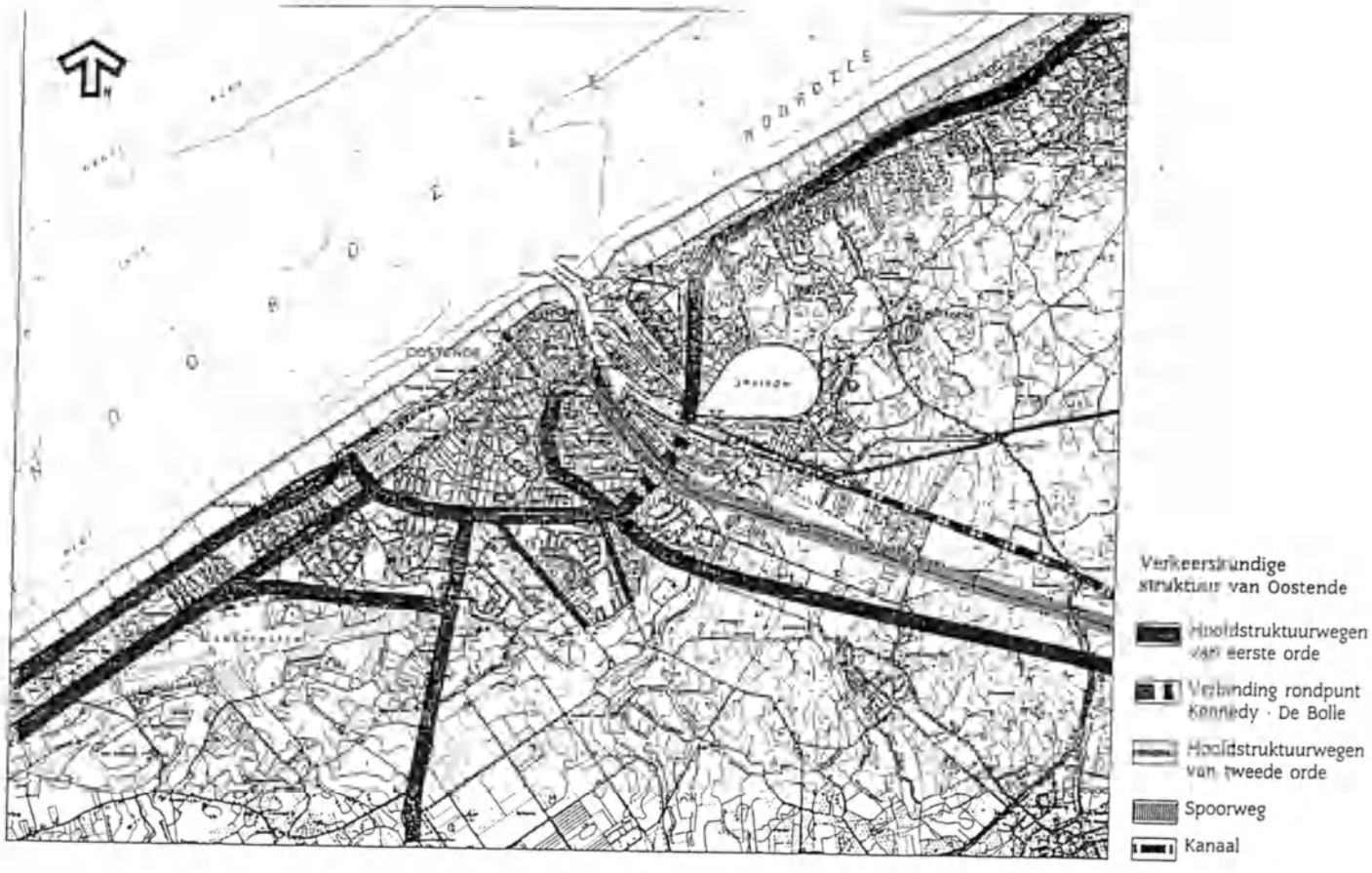

Plan 34 Structuurschema opgesteld door Groep planning in 1988

Op dit plan verschijnen de grote stedelijke entiteiten die Oostende sedert 1914 tot op vandaag getekend hebben:

1. De oude barokke binnenstad
2. Het nieuwe Westerkwartier volgens het plan van Crepin 1868-78 tot aan de Koninginnelaan
3. Het Maria-Hendrikapark van Keilig (1888-1897)
4. De nieuwe stadswijk van Victor Besme, ontworpen volgens een neo-barok patroon (1899-1914) werd omsloten door de Elisabethlaan als tweede ring. Op dit plan lopen de twee ringen nog naar en door het Maria Hendrikapark als enige verbinding met het Oosten over de Smet de Naeyerbrug van architect Chambon gebouwd.
5. De zeefrontontwikkeling van Lainé en North(zie plan 32) vanaf het Koninklijk Chalet t.e.m. de Wellington renbaan.

Dit plan werd het structureel stedenbouwkundig instrument dat steeds verder ontwikkeld werd tot vóór en na 1914'18, (zie plans 33 en 33A)[36].
Na de oorlog werden er nog twee fundamentele structurele ingrepen uitgevoerd.

De eerste met het Plan Eggerix -Verwilghen (ca. 1946), waarbij de oude spoorlijn naar Gistel en Torhout vanuit het oud station aan het Ernest Feysplein zou vervangen worden door de nieuwe invalsweg Brussel-Oostende. Meteen werd ook de Elisabethlaan verbonden met het Pr.Kennedyplein. Deze werken kwamen klaar vóór de wereldtentoonstelling van 1958. De aanleg van de Verenigde Natieslaan gaf aanleiding tot het verplaatsen van het Stadhuis op de gronden van de derde bassin langs de Vindictivelaan. Het doortrekken van deze invalsbaan door het Leopoldpark tot vóór het Kursaal, de spijtige afbraak van het Station en de ontwikkeling van een winkelcentrum aldaar.

De tweede belangrijke structurele ingreep lag vervat in het Structuurschema opgesteld door Groep Planning in 1988 [37] Een belangrijk onderdeel van dit schema,(zie plan 34) behandelde de mobiliteit. Zo werd voorgesteld om de Elisabethlaan over het Kennedyplein door te trekken met een tunnel onder de spoorweg, om zo de kustbaan in het Oosten rechtstreeks te vervoegen. De haven en het industriegebied kregen eveneens een nieuwe aansluiting op de autosnelweg Oostende-Brussel. Daardoor kon het gebied rond het Zeestation, de dokken en de Leopold II laan als toeristisch onthaalgebied geherwaardeerd worden.
Zo werd ook de wens van Leopold II en Victor Besme om Oostende ten Zuiden met de Oostkust te verbinden,80 jaar later verwezenlijkt.

3.1.8 Conclusies

Uit dit algemeen overzicht van de stedenbouwkundige evolutie van Oostende tussen de 13e. en 20e. eeuw kunnen wij drie conclusies trekken:

1. **Oostende Stad en Zee**
   Zie foto 3
   Doorheen de eeuwen tot op vandaag is Oostende één en al met de zee verbonden: zij is zowel stad en zee, als zee en stad. Daarom citeer ik graag de Nederlandse schrijfster **Charlotte Mutsaers** die als "aangespoelde vis" in het

hart van deze stad periodiek verblijft en onlangs in 'De Standaard Magazine' het volgende schreef:

"Oostende stad aan zee spreekt voor zichzelf. Daarmee wordt zowel de stedelijke staat van de Koningin der badsteden aangeduid als haar ligging. Maar de stad speelt daarbij duidelijke eerste viool en de zee doet slechts mee als klotsende tweede. Niet rechtvaardig.

"Oostende stad én zee is rijker want gecompliceerder. Daarmee wordt de tweeslachtigheid van onze koningin tenminste recht gedaan: vast én vloeibaar, plat én golvend, vlees én vis, warm én koud, zoet én zout, gezellig én meedogenloos, vol landratten én vol zeeratten, vol huishondjes én vol zeehondjes en noem maar op. Alles tezamen lijkt dit wel een portret gemaakt door Arcimboldo. Daarom kun je onmogelijk iets aan dit uiterlijk veranderen zonder dat je ingrijpt in de totale persoonlijkheid. Haal je het houten staketsel weg, dan stuikt vanzelf het aanzien van de kiosk op het Wapenplein in elkaar. Verhinder je de zee om aan de dijk te likken dan droogt in een ommezien het hele stadshart uit. Verbouw je het zogenaamde Nat strand tot evenementenstrand, dan zal de zee zelf weldra niet meer als evenement ervaren worden..."

2. **Oostende een voorbeeldige structurele 19e.eeuwse herwaardering concept.**

Zie foto

De oefening die wij hier gedaan hebben t.w. de evolutie van de stedenbouwkundige structuur van de Stad Oostende doorheen de tijd , heeft ons geleerd dat de structurele bestanddelen die deze stad bepalen fundamenteel niet belangrijk veranderd zijn.

Met structurele bestanddelen bedoelen wij : de relatie tussen de stad en haar geografische omgeving, in casu het maritiem landschap; de evolutie van het stedelijk weefsel d.i. het straten - en pleinenpatroon, de evolutie van haar oppervlakte, omtrek en bevolking doorheen de tijd, de ontwikkeling van haar dichtheid, de geo -politieke en economische evolutie van de stad, enz. In dit opzicht is de situatie van Oostende in vergelijking met Brugge interessant en paradoksaal. Brugge is een historische stad, Oostende niet. Edoch heeft het onderzoek uitgewezen dat de gebastioneerde Oostendse binnenstad vanaf 1604 tot en met 1868 - datum van haar ontmanteling -, structureel gebleven is. Deze ontmanteling heeft Oostende morfologisch en contextueel gewijzigd, in die zin dat zij van een introverte bastionstad terug haar wezenlijke, oorspronkelijke en geografische openheid en zeegebonden omgeving teruggevonden heeft. De politiek-economische context van de 19e. eeuw van het snel opkomend badstadtoerisme heeft van Oostende in korte tijd een rijke welvarende stad gemaakt, daar waar Brugge in de 19e. eeuw de armste stad van België werd en noch structureel noch morfologisch veranderde.

Nochtans zien wij dat deels door de afbraak van de indrukwekkende vestingen, deels met de uitstekende 19e eeuwse uitbreidingsplannen van Crepin, Laîné en Besme, alle bestaande structurele elementen, zoals ontmantelinggrachten, dokken, geul en dijken, zo harmonisch in elkaar hebben doen overvloeien, door deze wezenlijke stedenbouwkundige bestanddelen te hergebruiken, te herwaarderen en te verfraaien, dat er een nieuw harmonisch 19e. eeuws neo -barok beeld van Oostende te voorschijn kwam. Zoals Ieper, Veurne en Leuven met een historiserend beeld uit de oorlog van 1914-'18 verrezen metamorfoseerde Oostende in een authentiek 19e- eeuws beeld.

Desondanks de enorme verwoesting gedurende de oorlog, en omwille van de veranderende tijdsgeest na de oorlog, gericht op socialisering en massatoerisme, waarbij zon en zee herleid werden tot consumptiegoederen, werd de kwaliteit van de 'élite' vervangen door de kwantiteit van de 'massa'. Voortaan zou men zoveel mogelijk mensen, zo dicht mogelijk bij de zee, in zo klein en goedkoop mogelijke vakantiewoningen concentreren. Het neo-barokke aanschijn van Oostende verschraalde.

Desondanks haar aanblik denser en grootschaliger werd, en haar silhouet gewijzigd, heeft Oostende de meeste, zoniet al haar essentiële structurele stedenbouwkundige kenmerken behouden en blijft zij vooral een historische synthese tussen stad en zee. Oostende onthaalt ons nog steeds ten Oosten via het spoor, ten Zuiden, ten Westen en ten Oosten langs de baan met haar opeenvolgende reeks dokken, sluizen, bruggen en boten, die rond de stad liggen zoals een kroon rond haar koninklijk statuut. Ten Oosten ligt nog steeds een royale geul die uitmondt op een uniek staketsel dat met open armen nog steeds hen die de zee trotseren, verwelkomt. Ten Noorden biedt de Noordzee een uniek weids maritiem landschap, met een oneindige horizon, waarvan de mens als het ware deel uitmaakt. Het licht en de zee baden Oostende in een metafysische dimensie.

De binnenstad behield haar oorspronkelijk gesloten 16e. eeuws dambordpatroon, dat vandaag nog steeds perfect inspeelt op haar open maritiem landschap. Haar libertijns Geuzenverleden, open barokke Vrijhaven statuut en haar 19e. eeuwse Belle -Epoque heeft Oostende een kosmopolitische traditie meegegeven van openheid en onthaal.

3. **Het ensemble Zeedijk - Staketsel is een uniek niet beschermd erfgoed**

Het imago van Oostende ligt vervat in het begrip zee -dijk : de verbondenheid tussen zee en dijk. Dit onderzoek heeft aangetoond dat de huidige zeedijklijn vandaag nog steeds uitgerekend op dezelfde plaats ligt waar eerst de Fransen, vanaf 1665 (zie plan 11), en later de Oostenrijkers vanaf 1701(zie plan 12 t.e.m. plan 25), de buiten ontmantelingsmuur gebouwd hadden.

Het document van de 'Brigade topographique du Génie Place d'Ostende 1855 - Atlas de la levée détaillée et du nivellement des Ouvrages de fortification', zie plan 27, bewijst enerzijds dat deze muur in 1852 behouden werd om er reeds 13 jaar vóór het ontmantelingsbesluit van 20 maart 1865, het eerste houten Kursaal van architect Hendrik Beyaert op te bouwen, zie 28 en 28a.
Deze buiten -ontmantelingsmuur had een dikte van ca. 10 m.. Ter hoogte van het driehoekig bastion waar het Kursaal van 1852 op gebouwd werd, had het een dikte of uitsprong van ca. 40 à 55 m. Op deze muur van ca. 10 m. en oostelijk bolwerk werden verder ten Oosten bij het Klein Strand de twee paviljoenen gebouwd : de 'Cercle du Phare' en 'Pavillon Royal' zie foto 6 . Precies daarom had de eerste dijk een breedte van ca. 10 m. met langs

de ene kant de zee, en landwaarts de ontmantelingsgracht zie plan. Het Kursaal werd -zoals hoger gezegd- eerst met een brug die de gracht overbrugde, bereikt vooraleer de Capucijnenstraat, de Louisastraat, de Christinastraat met hellingen met de Dijk verbonden werden.

De gebouwblokken tussen de Zeedijk en de nieuwe Noordstraat (nu Van Iseghemlaan) die in een spie liepen naar het Noord-Oosten, werden in zeven loten verdeeld, gaande van N° 10 tot lot 16 voor het Kursaal,(zie plan 37) [38]. De diepte van de loten tussen de zeedijk en de Noordlaan varieerde van de 30 m. tot 80 m.
Het lot voor het Kursaal bedroeg ca. 100 m. x 100 m. of 1 Ha. De Visserskaai werd eveneens verbreed tot 30 m. met loten gaande van 1 tot 9 met een diepte van ca. 25 à 50 m. Alle straten lopende N.Z. naar de Zeedijk en O.W. naar de Visserskaai werden recht getrokken en op een breedte van ca. 10 m. gebracht. De totale oppervlakte die door de Staat geürbaniseerd werd bedroeg 36,26 Ha. waarvan 14,27 gebruikt werden voor openbare gebouwen zoals scholen; kazernes, een hospitaal en kerken. De oppervlakte vrij gegeven om in loten verdeeld en verkocht te worden behelsde 22 Ha. of 60% van de totale oppervlakte van de gedane werken. De breedte van de zeedijk die tot vóór 1868 10 m. breed was, werd door het dempen van de gracht en de ontmanteling van de binnen -ommantelingsmuur verbreed tot 30m. [39] Zie doorsnede 36.

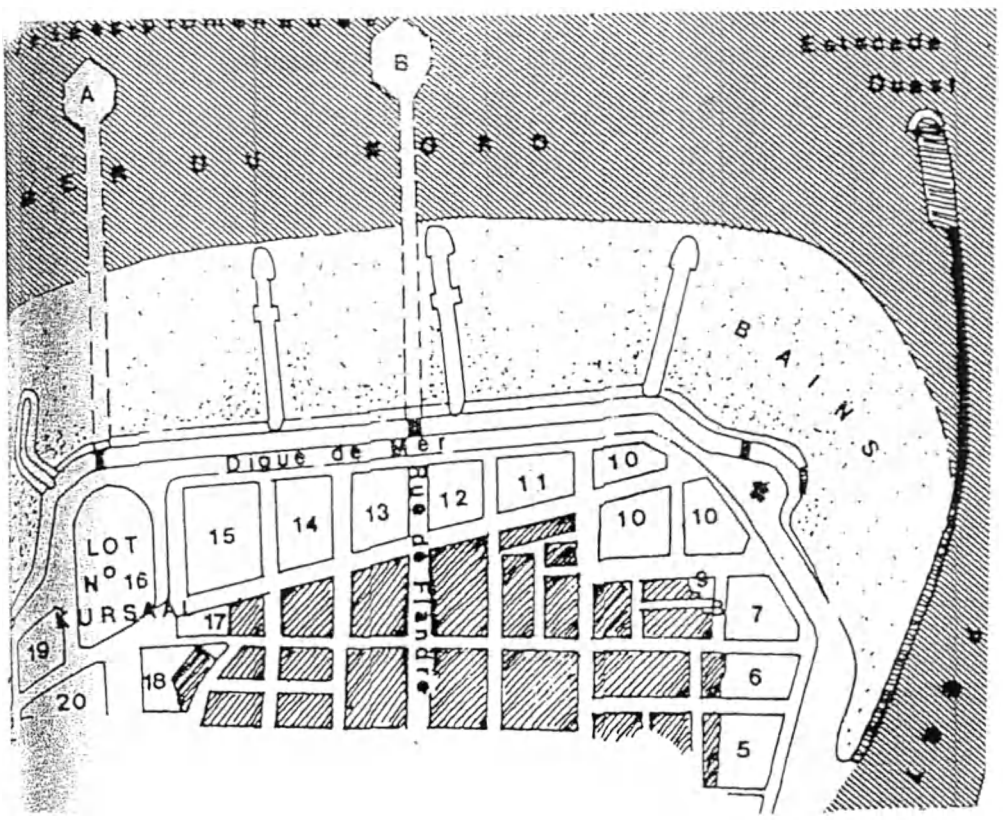

Plan 37 Verkavelingplan Zeedijk en Visserskaai ca. 1888. Met twee voorstellen om te Oostende een pier te bouwen zoals te Blankenberghe. Pier B in de verlenging van de Vlaanderenstraat werd verworpen door Crepin. Pier A in de verlenging van het Kursaal werd met enthousiasme onthaald maar niet gebouwd.
Uit : Storia Urbana 22/23, 1983 Milano : P.Lombaerde "La transformazione di una cita di Mare Ostenda 1865 1870.

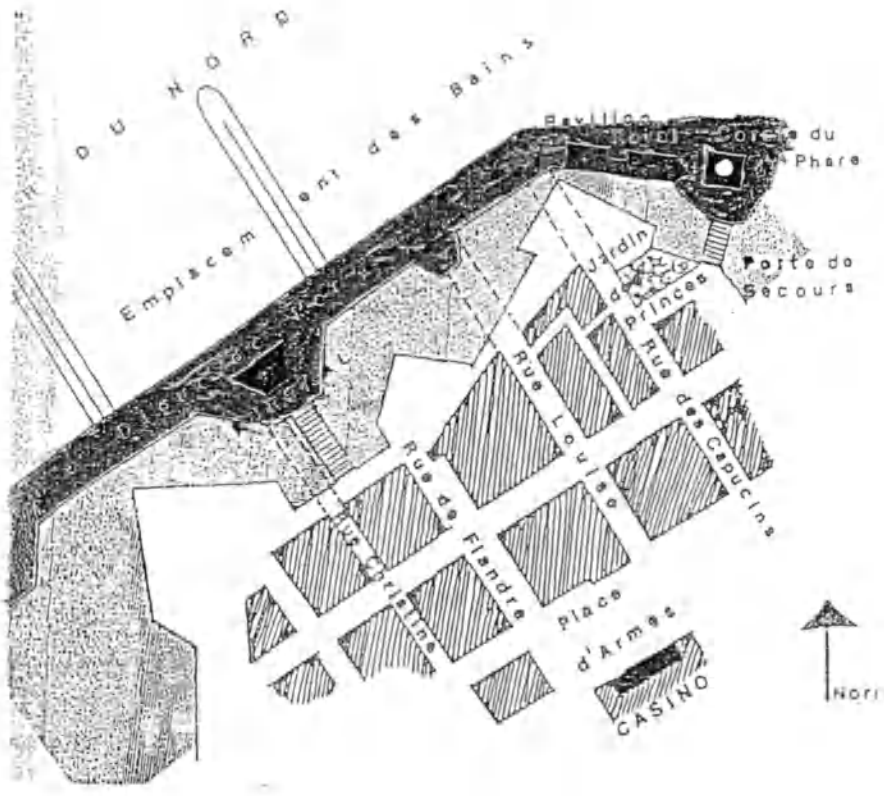

Plan 35 Plan schema vóór 1851 met zeedijk-breedte van 10 m. waarop in 1851-'52 het Kursaal van Beyaert gebouwd werd.
Let op gracht en binnen-ommantelingsmuur dat na1868 gesloopt werd.
De Capucijnen-, Louisa- en Vlaanderenhelling worden eerst vóór 1851 doorgetrokken met hellingen over de gracht naar de Zeedijk met peil ca. 10 m.
Uit : P.Lombaerde 'Le problème du démantèlement de la 'Place d'Ostende' durant la période 1865-1878' in 'Neptunus - april 1983, p.7-19

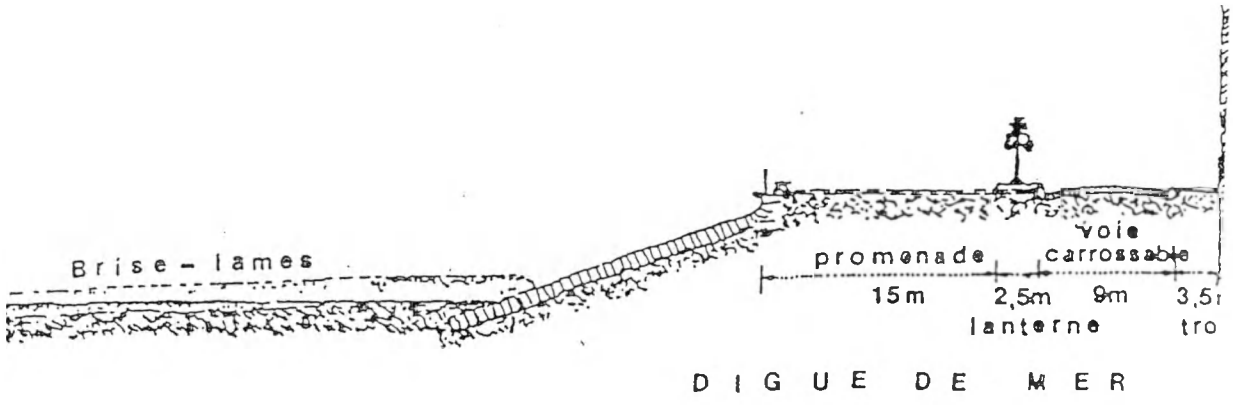

Doorsnede 36 Doorsnede op nieuwe zeedijk met breedte 30m. en nieuwe arduinen helling van 22°. Uit Storia Urbana N 22/23, 1983 Milano P.Lombaerde ' La transformazione d.i. una cita die Mare : Ostenda 1865-1870

De zorg waarmede ook het 19e eeuwse Staketsel systematisch in verschillende fazen uitgebouwd werd is eveneens exemplarisch. Tussen 1833-1843 werd het Westerstaketsel verlengd en tussen 1835-'38 het Oosterstaketsel. Tussen 1888en 1890 werd hij definitief verlengd tot 625 m. en het uiteinde voorzien van een breed platform. Het Staketsel is een hoogstandje van 19e. eeuwse houten waterbouwkunde. De eenvoud en sierlijkheid van de totale constructie tot en met de zeer elegante borstwering en bevloering werd toen door de Nederlandse experts geprezen. Het geheel werd met eik uit engels Guyana en Karri uit Australië gemonteerd en gecreosoteerd. Zie foto.

Deze reusachtige en indringende stedenbouwkundige herwaardering, gepaard gaande met kunstwerken van burgerlijke en waterbouwkundige aard, gebeurde onder het waakzaam oog van Leopold II, ir. Crepin en later de franse architect Laîné, en Victor Besme ontwerper van het Stedenbouwkundige uibtreidingsplan van de Stad Brussel en persoonlijke raadgever van Leopold II. De Zeedijk, het kroonstuk van deze 19e.eeuwse stedelijke herwaardering en verfraaiing getuigt van een uitzonderlijke kwaliteit. Tot op vandaag is het stuk Zeedijk tussen het Staketsel en het Kursaal ongerept gebleven.

Zoals de scheve toren Pisa kenmerkt en de Eiffeltoren Parijs, vormt de complementariteit van Zeedijk en Staketsel onlosmakelijk de eigenheid van Oostende. Dit dijkpodium wordt steeds door de zee bevloeid.

De bewijsvoering hierboven duidt op het feit dat de actuele Zeedijk, over gans haar lengte, precies gelegen is op dezelfde plek als de buiten ommantelingsmuur na 1660.
Dit is de enige muur die gedurende de ontmanteling van 1865 niet afgebroken werd. Daardoor werd deze muur de eerste zeedijk in 1851 met een breedte van 10 m. Daardoor kunnen we stellen dat zowel historisch als actueel de Zeedijk moet beschouwd worden als een briljant gerestaureerd erfgoed, dat tot op heden niet beschermd wordt.
Dit 19e. eeuwse ensemble is zo gaaf dat de aanleg van een, weliswaar noodzakelijke, zeewering en haveningang het karakter van dit uniek erfgoed niet mag bedreigen.
Dit betekent dat de voorgestelde ingrepen rekening moeten houden met deze kwaliteiten. Derhalve zullen de ingrepen zo aangebracht worden dat zij de bestaande kenmerken hierboven beschreven eerder ondersteunen dan schaden.

De nu voorliggende voorstellen van de Afdeling Waterwegen Kust i.v.m. de zeewering bedreigen de gave uniciteit van Oostende. Het Comité Stad & Zee oordeelt dat de adequate kustverdediging van Oostende tweeledig is. Om de technische waterbouwkundige ingrepen fatsoenlijk te realiseren zou de Afdeling Waterwegen Kust rekening moeten houden met de harmonische invoeging van haar waterbouwkundige parameters binnen het monumentaal stedenbouwkundig ensemble van Oostende.
Deze belangrijke zeeweringwerken moeten de **duurzame ontwikkeling** van Oostende stimuleren door haar een toegevoegde waarde te bieden, dan wel haar ruimtelijke eigenheid te schenden.

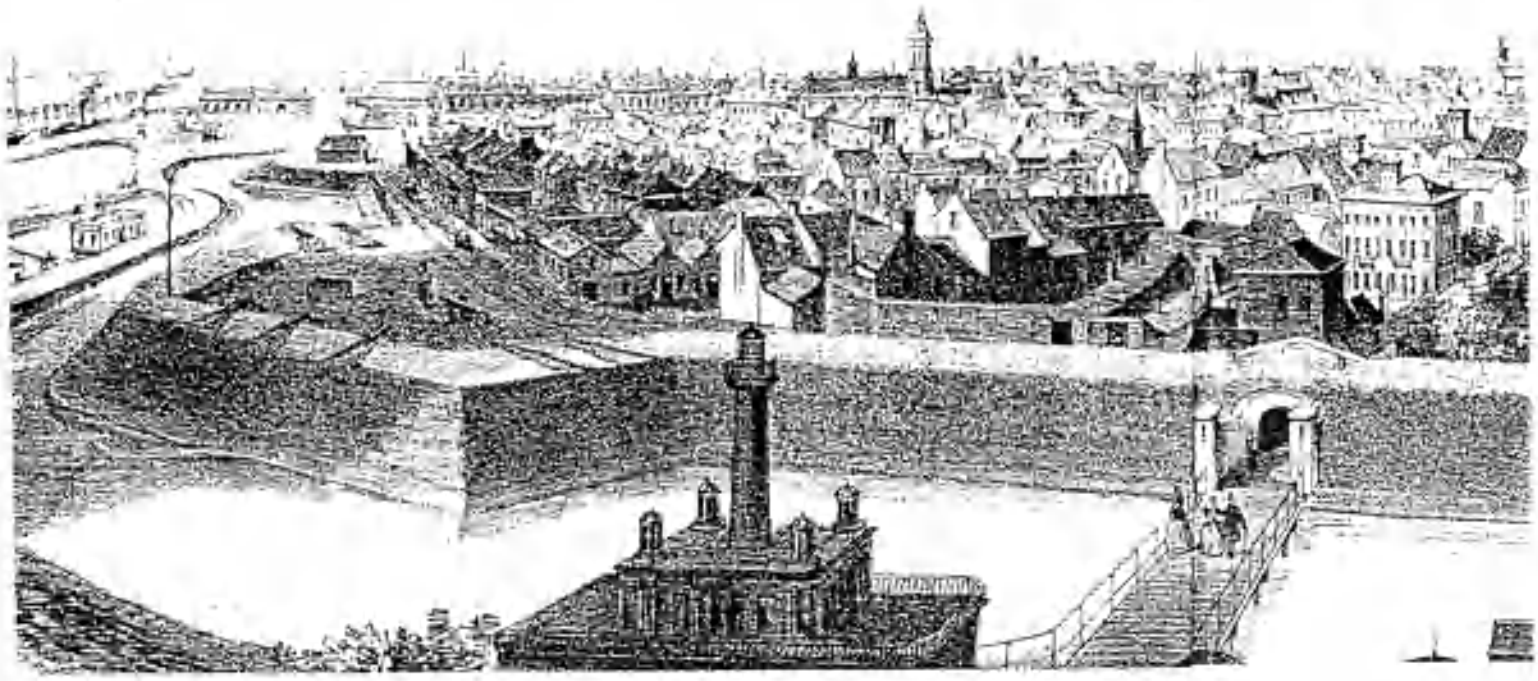

Litho 5 en foto 3 Gerbier 1858
Boven : Zicht van op de buiten-ommantelingsmuur van ca. 1660, op de gracht en binnen-ommantelingsmuur met 'de Zeepoort'. Let op het Paviljoen 'Phare en Cercle du Phare' gebouwd vóór1851 op de buiten-ommantelingsmuur die op de foto 3 hieronder, samen met het 'Pavillon Royal' op dezelfde en huidige Zeedijk gebouwd werd met een breedte van 10m.; bron : Oostends Stads Archief.

De inplanting van de beschermingdam ter hoogte van de Capucijnenhelling is onaanvaardbaar omdat het precies de eigenheid van Oostende fundamenteel schendt. Het brengt de haveningang visueel in het midden van het bastion. Hierdoor wordt de duidelijke fysische scheiding tussen bastion en haveningang, gecreëerd door het Klein Strand, teniet gedaan.

Met deze inplanting schept de beschermdam een dualiteit met het Westerstaketsel en verliest het aldus haar positie als meest markante onderdeel van de huidige havenmond.
Niet enkel is de inplanting van de beschermdam vreemd, ook de conceptuele vormgeving is buiten context, alsook de onharmonische manier waarop deze dam aansluit op de Zeedijk

Hierover schrijft het Milieu Effecten Rapport. van juli 2001 § 6.4.3.1 het volgende dat aanleiding gaf tot een tweede schorsing bij de Raad van State:

" De aansluiting van de beschermingsdam op de bestaande zeeglooiing wordt tenslotte op een wijze uitgewerkt die niet in verhouding is tot het nog steeds herkenbare schaalniveau van de bestaande uitgestrekte Zeedijk."

"Met de conceptuele vormgeving van de beschermingsdam wordt een nieuwe typologie uitgewerkt die in meerdere opzichten afwijkt van de reeds aanwezige strandhoofden. Zo wordt de onderbouw van de dam in twee differentiërende materialen opgevat. Het concept en de materiaalkeuze voor de bovenbouw van de beschermingsdam (staalconstructie met houten loopvlak) introduceert eveneens een nieuwe typologie als wandelpasserelle.
"Hierbij wordt dan weer opgemerkt dat beide elementen ruimtelijk concurrerend tegenover elkaar geplaatst worden. De inpassing van een verticale keermuur - zichtbaar bij hoog- en laagwater - en de aanbouw van een landhoofd tegen de bestaande Zeedijk vormen een andere aanmerkelijke toevoeging die de ensemble-waarden van de Zeedijk beïnvloeden."

Daarom wordt in de hoofdstukken 4 en 5 een grondig wetenschappelijk, nautisch en waterbouwkundig onderzoek gedaan naar de aard van de storm en de nautische en waterbouwkundige middelen om de overstroming van Oostende-Centrum te voorkomen.

Op basis van die gegevens wordt in hoofdstuk 5 een concept tegen overstroming uitgewerkt dat tevens beantwoordt aan de doelstellingen van de bescherming van het erfgoed.

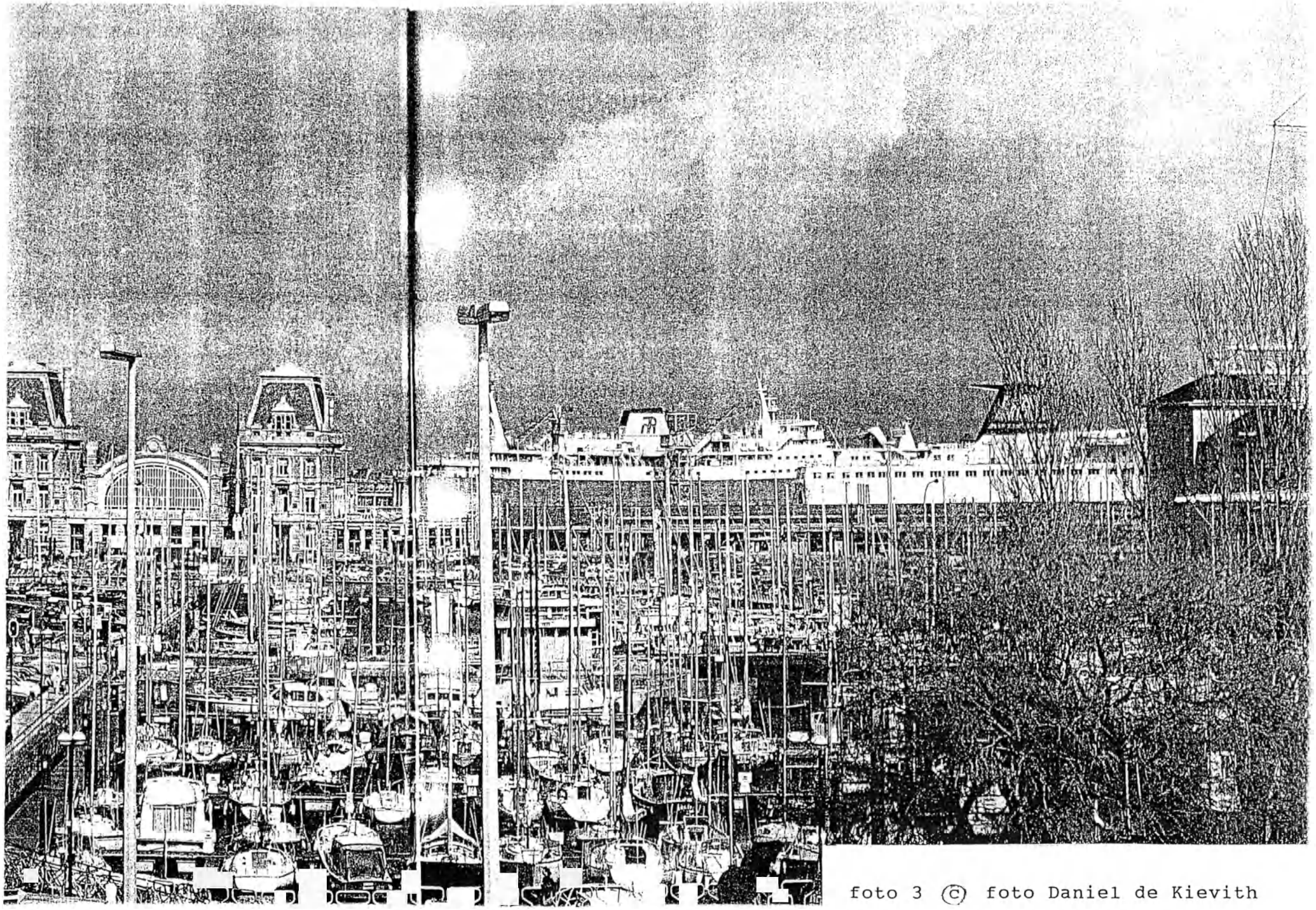

foto 3 © foto Daniel de Kievith

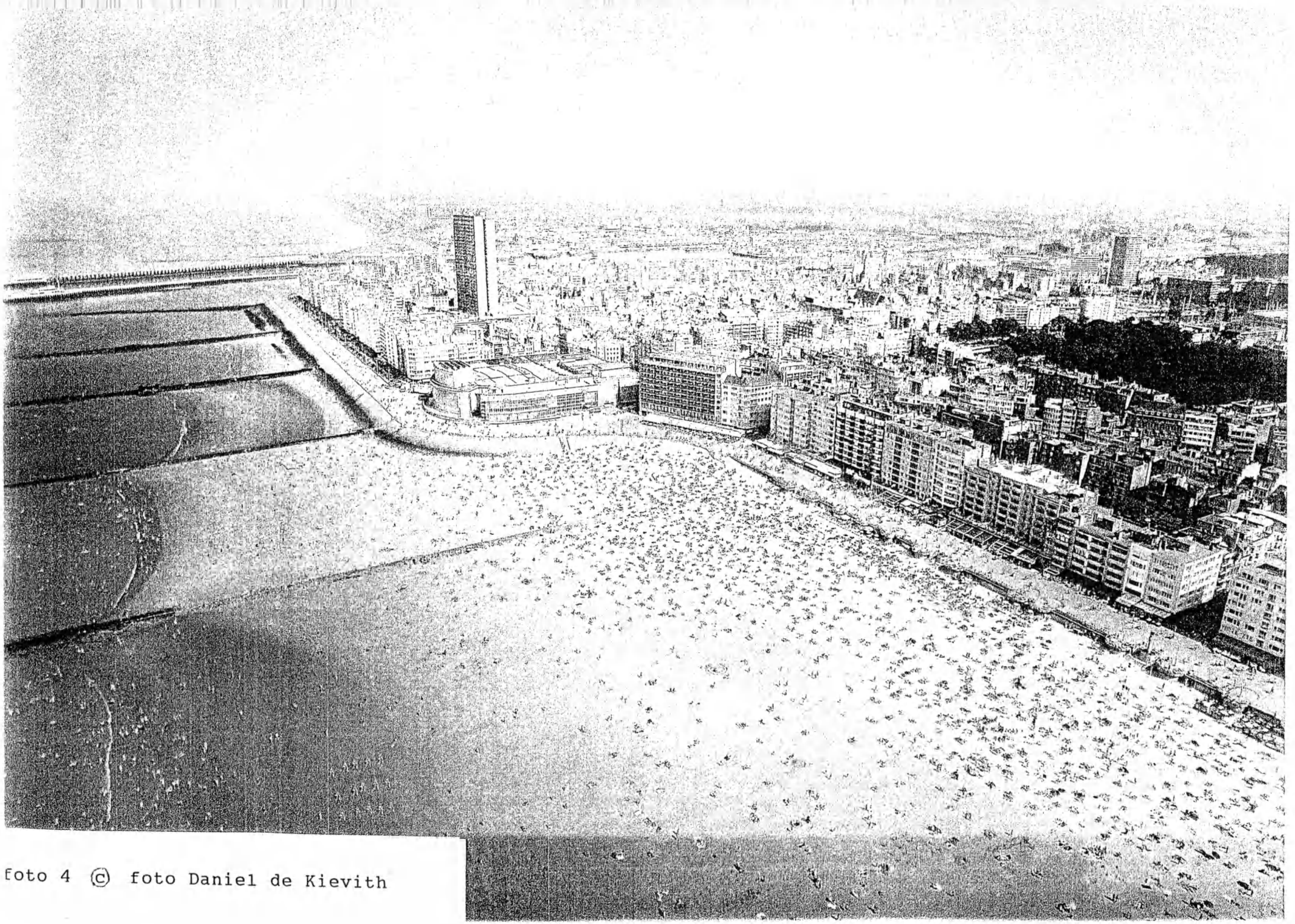

Foto 4 © foto Daniel de Kievith

oto 5 © foto Daniel de Kievith

Voetnoten bij Deel 3A

1 Deze tekst werd geschreven door J.Tanghe als onderdeel van de inleiding tot "Structuurplanning te Oostende – Herwaardering van de badstad" Stad Oostende Uitg. Groep Planning D 1988/2420/1 blz.13 t.e.m.15 deze tekst is hier in verkorte versie overgenomen.

2 Plan 2: Fictief plan Oostende ca. 1123. J.Bouwens in "Nauwkeurige omschrijving der oude en beroemde stad Oostende gelegen in" Oostenrijksch Vlaanderen" Brugge 1792

3 Plan 1: van Oostende ca. 1580 van Jacob Deventer, in opdracht van Keizer Karel en Filips II

4 Plan 4: Fictief plan van Oostende ca. 1583 uit J.Bowens "Nauwkeurige omschrijving der oude beroemde stad Oostende gelegen in "Oostenryksch Vlaanderen" Brugge 1792

5 Olivier Debaere "Stedenatlas : Oostende. Een topografisch overzicht van de ontwikkelingen van een fel begeerde havenstad" Uitg. Oostende Historische Publicaties Oostende 2002

6 Plan 3: Plan van Jacob van Deventer ca. 1580, geprojecteerd op een 19e eeuw plan van Crepin,gepubliceerd door Ruelens. « Atlas des villes de la Belgique au XVème siècle »

7 J.C.Visser "De Waarde van de stedenatlas van Jacob van Deventer voor de topografie van de laatmiddeleeuwse stad, *Beitrage zur Witschaft und Stadgeschicht* Hector Amman, Wiesbaden 1965

8 Plan 3: C.Ruelens « Atlas des villes de la Belgique au XVème siècle », Brussel 1884-1924. Op het Deventerplan van 1580 werd het 19e eeuws plan van Crepin geprojecteerd

9 Plan 5: Plan van Oostende, met een achthoekige binnen-ommanteling en de 8 bolwerken van de zeeommantelingsmuur na de overgave van 1604 gepubl. In Sanderus; Flandria Illustrata 1641 en in J.Blaen in 1649, Bron SOA KP/HO98

10 Plan 10: Perspectief van Oostende tijdens het beleg .Gepubliceerd in L.Guicciardini Description de tous les Pays Bas Amsterdam 1625, Bron SAO f 003
Plan 10A Anoniem plan ca 1660. Het eerste elfhoekig stadsplan van Oostende

11 Plan 8: Plan van Cobergher tijdens het Beleg. Algemeen Rijksarchief Brussel
Plan 9 Schets van Cobergherplan. Uit P.Lombaerde Het Cobergherplan van Oostende. De Plate 1982
De 8 bolwerken van de buitenommanteling komen overeen met de cijfers op Plan 5

12 Plan 12: Plan van Oostende ca. 1720. Gepubl.B.Bodenehr,Augsburg 1720, Bron SAO/KP/E 022

13 Plan 11: Plan van Oostende van Cassini, met elf-hoekige ommanteling, einde 17e. eeuw. Eerste ééngeulig plan van Oostende, Bron SAO KP F 036

14 Plan 13: Plan van Oostende van C.Hoppach; met elf-hoekige ommanteling en Westergeul, van 1706, Bron SAO KP/ H 081

15 Plan 14: Kaart Oostende en omgeving van Hotton 1723, Bron SAO / H 099

16 Plan 15: Plan van Oostende van Mattheas Seutter ca. 1730, Bron SAO.KP/H099

17 Plan 16: Plan van Oostende van Isaac Tirion, ca. 1737, gepubliceerd in *'Hedendaagse Historie'* Amsterdam 1738; Bron : SAO : KP/039

18 Plan 17: Plan van Oostende van Bellin ca. 1764, Bron : SAO KP/039

19 Plan 18: Plan van Oostende 1740; J.Bowens. Nauwkeurige omschrijving der oude beroemde zeestad Oostende, gelegen in Oostenryksch Vlaanderen, Brugge 1792

20 Plan 19: Plan van Oostende ca. 1775 van Janssens. Statuut van Vrijhaven 1771 met de bouw van het 'Nouveau Bassin', Bron SAO : KP/E027

21 Plan 21: Frans plan tussen 1804-1805. Ten Zuiden van de drie nieuwe dokken gebouwd door de Oostenrijkers in 1784 met ten zuiden een ringmuur vóór de bouw van de nieuwe gebastioneerde omwalling, Bron SAO KP/023

22 Plan 22: Plan van Oostende in 1816 - Hollandse periode, Bron SAO KP/H047

23 Plan 20: Plan van Oostende van 't jaar 1791, uit J.Bowens 'Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde Zeestad Oostende gelegen in Oostenryksch Vlaanderen'

24 (Niet in gebruik)

25 Plan 23: Plan van de vestingen 1856, bewerkt door Daniel Farasyn, Bron SAO/KP/6102

26 Plan 24: 'Plan de la Ville d'Ostende' na 1855 uitgegeven door Librairie F.Claasen - Ostende, met goede toeristische legende

27 Plan 26: Plan links: De in 1894 vooropgesteld werken.
Plan rechts: Oude en nieuwe situatie. Uit F. Gevaert *'Anderhalve eeuw spoor en stations in Oostende'*; De Plate 1990, blz. 199 - 200

28 F.GEVAERT. *Anderhalve eeuw spoor*, p. 194 - 195

29 Olivier Debaere : *Stedenatlas Oostende - Een topografisch overzicht van de ontwikkelingen van een fel begeerde havenstad.* p. 132

30 Plan 27: Opmeting van de 'Brigade Topographique du Génie' Place d'Ostende. Document uit het Archief van de Simon Stevinstichting, St Jacobsmarkt 45, 2000 Antwerpen en vriendelijk ter beschikking gesteld door Prof. Dr. Piet Lombaerde

31 Plan 28: vóór het Kursaal van Hendrik Beyaert van 1851, kopie van de oorspronkelijke plans. Document uit het archief van de Simon Stevinstichting, St.Jacobsmarkt 45, 2000 Antwerpen en vriendelijk ter beschikking gesteld door Prof. Dr. P. Lombaerde

32 Plan 29a en 29 b, boven: Hypothetische reconstructie van het planschema van Oostende van Crepin 1866 onder : 'Plan d'agrandissement de la ville baroque d'Ostende van Crepin 1867
Uit : Piet Lombaerde ' *Le problème du démantèlement de la Place d'Ostende durant la période 1865-1868* in Neptunus april 1983 p. 7 t.e.m. 19

33 Plan 30 : Plan 'Ostende Agrandissement de la Ville' Plan définitivement approuvé par Arrêté Royal 1873 met de 50 te verkavelen loten, Bron SAO : KP/ G 086

34 Plan 32: Plan d'ensemble du projet North van Laîné 1895

35 Plan 31: Plan van Oostende van H.Horeau 1867 'Avant Projet pour la transformation de la partie Nord et Ouest d'Ostende'; Bron : SAO, KP/H045

36 Plan 33 en 33 A: Plan d'Ensemble d'Ostende van Victor Besme van 1899-1914

37 Plan 34: Structuur schema opgesteld door Groep Planning in 1988

38 Plan 37 en Plan 38 Verkavelingsplan Zeedijk en Visserskaai. Uit *Storia Urbana 22/23 - 1983* Milano P.Lombaerde : "La transformation d.i. una cita di mare : Ostende 1865-1870»

39 Doorsnede 36: Doorsnede op nieuwe zeedijk met breedte 30 m en nieuwe arduinen helling van 22°. Uit Storia Urbana N22/23, 1983 Milano, ibid

DEEL 3B : HET WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK. DE STORM VAN 1953

INHOUD

3.2 DE STORM VAN 1953

3.2.1 De beschrijving van de storm
3.2.2 De overstroming te Oostende
3.2.3 Het wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van de stormvloed
3.2.4 De genomen maatregelen
3.2.5 De zeewering

3.2 DE STORMVLOED VAN 1953

3.2.1 De beschrijving van de storm

We consulteerden grondig de "Bijdrage tot het rapport van de Deltacommissie" 1960 opgemaakt door het KNMI [40] de studies van het NCEP [41] en de gegevens ons overgemaakt door de University of East-Anglia, Norwich (G.B.). Hieruit haalden wij een juiste beschrijving van de storm 1953.

Op 29 januari '53 bevindt zich een lagedruk gebied ten Oosten van de Britse eilanden op 45° NB - 34° WL, dat zich zeer snel uitdiept (mbar [42] per 6 uur). Het beweegt zich NO, neemt een restant van een diepe depressie ZW van IJsland in zich op, en komt op 30 jan., ten Noorden van Schotland te liggen. Van hieruit verandert het van koers naar het ZO, steekt de centrale Noordzee over en bereikt de Duitse Bocht rond 21.00 uur (lokale tijd) op 31 januari.

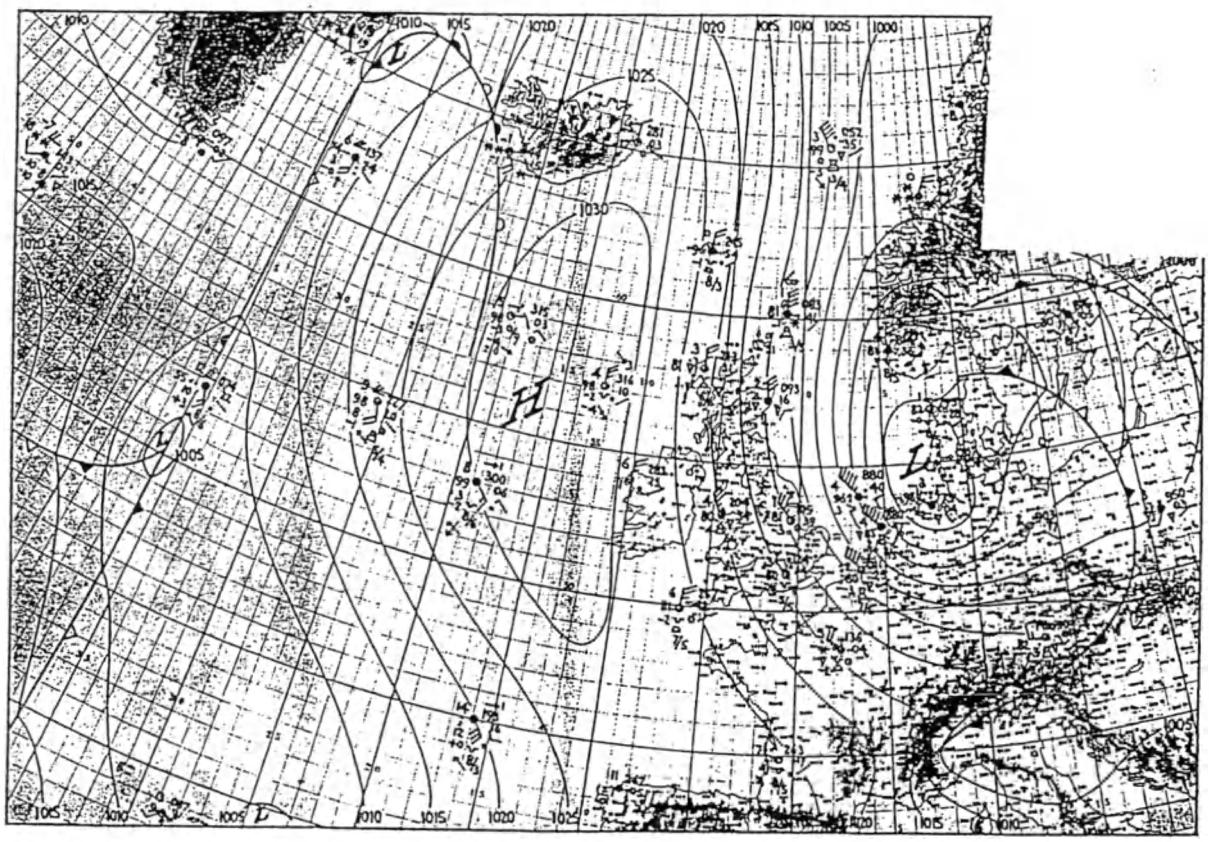

Fig. 1 Weerkaart 1 februari 00.00 GMT [49]

Ten Westen van deze depressie bouwt zich een krachtig hogedruk gebied op . Tussen deze
twee gebieden ontwikkelt er zich een NW tot N orkaan (> 12 Beaufort [44]) dat zich over de ganse Noordzee en zijn kusten uitstrekt.

De aanhoudende stormwinden (stormduur ± 36 uur) duwden het water naar het Zuiden toe in de steeds meer nauwer wordende trechter tussen de Oostkust van Engeland en de Nederlandse Westkust. Hierdoor ontstond, boven het astronomisch getij [45] een enorme wateropstuw, gaande van 1 naar 3 meter al naar gelang de vernauwing.
Dit meteorologisch effect zette een fatale **stormvloed** in beweging.

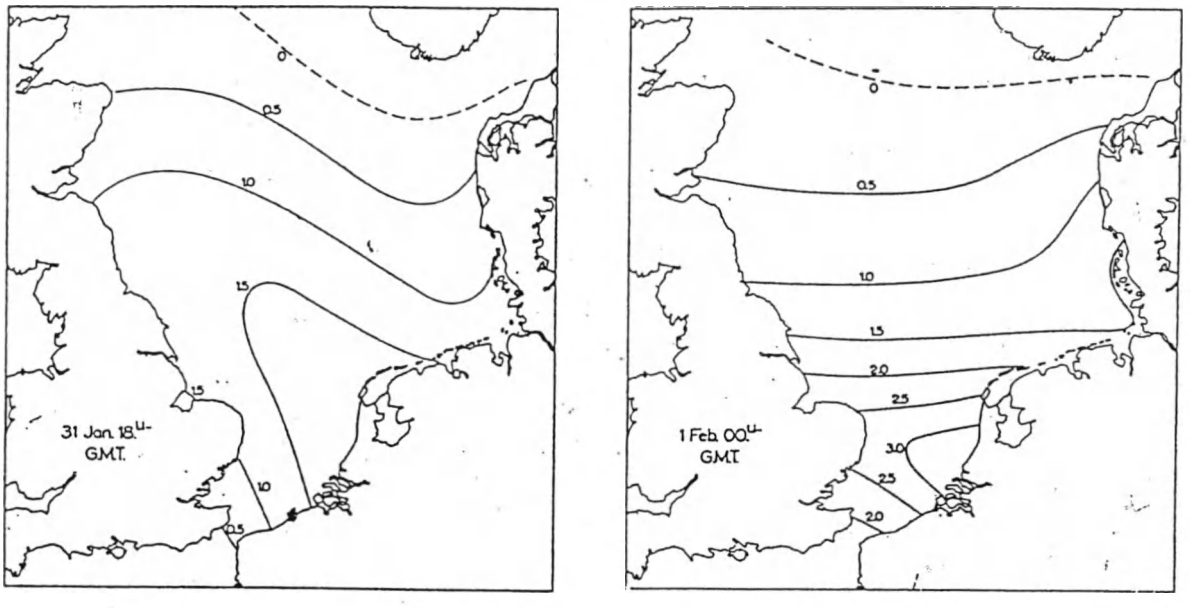

Figuur 2 : Hierboven de verdeling van het meteorologisch effect resp. op 31 jan. 18.00 GMT en op 01 feb.00 00 GMT. De lijnen zijn lijnen van gelijke verhoging van het waterpeil door de wind; de getallen zijn in meters verhoging **boven** het astronomisch getij.

Afhankelijk van hoe en wanneer de wateropstuw samen viel met het astronomisch hoogwater, werden de aanpalende kuststroken **overspoeld.**
Voor de oostelijke kusten van Engeland gebeurde dit gedurende de late avonduren van 31 jan; Zeeland en Vlaanderen kregen met het onheil te maken op 01 feb '53 omstreeks 00.30 GMT (01.30 lokale tijd).

Deze stormvloed was de **grootste** die men ooit op de Noordzee had waargenoemn. een analoge vloed deed zich wellicht voor in Friesland in 1228 (Cfr. Prof. Clarkston (USA) in zijn werk "Major floods in the world"

3.2.2 De overstroming te Oostende

De persberichten in 'De Zeewacht' 'Le Courrier du Littoral', het boekje 'Oostende overstroomd' van Dries Van Damme en het verslag van de brandweer Oostende dd. 15.02.'53, getuigen allen van een verassende snelle manier waarop de straten onder water kwamen te staan.
De overstroming begon rond 01.30 (lokale tijd) gelijktijdig met het hoogwater; de stad stond **blank in minder dan een half uur.**
Eerst liepen langs de open havengeul de havendokken over. Tevens zouden de hoge golven (± 5 m.), die door de stormvloed gedragen werden, met grote kracht tegen de zeedijk aanbeuken. Het overtoppende water sloeg **over** de dijk. De enorme watermassa's die zich op de Promenade neerstortten, zullen langs de dwarshellingen ervan, de binnenstad binnenlopen. aldus werd de Kapucijnen helling volledig weggespoeld.
Het zeedijklichaam zelf hield echter stand.

De getuigenissen wetenschappelijk verklaard

Het snelle overlopen van de dokken ligt voor de hand. De stormvloed met een totale opzet [46] van 6,80 m. Z [47] die vlak vóór de haveningang nog een ± 5 m. hoge golf draagt, overspoelt onmiddellijk de dokken, respectievelijk de Visserskaai en later de Mercatordokken. Deze hadden in 1953 een hoogte van slechts 6,54 m. Z. Analoog aan het rijzen van het water in de trechter van de zuidelijke Noordzee, plant de stormvloed zich voort in het steeds nauwer wordende dok tot aan Bredene-Sas, op 1,6 km. van de haveningang. Dit verklaart trouwens waarom alhier vier mensen verdrinken, waarvan de huizen verassend snel drie meter onder water komen te staan.

In de binnenstad zelf, waar de enorme waterdruk het rioolstelsel deed springen, wordt door de brandweer een gemiddelde waterhoogte van o,98 m. opgemeten (54 straten).
Na een lange controverse met de A.W.K. [48] zal deze in de "Havenkrant Oostende" (jaar 2000) toegeven dat het overstromingsgevaar langs de open havenmond en de zeedijk " *tot in een* ***recent*** *verleden steeds ongeveer van dezelfde grootte is geweest.*"

3.2.3 Wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van de stormvloed

De stormvloed van 1953 was de eerste van de "Belangrijkste stormvloeden sedert 1894 (KNMI) " die men ten gronde kon analyseren, door o.a. de waarnemingen in de verschillende Noordzeestations te vergelijken.

Men onderzocht de extreme depressies die zich sedert 1906 op het Noordelijk deel van de Atlantische oceaan en de Noordzee hadden voorgedaan.

Hoe moest de as van de koude lucht ongeveer georiënteerd zijn om aanleiding te geven tot een noordwesterstorm, die een zodanig groot gebied van de Noordzee besloeg, zodat het water in het zuidelijke bekken (de trechter) in dergelijk belangrijke mate zou opgestuwd worden?

Men stelde vast dat de gevaarlijkste stormen moeten ontstaan wanneer de as van de koude tong gelegen is in de **omgeving van** en **evenwijdig aan** de Engels-Schotse kust.
Geresumeerd kan men stellen dat, om hierdoor een **stormvloed** op gang te brengen:
- de wind aan de koude kant van de depressie zeer snel moet aanwakkeren;
- deze toename des te groter zal zijn naarmate het gebied zeer uitgestrekt is;
- de baan van de depressie boven de Noordzee, noordelijker moet gelegen zijn dan 55° NB, t.o.v. de noordelijke richting van de frontale zone in het **beginstadium van de depressie.**

Deze drie parameters worden inderdaad geïdentificeerd, wat de storm van 1953 betreft.

Tevens bestudeerde men de frequentieverdeling van de tijdsintervallen tussen opeenvolgende noordwesterstormen (Statistica Neerlandica dd. 11.03.1957)

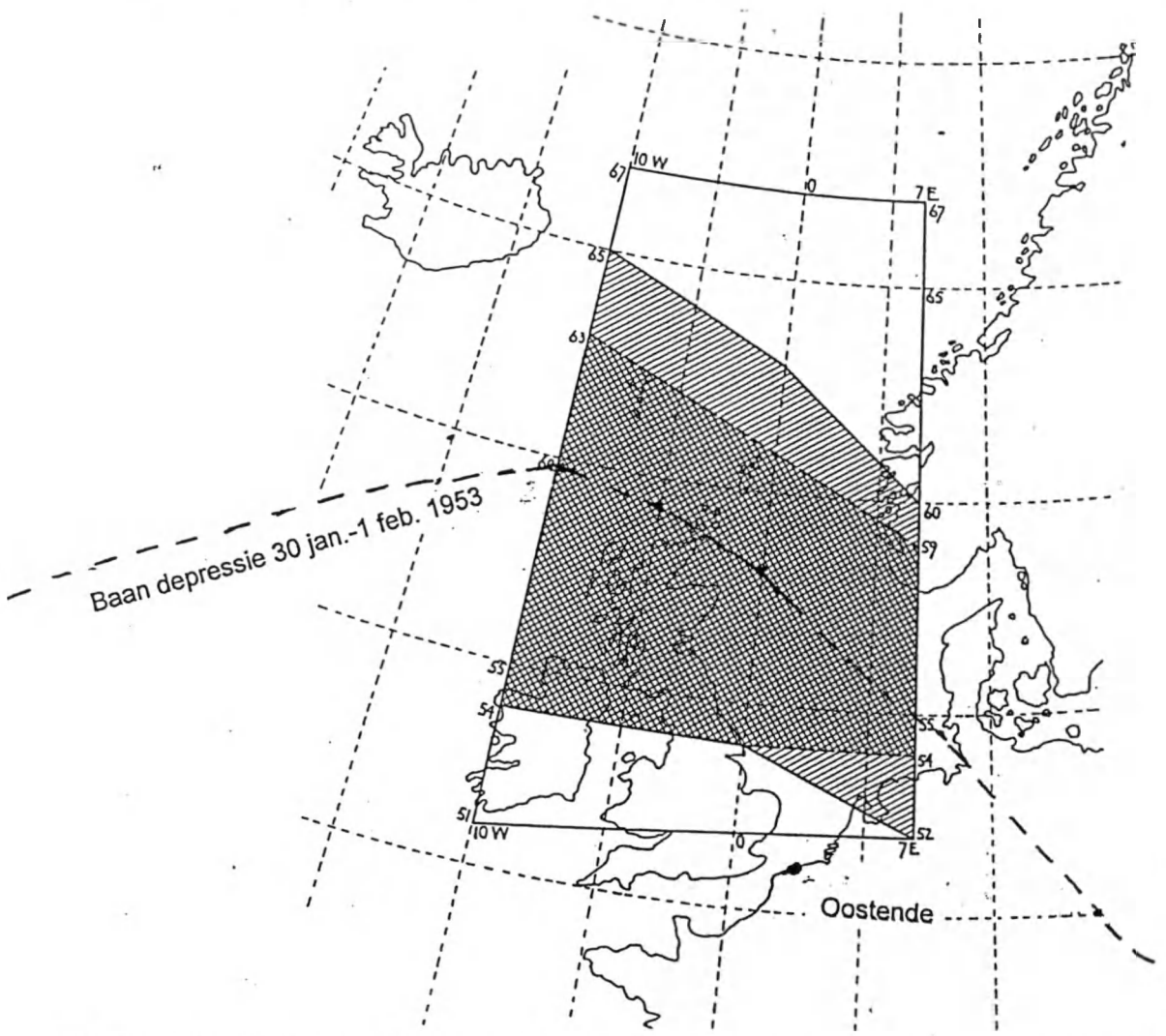

Fig.3 . . Percentage van stormvloeddepressies die door de aangegeven vakken trok. De buitenste lijnen begrenzen het vlak waardoor alle stormvloeddepressies trokken.
Door de licht en dubbel gearceerde vakken : 85%
Door de dubbel gearceerde vakken : 75 %

De depressiebaan hierboven is conform aan de beschrijving ervan onder §3.1, en toont aan dat het meest actieve gedeelte ervan, dat de stormvloed (wateropstuw) op gang bracht, **boven 55° NB ligt.**

Wat België betreft werd door de "Dienst der Kusthavens - Hydrografie" een lijst van "Alle bekende stormvloeden sedert 1925" opgemaakt, waarbij te Nieuwpoort, Oostende en Zeebrugge respectievelijk het waterpeil van 5,80 Z , 5,65 m. Z en 5,55 m. Z bereikt of overschreden werd.

Nota : Op heden houdt men in Oostende hier rekening mee. Het "Stedelijk noodplan bij stormtij (jan. 2003) bepaalt in art. 4.1 : "*zodra de A.W.K. het bericht* ***stormtij kust verspreidt*** *(verwacht peil 5,60 m. en minder dan 5,90 m.) wordt het vooralarm conform het stedelijk rampenplan afgekondigd*".

Voornaamste conclusies

- De stormvloed van 1953 was de zwaarste die ooit op de Noordzee **waargenomen** werd.
- Dergelijke vloed kan zich **enkel** ontwikkelen op een breed veld over de Noordzee, dat noordelijker gelegen is dan 55° NB.
- De Belgische kust loopt ernstig gevaar om overstroomd te worden wanneer een Noordwesterstorm op bovengenoemde breedte een **ononderbroken** duur heeft van tenminste 24 uren +
- Met betrekking tot de windrichting ligt de gevaarlijke sector vóór onze kust tussen NW en NNO.
- De geïdentificeerd zwakke punten te Oostende waren: de open havengeul begrensd door te lage dokwanden, en de enorme overtoppende watermassa's over de Zeedijk.

3.2.4 Genomen maatregelen na 1953

De Belgische kust

Vanaf de jaren '70 zou de A.W.K. de techniek van *dynamisch handhaven van de kustlijn door zachte weringen* toepassen. Dit bestaat er in de stranden die door golfwerking en eolisch transport (zandstuiving) eroderen, terug in hun oorspronkelijke staat te herstellen.
Door middel van de zogenaamde *zandsuppleties* wordt de strandmorfologie, zowel in de diepte als in de breedte, daardoor in stand gehouden.

In 1977 bracht men de eerste zandsuppletie aan te Knokke-Heist (± 8 miljoen m3.). In 1996-97 kwam Bredene-De Haan aan de beurt, waar het strand, bij gebrek aan golfbrekers, zeer snel erodeerde.

Voor deze operaties is de grondstof beschikbaar, men gebruikt de gewonnen specie afkomstig van de baggerwerken die noodzakelijk zijn om de aanlooproutes naar de Vlaamse havens op de vereiste diepte en breedte te houden. Het spreekt vanzelf dat, om het gewenste kruinpeil te bewaren, men **periodiek terug zand zal moeten opspuiten.**

Specifieke maatregelen te Oostende

Reeds in dec. 1953, op initiatief van het Stadsbestuur, besloot men op de zeedijk een keringmuur van 0,60 m. te bouwen, om bij zware storm het overtoppende water zoveel mogelijk op te vangen.
Daar de stadsriolering in 1953 onder de enorme waterdruk was bezweken, bracht men tegelijk **onder** de zeedijk een **onafhankelijk afwateringssysteem** aan (riool), om het water via het Klein Strand terug in zee te lozen.
Dit dubbel systeem heeft sedert 1954 perfect gewerkt. Zelfs bij zeer zware storm is er sindsdien weinig of geen water in de binnenstad terecht gekomen. De eventuele schade na stormweer, toegebracht aan het zeedijklichaam en de helling ervan, werd periodiek hersteld met de normale begrotingsmiddelen.

In de zeventiger jaren werd op het midden van de zeedijkhelling een steeds groter wordende verzakking waargenomen. Men vermoedde terecht dat het zeedijklichaam zich binnenin begon te desintegreren. Dit werd later bevestigd door prof. ir. J.De Rouck in zijn evaluatierapport dd. 16.01.'96, die in zijn conclusies stelde dat de stabiliteit van de dijk bij zeer zware storm niet meer kon gegarandeerd worden, in die mate zelfs dat bij een gelijkaardige stormvloed als die in 1953, de bekleding zou bezwijken met een dijkbreuk tot gevolg.

In 1998 werden, door echografische detectie, holten in het dijklichaam ontdekt. In 1999-2000 zal de A.W.K. door middel van opeenvolgende cementinjecties de dijk **voorlopig** trachten te stabiliseren, in afwachting van de bouw van een adequate zeewering.

3.2.5 De zeewering

Een storm zal, over een gebied die hij bestrijkt, in de diverse plaatsen specifieke impacts hebben, die eigen zijn aan de locatie zelf. Dit zal voornamelijk afhangen van de topografie van de plaats op de kust, de totale wateropzet en de zeegang op het ogenblik van de impact, en van de aard van de zeewering, indien er een is. De storm van 1953 heeft dit zeer duidelijk aangetoond. Zo zullen op de kuststroken van Zeeland (1794 doden) en van Zuid-Oost Engeland (307 doden) de gevolgen van de stormvloed catastrofaal zijn, in vergelijking met de schade en de tol aan mensenlevens in Vlaanderen (17); zo zal bij ons dan weer het Scheldegebied veel zwaarder en langer geteisterd blijven dan het kustgebied, waar na betrekkelijk korte tijd, quasi normale activiteiten weer terug mogelijk waren.

Het onheil zal in Nederland een onmiddellijke reactie teweegbrengen. Onze noorderburen, waarvan het gebied voor circa 50% onder de zeespiegel ligt, waren vast besloten tijd noch geld te sparen om zeeweringen te bouwen, zodat dergelijke ramp zich nooit meer zou kunnen voordoen. Enorme financiële middelen werden vrijgemaakt om studieprojecten op gang te trekken. Het zou de aanzet worden tot de realisatie van het zogenaamde **Deltaplan** [49] dat in 1960 klaar zou zijn.

In de eerste plaats omschreven de waterbouwkundigen, bijgestaan door de meteorologen, het **fysisch-meteorologisch** verschijnsel dat zich in iedere locatie op het stormveld had voorgedaan.

Wat waren de specifiek plaatselijke extreme waterstanden geweest ? Wat waren de parameters van de zeegang (golfhoogte en -amplitude, richting) geweest ? Waren in het Noordzeegebied grotere stormvloeden mogelijk ? Welke kansen hadden zij om in de toekomst plaatselijk een overstroming te veroorzaken? Welke weringen kon men concipiëren, om te beletten dat ze bij stormvloed konden **overschreden** worden?

Het fysisch- meteorologisch verschijnsel

Achtereenvolgens werden onderzocht :

- het verband tussen de luchtdruk patronen aan het wateroppervlak en de luchtstroming op het 500 m. bar -vlak [50] die zich halverwege de atmosfeer bevindt (tussen 5 en 6 km.), en waarvan de temperatuurverschillen aan de basis liggen van het ontstaan van depressies.
- de astronomische en hydro-meteorologische componenten van het rijzend en dalend water, nl. : het verticaal getij.
- vanuit een hydro-meteorologische benadering, de mogelijkheid tot hogere waterstanden.
- de meting van die waterstanden tengevolge van de wateropstuw door de wind, ook *stormeffect* genoemd.
- andere hydrodynamische effecten, zoals de meesleepkracht van de wind die het stormeffect doet ontstaan, maar dat aan een (onbekend) maximum gebonden is. Inderdaad zal er op een bepaald moment een evenwicht moeten ontstaan tussen het hydrodynamisch opstuweffect en de zwaartekracht.

Met betrekking tot de risico-evaluatie, zal men moeten rekening houden met sommige **onbekenden**, de zogenaamde " uitwendige omstandigheden" o.a.:

- de invloed van de klimaatschommelingen op de stormfrequenties;
- de eventuele rijzing van de zeespiegel onder invloed van het broeikaseffect;
- de verandering in de configuratie van bepaalde kuststroken door de aanleg van waterwerken, en de invloed ervan op de nabijgelegen gebieden. Zo zal de Belgische kust bij stormweer waarschijnlijk de negatieve invloed ondervinden van de hermetische afsluiting van de Nederlandse dijkringgebieden, tengevolge van de voltooiing van het Deltaplan (tentatieve datum 2015). Daardoor zullen we eventueel hogere waterstanden waarnemen, en een hoger risico kunnen lopen.

De berekening van de overschrijdingskansen van extreme waterstanden

Gebaseerd op enerzijds de fysisch-meteorologische componenten en anderzijds de metingen van de hoogwaterstanden zoals hierboven beschreven, kunnen overschrijding-kansen berekend worden.
Op de Nederlandse kust heeft men voornamelijk gebruik gemaakt van de "*Basispeilen op de Nederlandse kust 1993*", waar zowel een statische als fysisch-meteorologische invalshoek werd gevolgd die gelijkaardige resultaten opleverden (cfr. A.W.K.)

Voor de Vlaamse kust heeft de A.W.K. gebruik gemaakt van volgende studies :

- Statistische modellering van extreme hoogwaterstanden en het overeenkomstig zeeklimaat in relatief diep water. (Rapport Probilitas nv - prof. Van Dijck - 1999)
- Overschrijdingskromme extreme stormpeilen te Oostende : bijzondere berekening volgens convolutie van astronomische componenten en opzetcomponenten (Intern rapport A.W.K., ir. T Verwaest 1999)
- Overschrijdingslijn voor Oostende (interne nota ir. C Van Cauwenberghe - Hydrografische dienst A.W.K. 1997)
- Overschrijdingslijn voor Oostende (Studie structureel herstel van de kustverdediging te Oostende-Centrum - grafiek Haecon [51], 2000)

Resultaten van de berekeningen van de overschrijdingskansen

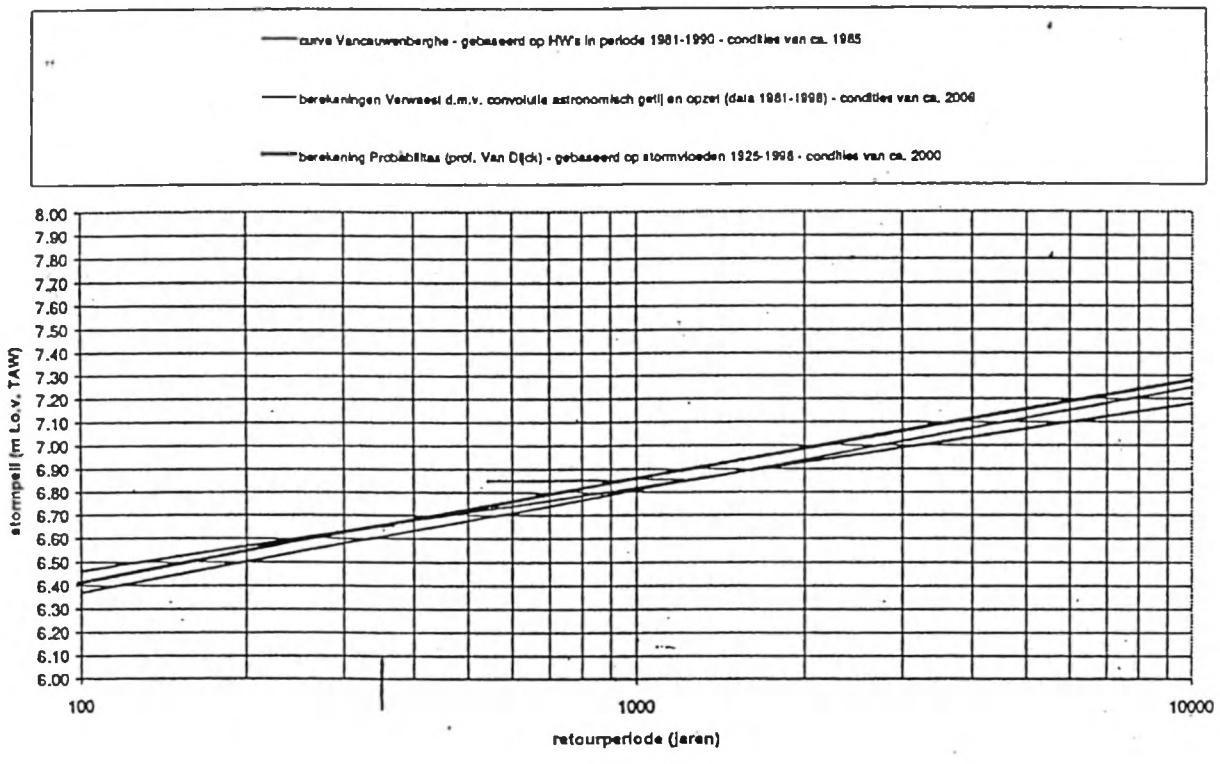

Fig. 4 Extreme stormpeilen te Oostende (ref. A.W.K.)

Bovenstaande grafiek geeft de resultaten van de eerstgenoemde drie berekeningen; op de horizontale as vindt men de gemiddelde tijdsduur tussen opeenvolgende overschrijdingen, en op de verticale as het overeenstemmend hoog waterpeil uitgedrukt in TAW [52].

De verschillen tussen de drie vergelijkingen is klein, gelet op de interpolaties die men heeft moeten maken tussen de beschikbare meetgegevens, over een betrekkelijk korte tijdsduur (enkele decennia).

Opmerkingen bij Fig.4

Retour periode (jaren)
De nomenclatuur heeft tot zekere verwarring geleid. Inderdaad zou hieruit kunnen afgeleid worden dat het gaat over statistische stormen, die zich om de zoveel jaren voordoen.
In feite gaat het over een storm die per jaar één kans heeft op "x ", om op een welbepaalde kustlocatie een waterpeil (totale opzet) te veroorzaken, die aanleiding zal geven tot overstroming (overschrijding). In andere woorden een 250-jarig storm bij voorbeeld, is een storm die - per jaar - één kans heeft op 250 (1/250) om op een bepaalde plaats een overstroming te veroorzaken.

Gezien men in de berekening gebruik gemaakt heeft van nauwkeurige maar ook van probabiliteit componenten, zal het verkregen logaritmisch diagram tot nog toe de beste poging zijn geweest om de overschrijdingskans te evalueren.
Voorts zullen de "uitwendige omstandigheden", die zoniet onbekend ten hoogste grofweg zullen worden geschat, bezwaarlijk in de berekening kunnen opgenomen worden. Vandaar dat de A.W.K. met betrekking tot verhoging van de zeespiegel, voorlopig een afwachtende houding aanneemt (zie eindrapport M.E.R. juli 2001).

Besluit

Op 1 juli 1953 werd te Oostende een hoogwaterstand waargenomen van + 6,66 m. TAW
Gezien dit hoogstens ± 5 cm. hoger is dan de overeenkomstige waarde op figuur 4 kan men bij benadering stellen dat de stormvloed **te Oostende een 250-jarige storm was.**

De veiligheidsnorm

De nood aan een wettelijke norm

Reeds vóór WO II nam Nederland zijn kustverdediging in handen, doch de werken werden gedurende de Duitse bezetting onderbroken. Na de stormvloed '53, toen de Nederlandse regering kennis nam van het Deltaplan (1960), was het evident dat de uitvoering ervan zeer lange tijd zou in beslag nemen. Voor de volledige uitvoering van het *kustdefensieplan* besloot men als streefdatum 2015 voorop te stellen.

Om de financiering ervan in goede banen te leiden werd planmatig een vijfjaarlijkse kustbalans [53] opgemaakt. Na evaluatie ervan werden in de 2e. Kamer de nodige budgetten voorzien voor de uitvoering van de infrastructuurwerken.

Teneinde het risico niet te lopen dat de waterwerken zouden onderbroken worden bij gemis aan fondsen, streefde de Rijkswaterstaat ernaar het Kustdefensieplan wettelijk vast te leggen. Men stelde dat ieder specifiek kustverdedigingswerk aan een bepaalde veiligheidsnorm zou moeten voldoen, en bijgevolg een eigen budget zou vergen.

De Nederlandse Wet op de Waterkering van 21 dec. 1995

Deze wet stelt dat voor onderscheiden waterkeringen (gegroepeerd in dijkringgebieden) een veiligheidsnorm moet vastgelegd worden **onder de vorm van de gemiddelde overschrijdingskans van hoogwaterstanden**, waarop de kering moet berekend worden. In bijlage II aan de Wet zoals bedoeld in art. 3 ervan, werd een lijst opgemaakt van de 43 dijkringgebieden met aanduiding van hun wettelijk toe te passen veiligheidsnorm.

De Vlaamse veiligheidsnorm

Er bestaan op heden geen decretaal vastgestelde veiligheidsnormen voor Vlaanderen.

Het Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout werkt momenteel aan een "Algemeen veiligheidsniveau Vlaanderen" voor alle waterkeringen, zowel langs de waterlopen als langs de kust. Het zal nog meerdere jaren duren vooraleer een veiligheidsnorm wordt vastgelegd en in een decreet wordt omgezet.

Gezien het structureel herstel van de zeewering te Oostende-Centrum dringend moest worden verwezenlijkt, vroeg de A.W.K. aan prof. ir. J. De Rouck om advies met betrekking tot een toe te passen norm.

In zijn uitgebreid rapport dd. 17.11.'99 zal hij besluiten dat, rekening houdend met de bevolkingsdichtheid en het patrimonium van Oostende, alhier dezelfde veiligheidsnorm zou moeten toegepast worden als deze voor de dijkgebieden van het aanpalende Zeeland. (1/4000)

Bijgevolg zou te Oostende-centrum een zeewering moeten aangelegd worden die kan weerstaan aan 4000-jarige storm. Gezien echter de impact van de keuze tussen een vierduizendjarige of een duizendjarige storm op de realisatie van een zeewering **gering** is adviseert hij Oostende te beschermen **ten minste tegen een duizendjarige stormvloed.**

Voetnoten bij Deel 3B

40 KNMI - Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut

41 NCEP - Climate Prediction Center - Campus Springs (USA)

42 m.bar - Eenheid van luchtdruk = (1/1000 bar) - Bar naar Barrois Charles - Franse geoloog (1851-1931)

43 Greenwich Mean Time: locale tijd op de nulmeridiaan (0000'lengte) van Greenwich (stadsdistrict van London)

44 Beaufort, Sir Francis (1774-1857) engelse admiraal, ontwierp in 1805 de windsterkteschaal (schaal van Beaufort)

45 Astronomisch getij: Het regelmatig stijgen en dalen van het zeeniveau onder de invloed van de aantrekkingskracht van de maan, de zon, en de aswenteling van de aarde. Het doet zich voor in een periode van 12u25m; twee getijden in 24u50m

46 Totale opzet - De optelling van de hoogte van het astronomisch getij en de hoogte van de wateropwaaing door de zeewind

47 Z - Referentieniveau t.o.v. van het zeeoppervlak. Enkel nog in gebruik te Oostende voor het bepalen van Zeedieptes en hoogtes van infrastructuur werken (overgenomen van Bruggen en Wegen)

48 A.W.K. - Afdeling Waterwegen Kust. Onderdeel van de Administratie Waterwegen en Zeewezen

49. Deltaplan - Genaamd naar de delta van de stroomgebieden in Zuid-Holland en Zeeland

50 m.bar-vlak - Vlak van gelijke druk (500 m. bar) dat zich boven het aardoppervlak bevindt. Wordt nu uitgedrukt in Hecto-Pascal naar Blaise Pascal (1623-1662), Frans mathematicus, fysicus, filosoof en schrijver. Voornamelijk bekend voor zijn wetten m.b.t. de atmosferische druk, het equilibrium tussen vloeistoffen en de probabiliteitsberekeningen.

51 Haecon n.v. Studiebureau Harbour Engineering and Consulting, Drongen (B) in opdracht van de A.W.K.

52 TAW - Tweede Algemene Waterpassing (1946-1948). Volgde op de vorige waterpassing 1889-1892 - (de NP: nivellement de précision of nauwkeurigheid waterpassing). Dit referentievlak kwam tot stand om de verschillende Europese nationale referentievlakken aan elkaar aan te passen. (TAW = Z - 11cm.)

53 Kustbalans - Om de vijf jaar maakt de Tijkswaterstaat (Nl) een balans op van uitgevoerde en nog uit te voeren werken.

DEEL 3C : HET PLANNINGSPROCES AWK VOOR DE AANLEG VAN EEN ZEEWERING TE OOSTENDE - CENTRUM.

INHOUD

3.3 HET PLANNINGSPROCES AWK

3.3.1 De planning tussen 1982-1985
3.3.2 De keuze van het project
3.3.3 De administratieve en juridische aspecten van het planningsproces tussen 1996-2002
3.3.3.1 Het eerste project A.W.K. (20.12.95) Fig.5
3.3.3.2 Het tweede project A.W.K. (02.12.98) Fig.7
3.3.3.3 Het derde project A.W.K. (22.10.99) Fig.8
3.3.3.4 Het vierde project A.W.K. (09.11.2000) Fig.9
3.3.3.5 Het vijfde project A.W.K. (juli 2001) Fig.10
3.3.3.6 Het Alternatief van het Comité Stad en Zee Fig.11

3.3. HET PLANNINGSPROCES

3.3.1 De planning tussen 1982-1995

Na de eerste positieve evaluatie van de zandsuppletie die men in 1977 te Knokke-Heist had aangelegd, dacht men eraan eenzelfde werkwijze toe te passen te Oostende, waar het strand door aanhoudende erosie over de jaren, zijn efficiëntie tegen golfslag volledig had verloren.
De golfbelasting op - en de overtopping over de zeedijk waren onaanvaardbaar geworden, en na zwaar stormweer vlogen de jaarlijkse herstelkosten voor de dijkbekleding uit de pan.
De ramp van 1953 indachtig, streefden de verantwoordelijk ingenieurs ernaar, tenminste de strandfunctie te herverzekeren, zoniet te verbeteren.

Ontwerp Dienst Der Kust (DDK) 1983
Dit ontwerp hield in:
- de bouw van een strekdam ter hoogte van de koppen van de golfbrekers tussen Kursaal en Westerstaketsel. Hoogte : 0,00m Z (ongeveer op het niveau van de laagwaterlijn);
- de aanleg van een strandsuppletie tussen de golfbrekers met een hoogte van 4,75 m. Z tegen de zeedijk.

De evaluatie ervan leidde tot een optimalisatie van het ontwerp. Het kwam erop neer dat de zandsuppletie een hoogte zou krijgen van 5,75 m. Z tegen de zeedijk, die aan de zeezijde zou gesteund worden door een grindberm.
Op 18 maart 1983 werd het Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout_ (WBL) belast met een twee -dimensionele studie.
Het alternatief dat werd getest bestond uit:
- de aanleg van een zeegrindberm met hoogte van 6,00 m. Z (kruinbreedte 25 m.). De verticale dikte ervan was 3 à 3,5 m. onder een zeewaartse helling van 1/7;
- gevolgd door zandopvulling tussen 6,00 m. en 7,00 m. Z tegen de zeedijk onder een helling van 1/50.

Ontwerpstudie HAECON 1985
In 1985 werd door de n.v. Haecon een ontwerpstudie opgemaakt. Het uiteindelijk ontwerp hield in :
- de bouw van een zeegrindberm parallel aan de zeedijk over 850 m. in 2 stadia: eerste berm 4,7 m. Z, tweede berm 6,00 m. Z (helling 1/7 zeewaarts);
- zandsuppletie tussen berm en zeedijk van 300.000 m3. met hoogte tegen de zeedijk van 7,00 m. Z.

Ontwerpstudie 1995
- was een actualisering van het ontwerp HAECON 1985.
  De voornaamste conclusie was dat de zeegrindberm zich op een grotere afstand van de dijk moest bevinden.

3.3.2. De keuze van het project

Urgentieprogramma voor de waterbeheersing in Vlaanderen.

Op 2 februari 1994 keurt de Vlaamse regering dit programma goed. Het voorziet in een structurele aanpak van de grootste knelpunten inzake zeewering langs de Vlaamse kust (o.a Oostende-Centrum). De streefdatum voor de voltooiing ervan is 2000, en het programma voorziet hiervoor jaarlijks een gemiddeld bedrag van 360 miljoen BEF (€ 900.000).

De keuze voor de zeewering Oostende-Centrum

Op 26 dec. 1995 worden in een basisdocument dertien (13) alternatieven voorgesteld, waarvan er twee weerhouden worden, die -zoals de A.W.K. stelt - evenwaardig zijn, nl. : de aanleg van een kunstmatig strand of de versterking en de verhoging (± 1,20 m.) van de zeedijk.

Belast met de evaluatie van het zeedijklichaam en zijn bekleding, zal Prof. ir. J. De Rouck, in zijn rapport van 16.01.'96 besluiten dat volgende maatregelen kunnen genomen worden, nl. en wij citeren :
" - *maatregelen die de belasting op de bestaande bekleding reduceren : gaande van zandsuppletie, al dan niet in combinatie met grind of steen tot het bouwen van golfbrekers evenwijdig met de dijk* " of
" - *maatregelen waarbij de belasting gelijk blijft maar de taludbekleding wordt verstevigd, zodat ze kan weerstaan aan de verwachte golfaanval*"
Even belangrijk is zijn conclusie dat de keuze van de maatregelen afhangt van de objectieven van de overheid, nl. *alleen de zeedijk beveiligen* (door versteviging ervan), ofwel de zeewering *beveiligen met mogelijkheid tot toerisme* (men leze kunstmatig strand).

Op 11 jan. 1997 zal de A.W.K. een "Nota ter bespreking met de stad Oostende" neerleggen, waarbij de twee evenwaardige alternatieven zoals hierboven beschreven, behouden worden.
Het is dus geenszins verwonderlijk dat de Stad Oostende, onder druk van het "ondernemend Oostende" (o.a. Horeca) hieruit de oplossing kunstmatig strand kiest, omdat ze aldus denkt dit strand ook commercieel te kunnen uitbaten als een supplementair "zonnen- en evenementenstrand " dit terwijl Oostende reeds beschikt over een 9,5 Km lange zandstrook.
Deze beslissende keuze, die enkel een voorkeurwaarde had, werd zonder grondige dossierkennis door het College van Burgemeester en Schepenen genomen, zonder consultatie van de Gemeenteraad. Ze werd tevens als advies overgemaakt aan de Minister van Openbare Werken van de Vlaamse Gemeenschap.

Zonder de beslissing van de Minister af te wachten zal het stadsbestuur, in zijn inlichtingsblad "De Grote Klok" van dec. 1997, aan de bevolking kond doen van zijn keuze voor de aanleg van een kunstmatig strand, *toeristisch zonnestrand* genaamd.

Het is na publicatie van deze keuzebeslissing dat het Comité Stad & Zee in het voorjaar 1998 zal samenkomen om deze problematiek te ontleden. Na een grondige

studie zal het de voorkeur geven aan de tweede oplossing die door prof. ir. J. De Rouck werd geadviseerd, nl. de versterking en de verhoging van de zeedijk.
Een document werd opgesteld, waarin het probleem zowel op waterbouwkundig en nautisch vlak als op het cultuur -historisch en maritiem -stedenbouwkundig gebied, wordt geanalyseerd. De brochure "Interdisciplinair tegenvoorstel op het structureel herstel van de kustverdediging voor Oostende -Centrum ", dd 10 juni 1998 zal via een persconferentie aan de bevolking van Oostende worden voorgesteld; het zal tevens aan alle lokale en andere overheden worden toegezonden.
Na vruchteloos aandringen om met het Stadsbestuur te dialogiseren zal het Comité op het Kabinet van de Minister van Openbare Werken (dhr. Baldewijns) ontvangen worden op 7 juli 1998.
Op 25 aug. 1998 zal door zijn tussenkomst aan het Comité eindelijk een onderhoud met de A.W.K. toegestaan worden.

3.3.3 De administratieve en juridische aspecten van het planningsproces tussen 1996 – 2002

Inleiding

Bij het begin van dit hoofdstuk zijn wij de lezer enige voorafgaande toelichting verschuldigd.

De technische beschrijving van de vijf op elkaar volgende projecten, de verantwoording en de chronologische volgorde ervan, de wijze waarop ze werden behandeld en de redenen waarom ze al dan niet goedgekeurd, geschorst of eenvoudig weg opgeheven werden zullen we in detail behandelen, doch dit is slechts een deel van het verhaal.

Doorheen de zoektocht naar de realisatie van een adequate zeewering, loopt er inderdaad een rode draad van "uitwendige invloeden", die het dossier zo complex hebben gemaakt, dat het voor de gewone burger onbevattelijk is geworden.

Ten eerste hebben verschillende overheidsinstanties vier uit te bouwen projecten voorzien, die allen op het zeefront tot stand moeten komen nl. :Het Vlaams Ministerie van openbare Werken (A.W.K.) wil een adequate zeewering tegen overstroming; Het Autonoom Gemeentebedrijf van de Haven Oostende (AGHO) voorziet in de toekomst een grotere haveningang (daar is tot op heden geen goedgekeurd plan voor) De stad Oostende wil én de bouw van garages onder de zeedijk (1000 standplaatsen), én de bouw van een aquarium tussen het Klein Strand en het Montgomery-dok (ook hier zijn geen goedgekeurde plannen voor).

Door pragmatisme, gemis aan visie op lange termijn en een totaal gebrek aan communicatie en samenwerking tussen deze onderlinge bouwheren, is het niet verwonderlijk dat men er nooit toe gekomen is een onmisbaar Masterplan op te maken, dat een overzichtelijke uitvoering ervan moest verzekeren.

In de tweede plaats hebben de politieke overheden, onder invloed van belangengroepen, aan het zeeweringplan sommige electoraal aantrekkelijke componenten toegevoegd, waarmede de waterbouwkundige ingenieurs toch rekening moesten mee houden. Zo zal de Stad bijvoorbeeld kiezen voor een

"kunstmatig strand" vóór het Oostendse Centrum, daar dit (misschien) aantrekkelijke commerciële doeleinden zou kunnen dienen (Project 1, 2, en 3).

Dit is ook waar voor de "wandelpasserelle van 400 m." (in het 5e. project), die men aan de bevolking zal voorstellen als de langste wandelpier [54] in Europa.

Bovendien, en ten derde, moet - jammer genoeg - vastgesteld worden dat het Comité, door zijn keuze voor een versterking van de Zeedijk i.p.v. een kunstmatig strand, vanaf 1998, zowel door de overheid als de belangengroepen, zal beschouwd worden als een *onredelijk tegenstander*. De dialoog werd aldus geweigerd, zoniet zoveel mogelijk vermeden.

Men had geen oren naar de argumentatie van het Comité dat voorstelde een veilige zeewering te bouwen, zonder daarom het cultuur -historisch patrimonium noch de identiteit van Oostende prijs te geven.

Naarmate de lezer vordert in de lectuur, zal hij zich kunnen vergewissen dat het Comité Stad & Zee nooit als volwaardige gesprekpartners aanvaard werd, hoewel - paradoksaal genoeg - onze kritieken geheel of gedeeltelijk, zij het schoorvoetend, aangenomen werden om er in een volgend project rekening mee te houden.
Tenslotte, en ten vierde, onder de 'uitwendige invloeden' om een kunstmatig strand aan te leggen, heeft de overheid zich veel te laat gerealiseerd dat het aanleggen ervan onder de vorm van een zandsuppletie, zeer moeilijk uit te voeren was vlak nabij een haveningang.
Hoewel de Nederlanders in hun 'Kustbalans 1995' [53] tot deze methodiek aansporen, bewerende dat "*suppleren een effectieve en voordelige werkwijze is'* voegen ze er onmiddellijk aan toe dat harde kustverdedigingmaatregelen lonend zijn op specifieke locaties, bij voorbeeld '*grenzend aan een zeegat'.*
Wat in Oostende een eenvoudige toepassing moest worden van het princiep van de zachte wering, resulteerde uiteindelijk in de bouw ven enorme en harde betonnen constructies
(cfr. projecten 4 en 5).

3.3.3.1 Het eerste project A.W.K. (20.12.'95)

Beschrijving.
Zie Fig. 5
Bouw van een onderwaterdam (- 2,00m Z) gaande vanaf de kop van het Westerstaketsel resp. in richting en afstand : W over ± 150m, vervolgens ZW op 400 m. evenwijdig met de zeedijk over ± 450 m., tenslotte Z en ZO over ± 80 en ± 50 m. aansluitend op het strandhoofd gelegen in het verlengde van het Casino Kursaal:
- een zandsuppletie tussen deze dam en de Zeedijk met minimale hoogte van 6,00m. Z tegen de zeedijk;
- afbraak van de keermuur (o,60 m.) op de Zeedijk en het onafhankelijk
- afwateringsysteem onder de Zeedijk
- zandsuppletie van 1,5 miljoen m3.
- Aanvangskostprijs : 800 mio. BEF

Verantwoording A.W.K.

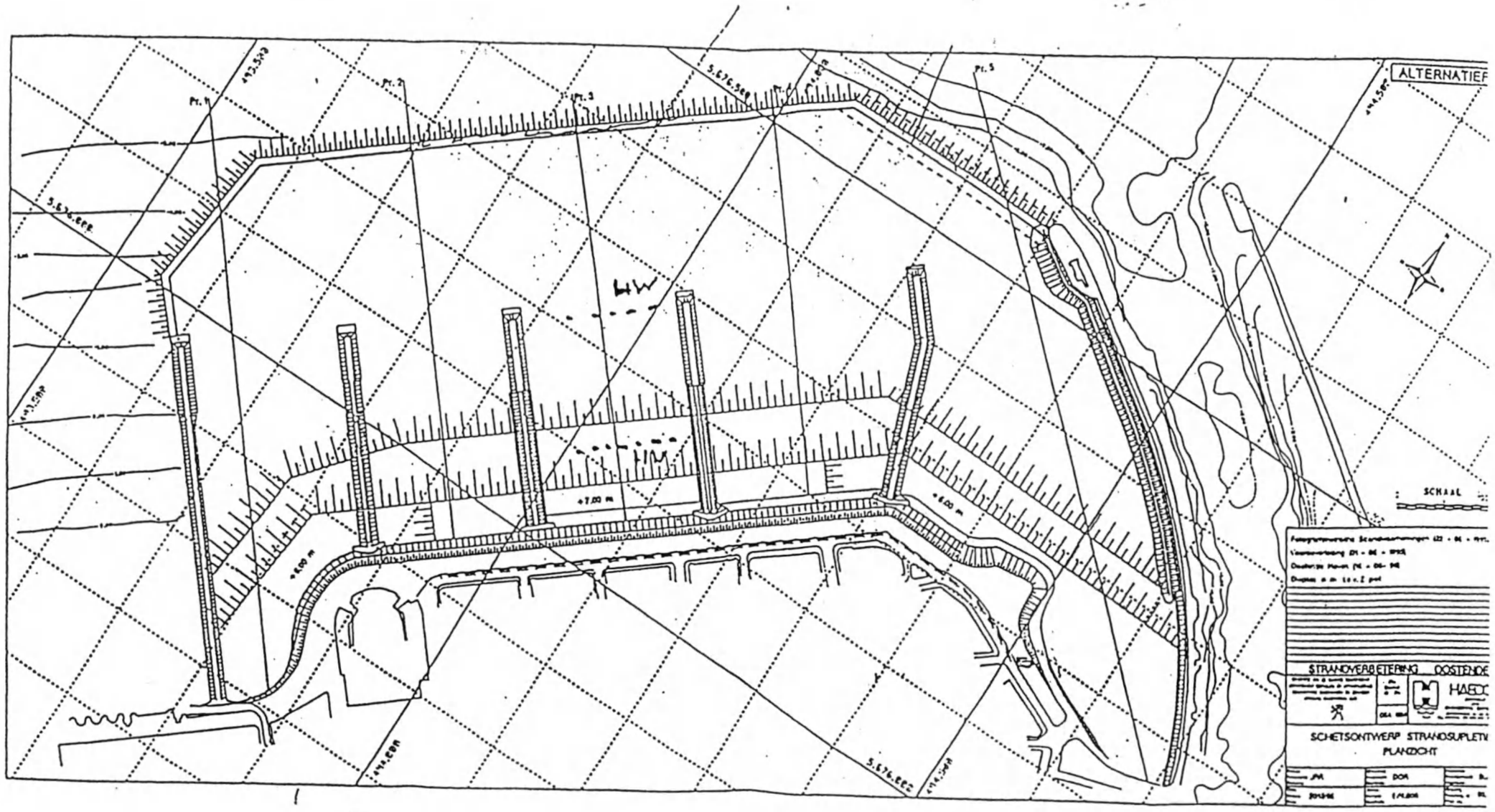
ALTERNATIEF
HW
+7.00 m
+6.00 m
+6.00 m
SCHAAL
STRANDVERBETERING OOSTENDE
SCHETSONTWERP STRANDSUPLETI
PLANOLICHT

Fig. 5

Gezien destijds noch de overschrijdingskrommen (*Fig* 4) berekend tussen 1997-2000, noch het rapport Prof. ir. J.Derouck dd. 17.11.'99 beschikbaar waren, en dat men bovendien de storm '53 beschouwde als een 50-jarige storm, was deze wering bedoeld om te weerstaan aan een 250-jarige storm.

Het alternatief van het Comité Stad & Zee
ZieFig. 6

- Het horizontaal verhogen van de strandhoofden over gans hun lengte tot ± 4,70 m. Z;
- de koppeling er aan van een opvangdam in resp. W - en ZW- richting, gaande van ± 4,70 m. z naar - 2,00m Z . De bedoeling was het zand te vangen dat door het Oostelijk getij [55] werd aangevoerd, zodat het niet meer kon eroderen. Aldus ontstond vóór Oostende-Centrum een interactief groeiend zandplateau;
- Op de Zeedijk de bouw van een zeewaarts buigende borstwering met goot (hoogte ± 1,20 m. Z);
- De keermuur en het onafhankelijk afwateringssysteem werden behouden;
- De bijzonderste voordelige aspecten waren : de efficiënte ontkrachting van de golf, natuurlijke aangroei door aanslibbing, weinig erosie, minimaal onderhoud, en behoud van de natuurlijke site;
- de herwaardering en modernisering van de Promenade, zie perspectief;
- kostprijs geraamd op 450 mio. BEF.

Administratief aspect
Het project A.W.K. werd door het stadsbestuur Oostende goedgekeurd en gepubliceerd in 'De Grote Klok '- (dec. 1997), en als advies overgemaakt aan de minister voor beslissing tot uitvoering.

Debat A.W.K. - Comité Stad & Zee dd. 25.08.'98
Het comité wees de A.W.K. op de volgende negatieve aspecten van hun project :

- De onderwaterdam ten Noorden zou in geen geval voorkomen dat de zandsuppletie zou eroderen. Aldus moest o.a. onvermijdelijk de havengeul aanslibben (gevolg : constante baggerwerken);
- De onderzeese steenberm zou door de golfwerking uitgehold worden aan de voet, waardoor het geheel zich stelselmatig zou destabiliseren;
- op nautisch gebied was het onaanvaardbaar dat in de verlenging van uitgerekend het Westerstaketsel [66] een onderwater steenberm zou aangelegd worden; een aanvaring onder de scheepswaterlijn zou fatale gevolgen hebben.
- Tenslotte wezen we de A.W.K. er op dat een milieueffecten -rapport (M.E.R.) wettelijk vereist was.

Besluit

In het najaar van 1998 zou het Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout (W.L.B.) besluiten dat de proeven negatief uitvielen en het project onwerkbaar was.
Na drie jaren studie werd dit project voor goed opgegeven.

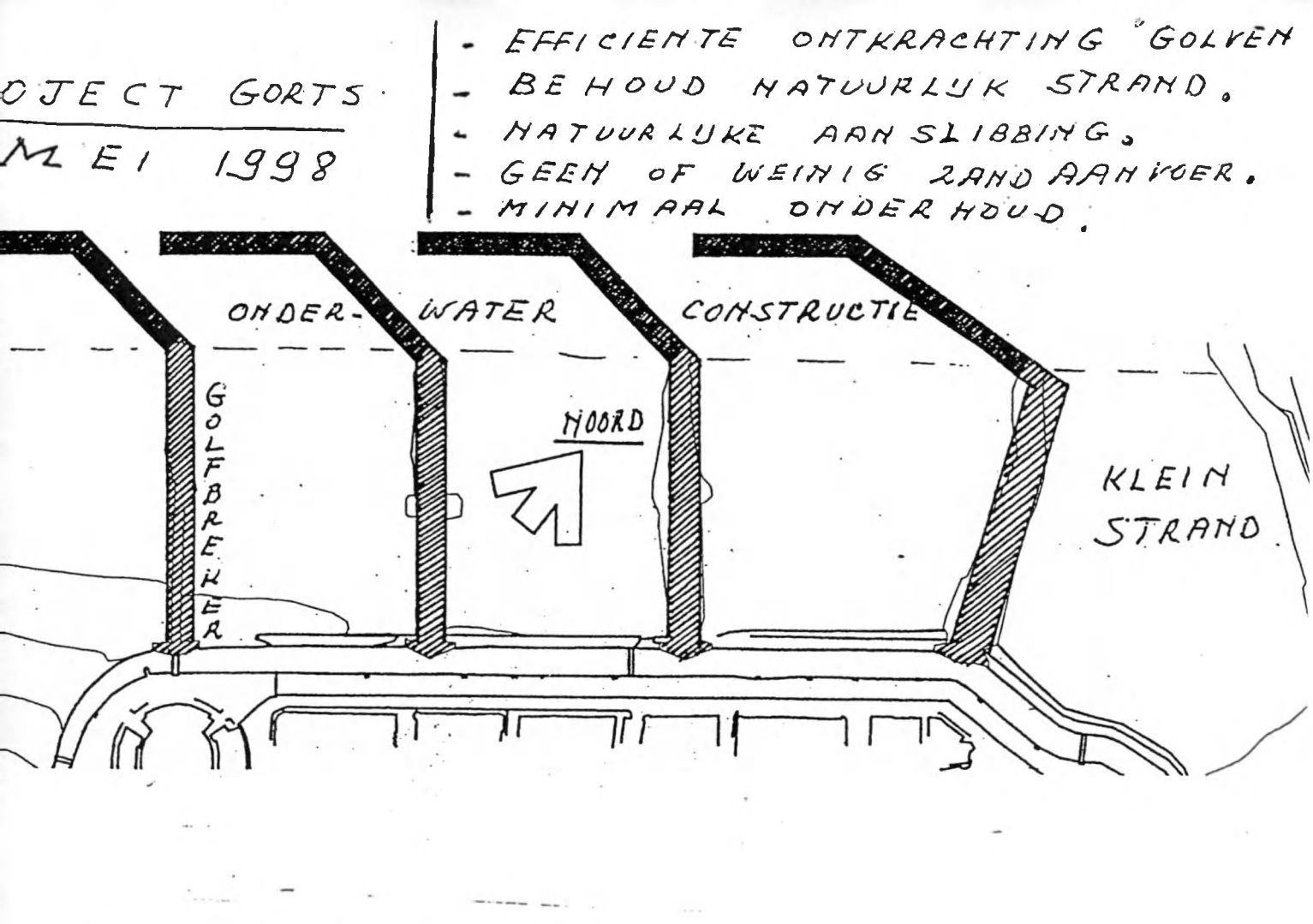

Fig. 6 **Perspectief verhoogde Zeedijk.**

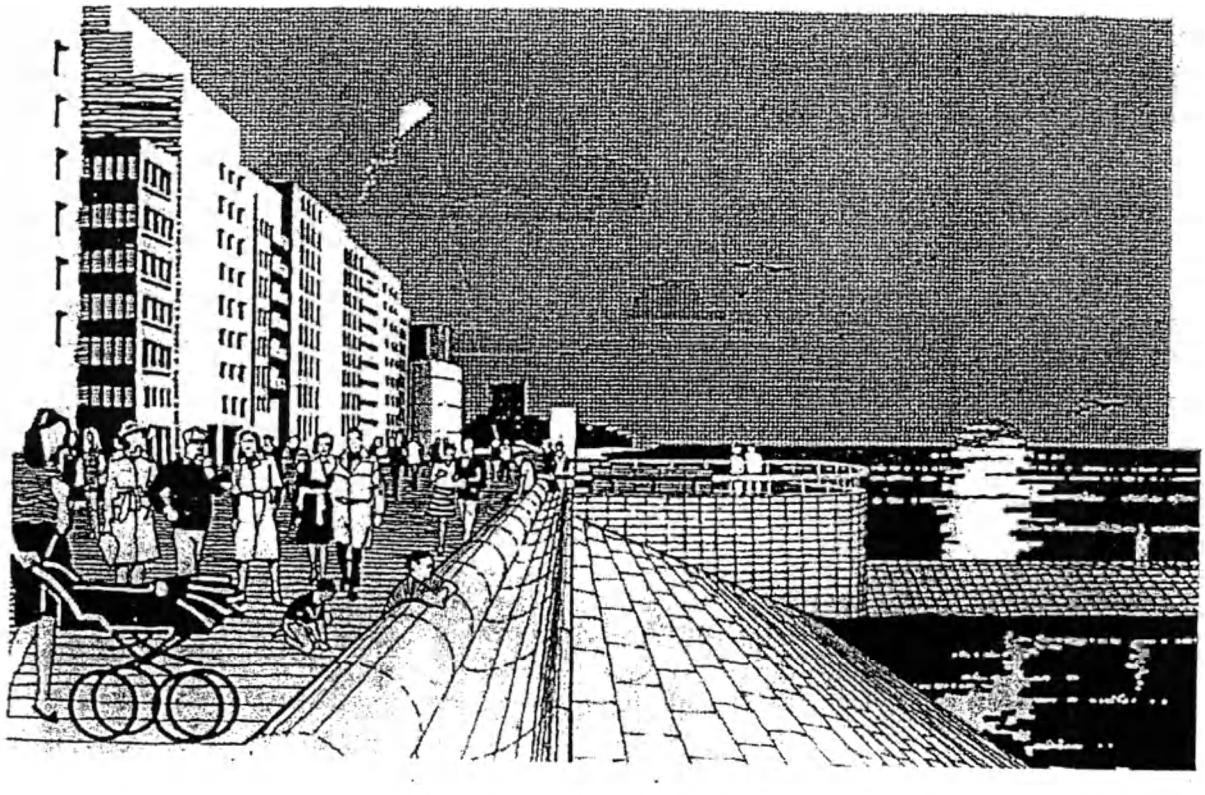

3.3.3.2 Het tweede project A.W.K. (02.12.1998)

Zie *Fig* 7

Beschrijving

De verlenging en de verhoging van het strandhoofd ter hoogte van de Boekareststraat. Het geheel zou een lengte hebben van 641 m., met een hoogte gaande van 5.50 m. Z tegen de zeedijk tot - 2,00 m. Z op ± 500 m. afstand van de Zeedijk. De dam werd omgebogen naar het Westen toe;
Daarenboven zou een zandsuppletie worden opgespoten met hoogte ± 7,50 m. Z tegen de Zeedijk, met een zeewaarts verminderende verticale dikte;
Aan het zeewaartse uiteinde zou een grindsuppletie worden aangelegd, evenwijdig met de Zeedijk.

De verantwoording A.W.K.

Nergens vindt men een expliciete verantwoording voor dit project. Wat wel duidelijk is, was dat de A.W.K. ingezien had dat de zandsuppletie niet ten Noorden maar wel ten Oosten moest ondersteund worden, en zich aldus liet inspireren door het alternatief project van het Comité Stad & Zee (project 1). Zij noemden het een "*Aangroeistrand*" . Wat bewees dat zij de redenering van het Comité bijtraden nl. : **dat de zandaanvoer het gevolg was van de Oostelijke getijstroming.**

Kritiek van het Comité

- De zandsuppletie tussen deze dam en Westerstaketsel was niet ondersteund, waardoor dit een belangrijke aanslibbing van de havengeul meebracht;
- Met een grindberm ten Noorden, onder de laagwaterlijn (- 2,00m Z) zou de erosie door de golfwerking niet vermeden worden;
- Met een strandbreedte van 85 m. bij Hoogwater en 300 m. bij Laagwater, hield men vast aan het principe van '*kunstmatig strand*';
- Met een zandopspuiting van 1,5 miljoen m3. was de kostprijs van het geheel geraamd op 875 mio BEF

Alternatief van het Comité Stad & Zee

Wij bleven vasthouden aan ons alternatief project, nl : de versterking en de verhoging van de Zeedijk.

Het administratief aspect

Op 11 sept.'98 herinnert het Comité andermaal de Minister aan zijn belofte voor een uitnodiging op de waterbouwkundige simulatie te Borgerhout, er aan toevoegende dat ook het alternatief van het Comité zou gesimuleerd en getoetst worden.

Op 1 okt.'98 antwoordt de Minister dat de optie 'versterking en verhoging van de zeedijk 'niet werd weerhouden, maar dat zijn diensten een studie van een alternatief 'hangend strand' hadden ondernomen.

Op 2 dec.'98 besluit de Minister tot de bouw van een "Aangroeistrand"; deze beslissing verscheen in de lokale pers op 18 dec. Het spreekt vanzelf dat tussen oktober en december men onmogelijk het project aan proeven had kunnen onderwerpen. Vandaar dat de Minister geen wetenschappelijke verantwoording kon

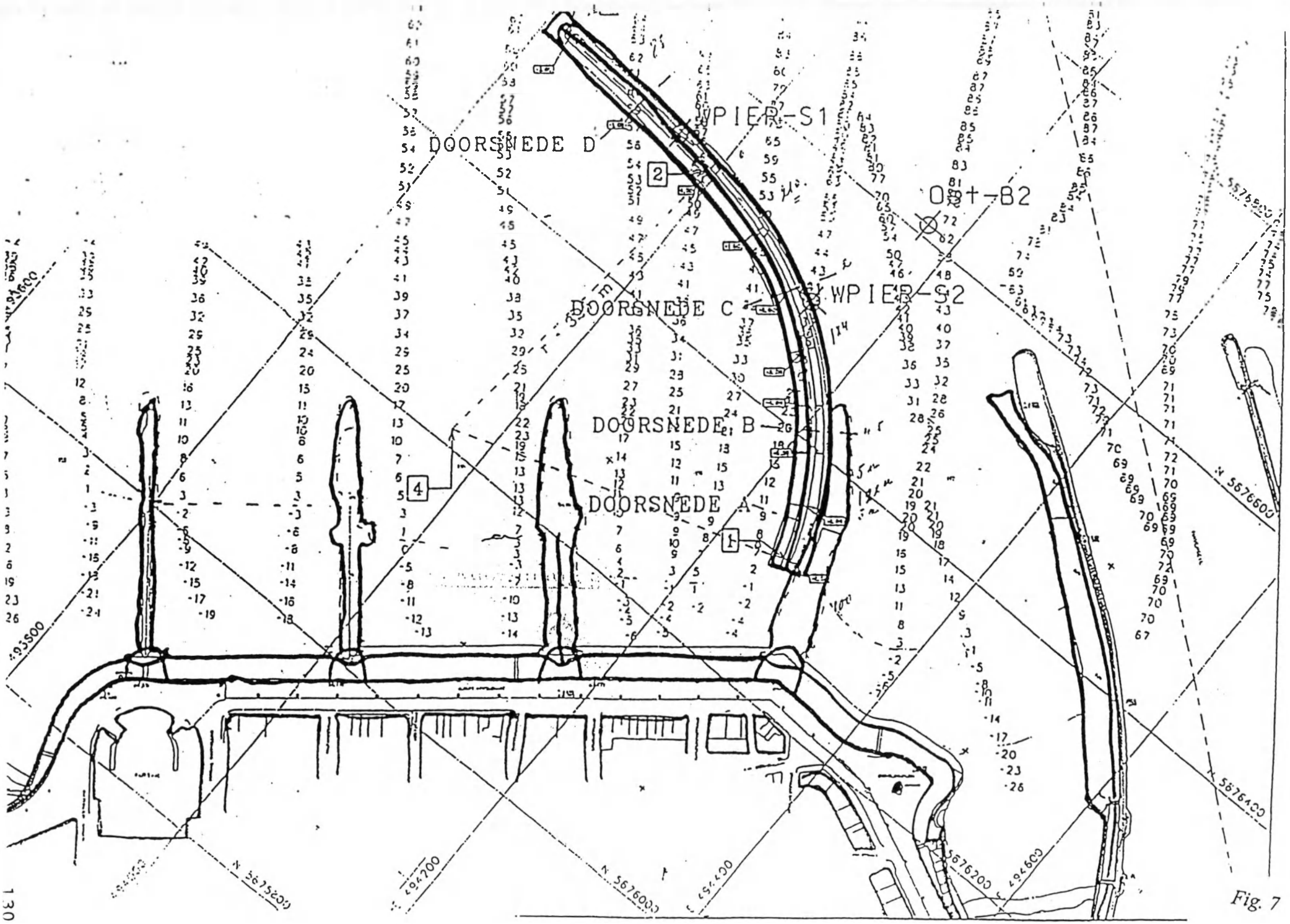
DOORSNEDE D
PIER-S1
OB+-B2
DOORSNEDE C
PIER-S2
DOORSNEDE B
DOORSNEDE A
2
4
1
N 5676600
N 5676400
N 5676200
N 5675800
N 5675600
N 5675400
N 5675200

Fig. 7

geven.

Op 7 maart '99 dringt het Comité er nogmaals op aan om een bezoek te mogen brengen aan Borgerhout, maar thans "met betrekking tot de proeven op het aangroeistrand ".

Op 12 maart werd de **bouwaanvraag** ingediend. Bovendien zullen de uitvoeringsplannen voor de **aanbesteding** reeds betekend worden op 19 maart, gevolgd door het lastenboek op 30 maart. Deze administratieve daden worden gesteld in de grootste stilte.

Op 11 mei '99 wordt de **bouwvergunning** toegestaan. Wanneer, op 12 mei (daags nadien!) het Comité in het labo Borgerhout wordt ontvangen, houdt nog steeds iedereen daaromtrent de lippen op mekaar. Bovendien wordt geen enkele computersimulatie geactiveerd.

Op 26 mei '99 gaat men over tot de openbare aanbesteding, die nog dezelfde dag wordt toegewezen.

Besluit

Het is duidelijk dat de overheid er alles aan gedaan heeft om hoger genoemde procedures zo "discreet" mogelijk te houden. Bovendien, wat de bouwaanvraag betreft, werd er noch een Milieueffecten Rapport (M.E.R.) gevraagd, noch een wettelijk openbaar onderzoek gehouden, zodat de bevolking en uiteraard het Comité, totaal in het ongewisse bleef. Wat de bouwvergunning betreft, werden wij ervan betekend op 31 mei '99.
Daar de federale en regionale verkiezingen zouden plaats vinden op 13 juni '99, was de bouwvergunning aldus onomkeerbaar en een voldongen feit.

Het juridisch aspect

Onnodig aan te halen dat in dit zwaar beladen politiek dossier, door druk en overhaasting, de wet schromelijk werd overtreden. Daar hiertegen administratief niets meer kon ondernomen worden, besliste het Comité op 5 juni '99 een raadsheer te raadplegen. De aanvang van de werken was gepland voor 1 september '99. We stapten bijgevolg op 1 juli '99 naar de Raad van State (RVS) met een 'Verzoekschrift tot schorsing wegens uiterste dringendheid' (UDM procedure) [57], waarin wij aan het hoogste gerechtshof vroegen tien rechtsmiddelen te willen overwegen.

Hieronder volgen de voornaamste argumenten (= rechtsmiddelen)
Het derde middel : Het bestreden besluit schendt de richtlijnen en besluiten betreffende de Milieueffecten beoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten, waarvoor een M.E.R. vereist is (Richtlijn Europese Gemeenschap 85/337 dd. 27 juni '85; BVR [58] 23 maart 1989, aangevuld door BVR 10 maart 1998)

Hoewel we, vanaf 25.08.'98 de overheid - zowel schriftelijk als mondeling hierop gewezen hadden, stelden zij dat de wet niet op haar van toepassing was.
Het vierde middel

Het besluit schendt de wetten, decreten en ordeningen betreffende de openbaarmaking van bouwaanvragen en voor de vergunningen voor M.E.R. - plichtige werken die moeten openbaar gemaakt worden. ('Decreet Ruimtelijke Ordening dd 22 okt. '96 , K.B. 22 juni '71, KB 6 feb. '71, KB 22 juni '91). Zie ons besluit.

Het zesde middel

Het besluit schendt de wetten en decreten betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, en het besluit tot bepaling van de bevoegdheden van de Vlaamse Regering. (Bijzondere wet tot hervorming van de instellingen dd. 08.08'80 - Decreet van 21 okt '97 - BVR dd 19 dec.'97)
Wat hier voornamelijk aan de kaak werd gesteld is dat destijds de Vlaamse Minister van Openbare Werken (indiener van de bouwaanvraag) tevens Vlaams Minister voor Ruimtelijke Ordening was (die de bouwvergunning toekent).
Aldus gaf dezelfde Minister een bouwvergunning af voor zijn eigen bouwaanvraag.

Het tiende middel

Het besluit schendt het zorgvuldigheidbeginsel en het beginsel van zuiverheid van oogmerk. (Hier hanteert de Raadsheer vorige uitspraken van de RVS dd. 27 jan.'92 en 31 mei 1979 en "Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur - Kluwer, 1993)

Er wordt vooral gewezen op de beslissing van de Minister dd. 2 dec.'98, die genomen werd zonder dat hij een wetenschappelijke verantwoording kon geven (geen proeven noch labo testen).

Verder wordt gewezen op de overhaasting in de opmaak van het dossier. Zowel de voorbereidende beslissing van 2 dec. 1998 als de eindbeslissing van 11 mei '99 bezondigden zich hieraan.

Beslissing van de Raad van State

De pleidooien hadden plaats op 7 juli 1999. Op 15 juli '99 schorste de RVS de uitvoering van het project, op grond van het feit dat er geen Milieu Effecten Rapport werd opgemaakt.

Op 20 juli '99 zal onze raadsman een verzoek tot annulering van het project aan de RVS voorleggen. In zijn verslag van 25 sept. 2000, waar hij het derde en het vierde middel gegrond achtte, zal de auditeur bij de RVS aan de Raad de definitieve annulering adviseren.

Deze annulering ten gronde zal nooit uitgesproken worden, daar de A.W.K. reeds op 16 nov.'99 zelf dit project opgeeft, door aan Haecon n.v. te vragen een studie te maken met betrekking tot een gecombineerd project ' zeewering -haveningang '

3.3.3.3 Het derde project A.W.K. (22.10.'99)

Zie *Fig.* 8

Dit is meer als een concept dan als een project te beschouwen, daar de visuele impact op het maritiem -stedenbouwkundig vlak dermate storend is, dat geen enkele

Fig 8
Opgeworpen havendijk
Af te breken Oosterstaketsel
Westerstaketsel
Montgomerydok
Vuurtorendok
Vlotdok
Zeezezandok
Tijdok
OOSTENDE
OOSTENDE - CENTRUM
117
118
3000
N675500
E495500

ernaflef B

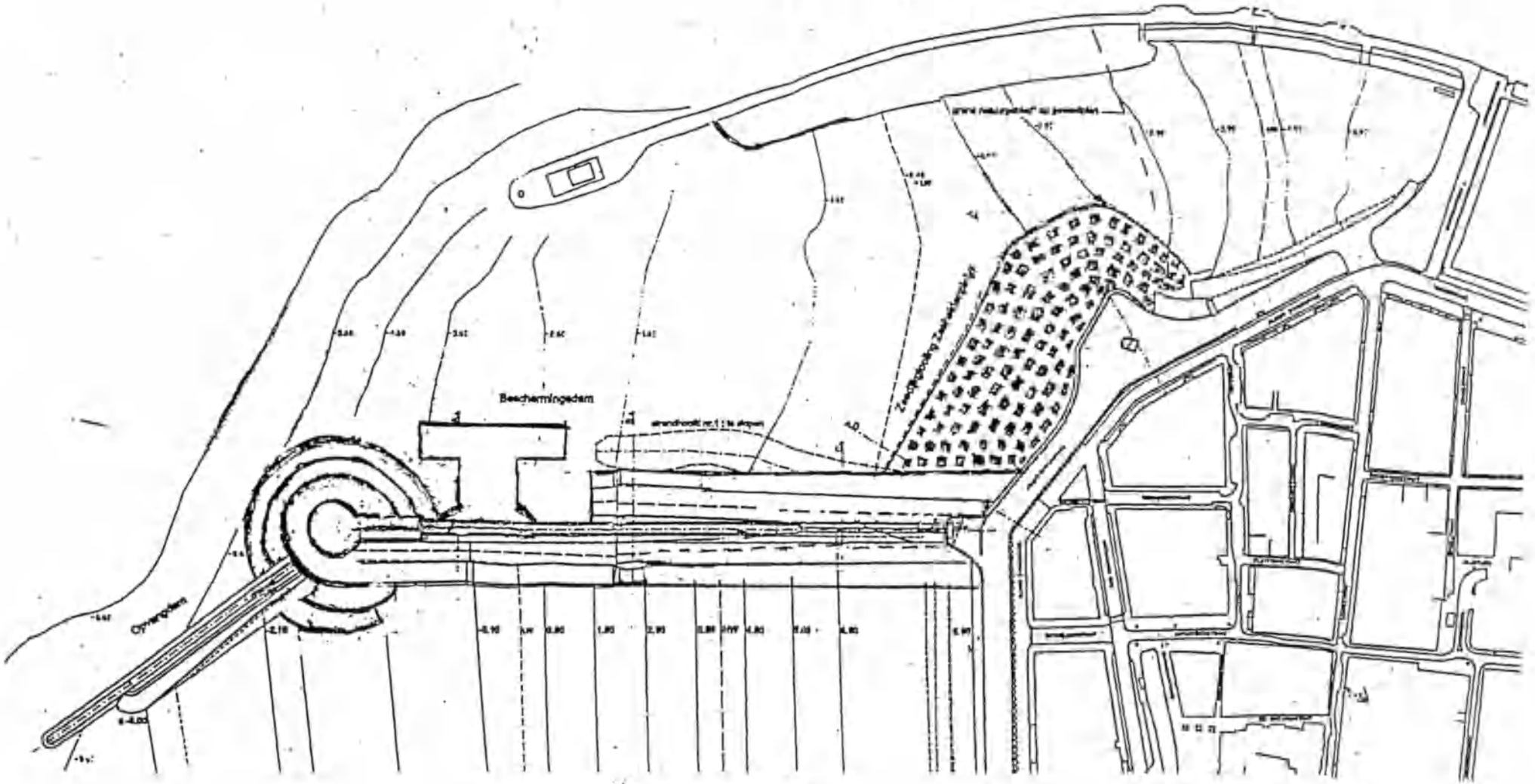

GRONDPLAN
Schaal 1 : 2500
Alle peilen in TAW

Afdeling Waterwegen Kust

Fig. 9

Figuur 3.1.

Onder voorzitterschap van een niet betrokken kabinetschef (Vl. Min. Volksgezondheid) kwam er op 27 maart 2000 een debat tot stand tussen het Comité en de A.W.K.
We argumenteerden dat: **'Twee projecten, gelegen op overlappende coördinaten, nl.: een zeewering en een nieuwe haveningang, gezamenlijk en niet los van elkaar konden bestudeerd worden '** en dat, bijgevolg, een globaal M.E.R. moest opgemaakt worden. Tevens eisten we dat de A.W.K. ons eindelijk zijn waterbouwkundige berekeningen zou overmaken.

Besluit

Het M.E.R. werd geschorst, waarvan publicatie in de pers (18.04.2000), en op 27 april werd ons het document "Het verschijnsel van stormen met een zeer grote retourperiodes (superstormen)" overgemaakt. Na dit gesprek zou de Minister ons tot drie maal toe schriftelijk betekenen dat hij het niet opportuun vond dat we verder nog aan welke dialoog ook deel namen (cfr. zijn brieven 25 feb., 19 okt. en 15 dec. 2000)
We bleven aldus in het ongewisse tot midden december 2000, toen door een gunstige wind het 'ontwerp - M.E.R. dd. 09.11.2000, ons toevallig in handen viel. Dit lijvig dossier beschreef in detail het vierde project.
Dit concept kwam nooit tot een alternatief uitvoerbaar project.
Achteraf gezien komen we tot de conclusie dat het arrest RVS dd. 15.07.'99 de Minister van Openbare Werken ten goede is gekomen, daar het de bouw belet heeft van een naar het Westen toe buigende dam van 641 m. - kostprijs 251 mio BEF (projecten 2 en 3)

3.3.3.4 Het vierde project A.W.K. (09.11.2000)

Zie Fig 9

Beschrijving
De bouw van een aanlegsteiger in zee, dienende als laadplaats van de materialen voor de verdere bouwwerken vanuit zee:

- gelijktijdig de bouw van een nieuwe zeedijkglooiing tussen het Zeeliedenmonument en het begin Klein Strand. Lengte : ± 250 m., breedte 70 m., vernauwend naar het Oosten toe tot 50m. De bekleding ervan bestaat uit betonblokken van 1 m. x 1 m. x 0,50 m;
- de aanleg van een eerste zandsuppletie (zand : 363.000 m3.- zeegrint : 101.000 m3.);
- de bouw van een ononderbroken beschermdam vanaf de Promenade tot 400 m. in zee , hoogte : 9,80 m. Z met borstwering van ± 1,25 m;
- vanaf deze dam bouw van een naar het WNW toe gerichte onderwater zandopvangdam van ± 200m;
- aanleg van een tweede definitieve zandsuppletie (zand : 1.568 m3. - zeegrint 154.000 m3.) zich strekkende vanaf de dam tot vlak vóór de Koninklijke villa. Hoogte : ± 8.00 m. Z tegen de Zeedijk tot - 2,00 m. Z, op een afstand van ± 550 m. evenwijdig met de dijk.

Verantwoording van het project A.W.K.

- Buiten de steiger en de nieuwe zeedijkglooiing zullen alle werken vanuit zee gebeuren, teneinde de bevolking en de seizoengasten zo weinig mogelijk te storen;
- de eerste zandsuppletie is bedoeld als steunvlak voor de beschermdam en zal gedurende de werken Oostende beschermen tegen zware storm;
- de beschermdam die de zandsuppletie ondersteunt, dient tevens als wandeldam in zee (eventueel voor andere toeristische doeleinden);
- de onderwater opvangdam en de grintberm evenwijdig met de Zeedijk belet dat het zand gaat schuiven en in de havengeul terecht komt;
- ten Westen van de beschermdam is de definitieve zandsuppletie bestemd om te weerstaan aan en NW-golfaanval bij een 1000-jarige storm;
- ten Oosten van de beschermdam moet de nieuwe zeedijkglooiing beletten dat, door een 1000-jarige stormvloed uit Noordelijke richting, de stad overstroomd wordt;
- men berekent dat de jaarlijkse zandafslag ± 17.500 m3. zal zijn, tegen een jaarlijkse zandaccumulatie van 30.500 m3.; vandaar weerom de naam '*aangroeistrand*'.
- Kostprijs : 1,527 miljard BEF, **exclusief** de verder geplande uitbouw van de Westelijke- en de volledige bouw van de Oostelijke havendam.

Kritiek van het Comité

Afgezien van onze bedenkingen die we breedvoerig zullen behandelen onder "Hoofdstuk 5 - Zoeken naar een consensus" stellen we in hoofdzaak dat:

- er hier helemaal geen sprake meer is van een geïntegreerd zeewering-haventoegang project;
- er geen globaal M.E.R. is opgemaakt;
- deze logge beschermdam zowel de identiteit van het Oostendse zeefront als het zeelandschap verkracht;
- doordat deze dam gebouwd wordt in de verlenging van de Boekareststraat, men water- bouwkundig verplicht is een met betonblokken beklede zeedijkglooiing aan te leggen, uitgerekend vóór het Klein Strand. Dit is een natuurgebied van grote culturele en historische waarde, en is esthetisch van uitzonderlijke schoonheid.
- Samen met het Comité, zal er vanwege de externe deskundigen van de cel M.E.R. én de stads- en havenbesturen, sterke tegenkanting zijn t.o.v. de uitvoering van dit project.

Het administratief aspect

Zoals aangehaald onder § 5.3.4.4, bleef het comité tot eind 2000 in het ongewisse. Na studie van het M.E.R. dd. 09 nov.2000, kwamen we echter wel tot de conclusie dat deze waterbouwkundig verantwoorde dam **niet noodzakelijk** in het verlengde van de Boekareststraat moest aangelegd worden, om de zandsuppletie ten Oosten te ondersteunen.

Besluit

Gezien de kritiek van de cel M.E.R., maar voornamelijk van de 'uitwendige invloeden' nl. het Stads- en havenbestuur, zou dit project als dusdanig definitief door de A.W.K. opgegeven worden.

3.3.3.5 Het vijfde project A.W.K. (juli 2001)

Zie *Fig* 10 en 10 bis

Beschrijving

- In zee, op 400 m. van de Zeedijk, ter hoogte van de Boekareststraat, wordt in de richting NNO een 80 m. lange bovenwaterdam aangelegd met kruinpeil 7,50 m. Z, die enerzijds de Zeedijk Zeeheldenplein/Klein Strand beschermt tegen zware storm uit NW tot NNE, en anderzijds een beschutte werkplaats vormt voor de toekomstige werken vanuit zee;
- vanaf de voet van deze dam wordt in de richting WNW een 200 m. lange onderwaterdam aangelegd, die zorgt voor de scheiding tussen de zandsuppletie en de havendam;
- gelijktijdig wordt een nieuwe zeedijkglooiing aangelegd van 250 m. lengte op ± 70 diepte ter hoogte van Zeeheldenplein/Klein Strand. Dit wordt bekomen door waaiervormig een aantal plateaus te laten ontstaan uit het strandprofiel. Deze plateaus hebben een breedte tussen 10 en ca. 15 m., met een hoogte verschil dat gradueel oploopt van o tot ca. 15 cm. Langs de randen ervan wordt een 2 m. brede verdiepte geul voorzien waarin het getijwater behouden blijft. Het hoogste plateau is voorzien van een muurtje van 1 m.;
- Vanuit zee wordt, vanaf de NNO-dam, een 300 m. lange steundam opgetrokken met dezelfde kruinhoogte (7,50 m. Z);
- deze losgekoppelde dam wordt met de Zeedijk verbonden door een 100 m. lange keermuur, gesitueerd op het hoogteniveau van de zandsuppletie van 7,00m Z tegen de Zeedijk;
- Op het peil van de bestaande Promenade (9,80 mZ) wordt een 400 m. lange stalen wandelpasserelle aangebracht, die steunt op een ijzeren geraamte en met een loopvlak van 8 m. breedte (kostprijs : 300 mio BEF);
- vanaf én de steundam (300 m.) én de keermuur (100m.) wordt in de richting van het Casino-Kursaal eerst een voorlopige en nadien een definitieve zandsuppletie opgespoten. Deze zal uiteindelijk een hoogte hebben van 7,00mZ tegen de Zeedijk om vervolgens naar een steunberm te zakken van - 2,00mZ, op een afstand van ± 550 m. evenwijdig met de Zeedijk.

Hoeveelheid grondverzet : 1.931.000 m3. zand en 255.000 m3. zeegrint.

Totale kostprijs : 2 miljard BEF, exclusief de verlenging van de Westdam met 120m, en de bouw van de Oostdam van 600 m.

De verantwoording van de A.W.K.

Dezelfde verantwoording als in project 4 blijft hier gelden, maar de structurele wijziging is het gevolg van de kritiek geuit door het comité, de cel M.E.R. en de Stads- en havendiensten. Inderdaad waren de logge structuur van de 400 m. lange bescherm/wandeldam en de met betonblokken beklede zeedijkglooiing niet aanvaardbaar.

Om **waterbouwkundige** redenen wordt de zeewaartse rotonde en de aanlegsteiger vervangen door een naar het NNO gerichte dam van 80 m., en in de plaats van de

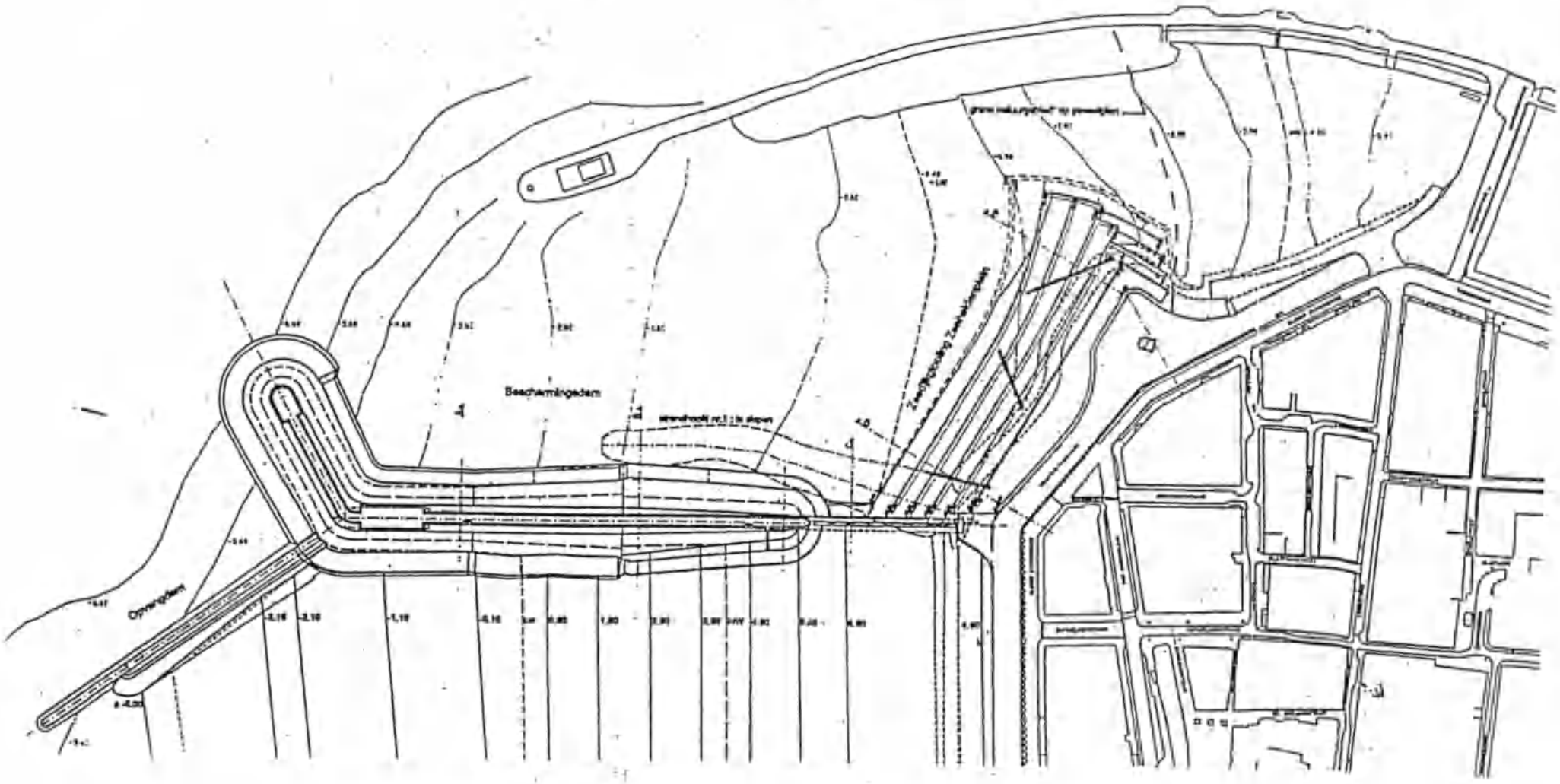

GRONDPLAN
Schaal 1 : 2500
Alle peilen in TAW

Afdeling Waterwegen Kust

Fig. 10

Figuur 3.1.
Beschermingsdam nieuwgaat met aanlanding
aansluitende toepassing
A.W. Waterwegen en Kust
Schaal 1/2500

betonblokken op de zeedijkglooiing kiest men voor de vanuit het strandprofiel oplopende plateaus.

Om **esthetische** redenen, met het oogmerk op transparantie, wordt de steundam losgekoppeld van de Zeedijk en vanaf een nieuw landhoofd op de Promenade wordt een horizontale constructie boven deze dam gesuperposeerd. Men hoopt daarbij dat dergelijke open constructie zal zorgen dat de zichten op zee en het Westerstaketsel maximum behouden blijven.

Kritiek van het Comité
Onze voornaamste bedenkingen hierbij zijn dat :

- er een globaal M.E.R. wederom ontbreekt;
  Dit is zeer merkwaardig. Inderdaad had, op 18 april 2000 de A.W.K. zelf de schorsing van het M.E.R. in de pers gepubliceerd, en daarbij tekstueel verklaard: "*Beide projecten tonen dermate veel raakpunten dat ze voor de opmaak van een M.E.R. als één geheel moeten worden bekeken".*
- er tevens eens te meer geen sprake is van een geïntegreerd Zeewering/Haveningang project;
- de zwevende wandelpasserelle, met haar totale hoogte van ± 11.00mZ (inclusief de borstwering) het transparantieprobleem absoluut niet oplost. Integendeel wordt ze, zowel vanop het Westerstaketsel als vanaf het Casino-Kursaal, als een zeer opvallende visuele hindernis gepercipieerd;
- de plateaus, niet alleen de oorspronkelijke Spilliaertse zeedijkglooiing annihileren, maar tevens het Klein Strand op een zeer agressieve manier inpalmen;
- het Klein Strand, in de tang genomen door de omringende constructies (steundam, keermuur en plateaus, verdwijnt als het ware in een diepe put van 8 m.

In het volgend hoofdstuk 5 zoeken wij naar een consensus en zullen we over de nadelen van dit project uitvoerig uitweiden

3.3.3.6 Alternatief van het Comité
Zie *Fig* 11

Reeds in dec '99 vernamen we dat een M.E.R. door de A.W.K. was aangevraagd en dat de publicatie ervan voorzien was voor maart 2000.

Op 27 maart 2000 hadden we aan de A.W.K. reeds gesuggereerd de Westelijke halve dam (3e. project) op de een of andere manier aan de Zeedijk te koppelen. Daar de A.W.K. op 18 april 2000 was ingegaan op de schorsing van het aan gang zijnde M.E. rapport en we tevens veronderstelden dat aan onze hoger vermelde suggestie gevolg zou worden gegeven, probeerden we een alternatief uit te werken dat het zeefront en het zeegezicht zoveel mogelijk intact zou laten.
De beste oplossing die wij bedachten was het strandhoofd naast het staketsel te verhogen en te verlengen, om aldus te gebruiken als steundam van de zandsuppletie.
In de context van "Duurzame ontwikkeling" was het tevens onze bedoeling het Westerstaketsel, - dat zo wie zo moest behouden blijven, te herwaarderen en te moderniseren.
Zie *fig 11* 'Perspectief van de Haveningang van het Comité Stad & Zee'.

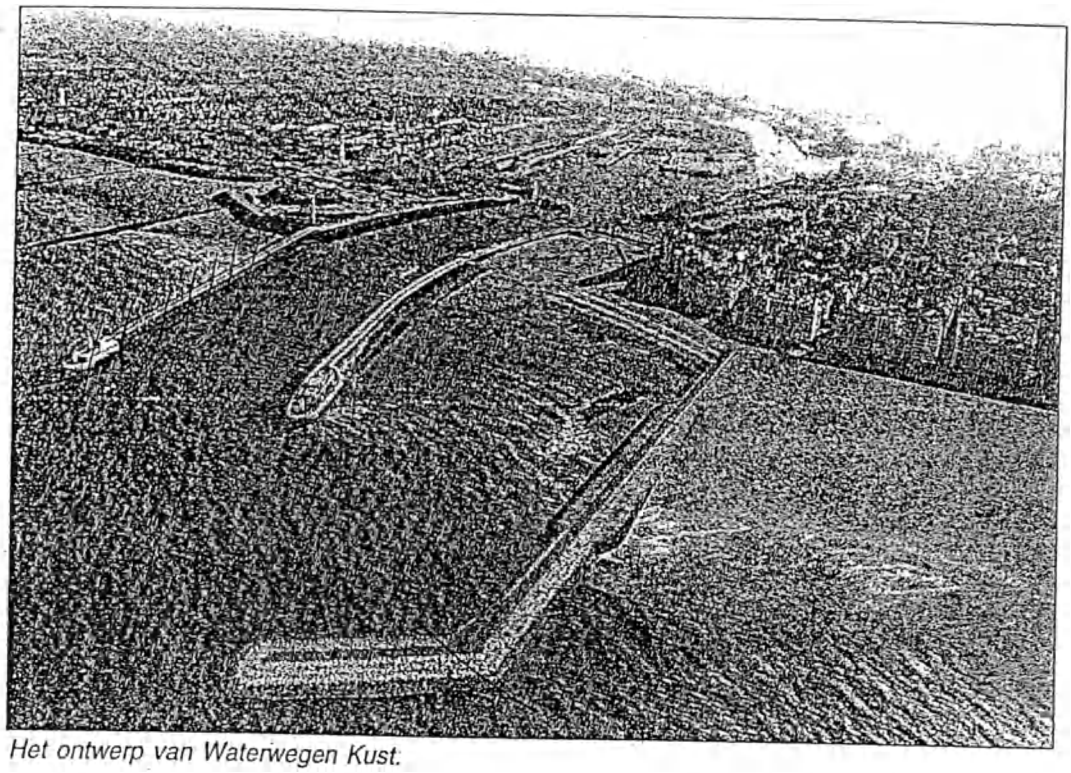

Het ontwerp van Waterwegen Kust.

Fig. 10 bis

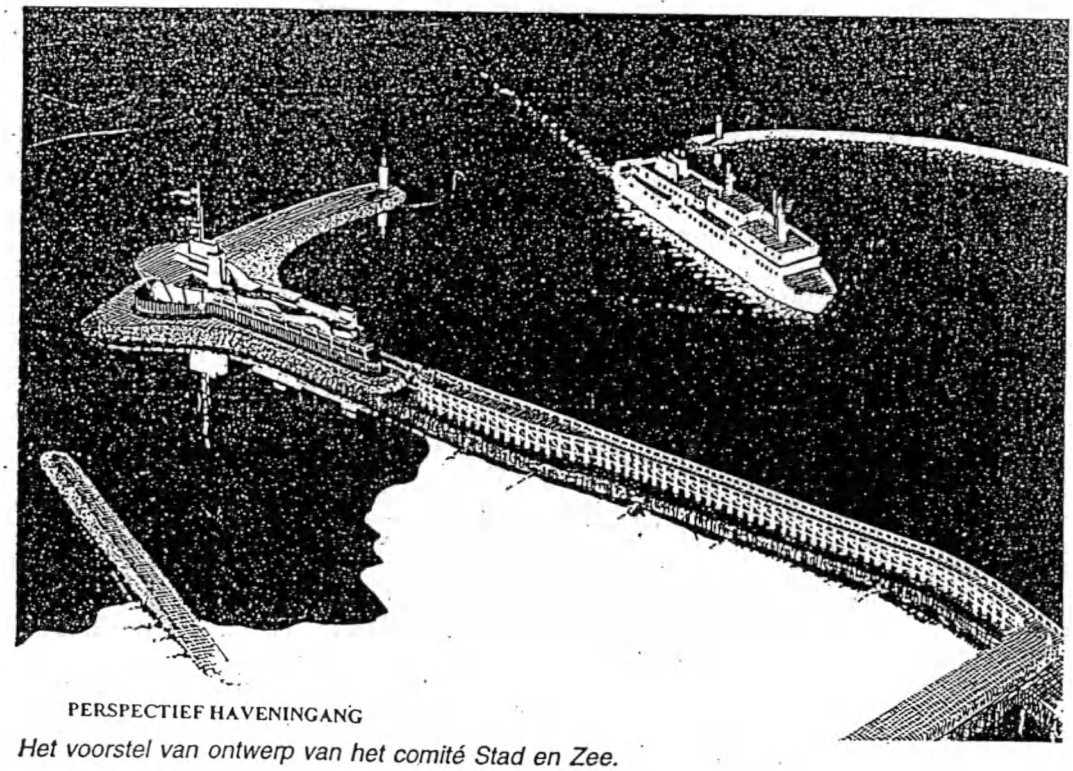

PERSPECTIEF HAVENINGANG

Het voorstel van ontwerp van het comité Stad en Zee.

Fig. 11

Gedurende het verder verloop van 2000, bij gebrek aan een door de Minister toegelaten dialoog met de A.W.K., zullen we ons alternatief bespreken met de uitwendige deskundigen van de cel M.E.R. (Belconsulting-Tielt), en zullen er verscheidene contacten en besprekingen zijn met o.a. de Vlaamse Bouwmeester, de cel M.E.R. van AMINAL, de Bond Beter leefmilieu (BBL) en de Culturele Raad Oostende. Zodoende zullen we systematisch ons project optimaliseren.

Het administratief aspect
Gezien het hier gaat over een periode van ± 7 maanden, zullen we ons beperken tot de belangrijkste administratieve handelingen.

Op 23 jan.2001 stelde de A.W.K. een nieuw project voor aan de pers en aan 'Ondernemend Oostende' in het Casino -Kursaal. Tevens waren de topministers van de Federale en Vlaamse regeringen aanwezig.

Tot onze verwondering wordt het Comité met een brief dd. 12.02'01 door de A.W.K. uitgenodigd voor "*een constructief overleg, zodat we gezamenlijk tot de best mogelijke oplossing voor een veilige en leefbaar Oostende kunnen komen*".

Op 22.02'01, en in het volste vertrouwen dat we eindelijk zullen gehoord worden, leggen wij ons alternatief en argumentatie voor aan de intussen samengestelde **stuurgroep**.

Met een schrijven van 21.03.'01 vraagt de A.W.K. ons uitdrukkelijk "**onze discussie niet in de media te willen voeren**". Het Comité zal zich daar strikt aan houden, in tegenstelling tot de overheid. Inderdaad had de A.W.K. reeds op 13.03.'02 in de pers een artikel gepubliceerd, waarin ze lieten weten dat de uitvoering van het project "gepland was tegen 15 juni". De Stad Oostende zou niet achterblijven en publiceerde in "De grote Klok" dd. 01.04.'01 dat "de bouwaanvraag en het openbaar onderzoek in behandeling waren. Dit was onmogelijk daar het M.E.rapport nog niet af was.

Op 15.05.'01 gedurende de 2e. vergadering van de stuurgroep en het Comité, werd ons alternatief verworpen, voornamelijk omdat de steundam langzij het staketsel "*giereffecten* [59] zou veroorzaken en de "*indringende golfenergie*" [60] de behandeling van de schepen in de dokken zou hypothekeren.

Op 11.04.'01 liet de A.W.K. ons weten dat "in het kader van transparante communicatie naar de bevolking en andere doelgroepen toe, *"de opdracht gegeven wordt aan een communicatiebureau voor het leveren van communicatiebegeleiding bij diverse projecten";*
Er werd een videofilm vervaardigd, de bevolking werd geïnformeerd en op de Zeedijk werd een kijkdoos geplaatst, waarin voornamelijk de wandelpasserelle werd geprojecteerd. De kijkdoos, geplaatst vóór het Pasenverlof, bleef nadien nog enkele maanden op de zeedijk staan.

Midden juli 2001 verscheen het M.E.rapport, en op 26 sept werd de "Aankondiging van een openbaar onderzoek over een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning" uitgehangen aan het Stadhuis Oostende en op borden op de Zeedijk.

In feite ging het hier om **drie afzonderlijke bouwaanvragen** tot structureel herstel van de kustverdediging Oostende -Centrum. Zij werden als volgt verwoord :
- Het bouwen van een beschermdam en de strandsuppletie - eerste fase
- Het vernieuwen van de zeedijkglooiing ter hoogte van het Zeeheldenplein
- De aanleg van de tweede fase van de zandsuppletie

Op 05 okt. '01 werd door de Stad Oostende en de A.W.K. een expo geopend in het Thermae Palace Hotel, nadien voortgezet in de Stadsbibliotheek. De organisatoren verwachtten veel volk en er werden 10.000 gratis posters en brochures gedrukt.

Op 12 okt. '01 werden we door de A.W.K. nog eens uitgenodigd om ons advies te geven m.b.t. het M.E. rapport. We beperkten ons tot het laten opmerken dat wij op de bouwaanvraag met M.E.R. een bezwaarschrift zouden voorleggen volgens de wettelijke voorschriften.
Dit lijvig bezwaarschrift werd door drie leden van het comité neergelegd op het Stadhuis Oostende op 24 okt.'01. Zij gaven drie kopijen af, daar het drie bouwaanvragen betrof.

Na een bijzonder lange studie ervan werd de bouwvergunning toegestaan op 23 mei 2002. Merkwaardig was dat deze bouwvergunning enkel sloeg op één bouwaanvraag, nl. : het bouwen van de beschermdam en de aanleg van de zandsuppletie -eerste fase.

Het juridisch aspect
Gezien de uitvoering van de werken gepland was op 1 sept. 2002, en de bouwvergunning onomkeerbaar was, legden wij op 12 juni'02 aan de Raad van Staat negen rechtsmiddelen voor in een" Verzoekschrift tot schorsing wegens Uiterste dringendheid".
Hieronder de belangrijkste ervan
In de inleidende rubriek FEITEN lieten we aan de RVS opmerken dat het merkwaardig was dat, ofschoon het ging om een totaalproject, er voor drie van de vier onderdelen een afzonderlijke bouwvergunning was ingediend, terwijl vooralsnog geen aanvraag was ingediend voor de spraakmakende wandelpasserelle, noch voor de keermuur van 100 m. tussen de beschermdam en de Zeedijk.
Deze gesaucissoneerde werkwijze had drie naast mekaar lopende openbaar onderzoeken noodzakelijk gemaakt en aldus van de belanghebbende burgers (o.a. het Comité) drie bezwaarschriften vereist. We zagen de zin daarvan niet in, tenzij het de bedoeling geweest was door een cascade van vergunningen ons de moed te ontnemen om er ons bij de RVS tegen te voorzien.

<u>Het tweede middel</u>
Het bestreden besluit schendt de wet ter bescherming van het mariene milieu van de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, alsmede de bepalingen van de wet betreffende de daaraan verbonden regels voor het opmaken van een M.E.R. (KB 20 jan.1999 - KB 20 dec 2000) Inderdaad ligt de beschermdam en een deel van de definitieve zandsuppletie met grindberm ten Noorden van de laagste laagwaterlijn, die de grenslijn bepaalt tussen de Vlaamse regionale en Belgische territoriale wateren.

<u>Het vijfde middel</u>

Het omstreden besluit schendt de wet betreffende de **openbare onderzoeken**, over aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning (BVR dd 5 mei 2000).

De wandelpasserelle werd volledig uit de bouwaanvraag gelicht, en kon dus niet vergund worden. Nochtans was nopens deze passerelle heel wat te doen geweest. Ze maakte deel uit van de bouwplanning waarop het gehele project grotendeels steunde (o.a. de afkoppeling van de beschermdam). Ze was een onlosmakende peiler van het gehele project en werd **door alle middelen bij de bevolking gepromoot**. Ze was de publiekstrekker nr. 1 en werd gebruikt om de bevolking voor het project te winnen. Niettegenstaande dit werd een **substantieel ander** project goedgekeurd, nl. de bouw van een beschermdam zonder passerelle. Bovendien zou zonder deze passerelle de bezwarenbundel er ongetwijfeld gans anders uitgezien hebben. Zodoende werd het openbaar onderzoek geviseerd en zelfs misbruikt. **De bevolking was misleid geweest.**

Het zesde middel (kort)
In dit rechtsmiddel wordt gebruik gemaakt van de richtlijnen van Ruimtelijke Ordening (DORO dd. 18 mei '99) waarvan het art. 99 voorziet dat "Stedenbouwkundige vergunningen **moeten geweigerd worden** wanneer niet is voldaan aan de regels betreffende de toegang van personen met verminderde toegankelijkheid tot **publiek** toegankelijke gebouwen en/of bebouwingen. Hieronder viel de vernieuwing van de zeedijkglooiing onder de vorm van opeenvolgend plateaus.

Het negende middel
Het besluit schendt de richtlijnen die voorzien zijn voor het uitvoeren van werken waarvoor en M.E.R. vereist is, voor de volledigheid van de aanvraag. (Richtlijn EG 85.337 dd. 17 juni'85 - KB 20 jan '99 - BVR 23 maart 1989). Inderdaad behandelt het M.E.R. enkel het deelaspect zeewering. Tijdens de opmaak er van echter, evolueerde het project, vooral als gevolg van een **afstemming** ervan **op het alternatief renovatie van de haventoegang.**

Omzeggens op iedere bladzijde van het dossier blijkt dat de beschermdam met zijn NNO- verlenging van 80 m., de **Westdam** wordt van de toekomstige nieuwe voorhaven. Hij is dus een **deel** van een **zeehandelshaven** project (schepen groter dan 1350 Bruto Register Ton). Uit de richtlijn hierboven volgt dat het **totaalproject** (zeewering/ haven -ingang) had moetoen onderworpen worden aan een **totaalbeoordeling**. Dit was hier duidelijk niet gebeurd.

Beslissing van de Raad van State

De pleidooien grepen plaats op 21 juni 2002 De motivatie van de RVS maakt het voorwerp uit van tal van overwegingen in het voordeel van het Comité Stad & Zee.
Zij vindt ons vijfde rechtsmiddel zeer ernstig.
Op 9 juli 2002 schorst de RVS de uitvoering van het project, op grond van het feit dat:

- **de wandelpasserelle, deel uitmakende van een totaalproject, noch aangevraagd noch aan een openbaar onderzoek onderworpen werd,**
- **de verwezenlijking ervan had moeten betrokken worden in de totaalbeoordeling.**

Op 12 juli 2002 dienden we bij de RVS een annulatie verzoek voor het project in.
De definitieve schorsing werd door de RVS uitgesproken op 19 dec. 2003.

Voetnoten bij Deel 3C

54 langste wandelpier = Southend Pier te Southend-on-Sea (Essex) GB. Deze pier is 2,15km.lang en werd geopend in 1889, met toegevoegde verlenging in 1929.

55 Oostelijk getij: In tegenstelling tot de wind die uit een bepaalde richting komt, stroomt het getij naar een welbepaalde richting

56 Westerstaketsel: In de laatste decennia hadden op dit staketsel bijf aanvaringen plaats. In 1983 strandde een ferry op golfbreker 4 West; in 1993 liep een koopvaarder vast op golfbreker 1 West.

57 Tegen een bouwvergunning kan enkel in beroep gegaan worden bij de RVS. Er is de 'gewone procedure' en de 'kortgedingprocedure'. Deze laatste kan nog eens opgesplitst worden in de gewone 'schorsingprocedure' en de 'uiterst dringende procedure' met Uiterst Dringende Middelen.

58 BVR Besluit Vlaamse Raad

59 Giereffecten - Uitwendige effecten op het schip, die het ongewild van koers doen veranderen. Hier betreft het de teruggekaatste golf van het boegwater tegen een dam van de haveningang.

60 Indringende golfenergie: een gedeelte van de zeegang die langs de haveningang binnenkomt

DEEL 4 : VOORSTEL VAN CONCEPT COMITE STAD EN ZEE. KUSTVERDEDIGING OOSTENDE – CENTRUM (JUNI 2003)

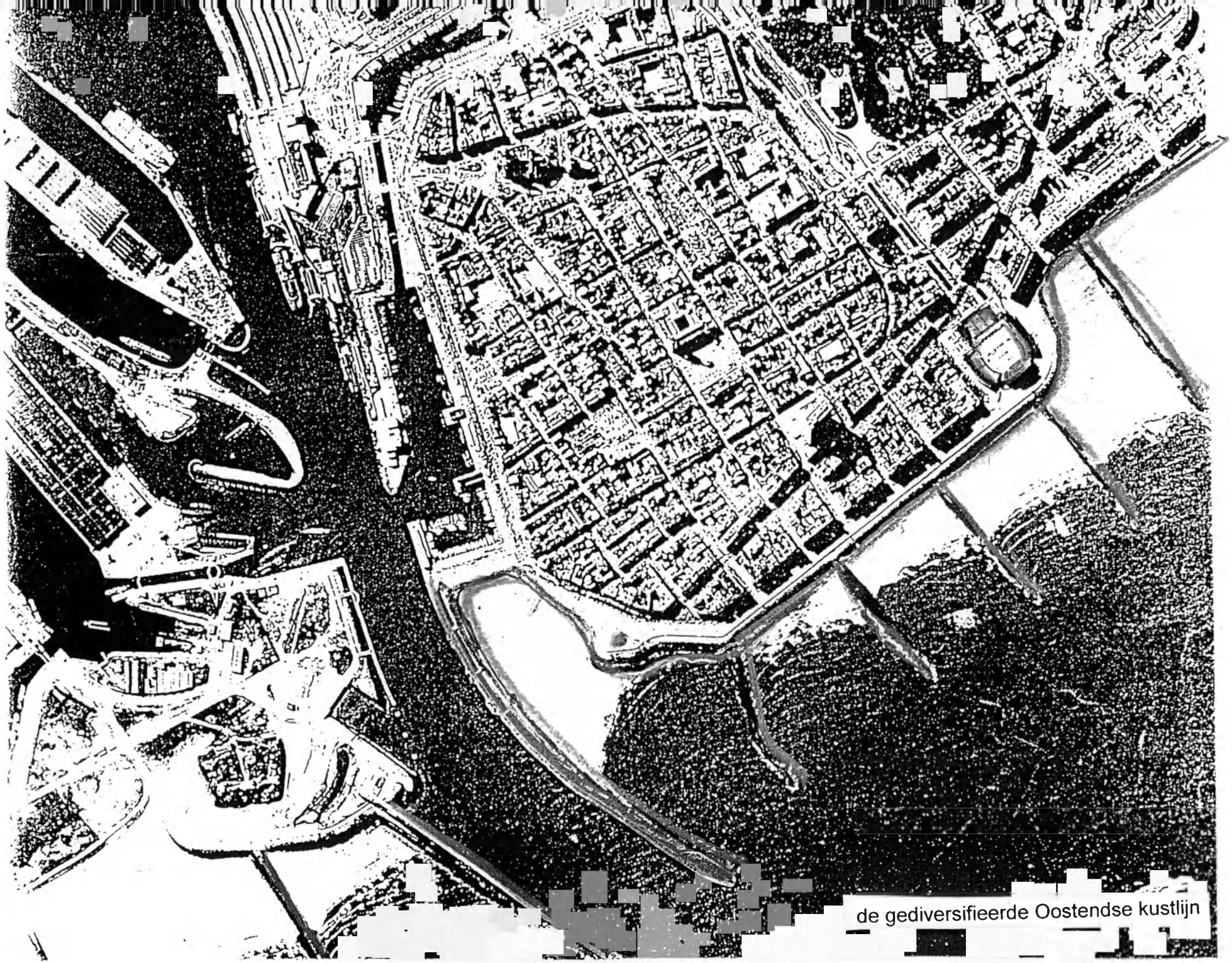
de gediversifieerde Oostendse kustlijn

INLEIDING

De gegevens in het laatste paragraaf van het voorgaand Deel 3C deelt de laatste beslissing mee van de Raad van State (19 dec. 2003) waardoor de toekenning van de bouwaanvraag van het vijfde project A.W.K. geschorst werd.
Op 30 september 2002 ontvangt het Comité Stad & Zee een schrijven van de A.W.K. zeggend dat hun diensten werken aan het samenstellen van een dossier rond het project kustverdediging Oostende Centrum. In dat kader zouden zij het laatste **alternatief van het Comité Stad & Zee verder willen evalueren.**
Er werden, op 6 februari en 24 april 2003, twee vergaderingen aan gewijd. Op deze vergaderingen presenteerde het Comité Stad & Zee een volledig nieuw concept dat hier verder uiteengezet wordt.
Daarentegen constateerde het Comité echter dat de A.W.K. nog steeds bezig was met het vijfde - geschorste - project aan te passen.

4.1 Kritiek op het vijfde project van de A.W.K.

Het betreft acht hoofdbezwaren vermeld in het bezwaarschrift [1] opgesteld door het Comité Stad & Zee :

1. Het zeeweringproject maakt geen deel uit van een globaal geïntegreerd haven- en zeeweringstudie
2. De beperkte en voorlopige betekenis van het M.E.R
3. De plicht van het M.E.R. om alternatieven te ontwikkelen en te vergelijken met het project A.W.K.
4. Argumenten tegen een hoogliggend kunstmatig strand van + 7 m. Z
5. De aantasting van het Habitatrichtlijngebied en Ramsar gebied 'Vlaamse banken'
6. De ingrijpende en onherstelbare schade aangebracht aan het monumentaal en maritime -landschappelijk erfgoed
7. De ingrijpende en onherstelbare schade aangebracht aan het ensemble van het Oostendse zeefront
8. De foutieve vermelding van data op de aankondiging van het openbaar onderzoek.

Met onderhavige studie en project wil het Comité Stad &Zee drie hoofdstellingen verdedigen:

4.1.1 In het eerste hoofdstuk wordt gesteld dat het Oostendse zeefront in het algemeen en de Zeedijk en Staketsel in het bijzonder, uniek zijn en aldus de identiteit van Oostende vormen. Doorheen de tijden en tot op vandaag is Oostende een Zeebastionstad met een vooruitgeschoven dijk in zee. Aldus vormt zij een zeedijkpodium : een symbiose tussen stad en zee. Dit stedenbouwkundig en cultureel maritiem landschap moet behouden en beschermd worden als waardevol erfgoed.

4.1.2 In het tweede, derde en vierde hoofdstuk wordt aangetoond dat het huidig vijfde project ingrijpende en onherstelbare schade toebrengt aan dit niet beschermd monumentaal - en maritiem -landschappelijk erfgoed. Deze wetenschappelijke nautische studie toont de éénzijdigheid aan van het waterbouwkundig concept van de A.W.K. m.n. de vooringenomenheid om enkel

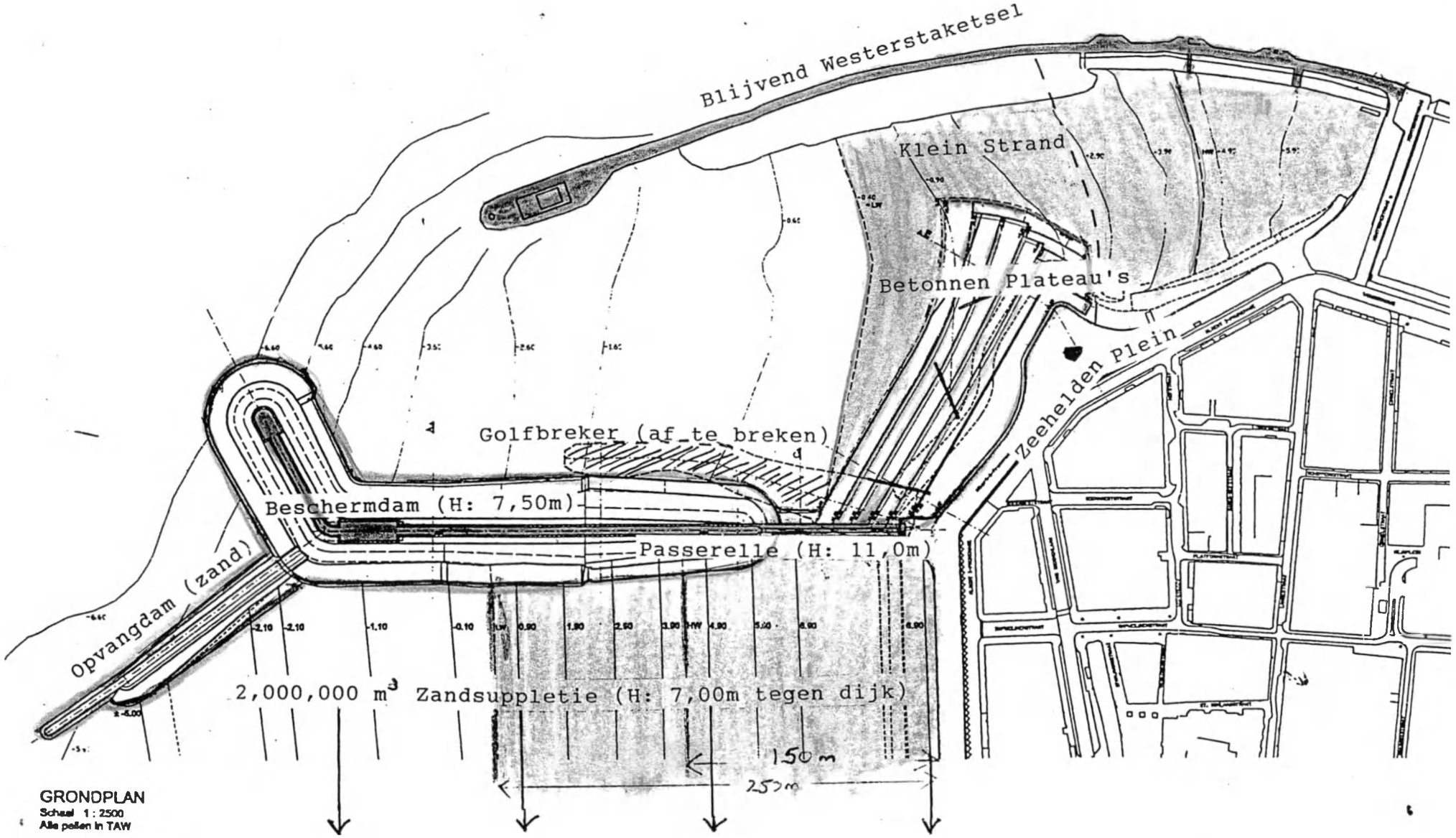

Fig. 1 PROJECT WATERWEGEN KUST

MER STRUCTUREEL HERSTEL KUSTVERDEDIGING OOSTENDE CENTRUM

Figuur 3.1.
Beschermingsdam havengeul met vernieuwing aansluitende zeeglooiing
A.d. Waterwegen en Kust

Schaal: 1/2500

Belconsulting N.V.

de technologie van een zeewering (kunstmatig strand) met dam te gebruiken dat precies aan het erfgoed veel schade aanbrengt. Anderzijds verwijst het vierde hoofdstuk naar de vele tekortkomingen in de studie van de A.W.K. Verder werden een groot aantal gegevens onderzocht die ons toelaten andere waterbouwkundige alternatieven voor te dragen die enerzijds de zeedijkglooiing niet beschadigen en waarbij anderzijds de zeedijkglooiing fysisch en visueel contact blijft houden met de zee.

4.1.3 De grondige studie, deels van het niet beschermd waardevol erfgoed, alsook van de nautische en waterbouwkundige gegevens, laat ons toe om, met voldoende technische kennis, een waterbouwkundig concept voor te dragen dat niet enkel garant staat tegen overstroming maar tevens de Zeedijk en het Staketsel vrijwaren van verminking of ontwaarding.
Hier worden kort enkele aspecten van het vijfde project A.W.K. belicht, die voor het Comité Stad & Zee onaanvaardbaar zijn om tot een goed compromis te komen.
Deze argumenten steunen ook op de bezwaren geformuleerd in het Milieu Effecten Rapport [62].

De inplanting van de beschermingdam ter hoogte van de Capucijnenhelling is onaanvaardbaar omdat het precies de kust -planigrafie van Oostende fundamenteel schendt. Het brengt de haveningang virtueel in het midden van het bastion. Hierdoor wordt de duidelijke fysische scheiding teniet gedaan, tussen bastion en haveningang, gecreëerd door het Klein Strand.
Met deze inplanting schept de beschermdam een dualiteit met het Westerstaketsel en verliest het aldus haar positie als meest markante onderdeel van de huidige havenmond.
Niet enkel is de inplanting van de beschermdam vreemd, ook de conceptuele vormgeving is buiten context, alsook de onharmonische manier waarop deze dam aansluit op de Zeedijk.

Hierover schrijft **het M.E.R**. van juli 2001 § 6.4.3.1 het volgende:

" De aansluiting van de beschermingsdam op de bestaande zeeglooiing wordt tenslotte op een wijze uitgewerkt die niet in verhouding is tot het nog steeds herkenbare schaalniveau van de bestaande uitgestrekte Zeedijk."
"Met de conceptuele vormgeving van de beschermingsdam wordt een nieuwe typologie uitgewerkt die in meerdere opzichten afwijkt van de reeds aanwezige strandhoofden. Zo wordt de onderbouw van de dam in twee differentiërende materialen opgevat. Het concept en de materiaalkeuze voor de bovenbouw van de beschermingsdam (staalconstructie met houten loopvlak) introduceert eveneens een nieuwe typologie als wandelpasserelle.
"Hierbij wordt dan weer opgemerkt dat beide elementen ruimtelijk concurrerend tegenover elkaar geplaatst worden. De inpassing van een verticale keermuur - zichtbaar bij hoog - en laagwater - en de aanbouw van een landhoofd tegen de bestaande Zeedijk vormen een andere aanmerkelijke toevoeging die de ensemble -waarden van de Zeedijk beïnvloeden."

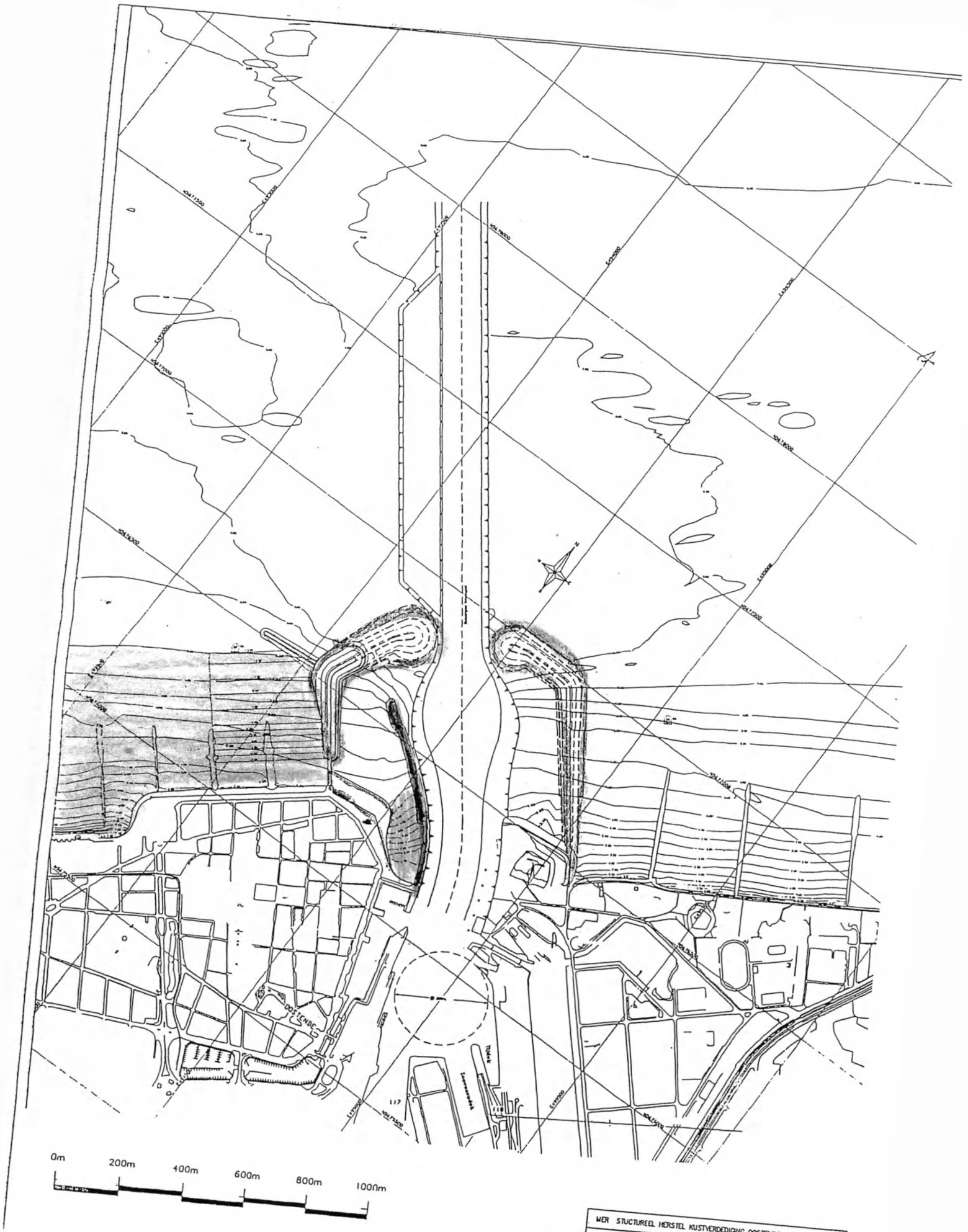

MER STRUCTUREEL HERSTEL KUSTVERDEDIGING OOSTENDE CENTRUM

Figuur 4.1.

Haven van Oostende ontwerp haventoegang
Schaal: 1/10000 (Bron : Haecon – AWK)

Beloosselang

De aanslag op de zeedijkglooiing van het bastion als belangrijk onderdeel van het maritiem –landschappelijk erfgoed.

Het M.E.R van juli 2001 beoordeelde in Hoofdstuk 6 en 7 bladzijden 91 t.e.m. 175, 19 effecten veroorzaakt door het project zeewering A.W.K op het maritiem-landschappelijk erfgoed van Oostende. Daarvan telt men 5 maal meer negatieve gevolgen dan positieve.
Ook de aanleg, ter hoogte van het Zeelieden Monument en het Klein Strand, van de plateauvormige betonnen structuur, met een lengte van ± 250m. en een diepte van ±70m., deels op de zeer kenmerkende spiliaertaanse zeedijkglooiing, deels op het Klein Strand zelf is zeer negatief.

Hierover schrijft het M.E.R. van juli 2001 § 6.4.3.1. het volgende :

"Met de voorgestelde wijziging van de zeeglooiing ter hoogte van het Zeeheldenplein wordt, ondanks het behoud van de bestaande bovenrand, een nieuwe typologie uitgewerkt die afwijkt van de bestaande dijk.
"De plateauvormige opvatting en de differentiërende materiaalkeuze doen afbreuk aan de consequente vormgeving en opbouw van de bestaande Zeedijk. "

De aanslag op het Klein Strand

Wezenlijk zou het Klein Strand verdwijnen omdat het deel zou uitmaken van de haveningang, deels ook omdat het, met het wegnemen van de golfbreker ten Westen van het huidig Westerstaketsel, een andere morfologie zou vertonen. Als dusdanig wordt het weggeveegd uit de merkwaardige planigrafie van de Oostendse kust. Anderzijds verliest het zijn belangrijke stedenbouwkundige articulerende functie tussen Visserskaai en de Zeedijk Promenade.

De aanslag op de belevingskwaliteiten en perceptiewaarde van het bastion zelf.

Door de zee vóór het bastion te dempen met 2 miljoen m3. zand zullen er zich meerdere fundamentele fysische en perceptieve wijzigingen voordoen. De bastionhoogte, met peil ±10,00m. Z, tegenover het bestaand hard zand peil 2m. wordt met 8m. verminderd. Hierdoor wordt vooreerst het dominerend podiumgevoel, dat een brede uitkijk geeft op een ongerept maritiem landschap, ongedaan gemaakt.

Ten tweede wordt het zicht op de zee en op de voortdurende afwisseling van ebbe en vloed met het klotsen van de zee bij vloed tegen de Zeedijk, eveneens uitgeschakeld.

Ten derde zouden de historische golfbrekers, door de definitieve zandsuppletie van de A.W.K., verdwijnen.

Tenslotte verdwijnt de helling van 20° van het bastion en mede daardoor gans de zeedijkglooiing over een lengte van ±500m. tussen de Capucijnenhelling en het Kursaal.

Hierdoor wordt de Belgische kust éénzelfde eenheidsworst. Precies de differentiële kenmerken van de Oostendse planigrafie worden hier genegeerd. Hier worden de fundamentele en universele principes van duurzame ontwikkeling, monumentenzorg en landschapsbescherming, het behoud en valorisering van het eigene, genegeerd en gedwarsboomd.
Om deze redenen heeft het Comité Stad & Zee een grensverleggend alternatief ontwikkeld.

4.2. De voorwaarden

Na compilatie van het volledig dossier terzake, heeft het Comité Stad & Zee naar een concept gezocht dat moest voldoen aan :

- de waterbouwkundige eisen van de A.W.K.
- de nautische eisen van de A.W.K.
- de ministeriële voorschriften zoals verwoord in de brief van dhr. S.Stevaert dd. 19.02.1999, met name : de veiligheid van de bevolking tegen overstromingen, de maritiem - landschappelijke aspecten en natuurontwikkeling,
- bevorderen van de economische ontwikkeling en de passieve en actieve recreatie
- een efficiënte, snelle en goedkope aanpassing van de zeewering, ingeval een verhoging van de zeespiegel waargenomen wordt;
- de mogelijkheid om in de toekomst op een soepele wijze de combinatie met een nieuwe haveningang te verwezenlijken, zonder enige wijziging aan de zeewering te moeten aanbrengen;
- een positieve beoordeling van het project op alle vakgebieden van een M.E.R.

4.3. Het concept van het Comité Stad & Zee

Het bestaat uit de combinatie van enerzijds een breekwater evenwijdig met de dijk en anderzijds van een lage éénmalige zandsuppletie.

Het breekwater

- De huidige bescherm -havendam A.W.K. wordt verschoven van zijn huidige plaats ter hoogte van de Boekareststraat naar het strandhoofd dat zich vlak **vóór het Kursaal** bevindt;
- Hierop wordt, naar het Oosten toe, een stortsteenberm aangesloten van ± 7.50 m. Z, op een afstand van 550 - 600 m. evenwijdig met de Zeedijk.
  Op de vergadering van 24.04.03 vroegen we aan Prof. J. De Rouck deze hoogte te willen herberekenen, rekening houdende met de hieronder vermelde suppletie.

De zandsuppletie

Vanaf het uiteinde van het overblijvend strandhoofd naast het Westerstaketsel, wordt in de richting WNW een ± 200 m. lange onderwater opvangdam aangelegd. Het uiteinde ervan sluit aan op de voet van de suppletie met grindberm. Deze vervoegt, evenwijdig met de Zeedijk, de beschermdam ten Westen.
De zandsuppletie heeft een kruinhoogte van ± 5,00 m. Z (gemiddelde springtij te Oostende 4,80 m. Z.), met een kruinbreedte vanaf de Zeedijk van 55 m.
De voet van de zandsuppletie met berm ligt op ± 250 m. van de Zeedijk.

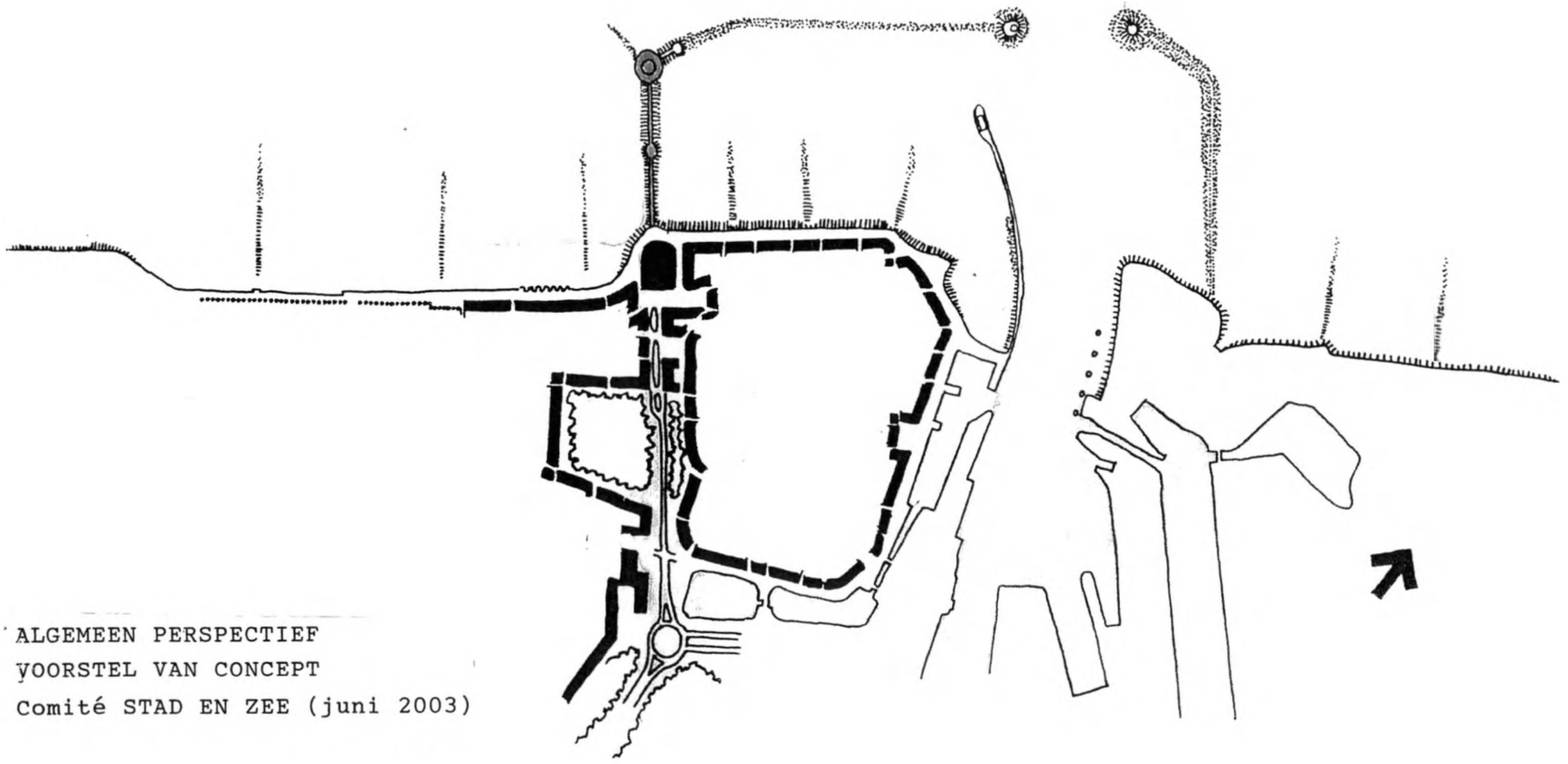

ALGEMEEN PERSPECTIEF
VOORSTEL VAN CONCEPT
Comité STAD EN ZEE (juni 2003)

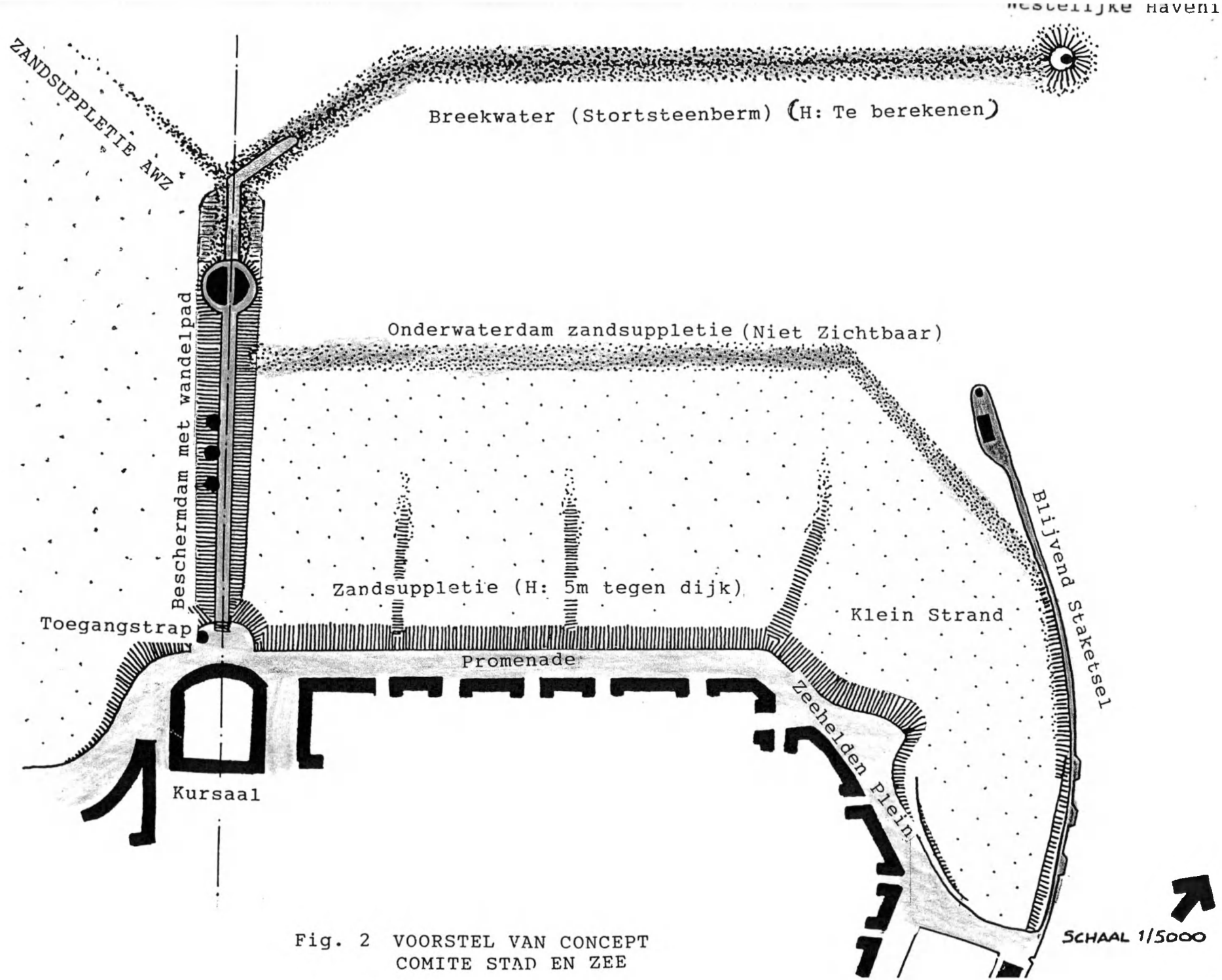

Fig. 2 VOORSTEL VAN CONCEPT
COMITE STAD EN ZEE

De dubbele zeewering

Dit concept bestaat aldus uit een dubbele zeewering.
De overtopping bij een significante golfhoogte (Hs) van 5,22 m. (1000-jarige stormvloed) zal plaats grijpen op een afstand van 550-600 m. van de Zeedijk. De overblijvende golfenergie zal door de zandsuppletie opgevangen worden, zodat de golfbelasting op - en de overtopping over de Zeedijk quasi nihil zijn.

Belangrijke opmerking

Met het starten van de werken in het voorjaar van 2004, en rekening houdend met de tentatieve planning van aanleg zoals beschreven in het eindrapport M.E.R. (juli 2001 - blz. 68 bovenaan), zouden de werken duren tot in het najaar 2006 (weather permitting). Dit houdt in dat de zwakke zeedijk gedurende tenminste twee winterperiodes niet zal beschermd zijn. (Deze werd nu uitgevoerd in juni 2004 onder de benaming "Noodstrand")
Nota:
Om de stad te beschermen vóór en gedurende de werken, denkt het Comité Stad & Zee dat de A.W.K. de zandsuppletie hieronder beschreven vóór de winter 2003-2004 zou aanleggen.

4.4 Waterbouwkundige en nautische voorwaarden

Aan de waterbouwkundige voorwaarden is voldaan:

- De zeewering moet beletten dat Oostende -Centrum zou overstroomd worden bij een 1000-jarige storm. Dit concept beantwoordt aan deze uitdrukkelijke eis van de A.W.K. en is conform aan het besluit in het rapport van Prof. ir. J. De Rouck dd. 17.11.'99 blz. 9 art. 5.

- Dit concept is conform aan de maatregelen die door Prof. ir. J. De Rouck worden geadviseerd en zijn er een combinatie van. "Om de belasting op de bestaande Zeedijk te reduceren kan men een zandsuppletie met grindberm aanleggen, en/of golfbrekers bouwen evenwijdig met de Zeedijk" (Zie rapport De Rouck dd. 16.01.'96 blz. 7 - art. 4.3.a).

- De **juiste** kruinhoogte van de stortberm moet berekend worden rekening houdend met twee parameters, nl. : het reductie-effect op het golfklimaat vlak achter het breekwater na overtopping ervan door een Hs 5,22m, en de opvangcapaciteit van de zandsuppletie m.b.t.deze berekende overblijvende golfenergie.

Deze dam werd terug aan de Zeedijk gekoppeld, zoals destijds voorzien door A.W.K. zelf (zie M.E.R.- ontwerprapport dd. 09.11.2000).

Aan de **nautische voorwaarden** is voldaan:
- de aansluiting van een nieuwe haveningang is soepel en eenvoudig.
- de voorgestelde geometrie en doelstelling die vastgelegd werden voor de havengeul kunnen gerealiseerd worden:
- diepte : 10.00m GLLWS - breedte 125 m. - oriëntatie: 143°

- typeschepen van 200 m. lengte kunnen toegelaten worden.
- de stroomluwte is verzekerd.
- de beschermde stoplengte van 1000 m. is voorzien.
- de giereffecten zijn sterk geminimaliseerd.
- het grote watervlak zal toelaten de binnendringende golfenergie in dergelijk mate te spreiden en te reduceren, zodat in de haven een commercieel aanvaardbare behandeling van de schepen mogelijk wordt.

4.5. Overwegingen bij het concept

Inleiding

Hieronder volgen enkele overwegingen, waarvoor wij bijzondere aandacht vragen.

We lazen met aandacht punt 3.1.7 - blz. 47 (M.E.R. juli 2001) m.b.t. het beveiligen van de Vlaamse kust tegen zware stormen :

"Op onze stranden wordt terecht de techniek van "dynamisch handhaven van de kustlijn" door zachte weringen weerhouden".
Bij lezing van het totale dossier echter, waar verscheidene projecten werden voorgesteld, blijkt hoe moeilijk het is deze eenzijdige techniek toe te passen vlak nabij een haveningang.

Inderdaad is men, specifiek voor Oostende -Centrum, verplicht enerzijds de zandsuppletie ten Oosten te ondersteunen door een beschermdam van 400 m., en anderzijds moet men, ten Noorden, de erosie en het schuiven tegengaan door middel van een grindberm, wat uiteindelijk resulteert in de aanleg van een **harde zeewering**.
Bovendien moet men, ter hoogte van het Zeeliedenmonument/Klein Strand, een betonnen plateauvormige wering, van ± 250 m. lengte en ± 70 m. diepte, aanleggen, om alhier de stad tegen overstroming te beschermen.
Wat oorspronkelijk een eenvoudige toepassing moest worden van het bovengehaald principe van zachte wering, is uiteindelijk geresulteerd in de bouw van meerdere enorme harde betonnen constructies, die bovendien in de onmiddellijke nabijheid van een Zeedijk -Promenade en van de zone Klein Strand / Westerstaketsel liggen, en daardoor zoals hier hoger vermeld, **enorme ruimtelijke schade aanbrengen**.

Het nieuw concept Comité Stad & Zee

Voor hierboven aangehaalde redenen hebben we onderzocht of de combinatie van een breekwater evenwijdig met - en op 550 m. van de zeedijk, en een zandsuppletie (zie rapport Prof. ir. Derouck) ook hier een aanvaardbare oplossing kon brengen. Inderdaad, met betrekking tot de golfbelasting en overtopping van de dijk zijn deze weringen interactief en complementair.

Kenmerken en perceptie van het Breekwater

- Afstanden in zee worden inderdaad anders waargenomen. Zo zal de afstand van een voorwerp in zee en tegen de achtergrond van een ononderbroken weidse

horizont kleiner lijken dan eenzelfde voorwerp aan wal, dat zich aftekent tegen een begrensd gezichtsveld.

- Deze perceptie zal zich accentueren wanneer de plaats van waarneming hoger ligt dan de hoogte van het voorwerp. In dit geval is de waarnemingshoogte ± 11.50m Z (9.80m Z Promenade ±1.70 m. ooghoogte) t.o.v. ± 7.50 m Z hoogte van het stortsteenberm.

- Het breekwater, hier gelegen op een afstand ± 550-600m van de Zeedijk, zal minder storend zijn dan de huidig geplande bouwwerken die tegen de Zeedijk en het Westerstaketsel aangebracht worden.

- In tegenstelling tot een geheel van opeengepakte grootschalige bouwwerken op de smalle kuststrook vóór de Dijk Zeeliedenmonument / Klein Strand, bewaar men de huidige open vlakte.

- Het breekwater zelf, onder de vorm van een stortsteenberm, past het best aan de Vlaamse kust

- Het Klein Strand wordt als het ware bevrijd uit zijn knelling tussen omringende dammen en wordt aanzienlijk groter

4.6 De beoogde effecten van het concept

4.6.1 Bodem en water

- Kan de A.W.K. de grootte van de watersnelheden bepalen vóór en achter de stortsteenberm? Aan welke getij patronen mogen wij ons verwachten op het watervlak?
- We kunnen stellen dat ten Zuiden van het breekwater, eolisch transport (met zandstuiving) quasi uitgesloten is, de aanslibbing miniem zal zijn, en dat de afslag door erosie geen herprofileringwerken zal vergen, zoals het plaatsen van schermen in de winter.

4.6.2 Geluid en trillingen

- Het behoort tot de exclusieve bevoegdheid van de A.W.K. om de aanlegfase te bepalen -
- Ze beslist tevens welke werken moeten uitgevoerd worden vanaf de wal en/of van op zee.

4.6.3 Fauna en flora

- We zijn ervan overtuigd dat het breekwater op zich, en de creatie van een binnenwater -vlak, een zeer gunstige invloed zal uitoefenen op het ecosysteem vóór de Zeedijk.
- Het breekwater zal op zeer korte tijd door groen zeemos bedekt worden.

- Het breekwater en de beschermdam zullen samen een voorname rol spelen als voedselbron voor tal van zeeorganismen en -vogels.

4.6.4 Monumenten en Landschappen

Inleiding

Met dit nieuw alternatief zijn precies die waterbouwkundige werken, die de grootste schade aanbrachten aan het bastion, het strand, de Zeedijk, de zeedijkglooiingen, het Klein Strand en de perspectieven op het staketsel van op de Zeedijk, onnodig geworden.

De gave Oostendse planigrafie wordt gevrijwaard. Anderzijds worden de doelstellingen - hierboven geformuleerd -, gerealiseerd.

De beschermdam

Het wegvallen, ter hoogte van de Capucijnenhelling, van de beschermdam die later de westelijk havendam zou uitgemaakt hebben, lost meerdere problemen op:

- de zeer harde visuele impact van deze beschermdam op het maritiem landschappelijk perspectief;
- de niet uitvoering van een valse passerelle op de beschermdam, die geen enkele waterbouwkundige functie had, en enkel aangelegd werd om de visuele hardheid van de beschermdam weg te moffelen, waardoor precies een dualiteit ontstond met het huidig historisch staketsel;
- de vrijwaring van het Klein Strand dat ±7 m. lager zou gelegen hebben dan het groeistrand.

De beperking van de zandsuppletie

De totale ontaarding van het karakter van het maritiem landschap door het aanbrengen van 2 miljoen m3. zand vóór het Oostends bastion wordt vermeden met de verschuiving van de beschermdam naar het Westen ter hoogte van de golfbreker in de as van het Kursaal enerzijds en door de zandsuppletie te herleiden tot ± 5 m. Z kruinhoogte anderzijds.

Aldus behoudt de Zeedijk zijn podiumfunctie. Het ebbe en vloed effect is gevrijwaard.
Al naar gelang de berekening van de overtopping van het breekwater op 550 à 600 m. van de Zeedijk, kan de mogelijkheid onderzocht worden om een zandsuppletie op te werpen van 4,5 m. Z, zodanig dat bij vloed de zee zo dicht mogelijk het bastion benadert

De verschuiving van de beschermdam met breekwater

Met de integrale verschuiving van de beschermdam vóór het Kursaal en met de toevoeging van het breekwater lost men twee essentiële problemen op:

- de beschermdam met het breekwater is waterbouwkundig volledig verantwoord omdat het Oostende tegen overstroming beveiligt;
- de inplanting van de beschermdam in de as van het Kursaal is een belangrijke verantwoorde stedenbouwkundige ingreep. Zie Hoofdstuk 1;

- De integratie van het nieuwe Kursaal met de Zee en de nieuwe wandeldam: De huidige restauratie van het Kursaal beoogt een transparantie naar de zee. Door vanuit het Kursaal perspectief te bieden op de as van de beschermdam versterkt men deze doelstelling.
  Mede ook door op de beschermdam een wandeling met grand café 400m. in zee aan te leggen vormt het één geheel met het Kursaal.

- Deze beschermdam ligt geografisch en symbolisch centraal op de Zeedijk tussen het bastion en de Oostendse baai. Het vormt aldus een complementariteit met het historisch staketsel, in plaats van een dualiteit.
  De geplande horeca-activiteiten langs Petit Nice en op de terrassen ten Noorden van het Kursaal, kunnen door de aanleg van een wandeling op de beschermdam de animatie ter hoogte van het Kursaal activeren.

- Een pierensemble, zoals nu te Blankenberge aangelegd, kan hier overwogen worden. Hierbij kan een kleine aanlegsteiger voorzien worden.

De wijziging van perceptie en belevingskwaliteiten

Het wezenlijk verschil van het nieuwe concept ligt in de verschuiving op een afstand van 550 à 600 m. in zee van de meest indringende waterbouwkundige werken. Hierdoor bevrijdt men de volledige Zeedijk van de ingreep. De Zeedijk, het Staketsel en het Klein Strand blijven gaaf. Op 550 m. à 600 m. afstand van de kust ontstaat een rustige horizontale lijn die, qua kleur en materialen zich ecologisch en natuurlijk invoegt in de zee en hierdoor het oneindig horizont bevestigt.

Doorheen het gerestaureerd Kursaal laat men een nieuwe as lopen, die de stedenbouw -kundige compositie vanaf de Leopold II- laan doorheen het Kursaal tot 400 m. in zee verlengt. Het is duidelijk dat met de nieuwe ingreep de gediversifieerde planigrafie van de Oostendse kust, m.n.: haven, Klein Strand, bastion, Oostendse baai, überhaupt onderlijnd wordt, waardoor een grotere differentiatie tot stand komt.

Actieve en passieve recreatie

Het kalmere watervlak vóór het bastion zal 's zomers allerlei levendige nautische activiteiten toelaten, zoals zwemmen (nu verboden), roeien , sportvisserij enz. Vuurwerken en lichtschouwspelen kunnen vanaf de centrale dam verwezenlijkt worden, die vanaf de wal overal zichtbaar zouden zijn.

Van op de Promenade op het Bastion blijft het uitzicht op de oneindige horizont bewaard.

4.6.5 Sociaal-economische aspecten

Algemeen

Zoals gesteld in het M.E.R. van 17.08.2001, is de ingreep van de zeewering zo indringend dat hij invloed heeft op de gehele Stad Oostende, d.i. op macroschaal zowel als op meso -schaal, d.i. de beïnvloeding van de totale Zeedijk, en tenslotte op

Fig. 3 Schematisch concept (COMITE STAD EN ZEE)

LEIDEND TOT CONCEPT (Fig. 2)

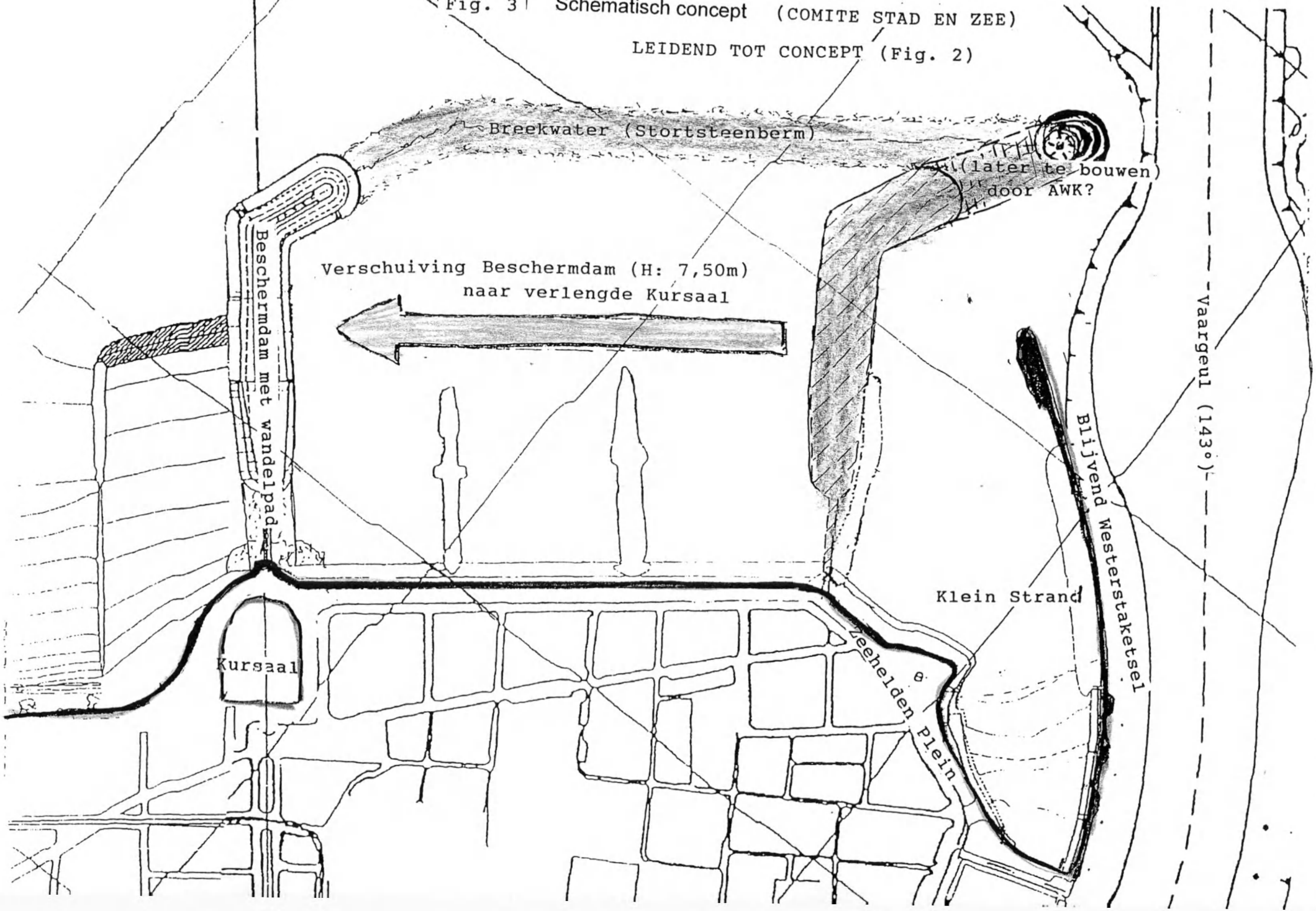

het bastion zelf. Daardoor hebben de uit te voeren werken een belangrijke invloed op het socio-economisch leven van stad, strand en dijk.

De verplaatsing van de wandeldam tot vóór het Kursaal

Het verplaatsen van de dam tot vóór het Kursaal biedt volgende voordelen en veroorzaakt volgende socio-economische positieve gevolgen:

- Geen enkele verbouwing noch aan de promenade, noch aan het Klein Strand is nodig, waardoor de lange lawaaierige werken vervallen en de economische schade voor de aangelanden - voorzien in het M.E.R.- eveneens vervallen.

- De activiteiten, zowel op het strand als op de promenade blijven onveranderd, waardoor de economische activiteiten niet verstoord zullen worden.

- De passerelle die waterbouwkundig volledig overbodig was omdat ze enkel geplaatst werd als esthetische verdoezeling op een grove en logge dam komt te vervallen.
  Dit komt ruimtelijk ten goede aan het uitzicht op het Staketsel dat visueel door de passerelle grotendeels onzichtbaar werd.
- Vóór het Kursaal wordt de bovenzijde van de dam in natuursteen, een vanzelfsprekende harde wandeling die kan aangelegd worden zoals een pierwandeling in zee.
  De damwandeling in zee heeft het voordeel van geen palen te moeten gebruiken, waardoor men niet onder de pier kan doorlopen.
  Door zijn geslotenheid vormt de dam een goed gelegen windscherm t.o.v. de Oostendse baai tegen de Oostelijke winden.

Maritiem-stedenbouwkundige voordelen van de wandeldam vóór het Kursaal

Macro -ruimtelijk ligt de verplaatste wandeldam in de verlenging van de as Leopold II -laan - Kursaal - zee.

Omwille van de beoogde transparantie vanuit de grote gerestaureerde zaal van het Kursaal naar de zee toe, verlengt de nieuwe wandeldam deze stedenbouwkundige as.

Meso -ruimtelijk komt de wandeldam in het geografische midden te liggen van de Oostendse kustlijn. Aldus vormt het gerestaureerde Kursaal, als centraal punt van de Zeedijk, de scheiding tussen de baai van Oostende en haar bastion. Hierdoor worden deze twee wezenlijk gedifferentieerde delen van het strand gemarkeerd door een 400 m. lange wandeldam in zee. Enerzijds vormt de wandeldam met breekwater een symmetrische compositie met Klein Strand en Staketsel. Anderzijds wordt de Oostendse baai, met de wandeldam ten Oosten, als baai versterkt, en vergroot de differentiatie van de Oostendse kust. Meteen is ook het uitzicht van op het bastion naar het Staketsel gevrijwaard.
Ook het **Klein Strand** behoudt haar cultuur -historische functie, haar uitzicht op zee en haar articulerende stedenbouwkundige binding met de Visserskaai.

Het psycho -ruimtelijk beschermingsgevoel van de nieuwe zeewering

De nieuwe wandeldam met breekwater geeft een duidelijk gevoel van veiligheid, zowel psychologisch als visueel. Daarnaast, zoals hierboven reeds gesteld, behoudt men de natuurlijke gegevens zoals ebbe en vloed zoveel mogelijk vóór het bastion en wordt het maritiem -landschappelijk vergezicht met horizont, door de horizontale lijn van het breekwater op ±550-600 m. afstand, versterkt.

De gebruikswaarde en haar socio-economische aspecten

Het M.E.R. van juli 2001 wijst terecht, in § 6.5.3.3.1 in verband met de gebruikswaarde op het feit dat : *"de overgang tussen stad en zee, die juist in het projectgebied uniek is, door de afwezigheid van een strand. Op die manier draagt de plek bij tot de verscheidenheid die de Belgische kust kenmerkt. Het verdwijnen van die verscheidenheid wordt grotendeels gecompenseerd door de verscheidenheid die op meso- en micro-vlak gecreëerd wordt. dit gebeurt door : het bouwen van een wandelpasserelle. . . een wandelroute die in zee loopt* (zie blz. 159*)."*

Gezien het M.E.R. "*de verdwijning van die verscheidenheid*" betreurt en wil compenseren door een wandel-passerelle in zee te bouwen, mogen wij besluiten: dat het nieuw concept minstens twee grote voordelen biedt, te weten:
- ten eerste de verscheidenheid, m.n. de nabijheid van de branding tegen het bastion en het zicht op de golfbrekers
- ten tweede "*de compensatie van het verlies van de verscheidenheid*" wordt toch behouden door de passerelle te vervangen door een natuurlijke wandeldam die opgeschoven is in de as van het Kursaal.

Het is duidelijk dat, indien de dam uitgewerkt wordt als wandeldam met de nodige attracties, zoals momenteel in Blankenberge of Brighton, dit een toeristische impuls kan betekenen voor de handelszaken én op de Zeedijk én voor Oostende in het algemeen. Dit zal de socio-economische activiteiten ten goede komen. Zoals hierboven (Actieve en passieve recreatie) reeds gesteld zal het kalmere watervlak vóór het bastion 's zomers allerlei activiteiten toelaten zoals zwemmen (wat nu verboden is), roeien en sportvissen. Vuurwerk en lichtschouwspelen worden mogelijk vanaf de nieuwe wandeldam.

De wettige toegangen tot het strand, zowel voor strandbezoekers als voor gehandicapten worden verwezenlijkt door evenwijdige hellingen langs de Zeedijk vanaf het Kursaal en het Klein Strand.

Deel 4.

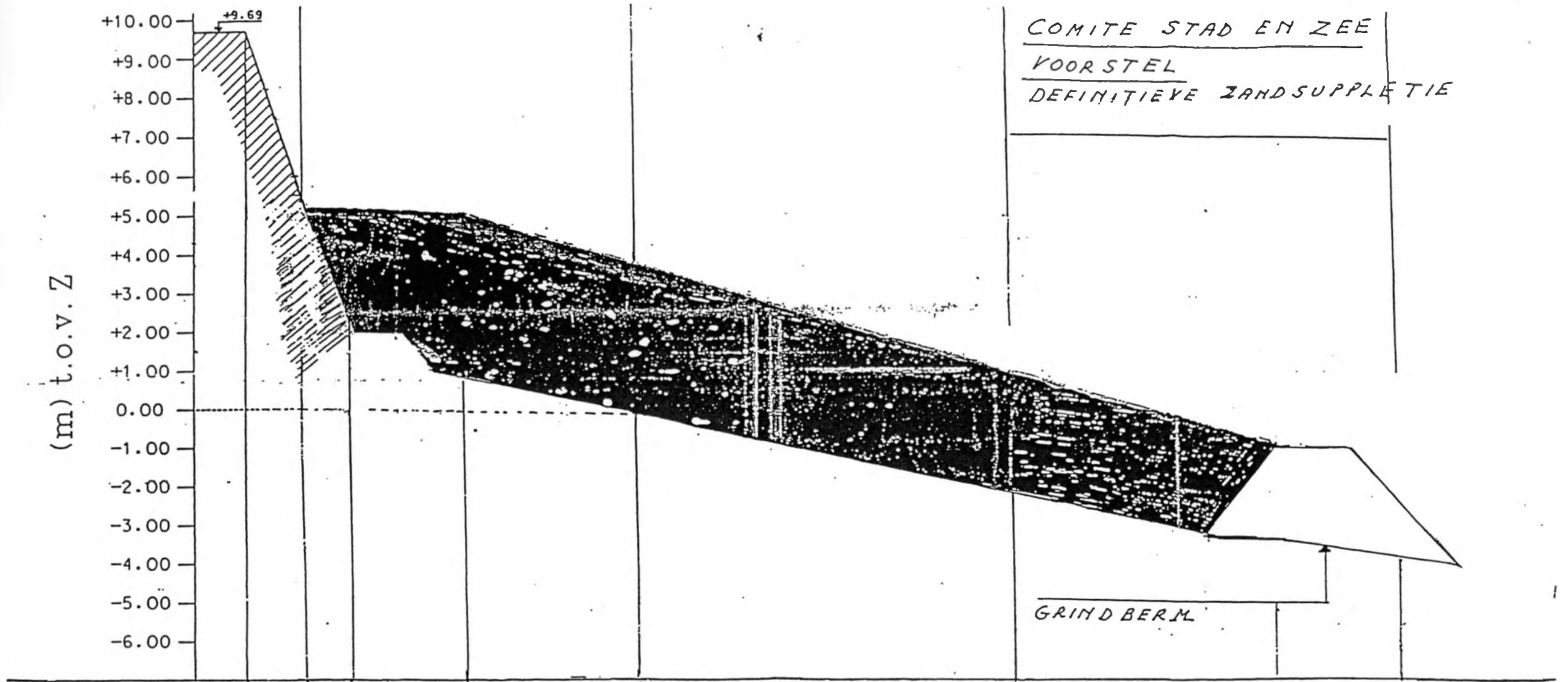

AFSTAND VANAF DE ZEEDIJK	0.0	15.00	55.00	-100.00	-200.00	-300.00
KRUIN ZEEDIJK	+9.69					
VOET ZEEDIJK		+2.00				
KRUIN ZANDSUPPLETIE		±05.00	±05.00	±04.30	±01.50	-02.80

Horizontale Schaal : 1/1000

Verticale Schaal : 1/100

1/50

Bijlage aan het huidig voorstel van concept Comité Stad & Zee april 2003

- Twee plannen : definitieve zandsuppletie Comité Stad & Zee

- Berekening m.b.t. de breedte van het droog strand bij hoogwater
  Hier werd gebruik gemaakt van de berekeningen door ir. C Van Cauwenberghe
  "Frekwentie van Hw - standen te Oostende - periode 1981-1990"

TABEL : **Breedte droog strand bij Hoogwater**
Zandsuppletie kruinhoogte ± 5,00m Z

HOOGWATER (in **cm** Z)	Totaal HWs 1981-1990	Percentage HWs 1981-1990	BREEDTE DROOG STRAND bij Hw
310 - 370	434	± 6%	± 110 m
370 - 410	1.404	± 20 %	± 80 m
410 -430	1.024	±14,5 %	± 60 m
430 - 450	1.195	± 17 %	± 55 m
450 - 470	1.354	± 20 %	± 50 m.
470 - 790	963	± 13,5 %	± 40 m.
490 -510	474	± 7 %	0
510 - 580	210	3 %	0

Opmerking : Deze HWs zijn de **werkelijke opzetten** (astronomisch getij + windopwaaiing) gemeten op de maregraaf.
De **golfslag** op de zeedijk bij Beaufort - windkracht "x" van aanlandige winden, is hier niet geschat

Conclusie : Gedurende de seizoenperiode tussen 15 mei en 15 sept., bij normale weersomstandigheden, kan men zich verwachten aan een **constant** droog strand bij HW van ± 60 m. breedte.

1-5-9

Voetnoten bij Deel 4

61 Bezwaarschrijft volgens decreet betreffendede R.O. gecoordineerd op 22.10.96 en betreffende de R.O. met uitvoeringsbesluiten aangaande openbare onderzoeken. (24 okt. 2001)

62. M.E.R. Structureel Herstel Kustverdediging Oostende-Centrum van 20 juli 2001: Min.Vlaams Gemeenschap AWZ - Afdeling Waterwegen Kust Oostende. Zie vanaf para 6.4.3.1 Wijziging Erfgoed

VERGELIJKINGSTABEL

PROJECT AWZ (Deel 4 – (Fig. 1) CONCEPT COMITE S & Z Deel 4 (Fig.2)

5.1 WATERBOUWKUNDIGE EN NAUTISCHE ASPECTEN

5.1.1 **Enkelvoudige Zeewering** - Bouw van beschermdam met hoge zandsuppletie (7,00m tegen zeedijk) - en Plateaucomplex (Zeeheldenplein) - Afbraak van huidige keringsmuur op de zeedijk en van het onafhankelijke afwateringssysteem onder zeedijk (riool)	**Driedubbele Zeewering** - Breekwater op 550-600 m. van de zeedijk - Lage zandsuppletie (5,00m tegen zeedijk) - Behoud keringsmuur en onafhankelijk afwateringssysteem.
5.1.2 **Westelijke havendam** De beschermdam, die slechts een gedeelte is van de toekomstige westelijke havendam, moet tijdens de bouw van de haveningang verder nog verlengd worden over een afstand van 120 m.	- De westelijke havendam is hier reeds **volledig** gerealiseerd.
5.1.3 **Wandelpasserelle** De wandelpasserelle heeft **geen enkele zeewerende functie**	- Wordt niet gebouwd
5.1.4 **Klein strand** Omringd door de beschermdam met keermuur (H : 7,50m) en het plateaucomplex tegen de zeedijk Zeeheldenplein, verdwijnt het Klein Strand in een put van ± 7,00 m.	Het Klein Strand behoudt zijn huidig uitzicht, en breidt zich uit naar zee toe.
5.1.5 **Verhoging van de zeespiegel** Bij eventuele verhoging van de zeespiegel (± 60 cm tegen 2100) zal de aanpassing van deze zeewering problemen stellen o.a.(onder de wandelpasserelle)	Snelle, goedkope en efficiënte aanpassing van de dammen en zandsuppletie.
5.1.6 **Zandsuppletie** Bij hoge zandsuppletie (7,00m) bekomt men een constant droog strand bij HW van 150 m., bij LW van 250 m.	Bij lage zandsuppletie (5,00 m.) bekomt men een droog strand (zomerperiode) bij HW van ± 80 m. en bij LW ± 150 m.
5.1.7 **Groeistrand.** Dit is **geen** aangroeistrand. Heropspuiting om de 5 jaar : 100.000 m3.zand (Ref: ontwerp M.E.R. 09.11.2000)	Stil watervlak . Weinig of geen onderhoud van de zandsuppletie
5.1.8 **Westerstaketsel** Ligt tussen de twee toekomstige havendammen en vormt een nautisch obstakel	Ligt los van de twee havendammen
5.1.9 **Invloed op de Scheepvaart** Giereffecten zijn geminimaliseerd, en binnendringende golfenergie is geredelijk gespreid en gereduceerd	Met betrekking tot giereffecten en binnendringende golfenergie is dit een betere oplossing (dixit A.W.K. in de vergadering dd. 24.04.03)

5.2. CULTUUR-HISTORISCHE EN MARITIEM-STEDENBOUWKUNDIGE ASPECTEN

5.2.1 **Historisch Zeebastion.** Gelegen op identieke plaats van de buitenommantelingsmuur (± 1660), wordt afgebroken over 250 m. (Zeeheldenplein). De gave lijn wordt asymmetrisch onderbroken door beschermdam, keermuur en wandelpasserelle. Vernieling cultureel erfgoed.	Zelfs met de terrasconstructie blijft de historische karakteristiek (glooiing) van het cultureel erfgoed nog steeds goed. waarneembaar.
5.2.2 **Betonnen plateaucomplex** - L : 250 m., B : 70-50m op Klein Strand. Vernietigt de Spilliaertaanse zeedijkglooiing t.h.v. Zeeheldenplein - Afwijkende materiaal keuze	Geen plateaucomplex Het Comité Stad & Zee heeft een alternatief voorgesteld. Zie Deel 6 – para. 6.4.3.

5.3 BODEM, WATER EN KLIMAAT

5.3.1 **Getijstroming :** - Getijstroming versnelt met 1,13 - 1,40 m/seconde of ± 2,4 knopen. Vandaar verdubbeling van de stroming - **Zeebaden onmogelijk**.	Stil water zonder noemenswaardig getij – patroon **veilige badzone.**
5.3.2 **Zandstuiving en erosie** Op hoogliggend strand : zandstuiving, hinderlijk voor wandelaars en omwonenden.	Laagliggend strand : weinig of geen zandstuiving.
5.3.3 **Klimaat .** Op zeedijkbastion en hoog strand heerst een microklimaat (koudste plaats te Oostende) weinig geschikt voor passieve recreatie (zonnebaden)	Door beschermdam t.h.v. Kursaal, het breekwater en het laag strand, creatie van gesloten beschermde badzone (ZW tot NNO - winden.

5.4 GELUID EN TRILLINGEN

5.4.1 Deeltijdse werken vanaf de wal gedurende eerste aanlegfase (6-8 maanden). Afvoer van ruimpuin en aanvoer van bouwmaterialen langs Van Iseghemlaan en Leopold II-laan	Alle werken kunnen groten deels vanuit zee worden uitgevoerd.

5.5 FAUNA EN FLORA

5.5.1 Verdwijning biotoop golfbrekers 5.5.2 Ecologische potenties mogelijk op nieuwe beschermdam	Idem Het breekwater zal op korte tijd bedekt worden met groen zeemos.Voedselbron voor zeevogels en organismen.

5.6 MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

5.6.1 Ongebalanceerd compartimenteel landschap door bouw beschermdam, plateaucomplex en wandelpasserelle	Ordelijk geheel geschapen door aanleg nieuwe wandeldam t.h.v. het Kursaal op **geografisch midden** van de Oostendse kustlijn
5.6.2 Gecompliceerde logge constructie, op amper 100 m. van én Westerstaketsel én dijk (Zeeheldenplein). Harde visuele impact op maritiem landschappelijk perspectief	Grensverleggend eenvoudig alternatief, waardoor meest indringende waterbouwkundige werken verschoven worden op een afstand van 550-600 m. in zee.
5.6.3 Beschermdam ligt asymmetrisch op de zeedijk en onderbreekt de zuivere lijn van het zeebastion	Macro-ruimtelijk ligt de wandeldam in de verlenging van de as Leopold II-laan /Kursaal en wordt naar zee toe verlengd over 400 m.
5.6.4 Verlies van identiteitsbepalend element van het zeefront, alsook van de unieke landschappelijke erfgoedwaarde met zijn talrijke specifieke relicten van geo-morfologische, ecologisch en culturele betekenis.	Behoud van identiteit en uniciteit van het bestaand ongerept zeebastion Oostende-Centrum
5.6.5 Klein strand wordt afgezonderd door de opeengepakte bouwwerken erom heen. Verliest alle uitzicht op zee.	Klein Strand behoud zijn functie, uitzicht en articulerende stedenbouwkundige binding met de Visserskaai.

5.7 SOCIAAL-ECONOMISCHE ASPECTEN

5.7.1 **Transparantie** De passerelle is waterbouwkundig overbodig, enkel geplaatst als esthetische verdoezeling op grove, logge dam. Staketsel wordt hierdoor grotendeels **onzichtbaar** vanaf de Promenade	Wordt niet gebouwd
5.7.2 **Geluidshinder** Hoge zandsuppletie zou uitgebaat worden als **evenementen strand** Gedurende W.E. en seizoenperiodes constante geluidshinder door megatornooien en –concerten	Badzone voor rustige recreatie
5.7.3 **Zwerfvuilhinder** - Evenementenstrand zal aanleiding geven tot grootschalige hinder door zwerfvuil, onaanvaardbaar vóór Oostende-Centrum, - Dagelijks inzet opruimmachines	Minder afval : realiseerbare controle
5.7.4 **Horizontvervuiling** door opeengepakte bouwwerken rond Klein Strand is horizont **onzichtbaar,** naar alle windstreken toe. Vanaf de Boekareststraat naar het Westen toe is de horizont daarentegen wel ononderbroken zichtbaar	Horizont zal op 550-600m van de zeedijk lichtjes onderbroken worden door breekwater. Nochtans ontstaat een rustige horizontale lijn die door kleur en materialen zich natuurlijk invoegt in het zeelandschap

5.7.5 **Beschermingsgevoel** Beperkt	Omringende wandeldam met breekwater geven een duidelijk gevoel van veiligheid, zowel psychologisch als visueel
5.7.6 **Attracties** - Mega-evenementen - Waarschijnlijk Grand Café op uiteinde passerelle	- Wandeldam geeft een toeristische impuls en activeert horeca-activiteiten langs Petit-Nice en Kursaal -terrassen. - Vanaf wandeldam zijn vuurwerk (vurige maandagen) en lichtschouwspelen **overal** zichtbaar zijn - Op het stille watervlak: mogelijkheid tot nautische activiteiten (zwemmen nu verboden) roeien, sportvisserij - Op watervlak: mogelijkheid tot water- en lichtschouwspelen.

6. KOSTPRIJS

Geraamde kosten: 158,8 mil €	Geraamde kosten: 189,2 mio €
Deze raming moet herzien worden. Een meer gedetailleerde opbreking van de kosten voor ieder onderdeel afzonderlijk is noodzakelijk.	

DEEL 6 : BEDENKINGEN EN COMMENTAREN BIJ HET ORMER - AWZ

INHOUD

6.1 DE BEHANDELING DOOR HET COMITÉ VAN HET PLAN MER - AWZ

6.2 VAN DREIGING VIA DE VEILIGHEIDSNORM NAAR EEN FLEXIBEL ZEEWERINGSPROJECT

6.3 BESPREKING ALTERNATIEF 2: PLAN GEBASEERD OP VOORSTEL COMITÉ STAD & ZEE

6.4 BESPREKING ALTERNATIEF ZEEDIJKGLOOIING TER HOOGTE VAN ZEEHELDENPLEIN

6.5 BESPREKING ALTERNATIEF ZEEWERING tussen ZEELIEDENMONUMENT - CASINO–KURSAAL

6.6 OVERWEGINGEN BIJ DE EFFICIENTIE VAN HET NOODSTRAND.

6.7 OVERWEGINGEN MET BETREKKING TOT DE NIEUWE HAVEN DAMMEN.

6.8 BESPREKING VOORGAANDE PROJECTEN.

6.9 DE BOUW VAN GARAGES ONDER DE ZEEDIJK.

6.1. DE BEHANDELING DOOR HET COMITE VAN HET ORMER-AWZ

6.1.1 Op zijn werkvergadering van 22.06.05 heeft het Comité besloten op het gebied van de behandeling van de planonderdelen er slechts drie in aanmerking te nemen voor commentaar, nl. : 1,2 en 5

6.1.2 Plan onderdeel 3: geïntegreerd kustzone beheer Oostende Oosteroever
Gezien ons concept toelaat de geplande Oostelijke havendam AWZ er zonder problemen op aan te schuiven, hebben wij het niet nodig geacht de bouw ervan in ons concept te voorzien. De opmerking terzake in het ORMER -AWZ AWZ blz.37 wordt door ons genoteerd als enkel informatief.

6.1.3. Planonderdeel 4: Veiligheidsmaatregelen tegen overstroming van Oostende langs de haven
Wij hebben noch de experts, noch de middelen om hieromtrent enig commentaar te verwoorden.
Wij bezitten noch de gedetailleerde plannen m.b.t. de haveninfrastructuur (kaaihoogtes enz.) noch de apparatuur om computersimulaties uit te werken, die de evolutie van de indringende golf over gans het havengebied kan meten.
(Hs : 7,22m Z bij de haveningang - dixit Prof.ir . J.De Rouck op de vergadering dd. 24.04.03)

6.2 VAN DREIGING VIA DE VEILIGHEIDSNORM NAAR EEN FLEXIBEL ZEEWERINGSPROJECT

6.2.1. Het globaal project heeft als **grondslag de dreiging**.
De toekomstige stormvloed die eventueel op het grondgebied Oostende incluis het havengebied zou toeslaan, zal het gevolg zijn van een wateropstuw tussen 1,00m en max 5,00 m. (boven het astronomisch getij) veroorzaakt door een superstorm op de Noordzee die zich bevindt op ± 55° Noorderbreedte en die meerbepaald zal gekenmerkt zijn door zijn lagedrukkern, de koers ervan, de windrichting en -kracht en de duur van het fenomeen.

6.2.2. De AWZ stelt in zijn literatuur dat met betrekking tot het bouwen van havenkunstwerken ter bescherming van het gebied ter zake, men rekening moet houden met:
- de rijzing van de zeespiegel tegen 2100 met 0,60 m.;
- toekomstige **grotere** stormen (dan die van 1953). De stelling is dubbelzinnig, niet wetenschappelijk en schept meer vragen dan antwoorden.

- **Met betrekking tot de rijzing van de zeespiegel met 0,60 m.:** Deze prognose is wetenschappelijk onjuist. Inderdaad, om dit cijfer te bekomen heeft men het gemiddelde genomen tussen de stelling van de optimistische oceanografen en meteorologen die de stijging schatten op 0,15 m. en die van de pessimistische wetenschappers die 0,95 vooropstellen.
Aldus was de berekening gauw gemaakt : 0,15+0,95 = 110/2 = 0,55 m. of **afgerond 0,60 m.**

- Met betrekking tot **grotere stormen:**
  botst de stelling AWZ met de verklaringen van 60% van de wetenschapslui die er twee theorieën op na houden : - meer overstromingen landinwaarts door zware regenval; - meervoudige kleinere superstormen gedurende de winterperioden.
  De stellingen van de AWK zijn niets meer dan mogelijk prognoses. Een korte analyse ervan leidt tot opmerkelijke resultaten.

6.2.3 Analyse m.b.t. de veiligheidsnormen

1ste. Veronderstelling

Stel dat de twee voornoemde theorema's onder 6.2.2 zich **gezamenlijk** zouden manifesteren, dan wordt men geconfronteerd met een moeilijke keuze voor de veiligheidsnorm. Inderdaad mocht de zeespiegel stijgen met 0,60 m., en mocht er zich op de Noordzee een storm ontwikkelen met **enkel dezelfde** parameters als die van 1953, met als gevolg dat er zich **te Oostende** een wateropstuw voordoet van 2,00m (zoals in 1953) dan bekomt men een totale opzet bij HW van : 4,80 m. Z (gemiddeld HW) + 2,00 m. (wateropstuw) + 0,60 m. (rijzing van de zeespiegel) = totale opzet van 7,40 m. Z. Deze opzet komt op de kromme der overschrijdingskansen overeen met een 10.000-jarige storm. (zie Nota AWK dd. 27.03.2000 - Verschijnsel van stormen met een grote retourperioden - superstormen - Fig. 1 en 2).

2e. veronderstelling

Gegeven dat de zeespiegel **enkel** zou stijgen met de **helft** van wat vooropgesteld is, namelijk 0,30 m., en dat de wateropstuw tengevolge van een grotere storm (dan 1953) **enkel** zou stijgen met 0,20 m., dan bekomt men wederom een totale opzet van:
4,80 m. Z (gemiddeld HW) + 2,00 + 0,20 m. (wateropstuw) + 0,30 (rijzing zeespiegel) = 7,30 m. Z. Wederom heel dicht bij een overeenkomstige storm met retourperiode 1/10.000.
In beide gevallen zal noch het project AWK noch het concept Comité op waterbouwkundig vlak voldoen om aan de aldus bekomen dreiging te weerstaan.

6.2.4 De wettelijke veiligheidsnormen

In dezelfde aangehaalde nota (in 6.2.3 -) schrijft de AWK dat er in Vlaanderen **geen** gedecreteerde veiligheidsnormen bestaan, maar dat het Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout hieromtrent een uitgebreid onderzoek doet, **dat nog meerdere jaren zal duren** (we schrijven april 2000).
Voeg daarbij dat de Vlaamse interpretatie van de Europese normen voor Milieu Effecten Rapportering stelt dat de MER -evaluatie **alleen** de effecten kan onderzoeken van een **reeds geplande** ingreep of project, wat tot gevolg heeft dat de **basisgegevens** van de ingreep - in casu de zeewering Oostende -Centrum - inzake opzet en retourperiode **niet in vraag kunnen gesteld worden**. Zij worden in Vlaanderen bepaald door de AWK, juist of niet, overschat of onderschat.

6.2.5 Wij realiseren ons ten volle dat de initiatiefnemers, zowel de bevolking als de beslissingnemende beleidsorganen (inclusief de inwendige experten) in een begrijpbare taal zullen trachten te overtuigen van een verhoogde dreiging. Zoals aangetoond onder 6.2.3 (de twee veronderstellingen) is het niet aanvaardbaar, bij gebrek aan wettelijke normen het accent te leggen op dreiging scenario's die niet gebaseerd zijn op objectieve en strikt wetenschappelijke gegevens.
Het is zowiezo niet ethisch dat de initiatiefnemers tevens degene zijn die het studiebureau aanduiden dat over hun project zal moeten oordelen, laat staan dat zij daarenboven in het MER zelf, niet wetenschappelijke prognoses hanteren om een hogere dreiging te rechtvaardigen.

6.2.6 Algemene overwegingen

6.2.6.1 Bij het doornemen van de literatuur terzake, krijgt men de indruk dat een 1000-jarige storm in de verwachting evolueert van probabiliteit naar quasi zekerheid, en denkt men geredelijk reeds aan een nog hogere mogelijke dreiging, nl. een 4000-jarige storm.
Men schijnt hier echter niet te beseffen dat de stormvloed van 1953, die "slechts !?" een 250-jarige storm was, op de Noordzeekusten het **grootste** onheil heeft teweeggebracht dat totnogtoe werd waargenomen. (± 2400 doden en onoverzichtelijke schade). Daarenboven beeldt men zich moeilijk in welke ongezien stormkracht er zich op de Noordelijke Noordzee zal moeten ontketenen om te Oostende een totale opzet te veroorzaken van maar liefst 7,00 m. Z.

6.2.6.2. Derhalve zal de overheid zich moeten limiteren tot de suggestie van Prof..ir J. Derouck, die een norm aanbeveelt van 1/1000.
Ten opzichte van de rijzing van de zeespiegel is een afwachtende houding aan de orde. Gezien de AWZ dit **in de praktijk ook toepast**, moet § 2.2.1.6 in de definitieve "Afwerking MER AWZ" worden gewijzigd.

6.2.6.3. Het is met de jaren aangetoond dat zowel te Knokke -Heist (aanleg 1977) als te Bredene -De Haan (aanleg 1992-93) als met betrekking tot het noodstrand Oostende (aanleg 2004), dat deze zandsuppleties regelmatig heropgespoten moesten worden en dat dit in de toekomst niet anders zal zijn.
Het woord "groeistrand" is alweer een niet aanvaardbare slogan, die op de bevolking en de beslissingsorganismen indruk moest maken.
Dergelijk procédé, waarbij de zandsuppletie Oostende Centrum standvastig zal blootgesteld worden aan de NW-NNO -zeegang, en bijgevolg regelmatig gedeeltelijk zal eroderen door én eolisch trasport én door de golfslag, is niet aangewezen om alhier een definitieve bescherming te bieden.
Ons inziens is het betoog in § 2.2.1.7 van het ORMER – AWZ terzake niet correct.

6.2.6.4 De meest bepalende parameter die te Oostende een hogere opzet (dan in 1953) zal veroorzaken is ongetwijfeld de onbekende rijzing van de zeespiegel tegen 2050-2100.

In geval deze rijzing zich mocht voordoen:

- zal de noodzakelijke verhoging van de zandsuppletie tegen de dijk, een **definitieve limiet** bereiken;
- zal men de geplande bescherm/havendammen van 7,50 m. Z moeten verhogen waarbij de onnuttige wandelpasserelle zal moeten afgebroken worden;
- Gezien men de betonnen plateaus bezwaarlijk met nog meer beton zal kunnen aanpassen, zullen beide havendammen (7,50m Z) moeten verhoogd worden of zal het probleem op een andere wijze moeten opgelost worden.

6.2.6.5 **BESLUIT**

Het te bouwen project tegen een 1000-jarige storm te Oostende-Centrum zal door het MER -studiebureau en de Cel MER in de <u>eerste</u> plaats moeten beoordeeld worden naar zijn <u>flexibiliteit</u> om in de toekomst op een snelle, doeltreffende en goedkope manier aangepast te worden aan een hogere dreiging.

Met deze primordiale vereiste als vertrekpunt, kan het globale project dan verder uitgebouwd worden.

<u>Nota</u>

In het verleden zijn de inwendige experts (de huidige initiatiefnemers) steeds de **enigen** geweest die de concipiëring van het initiale project zeewering-haveningang monopoliseerden. Daarna moesten de uitwendige experts van het MER -studiebureau de **reeds geplande ingreep** enkel evalueren op hun respectievelijke vakgebieden.

De hierboven gemaakte analyse toont aan dat de uitwendige experts niet alleen het recht maar de plicht hebben om zich met autoriteit uit te spreken m.b.t. het te realiseren project op technisch vlak. Dit is uiteindelijk ethischer en rechtmatiger.

6.3 BESPREKING ALTERNATIEF 2 : PLAN GEBASEERD OP VOORSTEL COMITÉ STAD & ZEE

6.3.1 De AWZ vertrekt hier uit een concept van het Comité Stad & Zee dd januari 2003.

Dit is echter niet het definitief voorgestelde alternatief

- Gedurende een vertrouwelijke samenkomst met de Heer ir. B.De Putter - hoofdingenieur AWK werd hem één kopij van een nieuw tentatief concept (jan. 2003) overhandigd.
- Tijdens de eerste en enige werkvergadering met de voltallige AWK dd. 24.04.'03 werd aan Prof. ir. J. Derouck een kopij van de verbeterde versie overgemaakt. We vroegen hem, rekening houdende met de toegevoegde zandsuppletie van 5,00 m. Z, de noodzakelijke minimum hoogte van het breekwater te willen berekenen. Hij stemde daarin toe (Deel 2 B : Bijlage 6)

- Samen met ons aangetekend schrijven aan de AWK dd 29.09.03 voegden we er nogmaals in bijlage **ons definitief concept dd juni 2003** bij (Deel 2B: Bijlage 8).
- Ontvangst ervan door de AWK werd betekend in hun brief dd. 12.12.03 (Deel 2 Bijlage 9).
- De AWK kan hier geen enkele reden inroepen om te verklaren waarom zij met betrekking tot het definitief alternatief Comité Stad & Zee een verkeerde versie hebben behandeld in het ORMER - AWZ

6.3.2 Hierdoor zijn volgende elementen ervan in dit Plan blz. 37 verkeerd geïnterpreteerd: Hoewel wij in ons plan (jan. 2003) van het breekwater een hoogte voorzien hadden van 7.50 m², vroegen we aan Prof. J. De Roeck deze te willen herberekenen, rekening houdende met een voorgestelde zandsuppletie van 5.00 mZ tegen de zeedijk.

- Het breekwater voorzien op 550 m. parallel met de Zeedijk wordt niet voorgesteld met een hoogte van 7,50 m. Z.
  We vroegen Prof ir. J.Derouck deze hoogte te willen berekenen, rekening houdend met een zandsuppletie van 5,50m tegen de Zeedijk.
- Er wordt met deze zandsuppletie geen rekening gehouden.
  Wat men bedoelt met een nat strand van 6,00 m. hoogte achter de golfbreker is niet duidelijk (zie hieromtrent richtlijnen MER blz. 10).
- De dam die opgetrokken wordt vlak vóór het Kursaal heeft een hoogte van 8,00m. Z (de borstwering van 1,20 m. incluis)
- Een **identieke** wandelpasserelle aan deze van de AWK **wordt niet aangelegd**. Wij voorzien er een **wandelpad** op ± 7,00 m. Z met een borstwering van ± 1,20m.
- Wat het noodstrand betreft (te behouden op 6.00 m) waarvan wij het plan "Topo9.9 –Hoogtelijnen" ontvangen hebben op 17 augustus 2005, ontbreekt ons de tijd om in dit Memorandum hieromtrent commentaar te geven.
  (zie para. 7.3. – Algemene conclusies)..
- Dat wij geen alternatief voorzien hebben voor de betonnen plateau constructies in ons concept juni 2003 is te wijten aan het feit dat wij dit wilden bespreken op de volgende werkvergadering, die er nooit gekomen is. Wij zullen verder onder Deel 6 § 6.4 ons idee hieromtrent voorstellen. Dit zal meebrengen dat wij noch attracties noch een 'Grand Café' op het einde van de wandeldam voorzien.

6.3.3 Uit het bovenstaande blijkt nogmaals duidelijk dat door de weigering om verdere werkvergaderingen op technisch vlak voort te zetten, het daaruit voortvloeiend gemis aan onderlinge informatie geleid heeft tot frustrerende misvattingen.

6.4 BESPREKING ALTERNATIEF ZEEDIJKGLOOIING t.h.v. ZEEHELDENPLEIN

6.4.1 In het MER juli 2001 - blz. 58, 59 en 60 schrijft het AWK : "De nieuwe zeedijk (plateaus) wordt ontworpen om bestand te zijn tegen een 1000-jarige storm, **ook wanneer het sluitstuk (120 m.) van de Westdam en de volledige Oostdam NIET zouden worden gebouwd.**

bijlage aan b. 4.3.

Profiel terrasconcept / niet op schaal

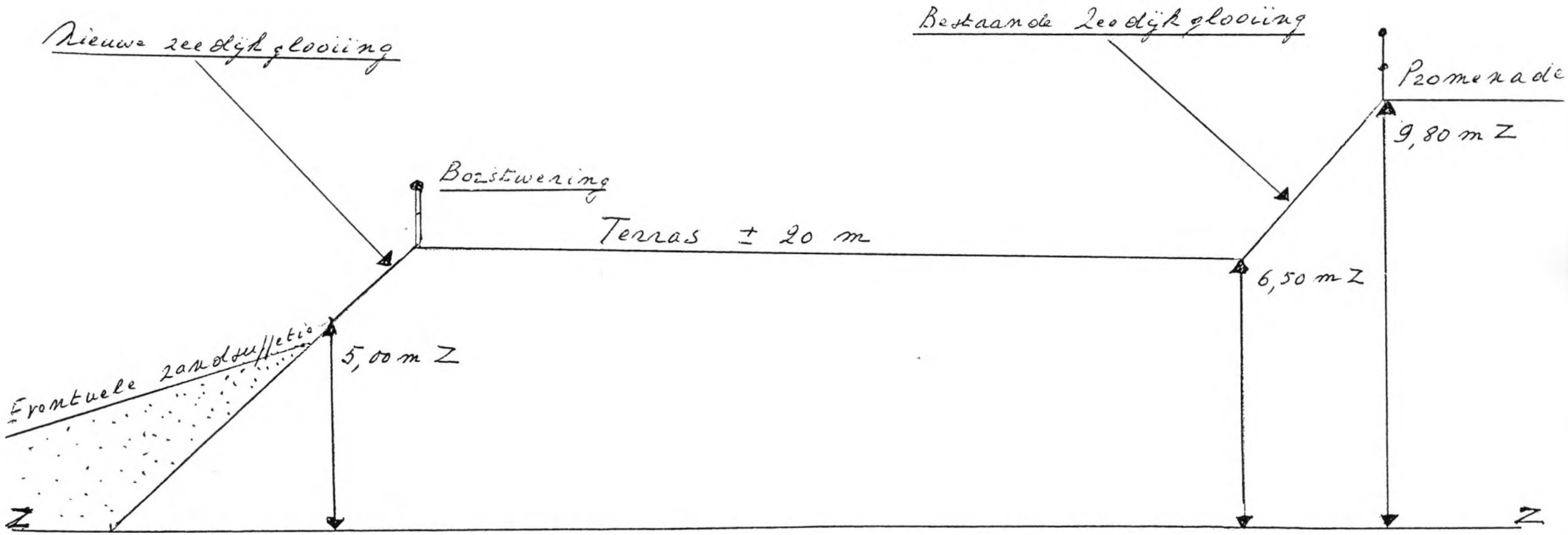

ALTERNATIEF VOOR PLATEAU CONSTRUCTIE - AWZ

Verder: "Zonder deze uitbouw wordt de nieuwe zeedijk (plateaus) reeds in zeker mate **omsloten door de beschermdam en de bestaande lage dam** aan het Westerstaketsel, waardoor een **gunstiger golfklimaat ontstaat".**

6.4.2 In zijn definitief alternatief voorziet het Comité Stad & Zee alleen een zandsuppletie van 5,00 m. Z tegen de Zeedijk.
In het huidige ORMER – AWZ voorziet men de volledige uitbouw van de beschermdammen west en oost (fase 2 van de westelijke en oostelijke havendammen, zie § 2.3.1.5 blz 36 ervan:
Gezien dat wij hiermee rekening hielde in de opmaak van ons concept (juni 2003) hebben we terecht gekozen voor een zandsuppletie (in plaats van plateaus) die door de dam langs het Westerstaketsel zou ondersteund worden.
De hellingscoëfficiënt én van deze lage dam en van de zandsuppletie zullen ongeveer samenvallen. Hierdoor is erosie in de haveningang maximaal vermeden. Zodoende scheppen wij door de combinatie van beschermdam, lage dam en zandsuppletie een zeer gunstig golfklimaat (te berekenen) die moet voldoen om bij een 1000-jarige storm alhier een overstroming te vermijden.

6.4.3 ALTERNATIEF

Om dit alternatief voor te stellen, hadden wij destijds verhoopt dat de werkvergaderingen na 24.04.03 zouden doorgaan. In de plaats van de bouw van dit storend plateaucomplex, bedachten we een eenvoudige oplossing die bestand moest zijn tegen een 1000-jarige storm uit de NNO-sector.

Rekening houdende met de gegevens ons verschaft in het MER juli 2001 - doorsneden plateaucomplex D en E - fig. 3.1.a - voorzien wij de constructie van een terras : (zie figuur) hoogte 6,50mZ tegen de huidige zeedijkglooiing, breedte ± 20 m., lengte ± 250 m. (cfr. Plateaucomplex)
Het plateau wordt aan de zeewaartse zijde voorzien van een borstwering van 1,20 m.
Tegen de nieuwe tweede zeedijkglooiing wordt een **eventuele** zandsuppletie aangebracht op een hoogte van ± 5,00m Z.

6.4.3.1 Op **waterbouwkundig vlak** is de combinatie Westdam, Oostdam, terrasconstructie en zandsuppletie bestand tegen een 1000jarige storm. Inderdaad vallen de hellingen (op schaal) van beide projecten ongeveer samen, waardoor de reductie van de overblijvende Hs behouden blijft.

6.4.3.2 Op het vlak van de **monumenten en landschappen** blijft de typologie en de vormgeving van de bestaande zeedijkglooiing behouden;tevens kan men qua materiaalkeuze dezelfde bouwelementen gebruiken, conform aan deze van de huidige promenade en zeedijkglooiing.

6.4.3.3 Op het vlak van **sociaal-economische aspecten** geeft dit concept de mogelijkheid er zekere beleveniswaarden aan toe te voegen, die mogelijk kunnen gerealiseerd worden op het plateaucomplex:

-seizoengebonden faciliteiten zoals cafetaria, toiletvoorzieningen stortbaden;
-eventueel familiaal -vriendelijk zwembad (cfr. Oostduinkerke);
-prachtig zicht op haveningang en –bewegingen;
-gemakkelijk toegankelijk voor gehandicapten;
- volstrekte veiligheid, wat niet kan gezegd worden m.b.t. de plateau-constructie (hoogteverschillen tot 1,50 m. onderling).

6.4.4 Algemene opmerking

Door de aanleg van het noodstrand (oorspronkelijk met hoogte 4,00mZ tegen de dijk) heeft men een voorlopige beveiliging betracht tegen **Noord-westelijke 100-jarige** stormen (strook Zeeliedenmonument Kursaal) Op de strook Zeeliedenmonument - Westerstaketsel daarentegen, heet men echter niets voorzien tegen eventuele NNO-stormen, wat een reëel risico inhoudt

Gezien:

- het oosterstaketsel gedurende de winter 2004-2005 in die mate beschadigd werd dat het moet worden afgebroken;
- er in 2006 geen enkel Planonderdeel van het globaal plan wordt gerealiseerd;
- voor de bouw van de Oostelijke dam, de plannen voorzien zijn, en de budgettering ervan goedgekeurd is (125 miljoen EUR in constante prijzen 1999) (Zie "Urgentieplan van de haven van Oostende 1999-2001")

zou het aangewezen zijn, vanaf het najaar 2005 zonder verwijl de afbraak van het Oosterstaketsel uit te voeren, en in 2006 de Oostelijk havendam aan te leggen.

De rationaliteit hierbij ligt in de tijdwinst bij de uitvoering van het globaal plan, en met betrekking tot de zone vóórde zeedijkglooiing Zeeheldenmonument.-Westerstaketsel de **voorlopige** bescherming ervan tegen zeer zware NNO-stormen.

6.5. BESPREKING ALTERNATIEF ZEEWERING TUSSEN ZEELIEDENMONUMENT - CASINO KURSAAL

6.5.1 In het MER juli 2001 "De nieuwe havendammen" blz 48 – § 3.1.13 stelt de AWK:

"De kruin van de dam is voorzien op 7.50 m TAW. Deze hoogte wordt vastgelegd als compromis tussen volgende overwegingen.

De dam moet voldoende hoog zijn **om een voldoende lage overtopping te verzekeren**;

De dam moet zo laag mogelijk zijn opdat het Westerstaketsel vanuit het westen nog zo goed zichtbaar als mogelijk zou zijn."

In ons eerste concept jan.2003 hadden wij bijgevolg het breekwater, gelegen op 550 – 600 m parallel met de zeedijk, **logischerwijze** op dezelfde hoogte (7.50 m) gepland, om o.a. een lage golfovertopping te verkrijgen.

Op de vergadering 24.04.03 gaf Prof. ir J. De Rouck, hierop volgend commentaar,
Bij een 1000 jarige storm zal er zich **voor** het breekwater (hoogte 7.50 m), bij een totale opzet van 7.00 m Z, een significante golfhoogte voordoen van 5.22 m. **Achter** het breekwater, zou deze Hs gereduceerd zijn tot ongeveer 2,50 m. Zonder zandsuppletie zou deze Hs t.h.v. de blauwe steen (zeedijk) nog altijd een hoogte hebben van ongeveer 2.50 m, met als gevolg dat de overtoppende golf over de zeedijk zou opspatten tot 15 m hoogte.(overslag debiet van 1000 liter / meter/ seconde).
In het verslag (zie deel 2B – Bijlage 6 § 2) stelt Cdt o.r. M. Gorts hieromtrent enkele vragen, waarop slechts zal kunnen geantwoord worden na de uitvoering van computersimulaties.

6.5.2 In het ORMER - AWZ zouden de beloofde berekeningen uitgevoerd zijn met als resultaat:
"dat de constructie met een kruinhoogte van + 11 meter dient te worden aangelegd en dat achter de golfbreker een **nat** strand moet komen tot op hoogte + 6.00 m. Indien er geen nat strand kan komen achter de golfbreker dient de kruinhoogte van de golfbreker te worden opgetrokken tot 11.65 m."

6.5.3 Het Comité heeft hierbij volgende bedenkingen: zie begeleidende schets (niet op schaal)

6.5.3.1 In het huidig project AWZ, waarbij geen breekwater voorzien is, zal bij 1000 jarige storm de Hs van 5.22 m die teweeggebracht wordt op 550 – 6000 m van de zeedijk, vlak voor de zeedijk tot quasi nul gereduceerd worden, enkel door de aanleg van een zandsuppletie van 7.00 m Z tegen de zeedijk

6.5.3.2 Om eenzelfde resultaat te bereiken zou in het concept Comité Stad en Zee bij een zelfde opzet van 7.00 m maar bij een sterk gereduceerde Hs van 2.50 m, én de golfbreker moet opgetrokken worden tot 11m Z, en bovendien een zandsuppletie aangelegd worden, die bijna evenhoog is als dit van de AWK, nl: 6.00 mZ.

6.5.3.3 Verder stelt de AWK dat, mocht er geen nat strand komen achter de golfbreker, de kruinhoogte moet opgetrokken worden tot 11.65 m Z. Dit betekent dat een verhoging van 0.65m, zou compenseren voor een zandsuppletie van 6.00 m Z.
Dit is toch heel merkwaardig!

6.5.4 Het Comité Stad en Zee heeft hieromtrent volgende vragen: Kunnen al deze berekeningen ons voorgelegd worden en op een bevattelijke manier worden verklaard?
Wat bedoeld men met een nat strand van 6 m hoogte achter de golfbreker?
Wat verstaat men bij "Het noodstrand moet behouden blijven op 6.00 m hoogte"?
(zie ORMER - AWZ blz. 37) Ook de Cel MER stelt zich hierbij vragen (zie Richtijnen MER – 18.01.05 blz. 10 – nota 4).

Bijlage aan 6.5.3 VERGELIJKING PROJECT AWZ MET CONCEPT CSaZ (NIET OP SCHAAL)

A. PROJECT AWZ - LOCATIE: Tussen Beschermdam AWZ - Casino (Kursaal)

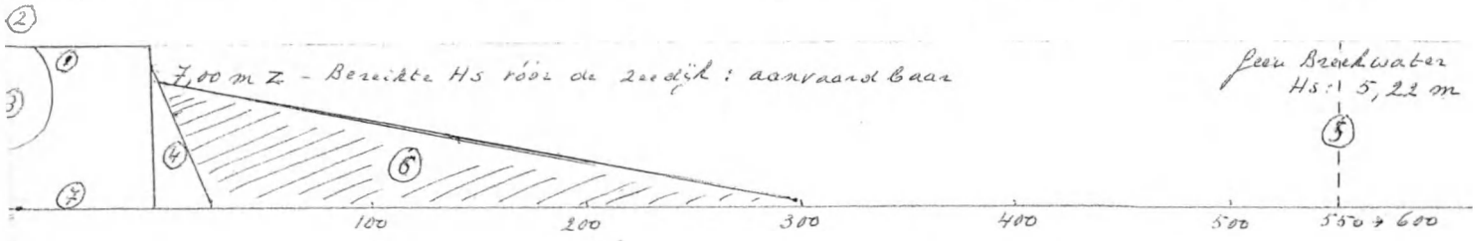

B. PROJECT CSaZ (juni 2003) LOCATIE: Tussen Lage dam Westerstaketsel - Casino (Kursaa

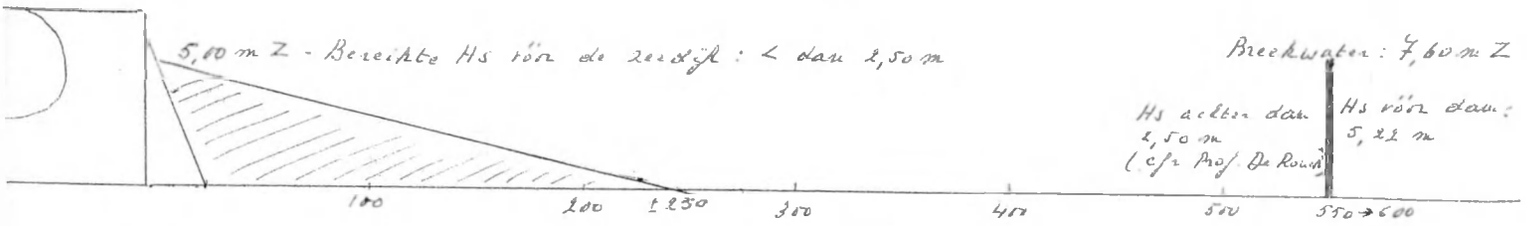

C. AAN TE PASSEN PROJECT CSaZ (om zelfde resultaat te bekomen als in A (volgens A.

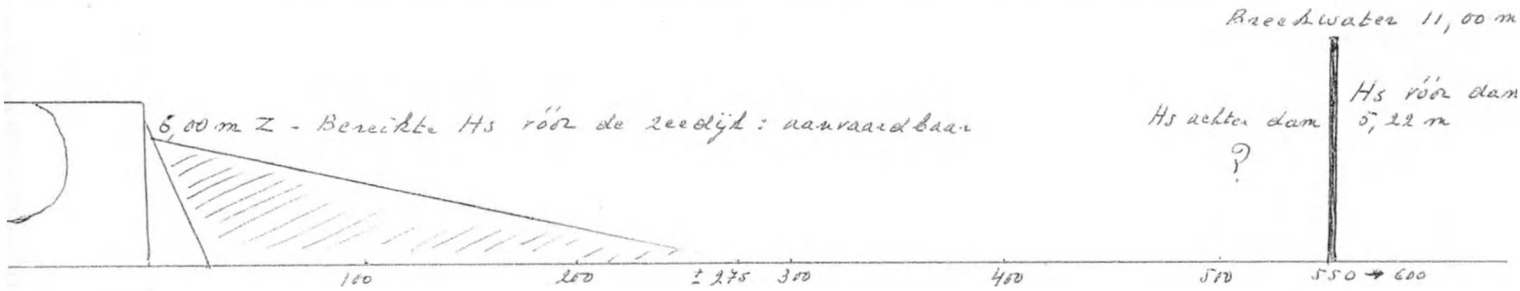

D. AAN TE PASSEN PROJECT CSaZ (om zelfde resultaat te bekomen als in A (volgens AW

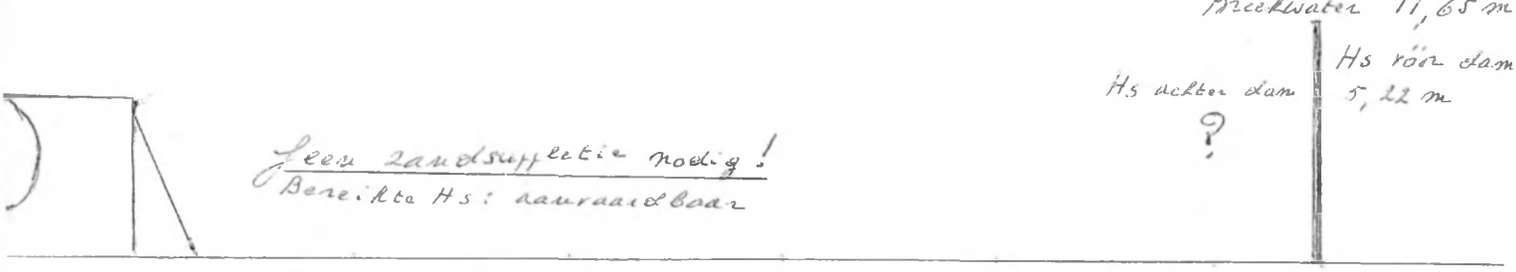

LEGENDE

① Promenade
② Keermuur : 0,60 m
③ Oeafhankelijk afvoeringssysteem } verdwijnen bij beide A, CD
④ Helling zeedijk } dan Bouw paragr.
⑤ Breekwater hoogte in m Z
⑥ Zandsuppletie
⑦ Ingebeelde afzetting van 7,00 m bij 100-jarige storm

Bijlage aan 6.5.3

6.6. OVERWEGINGEN BIJ DE EFFICIENTIE VAN HET NOODSTRAND.

6.6.1. Met betrekking tot het Noodstrand stelt de AWZ, dat bij een zandsuppletie van 4.00 m Z tegen de zeedijk, deze zou beschermd zijn tegen een 100 jarige storm (zie persmededeling en Brochure AWZ dd. 13.04.04.

Door Probilitas (1999) werd berekend dat bij een 100 jarige storm de opzet 6.40 m bedraagt met een significante golfhoogte van 4.65 m (gemiddelde tussen een 50 jarige en 250 jarige storm volgens Prof. ir. J. De Rouck in zijn verslag dd 17.11.99)
Het is dus moeilijk vatbaar dat bij een 1000 jarige storm (opzet 7.00 m) en een **gereduceerde Hs van slechts 2.50 m achter het breekwater** men hier nog bovenop een zandsuppletie zou moeten opspuiten van 6.00 m Z, wanneer bij een 100 jarige storm met opzet 6.40 m en Hs 4.65 m, een zandsuppletie van 4.00 m zou voldoen.

6.6.2. Op 12 – 13 febr. 2005 deed zich te Oostende Centrum een zware storm voor, die vooraf aangekondigd werd.
Het was de kans om zich te vergewissen van de efficiëntie van het noodstrand. De evacuatiestrook was gedurende de winterperiode reeds volledig geërodeerd.We namen daar foto's, natuurgetrouwe beelden van deze storm op 13.02.05 bij reeds gereduceerd hoogwater (zie bijlage).

6.6.2.1 Het "Vooralarm stormtij" (zie Stedelijk noodplan bij stormtij – jan. 2003) werd **niet** afgekondigd, wat bewees dat de opzet van 5,60 m niet was bereikt. Rekening houdend met para. 2.4. Fig 2 blz. 7 van het "verschijnsel van stormen met grote retourperiode" , dd. AWK 27.03.2000 komt deze opzet overeen met een hoogstens 5 jarige storm.

6.2.2.2 De genomen foto's (in bijlage) tonen aan dat de golven het onderste van de blauwe steen zeedijk bereikten.
Gezien het hier slechts gaat om een hoogstens 5 jarige storm, hebben we onze twijfels bij de bewering dat een zandsuppletie van 4.00 m Z bestand zou zijn tegen een 100 jarige storm.

Dit legt waarschijnlijk uit waarom in juni 2004 een tweede zandverhoging werd aangelegd, onder de naam "evacuatiestrook ".
De hoogte van deze evacuatiestrook met breedte van 10 m, is ons niet bekend.

6.7 OVERWEGINGEN MET BETREKKING TOT DE NIEUWE HAVENDAMMEN.

6.7.1 Gezien de boogvormige havendammen zich zullen uitstrekken tussen 500 m en 600 m in zee, zal zich (cfr het breekwater Comité S&Z) achter deze een Hs voordoen van 2.50 m (zie Prof. ir. J. De Rouck)
Het breekwater van 7.50 m Z volstaat echter niet, gezien deze Hs zich ongewijzigd vóór de zeedijk zal aanbieden, waardoor een onaanvaardbaar overslagdebiet veroorzaakt wordt van 1000 liter / meter / seconde.

ZWARE NOORDWESTELIJKE STORM (Beaufort 9)

OOSTENDE - CENTRUM

12 ~ 13 februari 2005

Waarneming: Hoogwater 13. feb. 2005

ZWARE NOORDWESTELIJKE STORM (Beaufort 9)

WESTERSTAKETSEL

12 - 13 februari 2005

Waarneming: Hoogwater 13 feb 2005

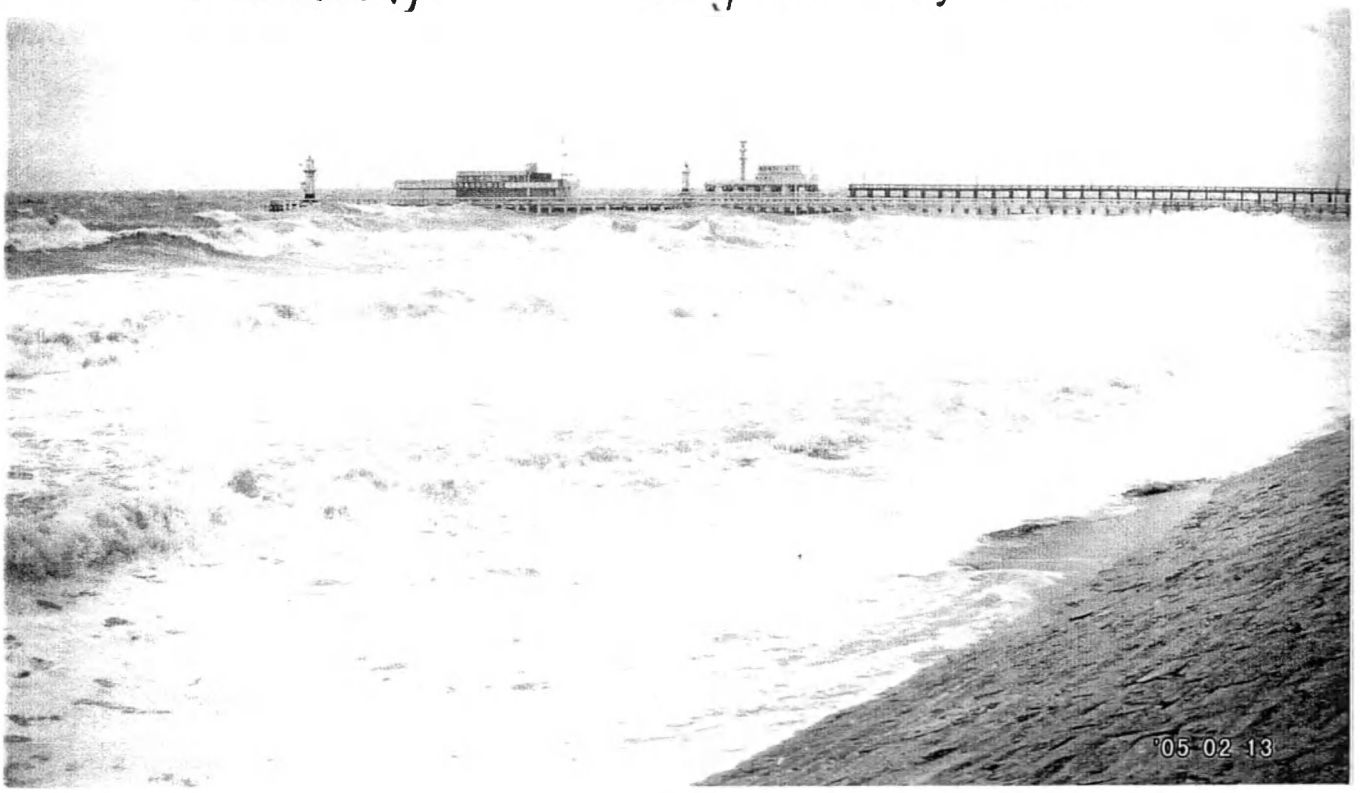

WESTERSTAKETSEL NA STORM 12 - 13 februari 2005

Waarneming: Laagwater 17 feb 2005

6.7.2 Wat de Hs betreft achter de nieuwe havendammen zal deze, samen met én de ongereduceerde Hs van 5.22 m langs de verbrede haveningang én het verdiepen van de havenheul tot 10 m, een indringende golfenergie veroorzaken, waardoor er bezwaarlijk van een maximum efficiënt " stilling wave basin" sprake kan zijn. Nochtans is men hier bereid geweest in een compromis om de wandelaar toe te laten het Westerstaketsel beter te zien, deze dammen te houden op 7.50m TAW, wat inhoud dat, op het gebied van veiligheid bij een 1000-jarige storm, men aan de opgelegde veiligheidsnormen niet maximaal voldoet.

We herinneren de overheid er nochtans aan dat bij de "slechts" 250 jarige storm van 1953, de indringende golfenergie de eerste oorzaak was voor de overstroming te Oostende langs de havendokken.

6.7.3 Voor het in stand brengen houden van het Westerstaketsel heeft men twee slechte compromissen gesloten:

- op nautisch vlak:

Door het te behouden tussen de nieuwe havendammen, waardoor het de facto een obstakel geworden is;

- op waterbouwkundig vlak:

Door de nieuwe havendammen op circa dezelfde hoogte te behouden als dat van het staketsel zelf, enkel om de zichtbaarheid ervan te optimaliseren.

6.7.4 Besluit

Het Comité Stad en Zee, hoewel grote voorstander van het behoud van het Westerstaketsel, vindt het zeer merkwaardig dat met betrekking tot de nieuwe havendammen, deze op waterbouwkundig vlak, het voorwerp hebben uitgemaakt van een compromis.

Wij zijn inderdaad van oordeel dat, eenmaal men op een zo goed mogelijke wetenschappelijke basis,de veiligheidsnormen van een zeeweringproject heeft vastgelegd (hier 1/1000), men in de logica moet blijven van de jaarlijkse imminente dreiging ervan.

Dit impliceert dat men alle de vijf planonderdelen dermate moet aanpassen, zodat zij aan de bekomen basisveiligheidsnormen voldoen.

§ 6.6.2.1. hierboven bewijst dat de zware storm te Oostende – Centrum op 12 –13 feb. 2005 een **hoogstens** 5 jarige storm betrof.

De foto's (in bijlage) tonen duidelijk aan dat de golven op de top en langszij het Westerstaketsel (ongeveer 500 m in zee) een hoogte bereikten van ongeveer 6.00m

Het Comité Stad en Zee is van mening dat met betrekking tot de hoogte van de nieuwe havendammen, het compromis bezwaarlijk aanvaardbaar was en is.

Nota.

Is de aanleg van een diensthaven voor de vloot op de door de AWZ aangegeven plaats (zie ontwerp MER Plan Fig 10.4) wel mogelijk? Er is immers een verhoogde Hs:

- achter de dammen van 2.50 m (zie Prof. ir. J. De Rouck) ;
- langs de bredere haveningang van 5.22 m ;
- door het verdiepen van de havengeul.

6.8. BESPREKING VOORGAANDE PROJECTEN.

6.8.1. In de Richtlijnen CEL MER dd 18.01.05 blz 8 wordt gesteld dat het aantal alternatieven onvoldoende is, en verder wordt gevraagd of andere verdedigings-technieken onderzocht werden en zo ja, waarom ze niet verder werden uitgewerkt.
In tegenstelling tot de AWZ die zich in het ORMER-AWZ § 10.3.5., beperkt tot een summiere opsomming van de vroegere projecten, heeft het Comité, vooraleer zijn concept voor te leggen, hieromtrent een grondige studie gemaakt (zie DEEL 3 C)

6.8.2. Hieruit leidt men af dat door de AWZ, slechts vanaf 1995 ernstig werk gemaakt werd, waarbij zeer concrete plannen werden voorgelegd. Zij werden daarbij bijgestaan door het Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout en door het studiebureau HAECON.

Uit deze studie komt duidelijk naar voor:
- dat de projecten AWK 1,2 en 3 op waterbouwkundig en nautisch vlak, **niet uitvoerbaar waren**;
- dat het alternatief 4 om esthetische redenen niet werd aanvaard, noch door het stadsbestuur, noch door de havendiensten, noch door het Comité Stad en Zee;
- Project 5, (bouwvergunning toegestaan dd 23.05.02) was én op waterbouwkundig én nautisch vlak aanvaardbaar als bescherming tegen een 1000- jarige storm samen met het haveningangsproject;
- dat de AWK doorheen de zoektocht naar een goede oplossing in belangrijke mate geholpen geweest is door de voorstellen van het Comité Stad en Zee, zowel op technisch als op het vlak van de milieueffecten;
- dat het Comité twee alternatieven heeft voorgesteld: de herwaardering en de modernisering van het Westerstaketsel (okt. 2001) en het huidige definitief concept (juni 2003).

Er zijn dus in totaal **zeven projecten** en /of alternatieven onderzocht, die geleid hebben tot twee gelijkwaardige en quasi volledige oplossingen, waarin het Comité S&Z zich beperkt heeft tot drie planonderdelen (zie para. 6.6.1 hierboven)

6.8.3. **Besluit**
Voor dit complex globaal plan, liggen de oplossingen niet zo maar voor het rapen, en kan het Comité de CEL MER hierbij niet bijtreden voor wat haar gestelde verwachtingen betreft, nl: een antwoord op het onvoldoende aantal alternatieven.

6.8.4. **Belangrijke suggestie**
Indien het juist is dat bij een golfbreker van 11.65 m, geen zandsuppletie meer hoeft, zou een bijkomende variante kunnen in aanmerking genomen worden, door het concept Comité Stad en Zee op een eenvoudige manier te wijzigen.
Met een breekwater en een nieuwe oostelijke dam van elk 11.65 m , zouden de zandsuppleties en de plateauconstructie en/of terras onnodig zijn, en zou achter de oostelijke dam de significante golfhoogte Hs van die aard zijn dat een sterk verminderde golf energie aldaar bekomen wordt.

Mocht men werkelijk een rijzing van de zeespiegel met 60 cm verwachten, is dit waarschijnlijk de ideale flexibele zeewering.

6.9. DE BOUW VAN GARAGES ONDER DE ZEEDIJK

6.9.1. Wij lezen regelmatig in de pers dat het Stadsbestuur Oostende, nu het Noodstrand met evacuatiestrook er ligt, zo vlug mogelijk met de bouw van garages zou willen aanvangen

6.9.2. **Noodzakelijk voorafgaande stappen**

6.9.2.1. Hoewel wij daarop in het verleden hebben aangedrongen, hebben we geen weet van een gedetailleerd plan (noch van het Stadsbestuur, noch van de toeristische dienst) dat zou bewijzen dat deze garages allernoodzakelijkst zouden zijn, en passen in de context van een "Algemeen Mobiliteitsplan Oostende".

6.9.2.2 Het ontwerp Plan ORMER AWZ stipuleert hieromtrent dat deze 800 garages enkel voorzien zijn voor de bewoners, **maar niet voor de toeristen**.

6.9.2.3 Meer en meer uiten de Oostendenaars hun wrevel m.b.t. voortdurende werken rond het zeefront (eerst Monacoplein – nu Mercuriusproject)
In hoeverre kunnen de bewoners alhier nog de narigheden van nieuwe bouwwerven aan, over de gehele zeedijk en de dwarsstraten ervan?
In welke mate zullen deze werken hun weerslag hebben op de huidige en toekomstige economische activiteiten, op de Visserskaai en de Zeedijk ten westen van het Casino–Kursaal?

6.9.2.4 Ook dit Planonderdeel vereist een Mer.
Wat met de beoordeling op de vakgebieden " Geluid en trillingen" en "Mens-sociaal organisatorische aspecten"?

6.9.2.5 De bouw van garages betekent de afbraak van de huidige keermuur op de zeedijk en het onafhankelijk afwateringssysteem.
Het Comité Stad en Zee wil echter dit systeem, dat zijn diensten over de jaren bewezen heeft, behouden als derde zeeweringslinie.Het moet verbeterd worden door de kleine gleuf langs de keermuur te vervangen door een bredere rooster, zodat de resterende overtopping maximaal wordt opgevangen. Tevens moet de uitgang van de riool verplaatst worden.

6.9.3 Tenslotte en meest belangrijk kan er geen sprake zijn deze garages te bouwen vooraleer de zeewering voldoet aan de opgelegde norm 1/1000.
In § 6.6. "Overwegingen bij de efficiëntie van het Noodstrand" is aangetoond dat het huidige noodstrand met zijn grote jaarlijkse erosie een overtopping niet kan beletten bij een zeer zware storm (Beaufort 10) of orkaan (Beaufort 11), laat staan bij een 100-jarige storm, **al wordt Oostende daardoor niet overstroomd**. Het zou onverantwoordelijk zijn dergelijk bouwwerk aan **overtopping** bloot te stellen.

We herhalen hier nogmaals dat wanneer een veiligheidsnorm is vastgelegd voor de basis van het globaal plan, alle planonderdelen aan deze norm moeten voldoen.
Indien de overheid dit principp niet eerbiedigt, bewijst zij dat ze zelf geen geloof hecht aan de vooropgestelde dreiging die zij vreest, die op haar beurt de norm heeft bepaald.

DEEL 7 :
COMMENTAREN MET BETREKKING TOT SPECIFIEKE BEOORDELINGEN IN HET ONTWERPRAPPORT AWZ OP HET ALTERNATIEF COMITE STAD EN ZEE

7.1. Voorwoord.

Gezien de bespreking van het ontwerprapport met de adviesgroep voorzien was voor maart 2005, en het Comité Stad en Zee midden juli hieromtrent steeds niets vernomen had, zijn wij, met als basis het "Kennisgevingdossier AWZ oktober 2004" en de richtlijnen MER dd 18.01.05 **anticipatief** begonnen met het concipiëren van een MEMORANDUM.
Intuïtief hadden wij voorzien dat men ons, slechts een heel korte tijd zou toestaan, om op het ontwerprapport te reageren.
De uiterste datum hiervoor is nu vastgelegd op 29.08.2005.
Het is voor ons onmogelijk, op gevaar af deze datum niet te halen, de 'outlay' van dit Memorandum, dat ook aan een beperkt aantal instanties buiten de CEL MER is gericht, nog te wijzigen.

Mochten wij sommige onderwerpen ervan reeds geanalyseerd hebben in onze onderdelen 4 tot 6, zullen wij er in dit deel naar verwijzen.

Het spreekt vanzelf nadat het Studiebureau MER:
- én Deel 5: Vergelijkingstabel Project AZW – Concept Comité Stad en Zee,
- én Deel 4: Concept Comité § 6 "Beoogde effecten van het Concept";
- én onze commentaren hieronder;

naar waarde hebben onderzocht, zij in het **"Afwerking Plan Mer"** de nodige correcties zullen aanbrengen in de onderdelen 6 tot 10.4, met betrekking tot de teksten in het algemeen en de beoordelingen (tevens in cijfers) in het bijzonder.

De conclusies in 10.5 zullen o.a. behandeld worden in de "Algemene Besluiten" van dit Memorandum.

7.2. Commentaren

Paragraaf ontwerp MER Juli 2005	Blz.	Nomenclatuur	Commentaar Comité Stad en Zee
5.1. Bodem en water			
5.1.3.1	97	Bescherming tegen stormen	1.Zie hieromtrent Deel 5 vergelijkingstabel Comité § 5.1.1. 2. De AWK behandelde **foutief** het plan C.S&Z (jan. 2003) i.p.v.het plan juni 2003 3. **Groot strand**: De zandsuppletie werd wel voorzien (zie Deel 4 Fig 2) 4. **Plateauconstructie - Alternatief** Niet besproken vanwege de stopzetting van de werkvergaderingen AWK- C,S&Z Wordt behandeld in Deel 5 para. 5.2.2. En Deel 6 § 6.4.3
5.1.3.2	98	Wijziging stroompatroon voor de dammen	1. Ten westen van de westelijke dam is een suppletie wel voorzien (zie Deel 4 - Fig 2) 2. Hierboven reeds vermeld
5.1.3.3.	100	Wijziging bodem en Kustontwikkeling	1. Ten westen van de westelijke dam is een suppletie voorzien (idem als hierboven) 2. Tussen het breekwater en de zeedijk zal vanaf Beaufort 7 het wateroppervlak aan golfslag onderhevig zijn.
5.1.3.3.1.	198	Toename van strand Oppervlakte	1. Er wordt een zandsuppletie aangelegd van 5,00 m Z tegen de zeedijk (er is dus wel droog zand aanwezig.) 2. Een voordeel van het Project C. S&Z (omringende dammen) is juist dat er geen eolisch zand-transport zal ontstaan. Zie hieromtrent ook Deel 5 - Vergelijkingstabel - § 5.3.2.
5.1.3.3.2	200	Identiteit	Paragraaf 5.1.3.3 blz.100 stelt dat het wateropper - vlak tussen breekwater en strand nagenoeg **stilstaand** zal zijn. Nu in deze paragraaf stelt men dat er mogelijk golfslag zal zijn. Quid?
5.1.3.3.3	200	Aan of afwezigheid van een Strand	De ruimtelijke insluiting van dit groot wateroppervlak met strand is **niet vergelijkbaar** met het Klein Strand
5.2. Geluid en Trillingen			
5.2.4	107	Alternatief Comité S&Z	1. Zie hieromtrent Deel 5 - Vergelijkingstabel § 5.1.3 2. Er wordt geen **wandelpasserelle** gebouwd Er wordt wel een geintegreerde wandeldam voorzien met gesloten stenen borstwering van ong.1.20 m, zonder attracties en Grand-Café. 3. Cafetaria en seizoengebonden faciliteiten kunnen overgeplaatst worden naar alternatieve terrascon-structie t.h.v. het Zeeheldenplein, Zie Deel 6 § 6.4.3

5.3 Fauna en Flora

5.3.4.2	135	Effect habitatsharde - substracten	Zie Deel 5 -Vergelijkingstabel C S&Z § 5.5.2

5.4 Monumenten en Landschappen

5.4.2.4	148	Cultuurhistorische Ontwikkeling	1. AWZ geeft hier een sommaire inhoud van de historische ontwikkeling van Oostende als havenstad 2. In Deel 3A heeft het C. S&Z de evolutie van Oostende van "Bastionstad tot Havenstad" **ten gronde** geanalyseerd en **bewijst** ruimtelijk planner wijlen Prof. e. J. Tanghe **onomstotelijk dat de zeedijk een te beschermen monument is.**
5.4.3.2.1.	164	Wijziging perceptieve kenmerken.	Zie Deel 5 Vergelijkingstabel C. S&Z § 5.6.3 en § 5.7.4
5.4.3.2.2	166	Wijziging erfgoedwaarde	1. Er komt geen wandelpasserelle, maar wel een geïntegreerde wandeldam met vaste gesloten borstwering van ongev. 1,20m 2. Op het breekwater kan daarenboven een gelijkwaardig wandelpad worden geintegreerd, door dit breekwater te **verlagen** en op de kruin ervan een gesloten borstwering te voorzien van ong. 1.20 m De hoogte van het breekwater blijft bovendien aldus ongewijzigd (pluspunt), 3. In het alternatief C.S&Z (juni 2003) wordt een zandsuppletie voorzien van 5,00 m Z, tegen de zeedijk. Het profileringsplan ervan in bijlage aan Deel 4 "Concept van het C. S&Z, toont aan dat bij hoogwater het water nog altijd de zeedijk zal bereiken, gedurende de periode 15 nov. - 15 april. Bij laagwater creëert men echter gedurende de seizoenperiode een voldoende brede badzone voor klassieke strand. recreatie. (Zie berekende breedtes v. h. strand in deze bijlage).
5.4.3.2.4.	167	Wijziging belevingskenmerken.	Zoals aangetoond hierboven, zal door de overheersende slechte weersomstandigheden gedurende de herfst en winterperiode (nov tot april) het water zeer dikwijls tegen de dijk komen. (Te wijten aan een hogere opzet + een zekere hogere Hs), Bij zwaar weer zal door de beukende golven op het breekwater er een (ongevaarlijk) spectaculair schouwspel kunnen waargenomen worden, en dit vanuit **alle** richtingen, ongeacht de waarnemingshoogte.

5.5. Mens - Sociaal Organisatorische aspecten

5.5.3	197	Beoordeling alternatief op basis concept C. S&Z	Zie Deel 5 - Vergelijkingstabel C. S.&Z § 5.7.1
5.5.3.1.1	198	Toename strand oppervlakte	Het C. S&Z legt een zandsuppletie van 5 m Z tegen de zeedijk (Project juni 2003) Vergelijk met Project AWK.
5.5.3.1.2	198	Opwaardering en herstructurering van het openbaar domein.	Grand - Café, attracties en seizoengebonden infrastructuren worden verplaatst naar terrasconstructie; (Zie hierboven bespreking 5.1.3.1 en 5.2.4)
5.5.3.3.2	200	Identiteit	Door de compacte constructie van de beschermdam (met verlengstuk van 120m) samen met de betonnen plateauconstructie op amper 100 m én van het Westerstaketsel én van de zeedijk t.h.v. het Zeehelden-plein, bekomt men een veel kunstmatiger omgeving, dan deze die zal gecreëerd worden door de brede omgevende infrastructuren die bovendien volledig past in het zeelandschap. (Zelfs al is deze constructie hoger aan de horizontlijn.)
5.5.3.3.4	200	Maritieme zichten (Laatste paragraaf)	Het C. S&Z kan niet akkoord gaan met de beoordeling "Sterk negatief effect" Talloze havens en baaien over de ganse wereld zijn door dergelijke infrastructuurwerken omgeven én m.b.t. de veiligheid én de meerwaarde van het toerisme, zonder dat zij als dusdanig een storende invloed hebben op de beleveniswaarde. Dit veronderstelt wel dat de bouwmeesters er havenkunstwerken van maken. Door de wind alom te temperen dragen ze in goede mate bij tot het verminderen van de "Windchill factor" op zeefronten en stranden met een microklimaat (e.g. Oostende - Centrum), zodat de recreatie mogelijkheden zowel op het strand als op het waterplan behoorlijk geoptimaliseerd worden. Tevens dragen ze bij tot een gevoel van geborgenheid bij zwaar weer. Zie Deel 5 - Vergelijkingstabel C. S&Z § 5.7.5
5.5.3.3.5	201	Grens beleving	1. Op het breekwater kan een geïntegreerde wandeldam voorzien worden. 2. Het effect door de overtopping over de zeedijk valt weg, maar wordt vervangen door een spectaculair schouwspel van overslaande golven over het breekwater, die uit alle richtingen en waarnemingshoogtes zal te bewonderen zijn.
5.5.3.4.	201	Schaal	Nogmaals moet hier het aspect veiligheid, klimaat, geborgenheid etc, afgewogen worden tegen de belevingswaarde die het vergezicht verzekert. De **belevingswaarde** is zowieso **een sterk subjectief** gegeven, waarbij de beoordeling zal verschillen van studie-bureau tot studiebureau, en van vakgebied tot vakgebied.
5.5.3.4.	201	Verkeersaspecten	Kleinere badzone = minder recreanten = minder verkeer. Wat is hier negatiefs aan m.b.t. dit vakgebied?

Ontwerprapport MER -AWZ Figurenbundel	Fig. 10.6	Concept zoals voorgesteld door het C. S&Z (febr. 2003)	Deze figuur is **niet juist,** en moet vervangen worden door Fig. 2 van Deel 4 - Concept C. S&Z (juni 2003)
Ontwerprapport MER -AWZ Figurenbundel	Beeld 10.6.a Alter. CS&Z	Concept C.S&Z (febr. 2003)	1. Deze figuur **is totaal foutief.** - Er is **geen zandsuppletie** tegen de zeedijk van 5.00 m Z - Op de loodrechte dam in zee t.h.v. het Casino-Kursaal is er **een geïntegreerd wandelpad** voorzien, met borstwering van ongeveer 1,20m. - Het C. S&Z voorziet noch attracties noch een Grand - Café op het uiteinde van deze dam. 2. Het is alsof men deze figuren heeft gemaakt met de énige bedoeling een **definitieve afkeer** te veroorzaken voor het concept C.S&Z. Na het bekijken ervan heeft niemand zin om aan ons alternatief nog verdere aandacht te besteden. We vragen dat deze figuur **onmiddellijk** uit de documentatie verdwijnt. Dit is niet objectief.

7.3. Algemene besluiten
Project versus concept

7.3.1 Het project ORMER – AWZ m.b.t. de Zeewering en de haveningang is quasi volledig vastgelegd in zijn details (afmetingen, bouwmaterialen, enz) terwijl het voorstel van concept **uiteraard** geen specificaties bevat.
Om het als een **gelijkwaardig** alternatief te kunnen beschouwen, moet het in eerste instantie **op technisch vlak** vooraf besproken worden met de initiatiefnemers, nl. de ingenieurs AWZ.
Bovendien mocht men na deze besprekingen tot de conclusie komen dat het alternatief niet gelijkwaardig is op Waterbouwkundig en Nautisch vlak, kan het bezwaarlijk gebruikt worden als een **wettig** alternatief in het definitieve MER.
Zoals aangetoond in Deel 2A en 2 B, heeft het AWZ het niet nuttig gevonden de besprekingen verder te zetten.
We vragen dus met aandrang vooralsnog gehoord te worden.

7.3.2 Het foutieve alternatief.
Gebruikt de AWZ daarboven in zijn ORMER – AWZ het voorstel van concept Comité S&Z van januari 2003, **in plaats van het definitieve concept** (juni 2003) bekomt men een niet correcte informatie, samen met hieruit volgende opmerkingen die niet correct zijn (Zie brief CEL MER dd. 27.07.05).

7.3.3 Bijkomstige te bespreken onderwerpen.
Mochten de werkvergaderingen na 24.04.03 zijn doorgegaan, hadden wij volgende onderwerpen kunnen voorleggen:
- het alternatief voor de zeedijk glooiing t.h.v. het Zeeliedenplein;
- de details met betrekking tot de wandeldam loodrecht op het Casino - Kursaal en de voorziening van een wandelpad op het breekwater;
- de verplaatsing van de attracties en het Grand–Café;
- de voorziening van de noodzakelijke seizoen gebonden faciliteiten t.h.v. het Klein Strand (Cfr: het Groot Strand);
- de bespreking van de breekwater hoogte met en zonder zandsuppletie;
- het afwegen op technisch vlak van de beide projecten.

De besprekingen zouden het mogelijk gemaakt hebben het concept te concretiseren. Aldus zou men een meer substantieel project bekomen hebben.

7.3.4 Het Comité als mede-initiatiefnemer
Het Comité S&Z is in Vlaanderen de énige instantie geweest, die m.b.t. de drie planonderdelen die het behandelt, een quasi volledig concept heeft voorgelegd.
Het werd door de AWZ dermate serieus genomen dat zij het in het toekomstig definitief MER wilt opnemen als aanvaardbaar alternatief. Hierdoor kunnen wij als het ware beschouwd worden als mede – initiatiefnemers en in die hoedanigheid alleen al hadden wij door het studiebureau MER moeten gehoord worden.
Hoewel deze belofte impliciet gedaan werd (zie Deel 2 B - Bijlagen) is zij nooit gehonoreerd geweest. In ieder geval zouden op deze manier de huidige frustrerende misverstanden vermeden geweest zijn.
Wij hopen in het vervolg, **meer betrokken te worden in de afwerking van het MER-Rapport.**

7.3.5 Monitoring en evaluatie.

De inbreng van de burger

In de "richtlijnen Milieu effectenrapportage d.d. 18.01.05 § 8 blz. 13" leest men:
"Er zal de nodige aandacht besteed worden aan een goede en regelmatige communicatie naar de burger toe over de stand van zaken".
Dergelijke **verplichting** door de CEL MER is juist en terecht , maar in zijn uitvoering blijft het bij intenties, indien deze er al zijn.
Sedert dec. 1997 (in de "Grote Klok" – Gemeentelijk infoblad Oostende) heeft de burger over de jaren heen, door de media, voordrachten, kijkdozen op de zeedijk, tentoonstellingen, geïnformeerd geweest van de **definitieve nakende uitvoering** van niet minder dan drie projecten.
De persmededeling m.b.t. de aanleg van het noodstrand werd gepubliceerd op 13.04.04, **welgeteld** op de dag zelf van de aanvang van de werken.
Het sloeg iedereen te Oostende, zelfs het C.S&Z, met verbazing.
Tot op vandaag vindt men in de pers tegenstrijdige berichten en sommige gemeentelijke mandatarissen verspreiden allerlei onjuiste geruchten.
De burger stelt zich terecht de vragen. Gezien men op deze manier aan de burger geen klaar en duidelijk beeld kan verstrekken nopens de te realiseren projecten, en dat openbare debatten hier niet zullen helpen, stelt het C. S&Z voor:
De opmaak op schaal van twee maquettes (én van het project AWZ én van het alternatief C.S&Z) op te stellen in een openbare plaats, en toegankelijk voor het publiek over een lange periode, zodat de Oostendse burger zich kan vergewissen waaraan hij zich op het Oostendse zeefont in afzienbare tijd kan verwachten.
Indien men het **echt** meent met de inbreng van de burger, is dit het énige middel voor de overheid om zich, nopens " de grootste werken die ooit te Oostende zullen uitgevoerd worden (cfr de burgemeester Oostende)", een idee te vormen van de publieke opinie.
In tegenstelling tot de publiciteits methoden zoals hierboven beschreven, zou dit een veel goedkoper en efficiëntere oplossing zijn. Bovendien zou de burger zich een zeer goed idee kunnen vormen van beide projecten, waarvan hij op heden weinig of niets afweet. Gezien het AWZ het alternatief ter afweging gebruikt in het MER, **omdat de wet het voorschrijft,** en dit document nauwelijks beschikbaar is voor het groot publiek, zou deze gevisualiseerde vergelijkingsmethode blijk geven van objectiviteit, die in dit complexe dossier moet nagestreefd worden en zelfs vereist is.
Dit is o.a.wat men bedoeld wanneer de overheid het heeft over "Openbaarheid van bestuur (zie hieromtrent 7.3.6. hieronder.

7.3.6 De reactietijd m.b.t. gerelateerde documenten.

Het C.S&Z wenst hier zijn mistevredenheid uit te drukken, met het feit dat de reactietijd om te antwoorden op gerelateerde documenten aan de Milieueffecten rapportage, veel te kort is.

7.3.6.1 Op het kennisgevingdossier – Plan MER –AWZ (okt. 2004) werd een reactietijd om te antwoorden vastgelegd op **één** maand tussen 21 nov. Een 22 dec. 04, t.t.z. gedurende de maand tot de aanloop naar de eindejaarsfeesten.

7.3.6.2 Op de ORMER AWZ d.d. 27 juli 05, ontvangen op 1 aug. 05, werd weerom een reactieperiode vastgelegd op één maand, welgeteld in volle verlofperiode, waarin overheidsdiensten op halve kracht werken en waarop ook onze leden met verlof zijn.

7.3.6.3 De gewestelijke, provinciale en gemeentelijke overheden hebben respectievelijk in wetten, decreten en reglementen volumineuze boekdelen uitgegeven met betrekking tot de "Openbaarheid van besturen".
Door dergelijke korte reactietijden op te geven, is het voor de gewone burger niet alleen onmogelijk om de te behandelen documenten te bemachtigen, laat staan te lezen, te begrijpen en te reageren. De burger wordt aldus letterlijk uitgeschakeld!
Het C.S&Z vraagt daarom alleen al meer betrokken te worden met de werkzaamheden inzake de afwerking van het definitief MER –rapport, en tevens voor de gewone burger een langere reactieperiode te voorzien om te antwoorden op de daarmee verwante documenten.
Nota:
Zelfs het Studiebureau MER heeft zich voor de opmaak van het ORMER – AWZ niet aan de voorzien "deadline" kunnen houden van maart 2005.
Het is dus niet "fair" aan de gewone burger onmogelijk te eerbiedigen reactietijden op te leggen.

7.3.7 De vergelijkingstabel Deel 5 en de Commentaren in Deel 6:
Na ontvangst van het ORMER – AWZ waarvan de tekst onder de vorm van een CD.Rom, zal de CEL MER begrijpen dat én het afdrukken van de tekst én de lezing van een 260 blz. tijd gevergd heeft.
Gezien Deel 5 anticipatief werd opgemaakt en Deel 6 slechts kon opgemaakt worden na lezing van het ORMER – AWZ, moeten beide delen beschouwd worden als "elkaar aanvullende documenten". Samen zullen zij de beoordelingen van het Studiebureau MER ongetwijfeld beïnvloeden.

7.3.8 De delen 3A, 3B, 3C van ons MEMORANDUM
In de richtlijnen CEL –MER – 18.01.05 werd op blz. 7 en 12 gevraagd uit te weiden respectievelijk met betrekking tot reeds vroeger onderzochte projecten en tot het waardevol archeologisch erfgoed.
Wij hebben dit zeer gedetailleerd en grondig uitgewerkt. Wij zijn ervan bewust dat deze delen door de CEL MER niet onmiddellijk zullen uitgebaat worden, doch:

- er werd ons door de CEL MER gevraagd daar aandacht aan te besteden;
- ongetwijfeld zullen deze delen ten gepaste tijde kunnen gecompileerd worden en dienen als een waardevolle aanvulling van haar documentatie.
- Zij zullen in ieder geval de beoordeling van het Studiebureau op deze vakgebieden beïnvloeden.

Nota:
In Deel 3A bijvoorbeeld, toont wijlen Prof. e. J. Tanghe **onomstotelijk** aan dat de Zeedijk een te **beschermen monument** is.
Het heeft in niet geringe mate ons concept bepaald.

7.3.9 De figuren bundel AWZ

We vragen met aandrang de figuren 10.6 en 10.6.a uit dit bundel te verwijderen daar zij foutief zijn. Het plan 10.6.a is niet alleen niet juist, doch het hypothekeert het ganse concept C.S&Z en is allerminst objectief.

7.3.10 Doel van het globaal Plan.

Hoewel wij begrijpen dat de CEL MER zich niet kan uitspreken over bepaalde opmerkingen, bezwaren en uitspraken m.b.t. conclusies, hebben wij het nuttig gevonden ons standpunt nopens het uiteindelijke doel van de ganse onderneming in dit Memorandum in te lassen.

- Het globaal project steunt op de dreiging tegen een 1000 –jarige storm.

- De bedoeling is de gevolgen van deze dreiging zoveel mogelijk te beperken, om de overstroming van Oostende te vermijden.

- Er zijn twee middelen: het project AWZ en het concept C.S&Z.

- Zij moeten tegen elkaar worden afgewogen, eerst op waterbouwkundige en nautisch vlak, daarna op de effecten ervan op het milieu.

- De mogelijkheid bestaat, zowel voor het project als voor het concept, dat de beoordeling op technisch vlak positief is terwijl het op het vlak van de milieueffecten als negatief beschouwd wordt; en omgekeerd.

- Alle instanties die met het plan betrokken zijn, moeten er zich van bewust zijn dat de keuze van het project zal afhangen van de kennis die wij hebben m.b.t. de mogelijke dreiging tussen nu en 2100.

- Wat wij van deze dreiging kennen moet gebruikt worden om in de eerste plaats Oostende te vrijwaren tegen overstroming. Deze kennis mag niet gebruikt worden om allerlei nevenprojecten te realiseren die met dit doel niets gemeens hebben.

- De uitvoering van het gekozen project moet steunen op het grondbeginsel van “duurzame ontwikkeling”.
  Eindelijk moet het plan zo esthetisch als mogelijk gerealiseerd worden.